Institutul Pedagogic de 3 ani
Bibliotecă
II 20654

MEȘTERUL MANOLE

LEGENDE DESPRE FLORI ȘI PĂSĂRI

EDITURA MINERVA

Coperta seriei : *Done Stan*
Ilustrația copertei : *Val Munteanu*

II 20 654

LEGENDE DESPRE FLORI ȘI PĂSĂRI

Antologie de IOAN ȘERB
Prefață și bibliografie
de
MIHAI COMAN

UNIVERSITATEA TEHNICA
ORADEA
INV. 108333 1991

EDITURA MINERVA
București — 1990

Textele sînt reproduse după vol. *Legende populare românești, I.* Ediție critică de Tony Brill. București, Editura Minerva, 1981.

ISBN 973-21-0183-0

PREFAȚĂ

Parafrazînd o formulă a lui D. Caracostea, care spunea că în lirica populară „limba, poetizîndu-se oarecum singură, devine poezie" se poate afirma că, în povestirile de factură etiologică, narațiunea, raționalizîndu-se „oarecum singură", devine legendă. Desigur, acest „oarecum singură" nu trebuie înțeles, la modul romantic, drept un proces misterios, incontrolabil, generator spontan de forme și structuri culturale. După opinia mea o asemenea expresie se referă, mai degrabă, la un efort de construcție consumat îndeosebi în interiorul unui sistem: astfel, în orizontul oferit de procedeele și logicile specifice narațiunii, folosind tehnicile și principiile acesteia, legendele realizează o vastă operă de ordonare a realului, de stabilire a unor relații și principii semnificative, în măsură să explice atît multitudinea fenomenelor obișnuite, firești, cît și paradoxul unor fapte și aspecte ieșite din comun, provocatoare prin ineditul lor.

Astfel, în și prin „povestea" lor, legendele afirmă că lucrurile și fenomenele care ne înconjoară sînt urmașele unor lucruri și fenomene dintr-o vreme ce a dispărut, că atributele și caracteristicile obiectelor reale sînt consecința unor evenimente ce s-au derulat într-o lume de odinioară. În consecință, realitatea cognoscibilă și verificabilă empiric este descendenta unei realități ce poate fi cunoscută (prin gîndire), dar nu mai poate fi verificată prin experiența directă.

Postulînd o asemenea relație de dependență (lumea concretă, prezentă — derivă din lumea de odinioară, absentă) legendele instituie, în ansamblul realului, o anumită ordine și impun un anume principiu explicativ. Chiar dacă acestea nu corespund tehnicilor științifice de cunoaștere și de stabilire a adevărului, ele reprezintă, totuși, o modalitate de structurare a celor

ce sînt, de asumare și umanizare, prin decupajul cultural, a universului înconjurător. Sau, cu alte cuvinte, o formă de a „raționaliza" realitatea. Esențial mi se pare, în cazul corpusului legendar, faptul că raționalitatea este introdusă în lume nu de o gîndire de tip tehnic ori analitic, ci de una de tip „narativ", adică de un efort de stăpînire a realului prin intermediul modelului de ordonare și a operațiilor sintactice specifice discursului epic.

Ceea ce înseamnă că explicarea concretului se desfășoară în același mod în care se construiește un întreg narativ : acest proces se bazează pe așezarea tuturor entităților în succesiune, pe corelarea și semnificarea lor pe parcursul și prin intermediul înlănțuirilor epice. Un asemenea mod de ordonare a evenimentelor și fenomenelor implică repartizarea întregului ansamblu în funcție de două repere, esențiale pentru orice fel de mișcare diegetică : *începutul* și *sfîrșitul*. Primul reprezintă (în logica povestirii) o stare de echilibru, o stare minată de o contradicție lăuntrică, generatoare de dezordine și evoluție ; al doilea reper marchează punctul de regăsire a echilibrului, regăsire datorată unei suite de întîmplări prin care, treptat, contradicția originară a fost eliminată. În sistemul legendelor „începutul" și „sfîrșitul" sînt valorizate simbolic, devenind cele două moduri exemplare de a fi ale lumii : *modul ideal* și *modul real* (în acest caz, „ideal" nu înseamnă că prima structură ar fi perfectă, „paradisiacă", ci numai că ea se constituie ca o plăsmuire a gîndirii, ca un construct pur mental). Prin urmare, povestirile legendare instituie o punte între realitatea imediată (așa cum era ea cunoscută și stăpînită de oamenii satului tradițional) și o altă „realitate", gîndită și imaginată ca un termen de referință, ca o oglindire (cel mai adesea „pe dos") a celei imediate. Pentru că realizează corelarea realului de un „alter-ego" al său ideal, legenda funcționează ca „model redus, omolog al lucrurilor, ca o veritabilă experiență umană asupra obiectului tratat. Contrar demersului pe care îl facem cînd vrem să cunoaștem un obiect în dimensiunile lui reale, de la particular spre întreg, în modelul redus cunoașterea întregului precedă cunoașterea particularului. În modelul redus, esteticul și inteligibilul sînt legate între ele. Calitatea intrinsecă a modelului redus este că el compensează renunțarea la dimensiunile sensibile prin achiziția unor dimensiuni inteligibile." [1]

[1] Mihai Pop, Pavel Ruxăndoiu, *Folclor literar românesc*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1976.

Pornind de la această constatare generică ne putem întreba, particularizînd, care sînt „dimensiunile inteligibile" cîștigate de meditația folclorică prin recursul la „logica" narațiunilor legendare ?

Prima din ele constă în posibilitatea de a da o explicație (satisfăcătoare în limitele sistemului) pentru orice fenomen, pentru orice eveniment (și, implicit, pentru orice abatere de la obișnuit, de la normă). Trimițînd faptul real către lumea „povestită", către o lume care, fiind construită la nivelul ideii, poate îngloba și poate semnifica nelimitat, narațiunea legendară își oferă șansa universalității. Aceasta înseamnă că, în virtutea postulatelor ei specifice, nu există, în mediul ambiant, zonă sau eveniment în măsură să „reziste" analizei de tip legendar. Într-adevăr, încă de la primele ei cuvinte, povestea etiologică acceptă și consacră în deplinătatea sa elementul ce trebuie explicat, relevînd existența lui (într-o ipostază activă sau latentă) și în lumea de „început" ; desfășurarea firului epic urmărește, prin tribulațiile unor personaje diverse, conturarea și ontologizarea sa, conferind, prin soluția finală, perenitatea și legitimitatea necesară integrării între coordonatele permanente ale realului. Astfel, sistemul legendar se dovedește a fi, în cel mai înalt grad, eficient, dinamic, adecvat continuei lărgiri a orizontului cognitiv, lărgire implicată de evoluția firească a oricărei culturi.

Al doilea cîștig în ordinea inteligibilului constă în unitatea și autonomia modelului. Analizînd și dînd un rost realului, legendele se mențin, cu strictețe, în chiar limitele acestuia : amănuntul concret este explicat prin recursul la alt amănunt concret, la fel cum abaterea de la ordinea firească derivă tot dintr-o abatere de la normă. Aceste elemente, congruente în plan calitativ, sînt incongruente în plan temporal. Drept urmare, între lumea de la „început" și lumea înconjurătoare nu se instituie o diferență de esență, ci una de „existență" — prima a ființat înaintea celeilalte. Povestea umple ruptura temporală și oferă, prin desfășurarea ei, liantul necesar aducerii concretului din „illo tempore" la concretul din timpul actual. Ceea ce înseamnă că lexicul narațiunilor legendare nu are nevoie, pentru a-și îndeplini menirea, de aportul unor unități provenind din alte sisteme sau, și mai important, de forța de cuprindere și generalizare a conceptelor din cod, din metasistem. Principiul explicativ al legendelor este, în consecință, următorul : un lucru particular (real) se explică, întotdeauna, prin alt lucru particular (povestit). În felul acesta povestirea permite lumii concrete să se oglindească

în sine, instituind un sistem închis, unitar și suficient sieși. Astfel, veșmîntul rîndunicii are o pată roșie pentru că odinioară prototipul ei uman s-a pătat cu sînge ; ciocîrlia zboară în fiecare dimineață spre soare pentru că este îndrăgostită de soare ; la fel, floarea soarelui se întoarce mereu spre astrul zilei pentru că îi poartă o iubire veșnică ; macul e roșu, căci provine din sîngele unei femei ce-și căuta copilul ; ariciul are țepi pentru că a răsturnat pe el aracii dintr-o vie ; păunul are penajul frumos colorat pentru că a avut timp să se îmbrace cu hainele de sărbătoare, în timp ce păunița a rămas cu cele de lucru ; caii n-au coarne pentru că le-au dăruit boilor ; codobatura are coadă mare pentru că a furat-o pe cea a aușelului ; cîinele fuge după pisică pentru că aceasta i-a pierdut zapisul încredințat spre păstrare ; barza nu știe să cînte („n-are limbă") pentru că a pierdut-o în timpul unei lupte cu un șarpe etc. Explicația legendară constă deci în combinarea lucrurilor concrete din lumea de „început" (combinare realizată de desfășurarea narativă) pînă la atingerea configurației concrete din lumea de azi. Și, pentru că lumea de „început" reprezintă o proiecție ideală, un construct utopic în care legile realului pot fi transgresate și în care, la limită, totul este posibil, orice fenomen, orice atribut și orice eveniment al realității concrete poate fi cuprins și lămurit de jocul unor evenimente, atribute și fenomene (analoge ori identice) din „illo tempore". În felul acesta, în contextul culturii orale, „legendele alcătuiesc mai mult o știință decît o literatură, dar nu o știință bazată pe cunoașterea reală și pe raționament, ci o pseudo-știință fundamentată pe reprezentări imaginare." [2]

Așa cum se observă din exemplele citate mai sus, reprezentările imaginare din povestire se impun și conving prin faptul că ele sînt extrem de concrete, extrem de particulare : Soarele sau Zmeul care o țin închisă pe rîndunică (i.e. prototipul ei uman) au o casă obișnuită, cu bucătărie, taie pește cu un cuțit, au gesturi și atitudini banale și, chiar, necioplite ; ariciul se îmbată și împleticindu-se, agață toți aracii ; cîinele și pisica deschid o cîrciumă și tratează ca doi asociați în negustorie etc. Această populație concretă, aceste întîmplări aproape cotidiene (în care numai deznodămîntul ține de fabulos prin blestemul, metamorfoza, distrugerea ori creația pe care o aduce) sînt însă proiectate într-un orizont revolut, considerat a fi ideal.

Ne putem atunci întreba ce deosebește concretul cotidianului de concretul arhetipului legendar ? Răspunsul, simplu, este esențial pentru înțelegerea mecanismului și logicii legendare : *timpul*. Într-un pertinent studiu asupra acestei categorii a literaturii populare, Silviu Angelescu sublinia faptul că „în narațiunile orale de tipul „legendă" construcția epică se realizează ca o consecință a relației între două cîmpuri de tensiune inegale ca putere : un prezent al povestirii (...) și un trecut al evenimentului (...). Conectarea lui *acum* la *atunci*, normă poetică a legendei, acuză o insuficiență a prezentului povestirii, resimțit ca inapt să semnifice prin el însuși. Prin deschiderea unei relații către trecutul legendar, în teritoriul căruia, fără excepție, este imaginată geneza tuturor formelor realului, acesta capătă semnificație." [3]

Recursul la un timp revolut, văzut ca timp al originilor apropie legenda de mit. Fără a intra aici în amănuntele unei dezbateri ce ar solicita un spațiu mult mai amplu, trebuie subliniată ideea că, deosebirile de conținut dintre mit și alte construcții epice (protagoniști divini — protagoniști profani, spațiu sacral — spațiu cotidian, evenimente majore — evenimente minore ș.a.) nu oferă criterii de diferențiere satisfăcătoare, general valabile. Ghidîndu-ne după ele, vom descoperi că multe texte pe care noi le-am cataloga drept legende, funcționează, în mediile originare, ca mituri (și invers). În această situație mai fertilă mi se pare calea propusă de C. Lévi-Strauss care consideră că diferența este la nivelul structurii epice numai una de nuanță : „în primul rînd poveștile sînt construite pe opoziții mai slabe decît cele pe care le găsim în mituri : nu cosmologice, metafizice sau naturale, ci, mai frecvent, locale, spațiale sau morale. În al doilea rînd, deoarece povestea constă într-o transformare slăbită a temelor a căror realizare amplificată este proprie mitului, aceasta este mai puțin subordonată coerenței logice, respectului față de modelul religios și presiunilor colectivității. Povestirea oferă mai multe posibilități pentru joc, permutările devin relativ libere și ele cîștigă, în mod progresiv, o anumită libertate". În concluzie „mitul și povestea exploatează o schemă comună, dar o fac, fiecare în felul său propriu. Relația lor nu este una de tip anterior-posterior, primitiv-derivat. Mai degrabă ea este una de complementaritate. Povestirile sînt mituri în miniatură, unde aceleași opoziții sînt transpuse la scara redusă." [4]

[2] M. Pop — P. Ruxăndoiu, *op. cit.*, p. 271.

[3] Silviu Angelescu, *Poetica legendei*, în vol. *Legende populare românești*, București, Editura Albatros, 1983, p. 250.

[4] Claude Lévi-Strauss : *Antropologie structurale*, II, Paris, Plon, 1973, p. 154 și 156.

Într-adevăr, utilizînd criteriile oferite de conținutul epic (schemă narativă, tipuri de personaje, modele conflictuale, spațiul și timpul povestirii etc.) nu putem trasa o linie de demarcație clară între mituri și legende (ca forme ale povestirii). Ipoteza lui C. Lévi-Strauss este că ambele se hrănesc cu aceeași substanță epică, dar că ele o utilizează și semnifică în mod diferit. Cu alte cuvinte contextul socio-cultural decide poziția unei narațiuni, valoarea sa de mit ori de legendă, basm, basm cu animale etc. Dar acest proces de modelare a substanței epice nu se realizează în chip aleatoriu : manipularea și semantizarea povestirilor este rodul presiunilor exercitate constant de gîndirea colectivă asupra mediului cultural, este o funcție a atitudinii acesteia față de corpusul narativ, față de rosturile și valorile sale.

Ajungem astfel la o altă dimensiune esențială în definirea legendelor, aceea a atitudinii pe care o au membrii (i.e. performerii și beneficiarii povestirilor etiologice) față de aceste texte. Mi se pare evident că sistemul legendar nu poate funcționa ca atare, iar „raționalizările" propuse nu pot fi eficiente, dacă nu beneficiază de asentimentul grupului social ; prin urmare, legendele nu subzistă (cu menirea și sensurile lor specifice) în afara colectivităților care le-au creat și care le utilizează. Desigur ele se perpetuează prin formele scrise și ating astfel diverse medii ale societății moderne, dar acestea nu mai cred în „adevărul" legendei, nu-i mai atribuie rostul de a explica și semnifica realul. Pierzînd atributul credibilității, povestirile etiologice devin simple povestiri, simple înșiruiri narative existînd numai pentru sine și semnificînd numai în spațiul (fictiv) al epicului propriu-zis. În mediile folclorice, adeziunea la adevărul legendei este un factor decisiv, factor care diferențiază legenda de alte narațiuni, chiar construite pe aceeași structură epică. Se deduce de aici că atributul de „legendar" nu derivă din conținutul istorisirii, ci din funcția ei socială ; ceea ce înseamnă că genurile literaturii orale „nu sînt categorii ale povestirii, ci ale povestitului." [5] Contextul socio-cultural în care apare o legendă și necesitatea cognitivă căreia ea trebuie să-i răspundă determină funcția acestei povestiri și, prin aceasta, apartenența ei la genul etiologic.

Acești factori determină, în același timp, și amplitudinea opozițiilor constitutive povestirii legendare : în funcție de utilitatea și eficiența ei explicativă, de amploarea „raționalizării" propuse, ea poate pune în mișcare opoziții majore sau, în alte cazuri,

[5] M. Coman, *Mitos și epos*, București, Editura Cartea Românească, 1985, p. 122.

opoziții de factură medie. Atitudinea colectivității se oglindește astfel în conținutul povestirii, dirijînd atît construcția ei cît și orientarea sensurilor. Este vorba însă de o luare de poziție socială și mentală implicită, dizolvată în materie epică, devenită modalitate de expresie a acesteia. Niciodată deci legenda nu va manevra opoziții minore (strict psihologice, fără o ancorare în real) ; din această cauză, ea stă mai aproape de mit, decît de basm. Legendele ciocîrliei se întemeiază pe antinomiile profan / sacral : jos / sus, feminin și erotic / masculin și non-erotic ; aceea a rîndunicii așează toată istorisirea în jurul axei pur / impur (fată / zmeu ; curat / spurcat, alb / roșu; feciorie / căsătorie) ; lăcrimioarele se nasc în urma unor întîmplări axate pe antinomie putere / slăbiciune : față de împărat / fecior orfan, prințesă / cioban, prestigiu social / sărăcie, cerere / dar, bucurie / suferință etc.

Pentru că oferă o modalitate de „raționalizare" a realului, pentru că explică (prin prezentarea originii fabuloase) chipul specific de a fi al diverselor elemente din universul înconjurător, pentru că dă sens și umanizează lumea, legenda (i.e. funcția legendară) solicită, ca o condiție „sine qua non" a existenței sale, adeziunea colectivității tradiționale. Aceasta acceptă, dacă nu chiar adevărul pur al legendei, cel puțin eficiența semantică a istorisirii ei: fără a-i „ontologiza" spusele (ca în cazul miturilor), ea nici nu le rupe total de real (ca în cazul basmelor). Altfel spus, mitul solicită credința, în timp ce legenda numai acceptarea ; basmul se dispensează de aceste atribute, implicînd numai solicitudinea, dispoziția de a fi ascultat.

Drept urmare, legenda ființează într-o zonă de limită, între necunoscut și cunoscut, crezut și necrezut, real și imaginar, practic și fictiv. De aceea, așa cum releva Silviu Angelescu : „adevărurile construcțiilor epice de tipul «legendă» aparțin ficțiunii și sînt valori de grup, reactivate de accidentele reîntîlnirilor cu universul fizic, ale cărui detalii sînt investite cu alte semnificații decît cele imediate, ca urmare a proiectării lor pe ecranul altui sistem logic." [6]

Faptul că legenda, deși nu conține adevăruri verificabile empiric, este totuși crezută ca adevărată în mediile ei de circulație îi oferă o poziție ambivalentă. Datorită acestei poziții, ea beneficiază de un prestigiu aparte (în raport cu alte genuri ale literaturii orale) relevînd totodată o mare vulnerabilitate la factorul timp. Astfel, spre deosebire de basm, care, nefiind legat de o

[6] Silviu Angelescu, *op. cit.*, p. 244.

realitate și de un anume mod de a gîndi, se poate perpetua mult mai ușor și poate circula pe mari spații, legenda, depinzînd de fapte „localizabile" și de o anumită mentalitate, dispare (ori se erodează) atunci cînd acestea nu îi mai conferă sprijinul și argumentele de validitate necesare. În consecință difuzarea ei (ca semn global ce leagă un fenomen concret de o anume origine fabuloasă) este mult mai limitată, iar rezistența la devenirea istorică, la transformările de mentalitate — mult mai scăzută. Această slăbiciune derivă din aceea că „raționalizînd" anumite segmente ale realului prin filtrul anumitor categorii ale culturalului, legenda subzistă atît timp cît ambii termeni care o susțin ființează ca atare, rezistă timpului și modificărilor. În consecință Ovidiu Bîrlea consideră că tribulațiile legendelor se datorează tocmai condiției „științifice", inerentă acestor povestiri: „Cum se vede, orice relatare legendară este neapărat veridică în mediile care o colportează. Legenda ca atare nu poate fi decît adevărată, întrucît ea oferă o explicație «științifică» de pe o anumită poziție culturală, avînd, prin aceasta, o poziție privilegiată față de celelalte specii narative, cu excepția povestirii, care pretinde de asemenea că relatează numai întîmplări adevărate. De îndată ce nu mai e crezută, legenda dispare și, după împrejurări se transformă în altă specie (...), dar cel mai adesea, e dată uitării, ca o recuzită ireparabilă."[7] Firește că prin „științific" folcloristul amintit înțelege obligația povestirilor etiologice de a fi o „știință" (în sensul de cunoaștere, raționalizare) empirică a realului, un sistem coerent și eficace de luare în posesie și semnificare (în consens cu valorile și etosul unei colectivități istoric determinate) a universului înconjurător, în întregul și particularitățile sale. Misiune de care, trebuie s-o recunoaștem, în contextul lor cultural și mental specific, legendele se achită cu maximă conștiinciozitate, cu maxim randament.

Așa cum spuneam anterior, „raționalizarea" propusă de legende se dezvoltă prin jocul categoriilor epicului, prin logica edificiilor narative. La temelia acestei construcții stă *o analogie* între o anumită dimensiune a realului și un anume fenomen ori proces cultural. A „raționaliza" înseamnă, în acest caz, a aduce necunoscutul la cunoscut, ilogicul la logic, abaterea la normă — totul în virtutea unei note comune (evidente sau latente) care iluminează dintr-o dată întreaga zonă investigată. Ceea ce înseamnă că în sistemele de gîndire tradiționale, *analogia* îndeplinește importante roluri cognitive. „Esențial este faptul că analogia își asumă două funcții, una explicativă și una normativă: se consideră că prin analogie realitatea nu numai că se explicitează, dar, prin chiar acest fapt, devine și controlabilă."[8] Spre exemplu, un fapt straniu și neliniștitor precum existența unui mamifer care trăiește numai sub pămînt, devine controlabil (mental) prin ipostazierea cîrtiței ca soră incestuoasă a Soarelui, condamnată să stea mereu depărtată de acesta; același lucru este valabil pentru „miracolul" mierii: jocul dintre binecuvîntare și blestem îi acordă un statut aparte, care explică geneza misterioasă a acestui aliment; apariția cumva nefirească a ghioceilor, cînd zăpada e încă „în putere" și întreaga natură doarme, devine inteligibilă (și controlabilă) prin descrierea lor ca doi copii prinbegi, surprinși de o viforniță în pădure și metamorfozați de divinitate în flori ș.a.m.d.

Observăm deci că legendele nu lasă analogia „raționalizatoare" în stare nudă, nu prezintă „taina" realului printr-o ecuație metaforică directă (ca în cazul ghicitorii unde tot o analogie declanșează o incifrare simplă, concisă). Din contra, legenda destășoară relația analogică într-o suită de evenimente care, pornind de la o situație, aparent fără legătură cu realul invocat, conduc, prin transformări sugestive, la o stare de maximă apropiere de acesta. Astfel, între dragostea dintre fiul Zefirului și Ileana Cosînzeana și ghiocei nu există, în sine, nici o legătură; la fel între fata frumoasă și rîndunică, între hoțul de cai și cuc, între o mamă oarecare și mac etc. Dezvoltarea epică duce la convergența dintre aceste ființe imaginare și obiectele reale, conferindu-le primelor, prin înlănțuirea diverselor întîmplări, atribute, stări sau acțiuni analoge cu cele ale fenomenelor concrete explicate de această povestire. Așadar: datorită măsterii copiii fug de acasă pe „o vreme rea", cînd „se luptă mai amarnic frigul cu căldura"; răpită de zmeu, agresionată erotic de acesta, atinsă cu o mînă înroșită de sînge, fata cea frumoasă ajunge într-o stare de cumplită spaimă și disperare; hăituit de lupi (cîinii lui sf. Petru, căruia a îndrăznit să-i fure caii) și de licurici (care luminau în noapte ca să-i descopere ascunzătoarea), hoțul se pitește atît de bine încît sfîntul trebuie să recurgă la ultimul mijloc de a-l deconspira: să-l oblige să-și arate singur locul unde se află; femeia sărmană care și-a trimis copilul în alt sat, după mălai, îngrijorată că întîrzie, îl caută cu atîta frică, încît nu ține seama

[7] Ovidiu Bîrlea, *Folclorul românesc*, București, Editura Minerva, vol. I, 1981, p 52

[8] Remo Guideri, *La route des morts*, Paris, Editions du Seuil, 1980.

de mărăcinii de pe cîmp și, în fuga ei, ajunge cu tălpile „împunse de spini".

Pînă în acest punct narațiunea se dezvoltă (în genere) pe o matcă firească, fără mari ruperi de registru epic, fără intervenții fabuloase ori întîmplări supranaturale ; ea este invadată de concret, de date exacte asupra vieții satului, a mentalităților tradiționale, a normelor și valorilor care ghidează deciziile individului și colectivității. Controlînd cursul epicului, alegînd anumite funcții și o anumită dispunere a rolurilor narative, performerii legendelor au reușit, prin povestiri de mai mare sau mai mică întindere, să orienteze evoluția personajelor către un punct situat la „marginea" analogiei inițiale, acolo unde firul istorisirii trebuie rupt și înlocuit cu un element nou, în măsură să asigure saltul unificator, sinteza celor doi termeni ai ecuației primare. În interiorul universului povestirii asemenea schimbări de registru sînt posibile numai prin introducerea *operatorilor narativi*. Cei mai adesea aceștia sînt reprezentați de metamorfoză, binecuvîntare, blestem, vrajă, păcăleală, eroare, întrecere etc. Desigur, cel mai eficient operator este metamorfoza ; ea unește idealul povestirii cu concretul realului : ca să scape de agresorul erotic, fata s-a prefăcut în pasăre, păstrînd hainele de atunci și pata de sînge de pe ele ; la fel, copiii rebegiți de frig se transformă în acele flori care apar mereu la vremea iernii. Printr-un asemenea act brutal, rupt de ordinea cotidianului, instaurator de noi obiecte și noi ordini, se explică originea unei forme a realului, atributele ei specifice, rostul și locul ei în lume. Analogia (pornită de la observația concretă) între o pasăre (chipul și comportamentul) ei și o ipotetică fată, îngrozită și atinsă de sînge, a fost dezvoltată într-o poveste justificatoare (cum a ajuns o fată oarecare într-o asemenea ipostază) și apoi, prin forța (în egală măsură dereglatoare și reglatoare) a metamorfozei, a fost topită într-o singură unitate. Acest operator facilitează sinteza dintre cele două entități, efectuînd prin anihilarea ontologică a uneia și promovarea unei alte existențe, transferul de calități de la „arhetipul" imaginar la ființa reală. Observăm deci că el strică „rînduiala" unui nivel al legendei (cel al povestirii propriu-zise), dar refacc rosturile în alt plan legendar, pînă atunci subiacent : acela al definirii lumii concrete.

În același mod funcționează și ceilalți operatori narativi. Uneori ei se asociază metamorfozei, alteori apar izolați. Astfel sf. Petru îl blestemă pe hoț să se trădeze singur și să se prefacă într-o pasăre care-și strigă mereu numele ; dracul blestemă albina

ca oamenii să-i mănînce scîrna, iar divinitatea canonică o binecuvîntа ca această scîrnă să fie dulce și hrănitoare ; blestemat de Noe, corbul își schimbă culoarea penelor din albe în negre ; vrăjit de „apa somnului" Mitru se mută în alt timp, și, strigîndu-și mereu fratele pierdut, se preface în cuc ; păcălită de zaică, turturica nu învață cîntecele păsărilor și rămîne cu glas monoton, supărător etc. Dacă analogia întemeiază în planul de profunzime (în acela al logicii populare) mecanismul legendelor, operatorii sînt aceia care, în planul de suprafață (în acela al desfășurării epice) permit realizarea ei, adică trecerea de la narativ la real, transferul de atribute „dobîndite" de arhetipul ideal prin dezvoltarea povestirii către fenomenul, obiectul ori viețuitoarea reală. Prin urmare povestea inversează procesul analogic : acesta pornea de la observația realului și stabilea legături între datele lui și unele conjuncturi și fapte din lumea socială și umană ; epicul începe cu prezentarea unei situații omenești, îi urmărește evoluția și transformările și concluzionează prin asocierea ei cu planul concretului, prin transferarea utopicului în contingent. Folosind o sintagmă din limbajul astronomic, putem defini acest fenomen prin „mișcarea aparentă a epicului". Așa cum pămînteanul are impresia că soarele se mișcă și el stă pe loc, cititorul de legende trăiește cu senzația că povestirea curge spre un deznodămînt oarecare, văzut ca o consecință neașteptată a dinamicii narațiunii. În fapt, în planul logic de profunzime, concluzia (întemiată pe analogia inițială) „pre-exista" volutelor povestirii ; aceasta se construiește de la „coadă spre cap" fiind rodul selectării unei anumite structuri epice în funcție și la cererea deznodămîntului deja cunoscut.[9] Alegerea dezvoltărilor epice este ghidată de cerința ca ele să conducă spre acel final în care eroul principal ajunge în posesia tuturor caracteristicilor necesare saltului (asigurat de operatorul narativ) către termenul real (care, în planul subtextului a urmărit mereu, ca o prezență vie, activă, mișcarea povestirii, așteptînd „coacerea" ei pînă la îndeplinirea condițiilor puse de analogia primară). Tipurile de aventuri alese și puse în joc de epicul legendar reprezintă „locurile comune" ale povestitului tradițional, adică „acele elemente ale unui lexic cultural, singurele resimțite de el (omul satului de odinioară — n.M.C.) ca apte să înlesnească anumite

[9] Pentru acest aspect vezi, pe larg, M. Coman, *Mitos și Epos*, *op. cit.*, p. 129-130, 171-174 și 212.

forme de comunicare".[10] Ceea ce înseamnă că în sistemul legendar nu povestirea (în sine) contează — ca în basm — ci jocul dintre povestire (planul de suprafață) și operațiile mentale presupuse (planul de profunzime), dialectica subtilă prin care realul ajunge să fie „rațional" în urma încadrării și analizării sale prin sistemul logicii narative — logică bazată pe ordonarea elementelor în configurații de tip metonimic (corelări bazate pe succesiuni și interacțiuni) și de tip metaforic (corelări bazate pe analogii).

Astfel, deși la o primă vedere par simple și naive „povești" despre natură, izvodite dintr-o gîndire „infantilă", neștiințifică, incapabilă să stăpînească abstract realitatea, legendele ni se dezvăluie, la o analiză atentă și lipsită de prejudecăți, ca un instrument complex de investigare a universului înconjurător, ca un sistem extrem de subtil, cu o logică și o coerență remarcabilă, capabil să satisfacă nevoia de „raționalizare" a universului ambiant la parametrii și în stilul unei anumite mentalități, ai unui anumit mod — determinat istoric — de a concepe viața, devenirea, rostul lumii și al omului. Legendele populare românești — din a căror uriașă varietate volumul de față prezintă doar cîteva ipostaze, relevante atît prin subtilitatea demersului intelectual, cît și prin frumusețea construcției narative — ne dezvăluie articulațiile unei gîndiri populare iscoditoare, subtile, atente la amănuntele realului, la conexiunile și interdeterminările culturalului, o gîndire aflată, într-un cuvînt, în deplinătatea puterii și profunzimii ei.

MIHAI COMAN

[10] Silviu Angelescu, *op. cit.*, p. 244.

A. LEGENDELE FLORILOR

[LEGENDA BREBENOCULUI]

Pe cînd veneau turcii, păgînii, o fată ducîndu-se în pădure să culeagă fragi, dușmanii din vale văzînd-o, au pornit în fugă spre ea. Fata, de spaimă, a căzut în genunchi și a început a se ruga lui Dumnezeu cu atîta credință, încît pămîntul s-a deschis și a înghițit-o... Din corpul ei însă, a crescut la suprafață berbenoc.

De aceea fetele cînd se mărită, din berbenoc își fac cununa de mireasă pe cap, căci e din fată, spune poporul.

Studii în folclor, I.
ELENA NICULIȚĂ-VORONCA

POVESTEA BĂRBĂNOCULUI

Cică era un om, căruia îi zicea Toader Bărbănoc, tare bogat și tare norocos și milostiv, și așa de bun la Dumnezeu, că ce cerea, ce dorea el, toate erau după voia lui. Cu toate astea era tare nemulțumit. Ar fi vrut ceva și n-ar fi vrut, mă rog, ca tot omul sătul de bine, și care, deși nu-l doare nici un deget, totuși parcă se simte bolnav, parcă îi lipsește ceva.

Într-o zi se întorcea de la tîrg acasă. Era frumos în ziua aceea. Zi de primăvară, cînd rîde cîmpul de verde și floare și cînd florile, ca trezite din un somn lung, bolborosesc povești tainice, neînțelese decît de năzdrăvani și de iele.

Și tocmai trecea pe o cărărușă ce o făcuseră oamenii pe hatul unei arături, mărginit de un pîrîiș ce curgea din un izvor de la poalele unui huciu verde, ce se vedea pe un deal înverzit de curînd, ca un ostrov în mijlocul unei ape mari. Și pîrîul, ca o șopîrlă scăpată din gura unui dușman, fugea pe sub ierburi și răgoaze, repede și sclipitor la soare, învîrtindu-se în hulboane, cotind pe după ierburi și bolovani și se tot ducea în un șopot clincănitor și, înecat pentru a se întîlni cu cine știe ce pîrîu sau iaz mare.

Și apa asta o știa de mulți ani, omul ; pe acolo, o apucase și bunica lui. Bunica lui murise, părinții lui așișderea. Pîrîul își schimbase cursul, își preschimbase malu și tot trăia. Asta pe lîngă viața lui searbădă de muritor, îi deștepta în el o lume de gînduri și icoane : copilăria și tinerețea lui trecută, copiii lui, unii mici, alții mari, bătrînețea ce îi turnase un smoc de păr alb în frunte și moartea care avea să vie și să-i închidă ochii pe veci. Toate erau cum erau, pe toate le înțelegea, că le-a adus vremea ; înțelegea să fie despuiat de piele și carnea să se facă pe dînsul păstramă, dar nu înțelegea să și moară. Pentru ce adunase el atîtea bunuri, mînca așa de bine, își făcuse gospodărie de să-i meargă vestea, ca să moară, să se risipească toate în urma lui ? Să nu se știe că în satul cutare a trăit un Toader Bărbănoc ?

„Bine, îi zicea un gînd înțelept în el, dar au să rămîie la copii. La copii ?“ răspundea el răzvrătit. „Dar ce folos dacă n-am să-i văd eu cum trăiesc, n-au să auză cuvîntul meu povățuitor. Ce am să folosesc eu, chiar dacă ar ajunge și împărați, dacă eu n-am să-i mai văd. Au să-i vadă o lume, florile primăverii, soarele pe cer, dar eu n-am să-i văd. Ce mă fac eu ? O, veșnice bucurii cari colindați lumea, de ce mai trăiți cînd viața nu e așa de sarbădă ? Oh ! Doamne, de ce nu sînt un pîrîiș, că poate aș fi mai fericit. Ia uite-l ; ieri i se prinseseră țurțurii iernii de barbă, și îmbătrînise că nu-i mai auzeam glasul, și azi, cum a dat de soarele primăverii, s-a curățit, s-a spălat, de parcă acuma s-ar fi născut. De ce nu-i și omul ca un pîrîiaș ? Să vie o vreme așa, să nu-i rămîie decît osul, și să bată peste el un timp, în care să înceapă a se îmbrăca în un chip de om mai mic și mai tînăr. Ce bine ar fi atunci, cînd omul avînd o viață trăită, s-ar feri și de greșeli și ar trăi mai bine !“

Așa gîndea Bărbănoc în gîndul lui, cînd deodată îi răsăriră în cale doi moșnegi : unul mai înalt, cu o barbă lungă și albă pînă la genunchi și îmbrăcat cu o giubea lungă și blănită, și altul, mai scurt, cu un fel de strai pe el, ce părea sluga celui dintîi.

— Bună ziua, moșicilor — grăi omul, scoțîndu-și căciula.

— Mulțumim d-tale — răspunseră ei. — Da încotro ?

— Ia de la tîrg și acum mă duc spre casă și tocmai mă gîndeam că ce e viața asta. Un fleac ; nici nu știi nici cînd ai trăit, nici cînd ai murit. Ce folos că are omul avere, să se lăfăiască și o mie de ani ; nevastă, copii, dacă tocmai cînd e lumea mai dragă, atunci vine moartea și-i face sfîrșitul !

— Apoi rău faci că te plîngi înaintea lui Dumnezeu sfîntul — răspunse cel dintîi moșneag — pentru că trebuie să înțelegi ; pămîntul ista e mic, oamenii se înmulțesc pe clipă, pe ceas și dacă toți oamenii ar fi trăit de la Adam încoace și de aci înainte, apoi gîndește ce de lume ar fi la o leacă de pîne.

— Atunci de ce nu face așa — răspunse Bărbănoc — pînă la o vreme să ne lase oameni, de acolo să ne prefacă în vreo buruiană ceva, care trăiește cît lumea.

— Vra să zică ai vrea să trăiești cît lumea ?

— Da — răspunse omul — aș vrea să știu ce se va petrece pînă la sfîrșitul lumii.

— Și cam ce ai vrea să fii ?

Omul se gîndi, se uită la norii ce se duc pe cer și îi vedea pe unii întregi ca niște ostroave muntoase și deodată destrămîndu-se, se uită și la pîrîiaș, și grăi :

— Eu unul aș vrea să fiu un pîrîiaș, că el curge cît lumea și în drumul lui nimic nu-l stinghерește și vede atîtea lucruri ; florile își pleacă capul să fie udate de undele lui răcoritoare, ierburile se dau în lături, să se ducă mai departe și el curge, curge voios, săltînd din piatră în piatră, pînă în apa cea mare, de-acolo dă în alta și mai mare și vede tîrguri și sate și de acolo în cetatea cea mare, unde se adună toate apele din lume, marea, și stau la sfat, ba are norocul să înconjoare lumea fără multă bătaie de cap.

— Bine, omule — făcu moșneagul. — Fie-ți voia împlinită ! În loc să mori, să te îngroape, să te hodinești și

tu de atîta zbucium omenesc, cu un an înainte de a muri, într-o zi cînd te-i afla în grădina ta, te vei preface într-un pîrîiaș.

— Bogdaproste — grăi Bărbănoc ca ușurat de o mare greutate — dar mă rog, nu-ți fi d-voastră Dumnezeu cu Sfîntul Petre ?

Însă moșnegii, cînd băgă bine de seamă Bărbănoc, pieriseră.

„Numai că Dumnezeu cu sfîntul Petre a fost", își zise el și plecă acasă și trăi omul mulți ani ; îi albi părul ca iarna, i se slăbiră puterile, simțea sfîrșitul apropiindu-se, dar lui nu-i păsa, știa că prefăcut odată în pîrîiaș, avea să trăiască cît Vavilonul. Atîta că avu grijă să spuie și babei și copiilor, ca să știe ce are să fie cu el, cînd o fi să moară.

Și într-adevăr, într-o primăvară, pe cînd se afla în grădina lui, numai ce simți că începe a se topi ca un boț de omăt și că picioarele lui se prefac în apă, de acolo trupul, încet, încet. Strigă la copii, la nevastă, să vie. Cînd ceia ieșiră din casă, Bărbănoc era un pîrîiș ce curgea făcîndu-și drum prin iarbă, prin arătură și tot își făcea vîrtej, le rupea, le ducea la vale, la vale, tot la vale, pînă ajunse la o apă mare. Aici era un pîrîu care primea cu zgomot și chef mare toate pîrîiașele ce dădeau în el și cu care vorbea și cu ele de mînă, de gît, se ducea ca la nuntă undeva la vale.

Cum văzu pîrîiașul minunea asta, hop și el bobîldîo în apă și, cu celelalte unde, gît la vale, rîzînd și hăulind. Dar deodată toate, cu pîrîul în cap, se opriră și se întristară. Într-un loc, niște femei făcură stăvilar de pus cînepa la topit, așa că apa nu mai avea loc pe unde să treacă :

— Vai — șopti pîrîiașul — unde am ajuns ! Săriți, oameni buni, de mă scăpați și dați-mi drumul !

Dar cine să știe că el e om ? Și așa a fost silit să stea pe loc, sfătuindu-se vreme îndelungată cu celelalte ape, ce e de făcut. Și nu găseau nici un mijloc, căci nu vedeau prin zid, nici cea mai slabă borticică. Cercat-au toate colțurile și nimic. Zidul era prea înalt. Atunci pîrîul hotărî cu toatele să stea, să-și mai adune puteri de la matcă și numai așa începură a-și umfla piepturile, a se acățara pe maluri și a împinge zidul, sfredelindu-l. Asta n-ar fi fost nimic ; dar într-o zi se pomeniră cu niște femei, care prinseră a bate țăruși și a căra cînepa la topit și au murdărit cu cînepa toată apa și-au umplut-o de nămol. Asta

a fost pe neașteptate pentru bietul pîrîiaș și poate acolo se înăbușea ; dar într-o zi veni o ploaie mare, care mări apa, dădu pîrîului putere și așa dărîmă un colț de zid și astfel trecu dincolo. „Ah", își zise pîrîiașul, „bine că am scăpat" și fugi cu apele pîrîului la vale, huind și chiuind de bucurie.

În adevăr, văzu el multe lucruri frumoase, dar și urîte. Ajunse într-un tîrg. Aici văzu case mari, oameni mulți, muzică, zgomot care-i luau auzul și care l-ar fi înveselit, dar toate canalele de scurgere dădeau în el și toate murdăriile se aruncau în apă și asta îi făcu pîrîiașului viața de nesuferit și se tînguia jalnic, că durerea lui ajungea pînă la inima izvorului și se vedea tare nefericit și pizmuia toată firea, dar mai mult pe niște brazi din preajmă-i, ce-și legănau capetele la bătaia vîntului și tot drepți erau și cu capetele lor înalte parcă atingeau cerul și vedeau tot tîrgul și alte locuri pînă departe. El se gîndi : „Ce bine e să fii un brad înalt, vecinic verde, iarna, vara, și cu cît îmbătrînești, cu atît crești mai mare și mai frumos".

— Ah, Doamne, fă-mă un brad.

La vorba asta, ceva se desprinse din nouri și pîrîiașul cum se tînguia cu ochii spre cer, văzu chipul moșneagului care îi făgăduise că are să-l prefacă în pîrîiaș, și îi zise :

— Ei, omule, nici aici nu ți-e bine ?

— Nu, Doamne — grăi pîrîiașul — uite ce îmi poate viața.

— Și pîrîiașul, în luptă cu zoaiele tîrgului, își cîntă cele pățite, Tatălui-Ceresc.

— De, văd și eu — zise moșneagul — dar dacă ai cerut așa.

— De, păcatele mele — făcu omul — dar am știut eu una ca asta ?

— Și-acum ce vrei ?

— Vreau să mă prefaci într-un brad, că poate mi-o fi mai bine.

— Fie-ți voia împlinită.

Și moșneagul, care nu era altul decît Dumnezeu, închise poarta dîrz, cu un zîmbet plin de înțeles și dînd din cap ca și cum ar fi zis : „lasă, las' că te-i sătura tu de deșertăciunile omenești", în vreme ce pîrîiașul, chiar în grădina lui, se prefăcu în un brad înalt ; se uită de sus, vedea toate împrejurimile și nu mai putea de bucurie.

Însă într-o zi, numai ce veni mare o ploaie ca aceea, cu grindină și un rotocol de vînt și unde n-a început a trăsni și a pocni în copaci și unde nu mi-l înșfacă pe brad vîntul în brațele lui cele nebune și unde nu începu, măi bade, a-l strînge și a-l zgîlțîi și a-i rupe din rămurele și unde n-a dat și grindina să-l scuipe în obraz și să-l lovească cu niște bucăți de gheață, ca acelea ? Început-a el a țipa și a striga în ajutor toate neamurile. Dar cine să-l înțeleagă ? Noroc că furtuna trecu mai iute și numai așa a scăpat. Șoldit, ciufulit, își scutură ramurile de ploaie și începu a sclifosi și a se văicăra :

— Brad mi-a trebuit mie să fiu ! Doamne, ce mă fac eu acum ? De va mai veni un vînt nebun ca mai adineaurea, mă duc pe gîrlă. Acum văd eu că mai bine e să fii vînt. Că vîntul e mai tare ca orice. El trece peste nouă țări și mări și nici nu-i pasă nici de vodă. Unde e piedică, dă buzna și trece în lumea lui și unde mai pui că toți copacii i se pleacă pînă la pămînt ?... Doamne, fă-mă mai bine un vînt !

La vorba asta, o poartă se deschide în cer și moșneagul iar își bagă capul printre ușă și întrebă :

— Cine plînge acolo ?

Bradul, care stătuse cu ochii la cer, îl văzuse și grăi :

— Eu, Doamne !

— Da ce este ?

— Nenorocire mare, cată jos numai și te uită ; m-a nenorocit un vînt nebun.

— Și acum ce mai vrei ? — întrebă Dumnezeu.

— Să mă faci și pe mine un vînt ; poate oi nimeri mai bine.

— Amin ! — grăi Dumnezeu și făcînd un semn cruciș cu mîna, bradul se și prefăcu într-un vînt, și ce vînt !

Omul cînd se văzu vînt, a vrut, ca suflet ce era, să se arate mai vînt decît toate vînturile ; s-a umflat odată în pene, s-a uitat la copacii ce abia se legănau de suflarea lui înceată și unde n-a început a bate și a umbla razna de colo pînă colo, turburînd nourii din cele patru părți ale lumii și unde n-au venit niște furtuni ca acelea, și unde n-au tăbărît nouri pe el, cu gheață și apă, vreo două săptămîni, de ajunsese bietul vînt vai de capul lui ; umbla prin ploaie mai mult plîngînd și căutînd cîte un adă-

post ; dar unde voia să intre, i se închideau ușile în nas și plîngea pe afară zgrebulit, rugîndu-se pe la ferestre :

— Faceți-vă milă și pomană și lăsați-mă și pe mine măcar în tindă.

Dar dacă era vînt, cine să-l înțeleagă ?

Asta ca asta, căci trecură ploile și se astîmpărară, dar veni iarna cea cu viscole și cu omăt și bietul vînt umbla veșnic cu spinarea plină de gheață și cu barba plină de țurțuri de gheață și căinîndu-se pe sub streașinile caselor ; iar într-o zi o pățî rău. Căzuse zăpadă multă, cerul se șterse de nori, din miazănoapte bătea un vînt rece și plin de dușmănie și se făcu un ger de crăpau ouăle corbului. Mai ales într-o noapte, bietul vînt avea să moară ; stelele se uitau la pămînt ca niște ochi de știmă și pe uliți nu era țipenie de om și era tîrziu și ușile toate încuiete ; iar pe clanțele ușilor se prinse gheața. Și el nu avea nicăieri unde să intre, ci aleargă ca păsările de la casă la casă, de la pom la pom, gemînd și dîrdîind și deodată nu mai putu alerga, ci încuindu-se într-o clopotniță, se puse pe gînduri :

— Măi, ce am făcut eu ? Cine m-a pus să mai cer și asta ? Nu era bine să fi fost mort ? Acum mă hodineam. Nu, zău, mare e deșertăciunea omenească ; ce e asta să suferi atîtea și tot să cei să trăiești ? Nu, zău, mai bine de flori ; uite, ele mor toamna, iarna se hodinesc în morminte pe sub zăpadă și trăiesc cît lumea. Ce bine ar fi să fi fost o floare ! Doamne, fă-mă o floare !

La vorba asta, o fereastră din cer se deschise și un cap cu niște lațe de argint se ivi.

— Hai, cine urlă acolo ? — întrebă el.

— Eu sînt, Doamne — răspunse Bărbănoc.

— Și ce vrei iar ?

— Să mă prefaci în floare.

— Iar, frate ? Și măcar la miezul nopții nu-mi dai pace ; am treabă. Ce floare vrei să fii ? Hai spune repede, că e frig afară și trebuie să închid geamul.

— Doamne — zise Bărbănoc — să mă faci așa o floare, căreia să nu-i moară rădăcina toamna, ci cum o da primăvara să învie iar.

— Ei poftim — îi zise măritul împărat al necunoscutului — lumea piere și lui îi vine de petrecere, așa într-o doară. Ia ascultă Bărbănoc — urmă răstit Tatăl-Ceresc —

eu n-am timp de joacă cu tine, îți mai dau un soroc și de acolo, poți să te tunzi, că nu-ți mai fac voia.

— Doamne — se milogi țițiind Bărbănoc — mai fă-o și pe asta, încaltea să nu fiu cu banat că n-am făcut și n-am dres.

— Bine, fie-ți pe voie și asta, dar să știi că de acum să-ți iei o grijă că oi mai veni la glasul tău! Asta-i întîia și cea de pe urmă oară. De-acum, la vremea de-apoi. Pînă atunci ai să te prefaci în o floare, cu frunzele tari, lucitoare și care se tîrîie pe pămînt și să crești prin grădini și prin locuri umbroase. O apucă zăpada și nu moare și tot frumoasă iese fără a fi semănată; și să-ți zică lumea bărbănoc.

Și Dumnezeu închise geamul, iar vîntul se strecură sub zăpadă și stătu acolo ascuns și cum se luă omătul și dădură cele dintîi raze primăvăratice, el se ivi schimbat într-o floare, cum o sorocise Dumnezeu și lumea îi zise bărbănoc și se vede prin grădini și locuri umbroase.

De unde se știe, dacă m-ar întreba cineva de treaba asta, nu aș putea-o spune, da cică în vremea de demult, umblau poveștile pe la case și spuneau la creștini toate tainele lumii, a oamenilor, a dobitoacelor și a buruienilor. Și pe semne că a fi spus-o și pe asta pe la noi pe acasă că mi-a spus-o și mie mama, ia eu, de cum am mîncărime la limbă, v-o spun și dumneavoastră, iar dacă o știe cineva mai bine, s-o spuie s-o aud și eu.

Poveștile florilor, I.
DRAGOSLAV.

BREBENELUL

Brebenelul [...] e fiul ghiocelului. Însă el n-a fost singur la părinți, ci a mai avut încă 3 frați, anume: cocoșelul, fragul și pipigioiul, precum și patru surori, anume: agriceaua, micșuneaua, rujița și viorica.

Murind maica sa și însurîndu-se tatăl său de-a doua oară, vitriga fiind o femeie foarte cărpănoasă și rea, atît pe dînsul cît și pe ceilalți frați și surori, nu putu de fel să-i sufere și de aceea necontenit îi batjocuria cum îi venea la

gură și-i chinuia în tot felul, pînă ce într-o bună dimineață îi alungă pre toți de-acasă.

Văzînd brebenelul precum și ceilalți frați și surori, că nu e chip să trăiască la un loc cu mama lor vitrigă, părăsiră casa părintească și, apucînd care încotro îl duceau ochii și picioarele, se împrăștiară ca niște pui de păturnică, în toate părțile prin lume, și de-atunci nu mai știu nimică unul de altul, nici nu se mai pot întîlni.

Ghiocel, văzînd că copiii săi au luat lumea-n cap de răul soției sale și că nu se mai întorc înapoi, s-a făcut alb ca pereții de supărare și, fără să mai întindă multă vorbă, căci n-avea cu cine să-și puie mintea, a plecat și el în urma lor, ca să-i caute și să-i strîngă iarăși pre toți la un loc. În zădar i-a fost însă toată alergătura și căutarea, căci nici pînă-n ziua de astăzi nu i-a mai putut afla și aduna.

Încotro vor fi apucat și pînă unde se vor fi dus cei trei frați și cele patru surori ale brebenelului și în ce loc anume se vor fi oprit fiecare dintre dînșii, nu se știe. Atîta se știe numai că brebenelul, cînd a văzut că vitriga îi alungă cu nepusa-n masă de acasă și că trebuie numaidecît să părăsească casa părintească și să se ducă în lume, s-a făcut mai întîi roșu ca para focului de mînie, apoi alb ca pereții și pe urmă galben ca ceara, de supărare și așa s-a dus și s-a pierdut într-o pădure întinsă și umbroasă. Și de-atunci floarea brebenelului e de trei feluri: albă, galbenă și roșie.

S. FL. MARIAN
„Junimea literară", 1905,
(Banat ?)

BUSUIOC ȘI BRÎNDUȘA

A fost ce-a fost, că dacă n-ar fost-fi, nu s-ar vrut povesti, că nici mie nu mi-e drag a minți, ca și la purece a sări, din păriete în păriete, dar mai mincinos o fi cine m-o crede.

A fost pe vremea aceea, cînd fiecare sat își avea împăratul său. Erau atîția împărați, de nu-i mai puteai nu-

mâra ; afară de sate, mai aveau și pădurile împărați și încă împărați de cei tari, de cari toată lumea se ascundea. Adecă erau pe vremile acelea pădurile pline de zmei, cari, cînd le venea poftă, coborau la sate și făceau pacoste la oameni, furîndu-le fetele cele mai frumoase. Pîndeau zmeii după ele, cînd mergeau după apă la izvor, le prindeau în brațe și apoi cară-te, băiete, cu ele pînă în fundul pădurii, în desișul copacilor, la curțile lor cele frumoase, de unde nu mai puteau scăpa, dacă cumva atare voinic n-ar fi fost în stare să le scape, omorînd pe zmei. Dar și voinicii, cei mai mulți își lăsau ciolanele p-acolo, că de-i ochea vreo zmeoaică, îi omora pe loc, ori că de nu-i omora, de-i lăsa să se întoarcă de unde au venit, îi fermeca, de pînă-i lumea nu mai era om la loc. Era rău pe vremea aceea, dar era și bine de omul frumos.

Pe vremea aceea trăia un împărat într-o țară și împăratul acela avea șapte fete. Li-am știut și numele, dar le-am uitat, că-i mult de atuncea, numai pe cea mică nu o am uitat, că o chema Brîndușa. Frumoase erau tus șepte fetele împăratului, nu-i vorbă, dar ca Brîndușa nu era nici una, ca era ca o cruce. Tus șepte erau fete-n păr, tus șepte de măritat, la tùs șepte umblau peținori, dar nici una nu voia a se mărita, toate vreau să rămînă tot fete. Vezi bine, că din vină era o șireată de babă, care le tot cînta :

Draga mamei mîndră fată,
Să știi cum e măritată,
Ședere-ai la mă-ta fată,
Și ți-ai purta fetia,
Ca popa vanghelia.

Lor le era groază să se mărite, cu toate că gînd ar fi avut. Și bietul împăratul era năcăjit pe fete, că nu vreau să se mărite, se temea că li-a ieși numele că-s fete bătrîne, deci își da toată truda să le înduplece să se mărite, că vezi bine, de ai avea șapte fete, chiar împărat să fii și te pui pe gînduri. Fetele în urmă s-au gîndit cît s-au gîndit, apoi au răspuns împăratului așa :

— Ne-om mărita, tată, dar silite nu, numai după cine ne-a plăcea nouă.

— Fie și așa, — zise împăratul — numai să vă măritați, că bine vedeți voi că eu sînt bătrîn, nu știu ziua

și ceasul cînd voi muri ; atunci ce-a fi de voi de nu-ți avea bărbați cari să deie piept cu greutățile lumii ?

Acum s-ar fi măritat, dar știți vorba : „măritatu așteaptă luatu", iar acum de-o vreme-ncoace, nu se mai arăta nici un peținor. Ce era să facă ? Să trimită ele vorbă ? Nu le venea la socoteală, că oricum, îi lucru hîd să pețească fetele, să fi fost chiar de împărat, împleteau cosiță albă, dacă nu le cere nime.

Dar dă Dumnezeu, că un împărat din satul vecin face o petrecanie cu voie bună și chemă și pe împăratul ăst cu șepte fete. Bucuria lor, că acolo s-or întîlni cu feciori și le-o peți. Se și gătiră toate frumos ș-se duseră la voie bună. Adecă acolo era adunată toată lumea din șapte țări : feciori și fete, mame și părinți, toți erau acolo ; cei tineri jucau și-și petreceau ca tinerii, iar bătrîni se uitau la ei cu lăcomie și povesteau din vremile cînd erau și ei tineri, de le zburda mintea după joc.

Cînd era colo către miezul nopții, se auzi prin curte o durăitură, de nici căruța lui Ilie proorocu n-ar fi durăit mai pogan. Toți se spăimîntară, dar îndată își veniră iară în fire, după ce trecu durăitura, că nu țînu mult. După ce-și mai petrecură un scopot de vreme, gazda casei îi chemă pe toți în altă casă la cină, unde erau întinse mesele, ca la împărați, colea, cu tot feliul de mîncări și beuturi și se așezară ei la mese, care după rang și după vrednicie, dar tinerii ca ei, se puseră tot un fecior și o fată. Lîngă Brîndușa încă se puse un fecior de împărat, frumos numai ca el, cu numele Busuioc. Cum stau ei și se ospătau, mai mîncau, mai glumeau, ca tinerii, numai băgară de seamă că o pereche de tineri streini, un fecior și o fată, nu-și mai luau ochii de pe ei. Cînd băgară una ca asta de seamă, atît Busuioc cît și Brîndușa, mai că încremeniră și numai fețe-fețe țipau de năcaz, că pe ei îi spionează streinii acei doi și i-or deochia. Da iară își veniră în fire, povestiră mai departe, dar nu așa cu voie bună ca pănă-ntr-aceea, că streinii cei doi tot la ei se uitau.

După cină mai jucară un joc, două și colo de către ziuă, se gătară de cale. Surorile Brîndușei și cu tatăl lor, te miri cum ieșiră de la joc fără Brîndușa, că ea bag seamă povestind cu drăguțul ei, încă n-a băgat de seamă că ai lor se duc, destul că cînd vede că ai lor îs duși, dă

să se strecure prin mulțime afară la căruță. Dar cînd fu afară, numai simți că nește brațe tari o ridică de subsiori și o repede pe cal și du-te copile. Ea nici nu apucă a striga „vai", cînd și era sus la nori, călare pe un cal năzdrăvan și ținută strîns în brațe de feciorul cel strein, unde și ameți biata fată și nu mai știa pe ce lume-i.

Și oare cine o furase? Uite cine: feciorul cel frumos, care se uita de la altă masă tot la ea, cînd vorbea cu Busuioc; el era un zmeu, venise anume la ospăt cu soru-sa, el ca să-și aleagă o fată frumoasă, iar ea ca să-și aleagă un june. El, zmeul, făcu durăitura cea mare la miezul nopții, cînd sosi, iar acum, cînd a ridicat pe Brîndușa, se întunecase curtea, de nime nu mai văzu nimic un scopot de vreme. Soru-su, zmeoaica, însă își pusese ochiul pe un tînăr, pe Busuioc, dar nu se putu apropia nicidecît de el, să-l răpească, din care pricină se întoarse foarte supărată către casă.

După ce se mai lumina, după ce trecu întunecimea ce o făcuse zmeul, se dezmeteciră ospeciorii, dar pe Brîndușa nu o aflară nicăiri, nu știau ce s-a putut întîmpla cu ea, că ei nu văzură cînd o fura zmeul. Căutatu-o-au ca pe acu, pe tot locul, dar nu-i și pace. Acum începură surorile și tată-so a plînge și a se dăoli după ea, de gîndeai că s-or prăpădi, dar toate în zadar; dar Busuioc zise:

— Nu plîngeți, că ori îmi pun capul, ori o aduc, de nu vie, măcar moartă.

Nici nu mai merse Busuioc p-acasă, ci luă un cal de la trăsură, se sui pe el și hai la drum! Nemîncat și nebeut, a mers o zi de vară, de dimineață pănă-n seară; cînd era pe însărate, ajunse la o margine de pădure, unde era o căscioară. Obosit și flămînd cum era, se rugă de stăpînii căscioarei să-l găzduiască peste noapte, că are cu ce plăti, dar miez de merinde pentru el, ori fir de nutreț pentru cal nu are. Gazdele casei erau nescari creștini de treabă și oameni de omenie, deci îl lăsară bucuros, nu pentru plată doară, ci pentru facere de bine, că-i pomană să scutești pe cei streini și să saturi pe cei flămînzi. Băgară dară calul lui Busuioc în poiată și-i dădură iarbă verde din grădină, de gîndeai că-i mătasă, iar pe Busuioc îl puseră cu ei la masă și-l ospătară cu ce li-a rînduit Dumnezeu. Cinînd ca oamenii, întrebară pe Bosuioc că

în ce cale a plecat? Iar el le spuse din fir în păr, toate celea ce le avea la inimă.

Atunci stăpînul casei, după ce clăti din cap, zise:

— În mare lemn ți-ai împlîntat săcurea, voinice! Văd că ești zdravăn și voinic, văd că ai inimă de român, dar temu-mă că-i păți-o ca și alți voinici, cari mai cutezară a trece în țara zmeilor. Nu-i vorbă, drumul nu l-ai rătăcit; numai asta-i calea cea mai oablă pînă-n țara zmeilor, toçmai fiindcă-i calea oablă, te duce mai iute la perire și o fi păcat de voinic ca tine să piară fără vreme. Mai bine întoarnă-te, fătul meu, de unde ai plecat, că mai sînt ele fete-n lume, ți-i găsi una poate mai frumoasă decît ceea ce ți-o furară balele de zmei.

Așa grăi omul, dar Bosuioc spuse verde-n buze, că ori află pe Brîndușa, ori își pune capul. Atunci, zise omul:

— Dacă-i lucrul chiar într-atîta, mîne pleacă des de dimineață și cu ajutorul lui Dumnezeu, vei ajunge pănă pe-nsărate la Baba-Cremenea, aceea este cea mai vestită fermecătoare din lume; de te vei ști pune cu frumușelu pe lîngă ea, mai de-i vei da și ceva cinste, miră-te de nu-ți va folosi ceva, că nu-i atît de rea pe cît se vede de hîdă, numai să o știe omul lua cu frumușelul; eu o cunosc și de n-aș avea mîne de mers la tîrg, aș merge să pun și eu o vorbă bună pentru tine, că-mi e milă de tinerețele tale, să le ciunte mișeii de zmei.

După cină se culcară și adormiră toți, iar cînd se mijea de ziuă, Busuioc fu în tălpi, mulțămi gazdelor de buna primire și hai la drum, după ce-și făcu trei cruci, ca creștinii cei buni. Calul fiind bine hrănit, dimineața frumoasă, merseră ca vîntul; cît colo pe la ojină dea la casa babei, unde trase oblu în curte și lega calul de gard. Cînd dă să intre înlăuntru, numai vede ieșindu-i înainte o babă strîmbă ca o secere, bătrînă de cînd lumea și hîdă Doamne, de ciuma că-i ciumă, dar e rujă pe lîngă Cremenea. Cum o vede Busuioc, îndată-și ia pălăria și-i dete binețe cum știu el mai frumos, ba și mîna i-o sărută, deși era rece ca un șarpe și uscată ca un gătej.

— Să trăiești, voinice — îi zise baba — hai înlăuntru și-mi spune, ce vînturi te poartă p-aci, că știu că numai de flori de cuc n-ai bătut atîta cale, nici n-ai venit să mă vezi de frumoasă.

Și intră Busuioc înlăuntru, adecă acolo află o fată de parcă-i vinea cunoscută, frumoasă fată și zdravănă și

ea se uita lung la el, ca și cînd l-ar cunoaște. Dar după ce intra înlăuntru, nu mult stătu fata aci, și-și luă rămas bun de la babă, iar baba o petrecu pîn-afară în portiță, unde mai stătură o leacă de vorbă, ca muierile, apoi fata se duse în treaba ei, iar baba intra înlăuntru la Busuioc :

— Ei, acum să-mi spui, voinice, ce vînturi te poartă pe aici ?

— D-apoi, uite, mătușă, așa am pățit, că un cîne de zmeu mi-a furat drăguța, chiar cînd ieșeam de la un ospăț ; numai văzurăm că se întunecă și cînd se desbezna, ca nu era nicăiri, de parcă o înghiți pămîntul ; am plecat, doar voi da de ea, s-o aduc vie, sau moartă, dar la zmeu n-o las.

— Ei, dragul meu, în grea cale ai pornit, dar văd că ești om, nu tufă, ți-oi mai ajuta și eu și ți-a mai ajuta și Dumnezeu și doară-doară îi scăpa, după cum ți-ai pus gîndul ; dar eu totuși mai tare aș sta să te întorni de unde ai venit, că în mare lemn ți-ai încleștat săcurea, ți s-or pune multe ispite în cale și de nu-i fi tot cu ochii-n patru, nu o să scapi.

— Ajută-mă, mătușă, ce poți și m-oi ajuta și eu și mai mult m-o ajuta Dumnezeu sfîntul, care știe că nu umblu cu strîmbătate, iar pentru ajutorul dumitale, bine ți-oi plăti, dar mai brumos ți-oi mulțămi.

Cînd auzi baba de plată bună, numaidecît aruncă cărțile și bobii și făcu cîte vrăjituri știa, apoi legă calul voinicului cu niște rădăcini fermecate și zise lui Busuioc :

— Acum poți pleca întru noroc, calul de rușine nu te-a lăsa, dar iată-ți spun ; fii om ! Acuși vei ajunge la podul cel de fier, care duce în țara zmeilor, nu cumva să atingă calul cu copita în pod, că atunci acolo rămînești amîndoi morți ; dintr-o săritură să fie dincolo de pod, apoi, fii cu minte.

Busuioc plăti babei un pumn de galbeni, apoi își luă rămas bun de la ea, încălecă calul și du-te băiete !

Cînd se apropia de podul zmeilor, numai odată strînge calul în pinteni și zbura ca o rîndunică peste el, apoi merseră în trapul cel lin, înainte prin țara zmeilor, uitîndu-se cu băgare de seamă în toate părțile.

Într-o depărtare mare, văzu Busuioc o cetate cît un munte. „Acolo vor fi șezînd zmeii", gîndi Bosuioc, și ținu ață într-acolo. Cînd era aproape de cetate, văzu pe coastă o turmă de capre și o fată frumoasă păstorindu-le. Fata

sta în bită, aproape de drum și Bosuioc îi dădu bineț, ca oamenii :

— Bună ziua, drăguță !

Iar fata încă-i răspunse frumos, cum știu fetele :

— Bună să-ți fie inima, voinice !

Și se mira Busuioc, de unde cunoaște el pe fata asta, că bine vedea că o cunoaște, și-i cunoaște și graiul, dar nu zise nimic. Și se mira și fata, că de unde cunoaște pe Busuioc, nu vrea să-și creadă ochilor, nu putea crede să fie acela pe care cerea de la baba Cremenea să i-l aducă, credea că numai seamănă cu el. Apoi întrebă pe Busuioc :

— Unde umbli p-aci, voinice, că p-aci rar se vede cîte un om pămîntean și care vine, nu se prea întoarnă, p-aici îi rămîn ciolanele.

— Am venit, drăguță, să mă bag slugă, doar m-o băga domnul cela ce șede în curțile acelea mari.

Bucuria fetei cînd auzi că s-ar băga slugă, că ea era chiar sora zmeului, ea îl ochise la ospăț, ea fusese în ceea zi la baba Cremenea, să i-l aducă cu farmece și acum credea că farmecile babei l-au adus în cursa ei. Deci, răspunse lui Busuioc :

— Tocmai în bun timp ai nimerit, că n-avem păcurar la capre și uite eu trebuie să umblu cu ele ; rămîi la noi, că ți-a fi bine, eu sînt soră la domnul curților ălora, că el este împăratul zmeilor. — Îi mai spuse fata că frate-so nu-i acasă dar în scurtă vreme va sosi, peste două-trei zile.

Așa rămase Busuioc slugă la zmeu, adecă păcurar la caprele lui ; ziua umbla la capre, dar nu singur, ci tot cu Mărăsia, adecă cu sora zmeului, că așa-i era numele fetei, și toată ziua povesteau de dragoste. El se făcea că-i place de ea, iar ea-i spuse tot ce au ei, tot ce poate frate-so și-i spuse și despre Brîndușa, că-i la ei închisă, că frate-so o furase de la un ospăț.

Acum era Busuioc încredințat că se află aproape de iubita lui, dar nu știa cum ar duce-o îndărăt, ca nu cumva să-și pună capul. Deci se puse a se face că nici de nume nu i-a auzit și tot cu binișorul o lua pe fata de zmeu. Odată, într-o zi, zise către ea :

— Dragă stăpînă, trebuie să merg să-mi caut alt stăpîn, că văd că fratele dumitale nu mai vine ; să văd, vo-

iește-mă ori ba și să văd ce simbrie-mi poate da, că eu sînt fecior sărac, fără simbrie nu pot sluji.

Atunci fata se supără grozav și prinse a plînge și a zice către Busuioc :

— Nu merge nicăiri, dragul meu, că aci, numai de voiești, poți să fii stăpîn în curțile acestea, că eu am parte la ele ca și frate-mio, iar mie mi-e drag de tine și vreau să-mi fii soț pe toată viața.

— Dacă și eu aș voi, stăpînă draga mea, numai cît e lucrul tare cu anevoie, că dumniata ești stăpînă și fată de crai, iar eu sînt un slugă sărăntoc, venit din altă lume.

— Nu face nimica, dragul meu, că eu te fac domn și stăpîn, te îmbrac în haine pompoase și facem o nuntă cît să se ducă vestea și povestea.

— Că bine ar fi — zise Busuioc — numai mai este un năcaz ; fratele dumitale a veni și m-a omorî, că i-a spune nevasta despre nunta noastră.

— Ei ! ba nu, nu te teme, că cînd a veni Boloboc, frate-mio, tu te cumpănește și-i taie cornul de după cap, că într-acela-i stă toată puterea, iar Brîndușa, nevasta lui, va fi bucuroasă că poate scăpa de el, că-i e urît ca moartea.

Așa se înțeleseră ei și Busuioc se îmbrăcă în haine scumpe împărătești și intră cu Mărăsia prin toate odăile și văzu toate bunătățile zmeilor, dar cu ochii tot după Brîndușa căuta, dar nu o putea vede nicăiri. Văzînd el că ce caută nu află, întreba pe Mărăsia :

— Scumpa mea mireasă, unde-i nevasta lui Boloboc, că aș dori tare să o văd, că de-o fi să am pricină cu frate-to, să ne steie întru ajutor.

Și Mărăsia îl duse în odaia unde era Brîndușa închisă și legată în lanțuri și o dezlegă și o lăsa să umble slobodă, dar de grăit nu grăia cu ea nici un cuvînt, ca să nu se nădăiască Mărăsia că ce gînd are.

Apoi încinseră o nuntă, Busuioc cu Mărăsia, de ținu trei zile, dar cînd se ospătau mai bine, numai auziră un tunet și o larmă, de gîndeai că lumea piere.

— E aci frate-mio — zise Mărăsia — du-te de-i ieși înainte, în curte.

Și ieși Busuioc înaintea lui, în curte și cum îl zări, Boloboc îi zise :

— Da ce-ți poartă corbii ochii și cioarele picioarele p-aici, Busuioace ?

— Am venit, cumnate, că doară am luat pe soru-ta de muiere !

— Luat, luat, dar gîndul tău e la Brîndușa mea, numai cît culcă-te p-acea ureche, iar fiindcă ai cutezat să intri fără știrea și învoirea mea aici, de ești voinic cum te ții, hai să ne luptăm ; de ești un nimurig, te durmic ca pe un vierme. Hai dară și-ți alege !

— Bine, bine, cumnate ; mai încet cu urda-n Turda și cu cașu-n Făgăraș, că nici tu nu te vezi a fi mai voinic decît mine, iar dacă pacea nu-ți place, hai să ne luptăm ; ori în săbii, ori în buzdugane, ori în trîntă frățească, cum vreai ?

— Ba în trîntă dreaptă, piept la piept, ca voinicii.

Și se apucară la luptă ca doi urși, nu altminteri, și se trîntiră și se rînzoliră, pînă odată Busuioc trîntește pe Boloboc și-i taie cornu din ceafă. Atunci Boloboc a și crepat, de nici urmă de el nu s-a mai văzut. Bucuria Marasiei cînd văzu una ca asta, dar bucurie scurtă, căci Busuioc îndată ce omorî pe zmeu, merse în odaia unde era închisă Brîndușa și o scoase să plece. Dar Brîndușa, zise :

— Oho, frate, că nu-i așa. Noi vom pleca, de plecat, dar cine știe cît vom putea merge cu murgul tău ; intră în grajd și ia-ți calul zmeului, cel din fundul grajdului și cu acela mai cu spor vom merge.

Și așa făcu Busuioc, luă calul zmeului și se sui pe el, iar al său îl dete Brîndușei și merseră și merseră pînă la podul zmeilor, dar ce să vezi, acolo sub pod era mama zmeului și clocotea de mînie, ca o căldare ce fierbe mai pogan ; deabia aștepta să pună mîna pe Busuioc și pe Brîndușa. Atunci zise calul ce era sub Brîndușa, către stăpînă-sa :

— Stăpînă, spune stăpînului să bage paloșul în coastele calului pe care vine, că acela nu ține cu noi, ci cu zmeii și cînd o fi la pod, tot l-a prăbuși ; mai bine vă duc eu pe amîndoi, că acuși suntem în lumea noastră.

Și spuse Brîndușa, iar Busuioc odată băga paloșul pănă-n mănunchi, în coastele calului, de se răsturna într-un șanț și rîncheza odată, de veni mama zmeului să vadă ce s-a întîmplat. Cînd văzu momîrca pe dobitocul ei cel drag, zvîrcolindu-se și bătîndu-se cu moartea, atît se înfurie, de gîndeai că să soarbă de viu pe Busuioc,

dar el era dincolo de pod, unde zmeii nu mai au nici o putere.

Ce o fi mai făcut momîrca, nu știu ; știu atîta, că Busuioc și cu Brîndușa s-au dus acasă, unde s-au cununat și au făcut o nuntă, cum n-a fost multe de cînd îi lumea. Iar după nuntă, Dumnezeu li-a înmulțit rodul, cît astăzi e plină lumea de busuioc și brînduși, cari îs tot copiii și nepoții lor.

ION POP RETEGANUL
„Gazeta Transilvaniei", 1892, nr. 8.
(De pe Criș ?)

BUSUIOCUL ȘI BUJORUL

Cică în vremea de demult, cînd bunul Dumnezeu a făcut florile pămîntului și le-a înzestrat cu culorile și mirosul pe fiecare, busuiocul a fost orînduit să aibă floarea roșie și frumoasă, însă fără miros, iar pe bujor l-a dăruit cu floricele mici, albe și cu miros plăcut. Și-a început bujorul a se mîndri cu mirosul său, bătîndu-și joc de busuioc. Și-i zicea bujorul :

— Eu sînt mai frumos ca tine. Mirosul meu place la oricine. Albinele toate vin la mine, iar fetele mă poartă în cosițe, mă îngrijesc și mă sădesc în grădinițele lor, pe cîtă vreme tu ești urît de toți ! Mirosul tău scîrbește pe oricine. Păcat de floarea-ți roșie ce ai, că nu-i bună de nimic. Eu să am floarea ta, aș fi cel dintîi dintre flori.

S-a întristat mult busuiocul de batjocura ce-i făcea bujorul și plîngînd, ruga pe Tatăl-Ceresc să-l scape de bujor și batjocurile lui.

Și-a înțeles Preasfîntul de sfada iscată între bujor și busuioc și merse să-i împace.

Și zise Domnul busuiocului :

— Bine, floare îndărătnică și nerecunoscătoare, de ce ești tristă ? Oare nu ești mulțumită cu zestrea ce ți-am dat ?

Și-i răspunse busuiocul :

— Ba nu, Doamne... dar bujorul... — și-i spuse pe rînd cele ce-i zicea el și cum se mîndrea cu podoaba sa.

Și se mînie Dumnezeu de mîndria și îngîmfarea bujorului, blestemîndu-l și zicîndu-i :

— Blestemat să fii ! De aci înainte tu vei purta podoaba busuiocului, pe care ai nesocotit-o, ca să nu mai îți bați joc de celelalte flori.

Și d-atunci are busuiocul flori mici, albe și cu miros frumos, ca răsplată a modestiei și răbdării sale. De atunci el e iubit de toată lumea, pe cînd bujorul, cu floarea sa roșie dar cu miros urît, nu e iubit de nimeni, crescînd singur prin livezi.

MARIN I. APOSTOLESCU
„Calendarul Bibliotecii folcloristice", 1913.

LEGENDA CRINULUI

În mijlocul unei păduri se înalța odinioară un palat vechi, care aparținea Zmeului Zmeilor.

Acum însă era locuit de o vrăjitoare vestită, de care tremura tot ținutul. Ziua se prefăcea în șarpe sau în pasăre și numai noaptea umbla cu chipul de om. Dacă se apropia cineva de palat, se împietrea. Vrăjitoarea aceasta fura și copii. Avea mii de suflete nevinovate, prefăcute în flori.

Pe vremea aceea, doi copii fură izgoniți din casa părintească de mama lor vitregă. Bieții copii, flămînzi și obosiți, luară drumul spre pădure. Tot mergînd, se rătăciră, și, după multe umblete, văzură înaintea lor palatul.

Fetița, fără să știe al cui e, se apropie bucuroasă, dar cînd fu la doi pași de el se prefăcu îndată într-o floare.

În zadar se tîngui micul frățior, căci vrăjitoarea rupse floarea și pieri înlăuntrul palatului.

Atunci băiatul o porni mai departe, în lumea largă, singur și abătut.

— Doamne, fie-ți milă de mine și dă-mi îndărăt pe scumpa mea surioară — se ruga el neîncetat.

Bietul băiat, după cîtva timp, flămînd, izgonit de toți, se băgă argat la un cioban. Seara, cînd n-avea ce face, dădea tîrcoale prin jurul palatului, dar nu se apropia prea tare, de frică să nu pățească ce pățise surioara lui.

Cînd luna aluneca ușor de după nori, copilul prindea să cînte din fluier copilăria lui oropsită. Ochii i se umpleau de lacrimi, cînd își aducea aminte de ea. Într-o noapte, obosit și cu gîndul la surioara lui, adormi în pădure. Visa că rătăcise prin locuri întunecoase și că găsise o floare foarte frumoasă, pe care rupînd-o o duse în palat. Cum atingea ceva cu acea floare, toată vrăjitoria din prejur pierea.

Cînd se trezi de dimineață, începu să caute floarea. După cîteva zile, obosit și flămînd, o găsi. Bietul băiat rîdea și plîngea de bucurie, căci tălmăcirea visului spunea că va scăpa pe draga lui surioară.

Cum ajunse la palatul vrăjitoarei, repede atinse cu floarea cea binecuvîntată floarea în care era prefăcută surioară lui și numaidecît floarea se prefăcu din nou în fetiță.

Fericiți, vrură să plece, dar, vai, poarta nu se mai deschise, era închisă pe veci.

Bietul băiat, zgîlții cu putere poarta, dar nu putu s-o deschidă.

În momentul acela, vrăjitoarea, auzind gălăgia, veni să vadă ce e. Cum dădu cu ochii de ei, îi prefăcu în două flori mari și albe, cu un miros îmbătător. Dar și ea pieri, căci tot farmecul se duse. Palatul se ruină și pe ziduri începu să crească iarba.

Două flori mari, albe și înalte, răsăriră lîngă poarta palatului. Erau cei doi frați prefăcuți în crini.

FLORICA D. IONESCU,
Legende și povești
cu păsări, flori și animale.

POVESTEA CRINULUI

[...] A fost odată ca niciodată, pe cînd treceau poveștile pe la mama pe la poartă și pentru un căuș de făină ele îi spuneau mamei cîte polojenii toate, pe cari la rîndu-i mi le spunea și mie.

Pe vremea cînd nu erau flori pe lume, zice-se a fost odată un împărat și avea doi feciori. Cel mai mic era mai frumos decît celălalt și mai isteț, ba și bun de însurat; însă împăratul, vai de el, fiind acum bătrîn, într-o zi se hotărî să-i însoare pe amîndoi odată, să-și ieie omul de-o grijă. Și pe dată îi chemă și le grăi:

— Dragii tatii, eu am să vă gospodăresc. De aceea ar fi bine să vă căutați cîte o mireasă. Nu zic să luați pe cutare, ori pe cutare, ca pe urmă să nu vă placă și să ziceți, n-ar mai putrezi tata, ci cotrobăiți-o unde îți știi: da fie de la marginea pămîntului, da din mijlocul lumii, de unde îți crede, numai să țineți casă ca oamenii, da numai drăguților pe la „Lacul Verde" de la marginea împărăției, să nu dați; să fugiți de lacul cela ca de blestem; nu de alta, da bine nu are să vă meargă și e păcat de voi să rămîneți neoameni.

— Dar dacă e așa de rău, tată — grăi cel mai mare — de ce nu l-ai scurs, nu l-ai secat?

— Hîm, măi băieți, am încercat să fac și lucrul ista, da abia am început și întîi mi-a murit un băiet, care era mai mare decît voi, pe urmă maica voastră. De atunci am pus un stîlp de piatră pe mal și am dat ștafetă în toată împărăția, să se ferească ori și cine de el, mai cu seamă cei din neamurile mele. Că nu știu ce are, că a vrut bietul bunică-miu să-mi spuie, dar abia a prins să-mi povestească și căzu trăsnit; iar pe tată-meu nu l-am apucat, că a murit săracul de tînăr la o bătălie și eu eram numai de un an. [...].

Pe atunci părintele vorbea și copchilul asculta și numai dacă îi da voie părintele îl întreba, iar dacă erau mai mulți în casă, numai cel mai mare vorbea; dar toți din voia părinților nu ieșeau măcar de i-ar fi ars cu foc.

Așa și băieții iștia, cum auziră de unele ca astea, spuseră tatălui lor să n-aibă nici o grijă și se gătiră de drum. Dar de, de toate s-o feri omul, da de păcat cam greu; că este o vorbă: „cînd e să dai peste dînsul, ori îl cauți, ori te caută".

Și au plecat băieții, cel mai mare către sfințit și cel mai mic către soare răsare. Și umblară ei prin lume poate ani. Și au dat pe la toate curțile împărătești și au văzut tot felul de domnițe, care de care mai minunate și mai avute. Și au bătut toate drumurile și cărările și cu greu cel mai mare s-a înturnat cu o mireasă; dar cel mai mic a întîrziat și o ales și o ales și n-a cules nimic.

Ce avea, că nu se prindea nimic de sufletul lui. Vedea o domniță frumoasă i se aprindeau călcîile, știi pe

ceas, după dînsa și cînd să intre în vorbă, se răcea ca un fier scos din foc și zvîrlit deoparte. De acolo mai migălea ce migălea și încăleca calul și pe ici ți-e drumul la altă casă. Cu toate astea, un foc ardea în el. Voia ceva și nu voia, dar ce voia, nici el nu-și da cu mintea. Într-un tîrziu, după ce se făcuse de rîs la toate curțile împăraților, o porni înapoi acasă, plin de năduf și colb.

Și erau pe vremea ceea niște călduri înăbușitoare și o secetă și cum a dat, că a pășit în niște pustiuri, numai năsip și piatră și nici un izvor și i se usca gura bietului băiet de sete și era lac de apă. Și cu cît se apropia de hotarele împărăției, cu atîta i se părea că stă pe loc, și; Doamne cum s-ar fi scăldat și ar fi băut o leacă de apă.

Da dădu Dumnezeu și dă cu ochii de niște munți și pe munții ceia erau copaci ; atunci simți că hotarul e aproape. Și merse el, merse și deodată dă de ceva sclipitor la poalele munților, ceva întins ca o tablă de argint viu. Aicea băietul își făcu cruce :

— Bogdaproste, Doamne, că am dat de apă.

Și se grăbi într-acolo. Și spre bucuria lui, dădu de o apă limpede, de i se vedea fundul, dar verde, verde ca iarba și întinsă spre poalele pădurii, unde se întindea o pajiște verde și moale și pe apa ceea înotau alene și fără nici o grije, treisprezece lebede : șase înainte, apoi una mai chipoasă și mai fudulă ca toate și după dînsa alte șase. De însetat ce era, de cald ce-i era, a uitat de toate și repede dădu drumul calului să pască, iar el se dezbracă și după ce sorbi cîțiva pumni de apă și se răcori, bobîldîc și el în iaz. Se scăldă, se curăți de praf, da cînd să iasă, văzu că nu departe de el, pe mal, era un stîlp de piatră.

„Măi, ce-am făcut eu" și-a zis băietul, te-i mira că eu m-am scăldat chiar în „Lacul verde". Și fuga la stîlp ; ameți. Se scăldase chiar în apa blestemată. Da nu pățise nimic. Băuse apă el și calul. Înciudat, se mai uită în apă. Poate era ceva. De unde ! Năsipul se vedea ca în palmă și doar către un mal se vedeau treisprezece lebede albe : una înainte și celelalte mai în urmă. „Amu dacă a fi ceva rău", își zise flăcăul și înfricoșat scoase paloșul și așteaptă. Nu se ivi nimic, dar păsările se auzeau prin păduri și boarea vîntului cu miros de codru

de brad și liniște, și liniște. „M-am spăriet degeaba", își grăi băietanul-într-un tîrziu ; „iată de ce aveam să mă tem. Da suciți mai sînt și bătrînii știa, Maică Preacurată". Și numai putea flăcăul de osteneală și deodată parcă o vrajă îl păli, că parcă toate oasele se desfăcu în el, ochii prinseră a i se închide. Clipoci de cîteva ori și se culcă pe iarbă și adormi dus.

Și pe cînd dormea el așa, deodată visă că cele treisprezece lebede s-au prefăcut în zine, iar cea care era în mijlocul tuturor, părea schimbată într-o domniță de toată minunea, albă ca romanița, cu păr lung învălătucit de trei ori pe deasupra frunții [...]. Și peste părul cela strălucea o coroană de aur, avea ochi negri ca și porumbelele, sprîncenele subțiri, de parcă erau scrise și, îmbrăcată cu un strai alb, numai aur și pietre scumpe, și avea luna în piept și soarele în spate, și s-a apropiat de dînsul, i-a pus mîna pe frunte, i-a netezit fața cu mîna de cîteva ori, dar și dînsul parcă voia să puie mîna pe dînsa, dar nu avea nici o putere în mîini și stătea ca răstignit.

— Fecior de crai, scoală — i se păru că vorbește dînsa.

El parcă vedea tot și sufletul în el să zbuciuma fără să poată face o mișcare.

— Scoală — i-a zis — și mă mîntuie de vraja care-s legată.

Feciorul de împărat parcă se smuci să se ridice și nu putu.

— Doamne Dumnezeule — zise el — ce-i asta de nu mă pot mișca ? Aud, simț și nu pot face ce vreau !

— Nu te scoli ? — îi mai vorbi dînsa — bine. Atunci să mă cauți la marginea pămîntului, în împărăția tainelor.

Și zîna cu roabele ei plecară.

Aici, în truda lui sufletească, își dădu seama și scuturînd capul ca și cum ar fi căutat să se ridice deasupra unei ape, se trezi și se uită în jur ; nimic decît cele treisprezece lebede ce se plimbau pe marginea apei, fudule, liniștite, afundîndu-se din cînd în cînd în apă, ieșind iar curate, albe și parcă ar fi înotat în aer ; cînd își aruncă ochii pe mînă, un inel de aur cu pietre scumpe. Îl scoate și citește „Zîna-Zînelor, Floarea-Florilor" și numai atunci își aminti de ce visase.

— Să știi — vorbi dînsul — că lebedele acestea nu-s curate. Bine a zis ghietul tata. Geaba vorbeam de rău pe moșnegi, că tot ei săracii știu mai multe.

Da chipul zinei i se sălășluise în suflet. Cîte împărății umblase, încă nu-i dase ochilor să vadă așa minune și parcă și atunci simțea mîngîierea zinei pe fața lui.

„Să știi că asta mi-i ursita" își dădu băietul cu mintea „Da unde a fi marginea pămîntului și împărăția tainelor ?" Și ca să nu uite visul, îl scrise.

Se mai uită la inel : „Numai că e o vrajă", își zise dînsul. „Numai că e ceva adevăr în vraja asta. Să vedem". Și luînd arcul îl îndreptă spre lebede, dar trase în gol, căci lebedele pierire ca prin farmec și după ce trecu săgeata, iar se arătară. Mai trase odată, tot așa. A treia oară simți că-i seacă mîna.

„Asta încă-i una", își zise el. Și chipul zinei iar îi veni în minte și îl încălzi și se puse jos și plînse de ciudă. „Mă duc acasă", își grăi el, să-i spun și tatii și de a fi mă duc s-o găsesc și de-oi fi amăgit, apoi las pe mine". Și o porni spre casă.

Da dorul, pîrdalnicul, tare îl rodea. S-ar fi dus de acolo după dînsa, însă unde, că doar din lume a venit și cît a umblat, n-a auzit măcar vorbindu-se de Zîna Zînelor, Floarea-Florilor.

De zece ori s-a înturnat să se ducă s-o caute și de atîtea ori s-a înturnat înapoi. La urmă parcă s-ar fi sfîșiat o bucată din inimă și ar fi aruncat-o, se smînci din tot sufletul și își grăi : „Mă duc de amu întins acasă. Și de mi-a lămuri tata lucrul ista, o să plec în lume, chiar dacă n-ar scoate o vorbă. Că a nemerit orbul Brăila, da încă eu împărăția tainelor" și hotărît o porni.

Ei, da acasă să schimbaseră lucrurile ; fratele cel mai-mare făcuse și nunta și amu sta să se suie pe scaunul țării.

Numai dînsul pricăjitul venea singur și cu oful la inimă. Cînd ajunse, s-a bucurat bietul bătrîn, cum se bucură fiecare părinte pentru copchilul lui, cînd nu-l vede amar de vreme.

De la început, flăcăul s-a cam săit să spuie cele pățite dar dorul îl pîrlea amarnic ; cîte domnițe erau la curtea lui tat-său, nici la degetul cel mic al zînei nu erau de chipoase și din pricina asta umbla tot supărat,

tot suspinînd. Împăratul pe loc și a băgat de seamă treaba asta ; și a prins a da petreceri, mese cu muzici, doar l-a mai înveseli, da toate nu-i făceau nici cald, nici rece.

Atunci îl întrebă ce are.

— Eu ? — îi răspunse — n-am nimic.

— Măi, tu ai fost pe „Lacul-Verde" — îi zise bătrînul.

— Din păcate, să ți-o spun drept, am fost.

— Ai fost la „Lacul-Verde" ?

— Fost...

Atunci împăratul își împreună mîinile și căzînd în genunchi, strigă către cer :

— Doamne, Doamne, de ce m-ai făcut ; de ce m-ai sorocit în felul ista ? Doi mi-au mai rămas și din ei să mi-l mai iei pe cel mai mic, pe cel mai drag, mîngîierea bătrînețelor mele. Doamne, Doamne, de ce mi-ai dat să văd și asta ? Și cum te-ai dus ? — întrebă bătrînul, ridicîndu-se mai liniștit.

Băietul îi spuse, iată așa și așa și îi arătă inelul.

— Vai, Doamne — a zis moșneagul — parcă anume a fost scris. Și cum ți-am mai purtat grija. Aruncă-l, măi băiete, pustiul de inel, să scapi măcar cu atîta.

— Dacă nu pot, tată, am încercat și nu pot ; cum vreau să-l scot, parcă îmi sfîșii sufletul.

— Of, of, of și frate-tău cel mai mare și el nu m-a ascultat. Am zis numai așa că a murit, dar el s-o dus și înapoi nu s-o mai întors, s-o dus amăgit de ghisuri ; iar maică-ta săraca, s-a prăpădit de dorul lui. Da tu aruncă inelul.

— Tată, nu pot.

— Atunci nu mai ești al meu — și împăratul prinse a plînge cu amar. Și toată curtea se sculă pînă la unul și ostași și tîrgul întreg se burzului la supărarea bătrînului și îl întrebară sfetnicii ce e.

El le spuse. Dar toți găsiră că nimic nu-i de făcut, decît să se ducă băietul în lumea lui. În van căutară toți să-l mîngîe pe ghietul tată, că nimeni nu avu putere ; da băietul se rîdică și glăsui :

— O, tată și iubiți sfetnici, noi, tineretul de azi, n-avem inima celor de ieri. N-avem inimă de piatră. Avem de carne. Și carnea dacă o tai, sîngeră. Eu nu mai pot trăi ; și dacă nu mă duc la dînsa amu, pe loc, plesnesc.

Mai mult că mi-a spus că și un frate al meu mai mare e dus după dînsa.

— Doamne, Doamne — grăi împăratul — ce belea și-a făcut. Bine, du-te amu, da vezi ascultă măcar de sfaturile ce le-i primi.

Și împăratul se sui în pod, cotrobăi prin niște lăzi vechi și scoase o pereche de hățuri și mai vechi, înădite cu funie.

— Ia-le — îi zise el — și te du afară la cîmp și le scutură și de ce-i vedea să nu te sperii și pe urmă să vii să te văd.

Aghia scutură băietul frîul și dinspre miezul nopții se văzu ceva ca o păsere, pe urmă ca un uliu, pe urmă și mai mare, pînă dădu că nu seamănă nici unei zburătoare și că lăsîndu-se în jos, e un cal cu aripi.

— La poruncă, stăpîne — zise dihania cu glas de om, cum se văzu jos. — Și nu te speria, că eu am purtat pe spinarea mea pe tată-tău și pe frate-tău cel mai mare. Tată-tău și el a fost pe la apa verde ; și ce a pățit săracul, ca și tine, da el a fost cuminte și a ascultat ce l-au învățat alții și azi e mare împărat. Numai frate-tău, vai de el, nu a vrut să asculte și azi e prăpădit pentru totdeauna. Amu dacă mă vei asculta, va fi bine de tine, dacă nu, cum te-i așterne așa vei dormi. Mai întîi ți-o spun să părăsești pîrdalnicul de dor.

— Dacă nu pot. Nu știu ce mă trage o ață străină. Și apoi cînd am auzit și de fratele meu că e însurat, parcă mai tare mă frige la inemă, și nerăbdarea de a avea și eu o nevastă mă face să-ți zic să plecăm chiar amu.

— Stăi o leacă — grăi calul — ai uitat că trebuie să te vadă taică-tău întîi.

— Iată, măi băiete — îi vorbi împăratul — aista de azi înainte are să-ți fie și tată și mamă și să-l asculți, că de nu, să nu ți se pare șagă, că ce-i păți, n-ai să împarți cu nimeni.

A doua zi de dimineață, cînd ciocîrlia o pornea spre vîntul cel turbat, calul, cu feciorul de împărat o ajungeau din urmă, pîndiți din capul scării palatului, de tatăl băietului, care cu mîna cozoroc la ochi, îi privi pînă cînd nu i-a mai văzut.

Și au mers ei cît au mers, cînd numai ce văd în zare un munte ; cu capul lui ținea cerul să nu cadă ; iar cînd

însera, se vedeau niște lumini ca două cuptoare cu jăratec.

— Oare ce-a fi acolo ? — întrebă băietul.

— Ce să fie ? De amu ține-te bine, că ce se vede e scorpionul, stăpînul locului pe care călcăm și de nu-i lua seama, mergi drept în gura lui.

În adevăr, era un scorpion fioros : cu labe de urs și fața de mîță, ce ședea pe brînci, căutînd cu ochii în toate părțile, doar nu a prinde ceva de haleală. De trecea vreo dihanie, el doar punea laba pe dînsa ca și o mîță, ca pe un șoarec ; de trecea vreo pasere, doar întindea limba și o prindea, ca și cum prind șopîrlele mușțele ; iar să treacă pe deasupra capului lui vreo zburătoare, nici pomină ; așa că pe locurile cele nu se prea vedeau ades vietăți ; iar calul cu băietanul păreau pe lîngă el o albină.

Abia se apropiară și scorpionul se zborși și răsuflarea lui părea un vînt ce înfioară frunzele.

— Spune-i să-ți dăie voie — grăi calul.

— Dă-mi voie, scorpionule, să trec — zise băietul.

— Hîmm ! — gemu el zbîrlind o mustață ca o limbă de pădure și scoase niște ghiare ca niște prăjini.

— Stăpîne — vorbi calul — ascute-ți repede paloșul, că aici nu-i de șeguit.

Și în vreme ce băiatul făcea așa, scorpionul doar zîmbea.

— Amu ține-te, stăpîne — șopti calul — și bagă de seamă, încotro m-oi repezi, acolo să dai.

Și calul se repezi. Scorpionul întinse limba să-l soarbă, da feciorul de împărat i-o crestă. Dihania și-o retrase tresărind ; valuri negre de sînge i se prelinse dintre buze și se ridică în patru labe. Atunci se văzu că e lung cît un lanț de munți.

Aice scorpionul întinse o gheară să-i prindă ca pe o muscă, da calul cum se repezi, că băietul îi tăie două gheare. Alte valuri de sînge, ca niște gîlgîituri de cișmele, înecară locul și scorpionul gemu, gemu adînc, de se cutremura pămîntul.

— Amu repede să-i scoți un ochi — grăi calul și în vreme ce scorpionul se răcădui cu toată strășnicia, să-i facă una cu pămîntul, calul se repezi și băietul îi vîrî paloșul în ochi.

— Aoleo — doar a făcut scorpionul — de știam că-mi sînteți de istia, de mult v-aș fi sorbit — și se tăvăli cu fața în mîini de durere.

Însă calul nu-i dădu răgaz. Capul scorpionului nu-i lăsă să treacă ; atunci el grăi feciorului de împărat, să caute să-l izbească în frunte, și-i făcu o tăietură așa de adîncă, că părea o vale într-un munte risipit și sîngele țîșni de stropi cerul și înecă pădurile și gemu de parcă ar fi fost un huiet de iad ; pe cînd băietul trecu pe drumul croit prin creierii dihaniei.

Și merseră ei, merseră, pînă n-au mai întîlnit nici sate, nici tîrguri și au ajuns la o apă mare, strejuită de niște pomi pînă la nori și umbroși, că nu-i mai cuprindea soarele tulpina, și aveau niște roade de felul ghindei și mare, că de-ai fi pus două ciobace, sau cum le mai zice, luntre de pescari, una peste alta, numai bine făceai una cît coaja rodului. Și tocmai jos erau căzute mai multe ; iar pe celălalt mal, un palat numai de oglinzi și în jurul lui numai grădini, flori și verdeață.

— Stăpîne — grăi calul — am ajuns. Acela e palatul zînei care ai văzut-o în vis. Eu aș zice așa ; să arunci inelul în apă. Ea are să iasă și are să te cheme. Dar tu să nu te duci, ci dezbărat odată de inel, poți să te întorci acasă.

Feciorul de împărat făcu întocmai și îndată din palat ieși o domniță îmbrăcată în alb și tot ce era pe dînsa strălucea, și încunjurată de o mulțime de fete. Se uită spre partea unde era și îi făcu semn cu mîna ; fetele toate scoase basmalele și fluturîndu-le îl chemară. Da calu iar îi grăi :

— Stăpîne, nu te duce ! Nu te duce, stăpîne ! Nu te potrivi femeii. Că ea are vorba blîndă, mîna dulce, că nimeni nu-i harnic să-i știe gîndul ei cîteodată.

— Nu uita, calule — vorbi băietanul — că mama mea a fost femeie, și ea a iubit pe tata și de focul copchiilor a murit.

— Așa e — grăi calul — o țin și eu minte. Dumnezeu s-o hodinească, da e vorba de zîna asta. Asta, măi băiete, e de cele cu marafeturi la cuvînt, și cam nu știu ce-are de împărțit cu neamul tău, căci cîți s-au scăldat în apa verde, oameni n-au mai fost.

— Ce vorbești tu, cal prost, îi fi avînd tu alte daruri, dar ești la minte ca și curcile.

— He, hei, stăpîne, mi se pare că te-ai cam întrecut cu șaga. Ai noroc că ești feciorul lui tată-tău, că zău nu știu ce-ai păți. Știu că firea mea de dobitoc e să nu știe multe. Și de aceea n-am să dau socoteală de nimic.

Dar zînele tot îl chema și zîna se făcu că moare.

— Fecior de împărat ! Fecior de împărat ! — strigară celelalte roabe ale ei — vină ! vină ! că de nu vii moare, moare... Fie-ți milă de iubirea ei.

— Aoleo, cal blestemat — grăi flăcăul, — mă duc, nu vezi că moare, i-a venit rău că nu mă mai duc.

În zadar se ruga calul să nu să ducă, că n-are să fie bine. Băietul despică una din roadele de pe jos în două ; miezul îl azvîrli deoparte și puind coaja pe apă, hai, hai, dînd cu mîinile, o porni spre celălalt mal.

— Apoi mergi sănătos, stăpîne, — grăi calul. — Așa a făcut și frate-tău... — și plîngînd calul cu lacrimi, se înturnă înapoi.

„Tocmai", își zise feciorul de împărat. „Abia oi vedea-o și eu".

Dar, Doamne, cînd ajunse băietul acolo, în loc de treisprezece zîne, erau 13 flori fără trup de om, ci numai însă fața aveau de femeie. Una era mîndră, așa cum o visase flăcăul, așa cu părul ca fata lui Pitac, atîta că avea coroană pe cap, care cum îl zări, prinse să rîdă și grăi :

— Vai de bărbatul care se ia după mendrele femeii și nu știe ce vrea. Da amu bine ai venit. Te așteptam chiar. Și tare îmi era frică că nu vii. Și amu să-ți spun pentru ce te-am adus aice. Te-am amăgit. Eu îs o fată de împărat vestit, care de cînd e lumea, a fost în veșnică dușmănie cu strămoșii părintelui tău și în bătălii grozave, de se pustia cîte jumătate împărăția. Tatăl meu, care a trăit acum trei mii de ani, și un strămoș al tău, au văzut că e rău și ca să se curme odată toate bazaconiile, au vrut să se încuscrească, să mă deie după feciorul strămoșului tău ; da ura împotriva neamului tău era așa de mare în mine, că i-am spus, măcar de m-ar tăia, de m-ar jupui, eu nu mă duc. Și nu m-am dus și-au pornit iar bătaia. Da înainte, tatăl meu m-a rugat în genunchi să-i fac pe voie, și parcă îl văd cum se ruga : „fata mea, nu mă lăsa, nu mă lăsa copchilul meu să vărs sînge nevinovat". Și eu n-am vrut. Iar tatăl meu a presimțit, se vede, că nu are să se mai întoarcă și m-a blestemat că eu și roabele mele

să trăim cît a trăi Vavilonul și să nu mă ierte Dumnezeu, dacă a rămînea bătut, pînă nu oi preface nouăzeci și nouă de neamuri de-a strămoșului tău, în ce a fi mai drag soarelui și inimii. Și dusu-s-a părintele meu și nu s-a mai întors. Iar strămoșul tău a pustiit toată țara, de n-a mai rămas găină în viață și piatră pe piatră, din palate și case, iar eu m-am aruncat în „Lacul Verde", cu roabele mele. Dar n-am murit și am căzut undeva afund tare, pe altă lume și m-am trezit aice, unde mă aflu adăpostită în lăcașul Sfintei Vineri, care mi-a spus că aceea ce îi drag soarelui și inimii,-e floarea, și ca probă ne-a prefăcut pe noi mai întîi în flori, apoi auzind de ce m-am aruncat în „Lacul Verde", mi-a dat darul de a mă preface în orice, numai să pot amăgi urmașii strămoșului tău și să-i schimb în flori, pînă la nouăzeci și nouă neamuri. Pînă amu, pe nouăzeci și opt i-am pus bine, astăzi cu tine, împlinesc numărul — și floarea schimbîndu-se iar în zînă, așa cum era în vis îi azvîrli vălul ei alb de pe dînsa peste flăcău și grăi.

— Pentru că mi-ai venit la urmă și îți zice Crin, așa să te numești, singura floare care-i mai lipsește Sfintei Vineri în grădina ei — iar cînd ridică vălul, feciorul de împărat era schimbat în o floare albă, ca un păhăruț de porțelan și cu foile late, netede.

Da în momentul cela, iată că ieși și Sfînta Vineri din palat, cu o lumînare în mînă ; iar zîna se rușină așa de tare, încît se înroși ca focul ; iar Sfînta îi vorbi :

— Dacă erai mai bunișoară la inimă și îl primeai ca pe un logodnic, te prefăceam iar în femeie, dar așa, să te prefaci și tu în perechea lui. — Și zîna la asta s-a și prefăcut în alt soi de crin, care e crinul roșu. Și fata rămase tot o floare ca și crinul alb, dar roșie, de rușinea ce o simți în fața Sfintei Vineri [. . .]

Sfînta Vineri avea amu o sută de flori, tocmai cîte-s pe tot pămîntul, dar încă nu aveau miros, că toate erau făcute din diferiți oropsiți ai scrisei, ce veniră pe la „Lacul Verde".

După asta, se duse în casă și se înturnă cu o mulțime de sticluțe și pica pe fiecare floare cîte un miros deosebit ; iar pe crin toate mirosurile și smulgînd cîte o floare, le zvîrli pe apa ceea, dînd fiecărei flori grai, să-și spuie povestea ei în lume, și apa ceea cică e apa Sînbetei

care încinge pămîntul și care împarte apa și toate mările și pîraiele, și pe unde s-au oprit cîte o floare și a poposit, a tot povestit soarta ei la oameni.

Hei-hei, da de atunci e mult. Pînă la Domnul Hristos, cică și dobitoacele și apele vorbeau, dar pe urmă au amuțit și n-au rămas decît poveștile, să spuie ele cîte minunății toate, între cari e și povestea crinului. Și nu asta, măi Ionică, mîncai o alună și îți spusei o mare minciună [. . .]

ION DRAGOSLAV,
Poveștile florilor, II.

CRINUL

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar povesti.

A fost un împărat bătrîn, bătrîn și bolnav și avea doi feciori : unul mai mare și altul mai mic. Și pe cel mic îl chema Crinu. Împăratul, văzîndu-se slab, bătrîn, c-un picior în groapă și cu unul afară, într-o zi și-a chemat urmașii și le-a glăsuit :

— Băieții tatii, luați aminte ce vă grăiesc. Mă videți în ce hal am ajuns. Mîne, poimîne, nu mai sînt în lumea asta. Doresc însă cît mai sînt cu voi, să mă ascultați și să faceți ce vă cer eu.

— Anume ce, tată ? — au întrebat ei.

— Aveți răbdare că vă spun. De acum înainte sînteți mari și trebuie să fie fiecare din voi la casa lui. De aceea, cea din urmă dorință a mea este să vă însurați și așa să cunosc și eu soarta ce-ați avut-o în lumea voastră. Deci plecați în toată lumea, să vă alegeți fiecare soție și o aduceți aici, să facem nuntă cumu-i bine și frumos, cumu-i șade omului bine și cumu-i lăsat de bunul Dumnezeu. Cum veți face, așa veți trage. Oricum va fi, nu veți avea cui să bănuiți. Eu nu mă amestec în alegerea soțiilor voastre, nici cîtu-i negru sub unghie. Mai țineți minte una, să nu uitați. În drumul vostru în lume, pentru căutarea tovarășelor voastre de viață, să nu care cumva să vă muște șarpele de inimă și să vă abateți pe la „Grădina cu flori fermecate". De mi-ți asculta toate, de voi

va fi bine, de nu, voi veți fi nenorociți. Deci plecați în lumea toată, fiecare în cîte o parte și umblați sănătoși.

— Să te găsim cu bine, tată — au răspuns ei.

Și s-au dus fiecare în toată lumea, pentru căutarea soției lui.

Cel mai mare fecior de împărat, nefiind mofturos, la curtea unui împărat a găsit o prințesă de toată gingășia și frumusețea. I-a spus gîndul. Au convenit amîndoi și el s-a întors la tatu-său cu nevasta, după cum dorise.

Împăratul, văzîndu-l așa de fericit și temîndu-se de moarte, i-a dat coroana împărătească și el a rămas împărat numai cu numele. Asta a făcut-o el, pentru că își luase grija de fecioru-său cel mic, Crinu, și socotea că murise undeva, pentru că întîrziase prea mult și n-avea nici o știre că-i mort ori viu.

Fecioru-său Crinu a colindat lumea toată, în lungiș și-n curmeziș și ca mai ba să găsească o prințesă cu ceva lichici. Ba una era așa, ba alta altfel și nici una nu-i plăcea, că era pretențios din cale afară. A ales prea mult și n-a găsit nici una la cherim. Și cine alege, culege. Văzînd el că nu-și poate găsi după plăcere soarta lui în lume, după atîta umblătură și căutare, s-a hotărît să se întoarcă acasă, la tatu-său.

A mers el cît va fi mers, mult și bine și numai a ajuns la o grădină cu flori, a căror mireazmă, pajiște de verdeață împrejur, cu freamăt de frunze de la copaci și triluri de păsărele, te uimea. Era raiul pămîntesc. Aici se afla „Grădina cu florile fermecate", de care-i vorbise tatu-său să se păzească. Dar el uitase și a intrat acolo în grădină, a mirosit florile, le-a admirat și nu se mai putea sătura de ființa lor. Pe urmă, ieșind de acolo și vroind să se ducă în drumul lui, l-a cuprins un somn de moarte. A adormit ca un butuc, dus de pe lumea asta, că părea mort. Și în somn a visat că a venit la dînsul viitoarea lui logodnică, o prințesă, de frumusețe răpitoare, ca aceea nevăzută, neauzită, care i-a zis :

— Ei, dragul meu logodnic Crinu, de mult mă cauți. Iată-mă, ai găsit ; să facem nunta și să ne însoțim. Dacă nu vrei, iată-ți las inelul meu de logodnă și să vii după mine, că mă găsești la saraiurile Sfintei Duminici, care-s tocmai la marginea pămîntului. Așa rămîne.

Pe urmă, el, trezindu-se, a ținut minte visul pe care îl socotea aidoma, mai ales că s-a pomenit în degit c-un

inel, cu totul și cu totul de aur, care strălucea mai avan ca soarele și care n-a mai fost în lume de la început și pînă atunci și nici de atunci încoace. Gîndindu-se bine la rostul drumului lui în lume pentru însurătoare, a priceput că acolo era „Grădina cu flori fermecate", de care-i vorbise tatu-său să se păzească. Dar acum greșise. Ea era a mai multor zîne, cari dacă puneau mîna acolo pe cineva, era vai și amar de sufletul și inima lui. Rău i-a părut că a călcat sfatul lui tatu-său în picioare, dar acum nu mai putea face nimic A plecat de acolo spre tatu-său, cu inima însîngerată și cu sufletul amărît.

După un drum ca acela, cît va fi fost, a ajuns acasă. Văzîndu-l, tatu-său i-a zis :

— Dragul tatii, de ce ai zăbovit atîta ? Eu socoteam că ai murit. Uite, frate-tău mai harnic și-a adus soția lui și ș-a regulat viața. Tu ai venit cum te-ai dus, singur. Ce-ai făcut ?

— Ce să fac, tată ? N-am găsit ceva de făcut treabă, ci tot ciurucuri. De aceea, mai bine stau singur, dacă nu-i ce-mi place mie !

— Bine, bine, dar cum să nu găsești tu în toată lumea asta o soție cu convenință ? Ești prea mofturos și pretențios, băiete.

— Dacă nu găsesc ceva, tată, care să-mi placă, ce vrei să iau pe Mama-Pădurii ?

— Te văd însă cu inel în degit, de logodnă, și prea trist. Oare n-ai fost pe la „Grădina cu florile fermecate" ?

— Da, tată, omul greșește în viața lui.

— Vrasăzică n-ai ascultat vorba mea ? Treaba ta ! Da cu inelul din degit ce-i ?

— Iaca așa și așa, tată — și i-a spus tot pășul, din fir în păr, cu zîna.

— Bravo, frumos de tot. Și acu ce faci cu inelul ?

— Mă duc după dînsa, că inelul e în locul ei, sufletul și inima mea !

— Dacă te duci, fătul meu, după zîna ceea, să știi de la mine, că mai bine nu ți-aș mai spune, înapoi nu te vei mai întoarce.

— M-oi întoarce ori nu, tată, eu mă duc după ea, că fără dînsa nu mai pot trăi în lumea asta.

— Și te duci, măi, nu vrei să mă asculți, să fii liniștit și să arunci inelul ei din degit la dracu ?

— Nici nu-i de vorbit, tată, una ca asta.

— Ei bine, dacă nu poți și nu poți fără dînsa, și trebuie musai să te duci, eu te las, că n-am ce-ți face. Dacă ai fi mititel, ți-aș da una-două... și te-aș liniști ; însă acum ești de capul tău, om ca toți oamenii și cum îți vei așterne, așa vei dormi. Iaca ce să faci, cel puțin așa, înainte de a pleca. Să-ți dau eu un frîu al calului meu năzdrăvan, înaripat cu douăsprezece aripi, pe care am călătorit, pe căile cerului, cum și tatul meu, bunicul tău, Dumnezeu să-l ierte și să-i fie țărîna ușoară, căci a trecut în lumea drepților de mult. De aceea, să te duci cu acel frîu la cîmp și să-l suni, să-l suni, pînă va veni calul năzdrăvan, care are darul să ghicească gîndurile, să cunoască păsurile și să priceapă firea omului. Cu el te vei duce în căutarea logodnicei tale, și cît va putea, te va ajuta și el în îndeplinirea dorului tău.

— Asta-i ușoară treabă, tată.

Zis și făcut.

A venit la el un Ducipal mare, mîndru și voinic ca acela, care i-a grăit omînește, pentru că pe atunci, cînd va fi fost și aceea, cum spune legenda, animalele vorbeau ca oamenii.

— Ce vrei, stăpîne ?

— Ce să vrau, calule ? Iaca așa și așa — și i-a spus tot păsul, din fir în păr.

— Bine, stăpîne, bine, încalecă pe mine și să te ții bine. Și cum vrei să te duc, ca vîntul ori ca gîndul ?

— Dacă mi-i duce ca vîntul, mă voi lovi în drumul nostru de multe ; să mă duci ca gîndul și-i mai bine.

Și-a zburat calul cu el prin văzduh, trecînd prin vîntul cel turbat, rădicîndu-se pe scările stelelor și-a mers, a mers el mult și bine, cît va fi mers și numai s-a lăsat din ceri pe pămînt.

— Vezi, stăpîne — a zis calul năzdrăvan — colo niște saraiuri, mai departe ?

— Da, calule.

— Să știi că acelea-s palaturile Sfintei Duminici și-s la marginea pămîntului. Acolo-i zîna ce-o cauți, logodnica ta. De aici înainte, eu nu mai am nici voie și nici putere să merg înainte, pentru că acolo-i granița de țară. Deci te duci singur.

— Mă duc, calule, dacă mă părăsești.

— Te duci, stăpîne, da să știi că nu va fi bine. De aceea eu te sfătuiesc să te lași păgubaș de așa drum și să ne întoarcem acasă.

— Asta, calule, nu se poate, decît odată cu capul meu. Căci în viața mea n-am ascultat pe tatu-meu, dar pe tine ? !

— Treaba ta, stăpîne, fii sănătos și umblă din plin.

— Călătorie bună și ție, calule. Îți mulțumesc că te-ai ostenit cu mine și m-ai adus aici.

— Ce am putut, stăpîne, am făcut cu dragă inimă. Mai mult nu pot. Deci a doua oară, umblă sănătos,

— Să trăiești, calule, poate trăind și nemurind, poate ne mai revidem.

— Dumnezeu știe, stăpîne, și cel codru verde.

Pe urmă, feciorul de împărat, Crinu, s-a dus spre saraiurile Sfintei Duminici. Apropiindu-se de ele, a văzut mai multe zîne care-i zîmbeau și între toate, una era mai frumoasă, răpitoare. A mers răpide la ele și cînd a ajuns acolo, a văzut că toate zînele ce le văzuse de departe, nu erau fete ori femei, ci flori. Cea mai frumoasă din toate, logodnica lui, i-a zis :

— Ai venit, dragul meu Crin ?

— Da, frumoasa mea logodnică.

— Ai venit, dar ai călcat cu stîngul înainte și-i bucuria în mîna stîngă, că ai întîrziat prea mult și afară de asta — sămînță de vorbă — cînd ți-am lăsat inelul și am dorit să vorbim amîndoi, ca doi logodnici ce eram, n-ai vrut și te-ai ținut fudul.

— Da, dormeam și n-am știut de nimic.

— Nu știu eu nimic și să-ți tacă gura. De aceea te-ai ostenit degeaba pe aici, după mine ; pentru că nu mai putem face nunta și deci nu ne mai putem uni pereche. Pentru toate acestea, te prifac în floare albă ca omătul și te vei numi crin alb.

Într-o clipală, el s-a prifăcut în floare.

Atunci a ieșit afară din saraiurile ei, Sfînta Duminică ; zîna cînd a văzut-o, s-a făcut la față roșie ca sîngele.

— Ce-i acolo ? — a întrebat Sfînta Duminică.

— Ce să fie, Sfîntă Duminică —a răspuns zîna, care era logodnica feciorului de împărat Crinu — iacă așa și

UNIVERSITATEA TEHNICĂ
ORADEA
INV. 108333

așa — și și-a spus tot păsul, din fir în păr, ce-a fost între ea și logodnicul ei, Crinu.

— Și dacă a venit omul de pe alte tărîmuri la tine și s-a fost chinuit atîta pe drum, nu puteai lăsa nemulțumirile ce aveai la o parte și să te fi însoțit cu el? Haaai? Așa-i frumos?

— Păi am greșit, Sfîntă Duminică.

— Ai greșit, n-ai greșit, eu nu vreau să știu nimic, căci țin la sfînta dreptate. De aceea, pentru o faptă ca asta, trebuie să-ți iei plata și mai multe nu. Deci te prifac și eu pe tine, cum l-ai prifăcut și tu pe dînsul, în crin roșu.

Și de atunci și pînă în zilele noastre, trăiesc în lume frumoasele, mirositoarele și gingașele floricele: crinul alb și crinul roșu.

N. MATEESCU-BRĂILA — *Legendele românilor.*
Arhiva societății științifice și literare
din Iași, 1931,
(Mînăstirea Neamțu)

LEGENDA FLOAREI SOARELUI

Ștefan Vodă avea o fată mută dar frumoasă, de nu i-ai fi găsit pereche în cuprinsul pămîntului. Domnului nu-i mergea mîncarea la inimă și odihna în oase, de amărît ce era. A întrebat el de lume, s-a sfătuit cu vraci și cu toți cărturarii timpului, dar n-a dat de leacul muteniei.

La urmă, așa într-un amurgit de vară, vine la domn o babă, așa de bătrînă, de-își gîdila pieptul cu nasul, de încovoiată, și-l povățuiește să cheme pe Soare la masă și-să-l cinstească după toate rînduielile cuvenite fețelor strălucite. După ospăț, cînd toți ar fi în toane bune, să trimită fata și să cerșească o sărutare de la craiul zilei, că numaidecît odrasla lui dragă are să prindă la grai.

Voievodul, îmbucurat, pune la cale mare pregătire.

Pe capul stăpînitorului era însă un blăstăm. Cum se făcu, că Piază-Rea aude de gîndurile domnului și ca să-i încurce dezlegarea, aleargă fuga în răcorile întunecoase

dinspre Lună-răsare și găsește stăpîna nopții bocindu-se de necredința Soarelui. Ea se văieta că n-are parte de bărbat, că nu pricepe de ce fuge de dînsa și o lasă să alerge ca o dezmetică în urmă; zicea tînguios:

— Mai bine mă făcea maică-mea muritoare, că tot aș fi avut parte de soț, dar nu zînă, cu pletele învălvătăiate de lumină și cu sufletul întunecat și umed ca o peșteră neumblată.

Soarta-Rea prinde la nădejde și cu întorsături meșteșugite de vorbă, îngînă către Lună:

— Pînă acum tot se cheamă că ai avut bărbat, de aci încolo, te lasă de tot, că el se însoară cu fata lui Ștefan, stăpînul pămîntului. Iată, chiar deseară îi-i nunta.

Doamna-Nopților, pe aci să turbe. Își aprinde argintul din față și, fulgerînd de răzvrătire, să jură pe strălucirea ei, că are să nimicească vlăstarul îndrăznețului voievod.

În noaptea ospățului, Luna s-a dosit după sprînceana codrilor vecini, pîndind să-și zărească dușmanca, pentru ca s-o zdrobească.

Soarele, un făt-frumos cu plete de lumină, chefuia cu vodă și cu toată curtea.

Cînd, pe la sfîrșit, intră în sală fata domnului, împodobită ca o primăvară caldă. Dă ea în genunchi la picioarele Soarelui și-i cere o gură, de mîntuire. Luna, furioasă, se ridica turbată peste straja codrilor negri, aruncînîdu-se într-un brîu tremurat de lumină și pătrunde pe fereastra palatului. A căzut peste fața rugătoare a fetei ca o ploaie de blastăm și i-a topit chipul în floare galbenă.

Cu toții s-au îngrozit de turbarea nedreaptă a Lunei. Bătrînul voievod, cu fața îndurerată de obidă, prinde a spune stăpînei rătăcite a întunericului, tot jarul înlăcrimatului său suflet. Luna, neîncrezătoare, sta rece și fulgerătoare. Mesenii bocceau și ei povestea tristă a odraslei fără noroc.

Soarele, întărîtat, își prinde nevasta de belșugul înstufat al razelor și-i face vînt pe fereastră, de o înămolește departe, în valurile norilor. După aceea, ia pe palmă copila înflorită a temutului stăpîn pămîntean și o sădește în grădină, printre celelalte podoabe, ca s-o aibe îndeaproape, spre mîngăiere.

De atunci, „floarea soarelui", cu fața ei galbină și înfiorată de durere, își întoarce vecinic chipul întristat, înspre strălucirea craiului zilei, cerșitorindu-și sărutarea mîntuitoare.

IOAN ADAM,
„Foaia poporului", 1902.

POVESTEA FLOAREI SOARELUI

[...] Măi băieți, pe vremea cînd vorbeau și dobitoacele cum vorbim noi amu, cică era odată un împărat și o împărătească. Tineri erau, de cîțiva ani luați doar, dar ce folos că în casa lor era tot sfadă, căci n-aveau copchii.

Dădu Dumnezeu și într-o zi, împărăteasa intră în grădina palatului și se așeză pe o laviță între flori și așa o îmbătă miroazna lor, că adormi dusă și i se păru că i-a dat o femeie un inel de aur cu piatră scumpă și inelul în mîna ei se prefăcu într-o porumbiță galbenă, care zbură spre soare răsare și înapoi n-a mai venit.

Cum se trezi împărăteasa, alergă la ghicitori, dar nici unul nu i-a tălmăcit bine visul.

Cînd într-o zi, iată că dă să intre pe poartă o femeie bătrînă, cu o cațaveică numai petici și cu un băț în mînă. Împărăteasa tocmai era la fereastră și cum o zări, trimise să o întrebe ce voiește. Și bătrîna spuse că e o drumeață și cere ceva de pomană, că n-are o para să-și ieie un sfert de pîne. Împărăteasa îi și trimise răspuns, dacă nu știe a tălmăci visele ?

— Cum nu ? — răspunse mătușa — numai să vedem cam ce. Da mai întîi să-mi dați ceva de mîncare, că-s ruptă de foame.

Împărăteasa îi trimise iar vorbă, că îi dă, însă dacă i-a ghici bine ; de nu, unde îi stă capul, are să-i steie picioarele. Și după ce ospătă bătrîna, împărăteasa o chemă la dînsa și îi spuse visul.

— Înălțată împărătească — grăi mătușa — mata ai să nești o fetiță. Și fetița asta cînd o fi de optsprezece ani, are să vă lase și are să se ducă în lume, să-și caute sin-

gură ursitul și înapoi nu are să mai vie. Și crede ce-ți spun, că eu îs Sfînta Sfintelor.

Și la vorba asta, bătrîna pieri.

Ce-i de făcut ? De una, împărăteasa se bucură mult de vestea că va naște o fată, dar de ceialaltă, scîrbă mare. „Auzi, să se chinuie ea atîta cu o fată s-o crească, s-o îngrijească și cînd o fi să zică Doamne ajută, atunci să se ducă în lume. Nu se poate", își zise, și după toate gîndurile, împărăteasa gîndi : „eu am s-o îngrijesc ; am s-o țin numai în brațele mele ; va dormi numai la sînul meu ; o voi face să știe ce-i dragostea nebună de părinți, o voi crește în frica lui Dumnezeu, să știe că nu trebuie să treacă peste cuvîntul părintelui. În sfîrșit, am să-i caut un ginere și am s-o dau eu după dînsul".

Și în gîndurile astea trecură luni și împărăteasa născu o copiliță ca o jucărie și-i puse numele Florica.

Și, Doamne, cum o mai îngrijeau părinții ! Da împărăteasa, care știa ce-i spusese bătrîna, cum o mai păzea, cum îi [?] mai ferea. Ba să nu se deoache, ba să n-o ardă soarele, iar cînd crescu de doi ani, îi împreună mînile și o obicinuia să zică după dînsa „Tatăl nostru". Să sărute pe tată-său, pe dînsa ; să le sărute mînile.

La cinci, prinse a-i spune povești, a-i spune de mărirea și puterea lui Dumnezeu și că cel mai mare păcat al unui copchil e cînd nu ascultă părinții.

Fetița le auzea și le pricepea pe toate și pe zi, pe zi își îmbrăca sufletul, îl hrănea cu putere, frică și credință și-și iubea tot mai mult părinții și în ei vedea tot ce-i mai bun și mai folositor pe lume ; iar împăratul și împărăteasa, ca să simtă în deplin fericirea copilărească, își închiseră atîta lumea, încît și petrecerile de la palat le răriseră.

Și ani se trecură ; fata se făcu tot mai frumoasă, iar cînd ajunse naltă cît și maică-sa, împărăteasa n-o mai lăsa de lîngă dînsa și nu voia să se uite decît în ochii ei și odată închise ușa tuturor, ca să nu cumva vreun străin să fure inima fetei și s-o facă să se ieie după dînsul.

Dar la de o vreme, în firea fetei prinse a se petrece ceva ciudat, că se tot uita la soare. Mai ales cînd răsărea, deschidea fereastra în larg, ca și cum ar fi vrut ca razele lui să-i umple ei întîi odaia ; iar cînd apunea, se urca în foișorul palatului și de acolo îi privea apusul cu ini-

ma zbuciumată. Și cînd soarele cobora și cea din urmă treaptă, să intre în palatul lui de întuneric, ea scotea năframa și i-o scutura în semn de „să ne vedem cu bine". Apoi lua luminarea și se uita în cofa cu apă, să vadă de-i frumoasă ; iar într-o seară, după ce răsări luna, fata își despleti părul ca aurul și chemă pe maică-sa și îi zise întinzîndu-i părul la razele ei :

— Mamă, nu-i așa că-i mai frumos părul meu ca razele lunei ?

— Mai, dragul mamei, pentru mine, mai — îi răspunse împărăteasa.

— Mamă, nu-i așa că e mai curată fața mea ca a lunei ?

— Mai, dragul mamei, mai.

La care vorbă cică se întunecă de mînie.

— Mamă, nu-i așa că ochii mei îs mai frumoși ca stelele cerului, roabele lunei ?

— Mai, dragul mamei, pentru mine, mai.

La care vorbă cică stelele au pălit.

Și zile peste zile trecură și luni peste luni.

Fata prinse a fi tot mai gînditoare și cînd soarele apunea, ofta adînc și începu ghiata fată să se topească ca o iarnă și să se ofilească ca o frunză în vreme de toamnă.

Toți doftorii și vrăjitorii au fost aduși și toți filozofii din împărăție și de prinprejur și nimeni nu i-a putut da de capăt ce are. Ba că o avea gălbinare ba, că o fi oleacă atacată, ba că-i deocheată, ba că i-a dat cineva farmeci. Unul, una, altul, alta și fata cu toată îngrijirea, cu toți vracii, se topea, se topea de-a-n picioarele.

A întrebat-o de sute de ori bieții părinți ce are, și ea tăcea, tăcea molcom.

Tăcerea asta îi dădu de grijă împărătesei ; nu cumva o fi vreunul ascuns care i-a furat inima fetei, și-și aminti de vorba bătrînei. Și se hotărî s-o și mărite.

Și dădu o petrecere. Prinți care de care se învîrteau împrejurul fetei. Florica vorbea cu toți, da nici unul nu-i cuprinse inima.

— Nu vrei, fata noastră ? Uite-te pe cutare, pe cutare, e așa și pe dincolo.

Și cîte petreceri n-a mai făcut după asta, și fata tot nu se dădu dusă.

— Nu mă mărit — le răspunse ea într-o zi — eu am să mă duc în lume. Eu mi-am ales ursitul și el are să mă ia, că mă iubește și mi-i drag !

— Nu se poate ! — grăi împărăteasa. — Cine e hoțul care ți-a furat inima ? Cine e acel care vrea să ne fure mîngîierea bătrînețelor noastre ? Cine-i ? să-l știm și noi.

Fata nu s-a putut ține și a spus părinților că ei i-e drag Soarele și că o cheamă la palatul lui.

— Cum ? — grăi împărăteasa — Soarele ? Soarele ? Da el ce are cu tine ? De cînd ți-a intrat în cap nebunia asta ? Auzi, mă bărbate ?

Da el n-auzea, nu vedea. Lui i se păru că visează ce îi spusese fata ; iar codana le spuse :

— Nu mă lăsați ? Să știți că mîine viața mea are să fie ca o frunză pe apă.

Ce să facă bieții oameni ? Adunară sobor, să spuie și boierimii ce i-a trăznit fetei lor prin cap.

Lume multă se adună la împărăție. Din toate unghiurile țării sosiră ghinărari, vlădici, doftori, filozofi, și într-o odaie mare, poate cît grădina asta, se așezară toți pe lăiți și divane.

Și împăratul le spuse jetia.

Unii ziseră s-o închidă într-o cușcă de steclă și s-o atîrne în foișorul palatului ; altul, s-o trimeată la călugărie ; alții, s-o mărite cu sila. Cînd, se ridică un bătrîn nalt, cu barba albă ca argintul, care nu vorbise în viața lui niciodată în divan și grăi :

— Înălțate împărate, cinstiți sfetnici, iertați-mă și iertată să-mi fie vorba, că îndrăznesc și eu să mă amestec neîntrebat în sfaturile domniilor voastre înțelepte. Părerea mea, ca om bătrîn, trăit și în bine și în rău, este să-i dăm drumul fetii să se ducă în toată lumea ei. Că toate s-or opri pe lume, dar dragostea bat-o s-o dată binele, nu. Și apoi, după cine ? După sfîntul Soare ! Bine că s-a îndrăgostit de sf. Soare și nu de cine știe ce nemernic. Pe sfîntul Soare n-o să-l găsească nicăierea și are să vie iar înapoi cum s-a dus ; ci de alta să ne fie grijă, că pleacă singură pe drum strein. Așa că mă pun eu în putere, să văd dacă face să-i dați drumul așa de capul ei.

— Găsim și noi că-i bine — răspunseră cîteva glasuri — ce spunea preacinstitul sfetnic și boier al divanului,

cutare, și rugăm și pe înaltul și prealuminatul nostru stăpînitor, să ieie de bune cele auzite.

— Du-te, fata mea — cică i-a zis împăratul.

Atîta așteptă ea și repede se duse în grajd, își alese un cal sprinten și despletindu-și dalbele cosițe, le lăsă pe spate în valuri de aur, și îmbrăcată băiețește, luă merinde și arme trebuitoare, și doar atît a zis :

— Tată și mamă, mulțămesc de creștere, de învățătură, de binele ce mi l-ați voit, dar dacă e vremea cînd trebuie și eu la rîndu-mi să mă leapăd de voi și să mă lipsesc de chipul ursitului meu, n-am ce face. De aceea vă sărut dulce mînile și tălpile picioarelor și vă rog să-mi dați binecuvîntarea.

A fost plîns, a fost jale, a rămas împărăteasa mai mult moartă pe scînduri ; dar inima vrăjită de cel mai nebun dor, nu o lăsa să se înmoaie, ci încălecînd pe cal, ieși ca o săgeată pe poartă.

Însă abia se îndepărtă mai încolo și calul îi vorbi cu glas omenesc :

— Stăpînă, avem să ajungem la un pod și la podul cela au să-ți iasă înainte trei urși. Să nu te sperii, ci să scoți paloșul și să amenințî numai că dai, că nu-s urși și ai să vezi ce-s.

Și-așa a fost ; a suit un deal, a dat într-o vale prin care trecea o apă și peste care să făcea un pod de fier. Cînd să deie pe el, hop că îi iese de sub pod trei urși, urși, mă rog, ca toți ursii, și mormăiau. Calul păși pînă la ei, ceea ce dădu fetei suflet, care scoase, după vorba calului, paloșul și prinse a-l învîrti și să dăie și mai multe nu și p-aci să taie pe unul, dacă nu auzea pe urși glăsuind :

— Stai, înălțată împărătiță !

Și blănurile ursilor căzură jos, și minune, bătrînul ce vorbise în sfat în folosul ei și alți doi sfetnici.

— Să ne tai, împărătiță, și mai multe nu — glăsui bătrînul.

— Apoi vă tăiam — zise fata. — Ce-ați crezut, că vă jucați cu țara în bumbi ? Doar nu-s eu degeaba fată de împărat.

— Apoi mergi cu bine, dragă fată, și Dumnezeu să-ți împlinească dorul, că nu ne temem că-i muri ca un om de nimic.

Și, după ce fata împăratului își luă rămas bun, o porni înainte ca vîntul.

Și merse ea și merse, merse zi și noapte fără odihnă, spre soare apune și ajunse la o colibă înaintea căreia găsi o bătrînă pe un scăunel, urzind ață mai subțire ca a paianjenului și mai neagră ca noaptea.

De la coliba ceea se sfîrșea pămîntul ; de acolo era gol nesfîrșit, și pe un nor departe, departe, în jos de tot, se făcea un palat ce strălucea ca sticla în bătaia soarelui. Soarele era amu trecut de amiază și parcă tot îi rîdea fetii.

Fata, cum ajunse înaintea colibei, zise bătrînei un „sărut mîna" și întrebă :

— Mătușică, nu cumva știi unde e palatul Soarelui, pe aici ?

— Da ce ai cu dînsul — întrebă bătrîna.

— Apoi eu sînt ursita lui — grăi fata.

— Ursita lui ? — făcu baba, uitîndu-se cu băgare de seamă la ea. Și după ce văzu că e fată, urmă. — E hei, dragul mătușei, cîte ursite n-a avut Soarele de la zidirea lumii pînă azi și cîte n-are să aibă de azi nainte încolo !

Fetii îi dădu ca și cu foc prin inimă la vorba asta și grăi :

— Vai, mătușă, ce vorbești dumneata, că el cum mă vedea dimineața, se făcea la răsărit ca focul, la amiază, cînd stam la masă, sta și dînsul și parcă se hodinea în sufletul și mintea mea, și pe la toacă era așa de frumos ca o oglindă și se uita la mine așa cu căldură, și ce căldură, de ardea și inima în mine și cînd apunea, parcă plîngea. Uite-l-ăi și acum, cum se uită la mine — Și fata rîse de fericire.

— Vai de capul tău, fată hăi, dacă crezi așa. Să-ți spun eu. Eu sînt Noaptea, mama Amurgului și le știu toate. Dacă l-ai văzut roșu dimineața, e că-i e rușine de cele șapte zile ale săptămînii, care se scaldă în fiecare dimineață dezbrăcate în apa Sîmbetei, de la celălalt capăt de pămînt ; că stă la amiază, e că stă și crîngul lumii. Atunci oamenii se așează la masă și toate patimile și toată truda stă o clipă. Și dacă e limpede și cu o căldură dulce pe la toacă, e că atunci se coc mai bine semănăturile și le dă dulceața trebuitoare ; iar seara dacă ți s-a părut că plînge, e că e trudit de atîtea lucruri și fărădelegi ce le-a văzut peste zi.

— Eu nu știu, mătușe — răspunse fata. — Eu mă duc să-l întreb dacă e adevărat ce spui.

— Eu te pot și ajuta dacă vrei — răspunse bătrîna — da înapoi să știi că nu mai nemerești. — Și deschizînd ușa bordeiului deodată feciorul Nopții, Întunerecul suflă și făcu o punte pînă la palatul de pe nor.

— Uite, pe asta ai să treci — vorbi bătrîna, și fata o luă pe puntea ceea, că părea un nor de vară ce se întinde peste ogoare și mai întuneric.

Și ajunse la Soare la poartă. Soarele tocmai era acum la toacă, ca o lacrimă într-un ochi albastru.

În ograda Soarelui, în vremea aceea, pe un pat de aur și între patru brazi de argint, mama Soarelui, lumina, cosea cămeși de foc și aur, pentru fecioru-său Soarele. Și venea un miros de flori, de te adormea.

Cu inima tremurînd și apucată de o presimțire amară, fata împăratului stătu locului : „să bată, să nu bată". Cînd numai ce auzi o mulțime de glasuri de fete venite din ogradă.

— A mai venit o surioară ! A mai venit una !

Repede se scoală mama Soarelui și întreabă :

— Care-i la poartă ?

Aici Florica, de voie, de nevoie, descălecă și bătu cu sufletul stins de deznădejde și de zăpăcită ce era.

— Eu, om pămîntean — răspunse ea.

Cînd deschide Lumina poarta, văzu în față un băietan.

— Ce cauți tu, străine, la poarta casei mele ? Cine te-a azvîrlit ? Ori, Noaptea te-a îndreptat la mine și Amurgul te-a adus !

— De, maică — răspunse fata — ei m-au îndreptat. Nu sînt băiet, ci fată.

— Și ce cauți ? Și tu ai venit după fecioru-meu ?

Și apucînd-o de mîini o duse într-o grădină din fața casei, într-o lume de flori, de parcă toate florile de pe pămînt erau strînse acolo, care, cum zăriră pe Florica, prinseră a rîde unele la altele, a o împresura, a i se sui pe la urechi, prin păr, prin sîn. Și glăsuiră :

— E fată, e fată ! Nu-i băiet ! Bine ai venit ! bine ai venit !

— Vezi acestea — zise Lumina — toate au fost niște nebune ori niște semețe ; s-au îndrăgostit de fecioru-meu ca tine și nu s-au putut stăpîni de focul lui și au venit

pînă aicea. Și iată că înapoi nu s-au mai întors ; le-am prefăcut pe toate în roabele lui.

— O maică — grăi fata — să fie cu putință ce spui ! Și cînd ai știi ce foc, ce dor m-aduce aicea, ți-ai face pomană și m-ai lăsa măcar o clipă să vorbesc cu dînsul ; să-l întreb dacă e adevărat. Că părinții mei m-au crescut închisă și eu nu l-am văzut decît pe dînsul și l-am îndrăgit, că razele lui mi-a împodobit părul și mi-a umplut sufletul de sănătate. — Și înșiră aceleași tînguiri ca și Nopții.

— Aaa, mamă, — sări deodată Luna din pat — asta-i ceea de care mi-a spus frate-miu, că seara cînd să între pe poartă, dînsa îi face semn cu năframa și am văzut-o și eu, că pe urmă își despletea părul și chema pe maică-sa și o întrebă : „nu-i așa, mamă, că părul meu e mai frumos ca razele lunei ! Nu-i așa că fața mea e mai curată ca a lunei ? Nu-i așa că ochii mei îs mai frumoși ca stelele, roabele lunei ?" Ce aveai tu cu mine, fetico, de-ți puneai frumusețea alături cu a mea ? Ai fi vrut tu să fii și lună, nu-i așa ? Bine ! Fiindcă ai avut nebunia să ai așa gînduri, să știi că nu mai ieși cum ai intrat. Să mi-o prefaci, mamă — grăi Luna către Lumină — în o floare, să rîdă și curcile ; ce-i nalba cea lungă, păpălungă, ce-i văzdoaga cea bătrîncioasă, și mai și. Să n-o poată pune nimeni în piept și nici în păr.

Și Lumina doar suflă asupra fetei și întîi îi încremeni viața într-însa ; ochii i se închiseră cu un geamăt plîngător și trupul începu a i se topi ca un drob de sare în apă caldă, și de la picioare prinse a înverzi, a înverzi subțire, subțire ca un băț și naltă, naltă, a întinde niște frunze verzi, aspre și late, și doar într-o turtă cu semințe lungărețe, și lată ca o pălărie, după care Lumina o blestemă :

— Fiindcă ai rîs de fie-mea, menită să fie [?] în veci, să nu poți vorbi niciodată și să crești prin păpușoaie și-n grădini și să rîdă toate florile de tine, ca una fără rost și fără chip de floare.

Și Lumina o lăsă așa colo, să i-o arate și lui fecioru-său, Soarele, cînd o veni, să rîdă și dînsul.

Dar Soarele cînd veni și o văzu așa dezbrăcată, n-a rîs, ba i se făcu și milă de dînsa și bănui de ce a lăsat-o așa.

Luna atunci voi s-o smulgă cu totul, dar Soarele luînd un mănunchi de raze, îi făcu fetei o coroană împrejurul rodului.

— Așa — cică, ar fi zis Luna — vreasăzică tot a fost ceva. Bine! Atunci asta să-ți fie soră de amu.

Mai mult, Soarele, ca să-i facă în ciuda sorî-sei, ca să se prășească și mai mult în grădina lui floarea asta, i-a înmulțit semințele și i le-a copt; iar maică-sa Lumina, de ciudă, a smuls toată sămînța și a azvîrlit-o în vînt.

De atunci, măi băieți, floarea asta se găsește în toate grădinile și ogoarele și i se zice de unii „sora soarelui" și de alții „floarea soarelui". [...]

ION DRAGOSLAV,
Poveștile florilor. I.

POVESTEA FLORII-SOARELUI

[...] O poveste de demult, de demult, de cînd altfel de oameni erau pe pămînt, de pe vremea celui împărat vestit, dar din nume uitat pe vecii vecilor. Ist împărat de toate avea: și împărăție, și noroade alese și bogate, și oaste voinică și multă, dar un lucru tot îi lipsea și-l ustura în suflet și pe el și pe împărăteasă, că nu aveau nici un prunc. Că-i grea, știți dumneavoastră, grija asta care-l apasă pe om, că mîni-poimîni a închide ochii sub cei patru coți de pămînt și pe urma lui nimenea nu i-a rămîne să-i facă grija comîndărilor... Iar pe femeia care n-a fost vrednică să nască, șerpii, balaurii și dracii or schingiui-o pe lumea cealaltă și i-or suge sîngele din sfîrcul țîțelor.

Dar cît nu s-au trudit, cît n-au dat și n-au împrăștiat pe leacuri fel de fel și pe descîntece! Eu numai, de-aș avea pe sfert din toată risipa ceea, încă aș zice că om mai bogat decît mine pe lume nu se află.

Îmbătrîniseră creștinii noștri așa, da nădejdea din suflet tot n-o prăpădiseră, ci aflînd că alții au pătimit ca și ei, pururi se gîndeau la Dumnezeu cel a toate răsplătitor. Se întîmplă așa că tocmai cînd erau pe calea bisericii, greșesc oamenii noștri în Duminica Floriilor și din clipa aceea, împărăteasa purcede îngreunată. Le mai rămînea acum să aștepte. Și-au așteptat, și la soroc, împărăteasa cea bătrînă naște o fetiță frumoasă ca o floare, ca o picătură de rouă, ca zorile dimineții, ca un bob de piatră scumpă și încă mai frumoasă.

Împărăteasa, stînd veșnic în preajma ei, își uită de gospodărie; împăratul uitase toate treburile scaunului, iar supușilor greu le venea cu asta. Se minuna toată lumea că ce picase pe capul stăpînilor!

Iar tocmai după cîțiva ani, cînd fata crescuse mare, socotind oamenii că împăratul a măritat-o și le-a aduce cine știe ce șugă afurisită de stăpîn pe cap, au făcut cislă în toată roata împărăției și din toate a ieșit chipul cum să se mîntuie împărăția de fată.

Vedeți, așa, ce hotărîre neroadă! Că dacă muria împăratul, cine avea să-l urmeze în scaun? Ori socoteau supușii că va trăi cît lumea și pămîntul? Ci mai bine era să-l lese pe împărat în pace, să facă după cum a știi și a pricepe, să-și mărite fata și apoi, ginere avînd, să-l îndemne sfetnicii și mai marii curții și-ai tîrgurilor, ca să-l deprindă cu încetul pentru toate cele de nevoie unei țări. Da ei „nu, că să te ferești, creștine, de cui strein în casă!"; nu zic ba, dar dacă n-ai avea perete în care să bați un cui, mai bine-i?

Dar, să nu-mi lungesc vorba mai mult; aflați, dragii mei, că toate vrăjitoarele împărăției s-au strîns cioatcă, au înfierbîntat frigările și-au purces să descînte de ducă-se pe pustiu, domnița cea nouă!

Și s-a întîmplat întocmai după vrajă. Ajunsese fata împăratului cea mîndră fără seamăn, fată mare, cînd părinții se gîndeau să-i găsească bărbat de potriva ei. Dar fecioara, la una ca asta nu se gîndea. În lume nu ieșea, de vorbă cu nimeni nu sta, ci-ntotdeauna o vedeai cu chipul întunecat de griji. Și o întrebau toți:

— Ce ai, domniță, de stai așa ca o floare pălită de soare; ce, te gîndești undeva?

— Da, mă gîndesc departe.

— Și-anume unde, am putea oare afla?

— Nu puteți.

Pe urmă tăcea. Năcaz mai mare pe capul împăratului decît acesta, nu se putea afla în lumea asta. Murea și se topea și dînsul de supărare și se frămînta cu cugetul să afle pricinile. Iar într-o zi îi grăi fetei:

— Fata tatei cea dulce ! Tu ai crescut mărișoară, și noi, drept aceea, ne-am gîndit să-ți aflăm soțior după inima ta. Uite, mîni, poimîni, vor sosi pețitori ; tu uită-te la ei, cercetează-i din ochi și alege-ți unul, că noi, o vorbă nu ți-om spune împotrivă, ci toate cele găsite bune de tine, le-om împlini.

Fata a tăcut, împăratul și curtea a așteptat pețitori și starosti, și au venit cu mulțimea, au venit și veniți au fost, s-au dus și duși au fost, căci zîna rămase cu inima tot pustie, și împăratul din gura ei vorbă hotărîtoare nu află. Iar după cîtva timp, văzînd că șaga se-ngroașă și socotind că poate fata lui de asta nu-și alege drag, că-i neștiutoare și cu trupul prea crud, a alergat la alte vrăjitoare din împărăție, să-i facă fetei „pe ursită", ca să-și afle și să-și aleagă odată un drăguț. Iar babele noastre o sorocîră din nou, cum s-au priceput ele mai bine, că adică din ce este, să se facă mai frumoasă, cum nimeni n-a fost și nimeni n-a mai fi, iar de îndrăgit, unul ca soarele numai să se-ndrăgească de ea. Și vorbele, anume :

Să aibă puși pe umeri
Doi luceferi,
Numai soarele să se-ndrăgească de ei,
Iar fata după soare,
Să stea să se omoare !

După asta n-a mai trecut mult.

Într-o dimineață, sta fata-n cerdac și se uita pe zare. Împăratul și împărăteasa o văzură și-o întrebară :

— Ce are fata noastră cea cuminte și la ce se gîndește ?

— Mă gîndesc la nunta unei fete de-mpărat cu soarele cerului, — răspunse fata.

— Și crezi tu că-i cu putință una ca asta ?

— De, știu eu ! N-am auzit ce s-o fi întîmplat o dată, dar am să mă duc să văd !

— Cum ai să te duci ?

— Am să mă duc cum oi putea !

Și atît a fost. Că ea se duce la soare să-l întrebe de vrea ori ba, și nici o clipă nu mai șade acasă. Văitatu-s-au curtenii și curtea toată, și mai mult decît toți, cu rugămintea plină de lacrămi, au îndemnat-o împăratul și împărăteasa să stea locului, dar toate au rămas de-a surda.

Of, bat-o pustia și amarul de dragoste, că rea-i cînd te apucă în fierturile ei. Grozavă-i boala asta, dragii mei. Toți cîți ați pătimit-o, o cunoașteți, iar cei care o așteptați, gătiți-vă !

Ci eu atîta vă spun, că nu-i stană de piatră pe lume, pe care să n-o răstoarne cel aprins de dragoste. Așa s-a întîmplat și cu fecioara noastră. Că ea se duce și se duce, iar părinții, nădăjduind că tot or vedea-o vreodată, i-au pus mînele pe frunte, au blagoslovit-o și i-au poftit cale ușoară.

Fata s-a pornit așa, către răsăritul lui Dumnezeu, fără ajutorința nimănui. Și-a mers, și-a mers cale lungă fără capăt, ca și nădejdea ei fără sfîrșit, că dacă nu azi, măcar mîni, că dacă nu mîni, măcar poimîni, răspoimîni, la anul, peste zece, peste o sută de ani, și tot și-o găsi ibovnicul, soarele lumii noastre.

Dar degeaba ! Putea să ocolească ea de zece ori pămîntul și tot degeaba-i era. Ajunge într-un tîrziu în miez de codru întunecos ca noaptea iadului. Și era o tihnă într-însul, că s-auzea cățelul pămîntului grăind la nouă stînjîni adîncime. Și stînd ea așa, uluită și moartă de osteneală, aude un țipăt ascuțit. Se dă-n lături, achipăie primprejur și dă de-un copac ; mai ascultă și se dumerește că țipătul venea tocmai din vîrful copacului. Începe să se suie încet-încet, și de ce se suia, de ce strigarea ceea asămuitoare cu a unei păsări s-auzea mai tare. Tocmai cînd mersese cam o sută de stînjîni, începu să se lumineze cuprinsul, iar fata uitîndu-se în sus, bagă de seamă că în vîrful copacului era un cuibar. Porni înainte și ajunse sub streșina lui, cînd auzi glas cu înțeles :

— Voinice, voinice, vino și mă apără, că mult bine ți-oi face.

Fata se sui-n cuibar și văzu ce văzu : un puișor golaș, gata să moară de frică.

— Da ce cauți tu aicea, singurel ? — îl întrebă fata.

— Eu sînt pui de bălaur și frați am mai avut, dar Împăratul-Vînturilor mi i-a furat, iar pe mama a dus-o departe. Stăi colea lîngă mine și mă păzește.

Fata nu mai zice nimic, ci stătu și așteptă.

Peste cîtăva vreme, iaca un șarpe grozav că se zvîrcolește în văzduh și se lasă către cele două suflete.

— Cine-i aista ? — întrebă fata pe puiul de balaur.

— Aista-i — Împăratul-Vînturilor.

— Împăratul-Vînturilor ? Dar cum se face că s-aseamănă cu neamul vostru ?

— Să-ți spun. Și neamul lui și neamul nostru stăpînesc văzduhurile.

— Dar tu din ce soi de lighioană te tragi ?

— Mama mea-i Doamnă-Cețurilor-și-Negurilor-și-Pîcielor toate ; ea-i mai mare peste nouri și promoroace ; cînd plînge ea, curg căile pe pămînt, iar cînd se piaptănă, s-așternn troienii pe cîmpuri. Înțelegi acuma ?

— Înțeleg. Și zici, de multă vreme vă dușmăniți cu Vîntul ?

— De cînd lumea și pămîntul. Iar trînta noastră cu Vînturile se-ntîmplă atunci cînd s-aude tunetul și se vede trăsnetul.

— Toate bune pînă acum — încheie fata de-mpărat — dar drept să-ți spun, nu știu ce-aș putea folosi între palașele voastre.

— Ai să vezi, frumoaso ! Vîntu-i un om tare strengar și iubăreț ; cînd vede o fată frumoasă, ori aude că s-ar fi aflînd încotrova, pleacă mort după dînsa și nu tinchește din mers, pînă cînd n-o găsește. Cum o găsește, o apucă-n brațe, o sărută și apoi se întoarce de unde plecase.

— Ei, dacă-i așa, lasă !

După asta nu trece multă vreme și iaca și Vîntul. Eu nu l-am văzut, ca să vă spun că-i așa și pe dincolo, dar dacă cu adevărat a fi avînd chip de balaur, urît ca el nu cred că se află pe lume alteeva. Cum vine mai aproape, vede fata ; cum o vede, haiti, se sfîrșește. Îi pică fecioara dragă și pace ! Iar fata zice :

— Taci, că-i bună și asta !

Și stau așa cît stau, pînă cînd grăiește Vîntul :

— Dă-te, soro, la o parte, să mănînc pe puiul Ceței și apoi să mergem amîndoi pe pustiuri.

— Bai, Vîntule, — îi răspunse zîna, — nu l-ai mînca pe el.

Și din vorbele acestea și din altele, mînia Vîntului, din grozavă cum era, se potoli, și Vîntul plecă la urma urmei cu făgăduiala, că dacă va veni peste un ceas, zîna are să-i deie la ospăț pe puiul Ceței.

Și așa, dragii mei, cu amînarea asta, iaca vine și Împărăteasa Nourilor ca să-și vadă cuibul și să audă ce nici prin creștetul capului nu i-ar fi trecut. Dar vorba ceea :

nici o faptă fără plată, că azi îți scrie unul o jalbă și tot îi dai de-o pereche de ciobote, dacă nu știi mînui condeiul, darmite cînd scapi de la moarte un suflet de lighioană ca feciorul Ceților !

— Și cu ce-ai vrea să te mulțumesc, fetițo ? — o întrebă Mama-Nourilor.

— Cu nimica alta, decît să mă duci pe tărîmul Soarelui, — răspunse domnița.

— U, că prea mult îmi ceruși și drept să-ți spun, că nu pot să-ți îndeplinesc voia.

Și-i spuse doamna asta, că împărăția ei ține cu pace numai deasupra Vîntului-Bun, cînd face ce vrea. Mai jos, nu poate veni, că intră în sfadă cu el, dar nici mai sus către soare nu se poate sui, din pricina Vîntului-cel-Rău.

— Dacă-i așa, am să mai aștept — zise fata. — Să vii peste un an.

— Am să viu, — răspunse împărăteasa ; și se duse.

La jumătate de an, aproape, iaca Vîntul din nou s-o îndemne la mers. Ci-i răspunde fata așa :

— Măi Vîntule, măi ! Cum să merg eu după tine, cînd nici nu te știu, nici nu mă știi. Eu îți spun că-s fată de-mpărat mare, și atîta. Mă crezi ?

— Te cred.

— Bun. Dar eu nu te-oi crede pe tine. Adă-ți neamurile toate să le văd și pe urmă ți-oi da răspuns.

Și răspunse cel chip de balaur :

— Eu n-am alt neam pe lume decît pe Vîntul-cel-Rău. Vrei să-l vezi ?

— Vreau !

— Ei, atunci să-l chem.

Și l-a chemat, și, Doamne, cît s-a fi înspăimîntat domnița cea frumoasă, cînd a fi fost văzut sluțenia ceea de bălaur. Dar ce era să facă :

Rabdă inimă și taci,
C-alteeva n-ai ce să faci !

Iar Vîntul-cel-Rău, cînd și-a văzut cumnata, îi veni leș la inimă. Și așa cum putu, se furișă pe lîngă dînsa, și-i spuse că i-i dragă. Iar zîna-i răspunse :

— Dragă ți-s și-oi fi a ta, dacă-i lăsa pe-Mpărăteasa-Negurilor să mă plimbe pînă-n cer.

— O las !

Și lăsată a fost. Fata s-a simțit de la o vreme luată de un nour și dusă tot mai sus, pînă cînd, atingînd scara cerului, se sui pe întinsoarea lui. Ce-i mai trebuia acum ? O zi de drum pînă la castelul de cleștar al Soarelui, unde s-ajungă și să-și vadă ibovnicul ei cel drag.

Dar nenorocirea fetei era pesemne scrisă. Că Vînturile văzîndu-se păcălite, îndată trimiseră veste mamei Soarelui, că picior pămîntean se află în domnia ei.

Nu știți cine-i mama Soarelui ? Un cuvînt : soră bună și cinstită cu Moartea, cu-Mama-Pădurii, cu Talpa-Iadului, cu Ciuma și nu știu mai cine. Asta, cum aude, dă șfară în țară, că cineva vrea să-i fure inima feciorului ei. Căutări peste căutări, răscoliri peste răscoliri, umblete, și la urmă, fata de împărat se vede prinsă, legată și dusă la scaunul de judecată al hîrcii. Baba, nici una, nici două, o preface-ntr-un bob de sămînță și-o zvîrle-n vînt, iar vîntul o lasă pe pămînt, să crească și să-nflorească. Floarea ei la chip să samene cu chipul soarelui. Din răsăritul pe zare al mîndrului fecior și pînă-n sfințit, floarea asta să-l urmărească fără curmare, să-i plîngă de dor, dar de atins, niciodată să nu-l atingă.

Ce-i floarea asta, v-aș întreba ? Ci eu socot că-i „floarea soarelui“ cea galbenă și mîndră. Și cine-i știe povestea, întrebe-și inima, ce zice ? Eu unul, drept să vă spun, mi-i jale de jalea ei :

De jalea zilelor mele,
Plîng pe apă vălurele,
Păsări mici în cuiburele ;
De greul traiului meu,
Plînge apa pe pîrîu,
Paserea în cuibul său !

TUDOR PAMFILE, *Cerul și podoabele lui*,
(Biulbiul Mare — Jud. Constanța)

LEGENDA GHIOCEILOR

Irinel, fiul Zefirului, vîntușor de primăvară, fiind trimes de tatăl său în lume, ca să vestească sosirea frumoasei primăveri, după ce a străbătut văi, vîlcele, cîmpii

întinse dealuri și munți acoperiți cu păduri udate de rîuri, lacuri și izvoare limpezi cristaline, la poalele unor munți, în gura unei văi frumoase ca un colț de rai, pe unde își rostogolea în susur undele pe un pat de prundiș, un rîuleț șăgalnic și zglobiu, zărește nu departe un castel de cristal strălucitor ca din povești, ce-și înalță semeț turnurile măreție și strălucitoare în razele dulci ale soarelui de primăvară.

Irinel, ca un făt-frumos, călărea pe calul său mîndru și alb ca neaua, în ținută măreață, cu pletele-i negre ce-i acopereau umerii, cu mustața-i neagră abia mijindă, cu ochii săi negri ca murele, ce te fermeca și încins cu palașul său bătut în pietre scumpe, mergînd spre castelul măreț, aude, ca în surdină, ecoul unui viers duios, ce venea pînă la el pe aripile nevăzute ale văzduhului, împrăștiind în juru-i, ca într-un vis, undele răsunătoare ale unei armonii cerești.

Ca vrăjit, Irinel s-a oprit în loc, spre a-și da seama mai bine de frumusețea îngerească a cîntului.

În drumul său pribeag, de vestitor al primăverii, Irinel văzuse multe și minunate frumuseți, lăsate de bunul Dumnezeu pentru desfătarea omului, și auzise iarăși multe cîntece vrăjite, dar ca farmecul cîntecului depărtat, ce-i mîngîia duios auzul, nu auzise niciodată... Pași curajos spre castelul cel măreț, că din această parte veneau undele sonore ale versului duios.

Ajuns la poarta castelului, dădu cu ochii de un unchiaș cu barba albă ca fuiorul de lînă și bătrîn ca un Matusalim, care-l întîmpină cu vorbele blînde :

— Bine ai venit, Irinel, vestitor al dulcei primăveri. Eu sînt moș Crivăț, care de trei luni rătăcesc și mă zbat pe meleagurile acestea... Toți mă gonesc, toți mă blestemă, fiindcă pe unde am trecut, am prăpădit tot în calea mea și am înghețat pînă și apele. La venirea ta eu plec, mă duc de unde am venit, ca tu, prin firea ta blîndă și dezmierdătoare, să aduci iarăși pe aceste locuri viață și bucurie.

Apoi se făcu nevăzut.

Abia plecă moș Crivăț, bătrînul năbădăios, și porțile castelului se deschiseră prietenos înaintea lui Irinel.

Imensul parc din jurul castelului, pe dată prinse a se înviora ca prin farmec. Iarba începu a înverzi. Mugu-

rii copacilor a îmboboci. Păsările a se înveseli. Și pe măsură ce înainta, totul părea ca în sărbătoare.

Undeva în castel, dintr-un loc tainic, Ileana Cosinzeana, fiica bătrînului Prier, cu fața-i strălucitoare ca o rază de soare a lunei lui Florar, cu buclele-i aurii ca spicul grîului în pîrgă și scăldate în raze de soare, lăsate în unde bogate pe umerii săi albi ca sideful și cu ochii albaștri ca seninul cerului de primăvară, privea în taină sosirea noului venit.

Cerbii și căprioarele din parcul fără margini al castelului zburdau, iar păsările cîntătoare se desfătau în ciripiri drăgălașe, în razele dulci ale soarelui de primăvară pe crăcile înmugurite ale copacilor în ajun de a înflori. Rîul cristalin își urma cursul său în sursur șoptitor, iar departe, în lacul limpede ca seninul cerului de azur, unde rîul își îneca susurul, printre trestii și nuferi, lebedele își oglindesc siluetele în apa liniștită și albastră a lacului.

Irinel pășește mîndru și măreț pe nisipul aleilor dintre straturile ude încă de mustul zăpezei în topire, de razele mîngîietoare ale soarelui și ajungînd pe treptele castelului, este întîmpinat de bătrînul Prier cu pletele-i și barba albe colelie, adiete blînd de zefirul primăverii, al cărui sol binevestitor era Irinel.

— Să fii binevenit în casa mea și cu plin să-ți meargă dorințele tale, bun vestitor al primăverii pe meleagurile noastre.

— Bun găsit, bătrîne Prier. Sînt trimis de tatăl meu Zefir de primăvară, să vă vestesc reîntoarcerea frumoasei primăveri și cu ea reînvierea întregei naturi.

Abia isprăvi Irinel vorba, o mișcare se produce în întregul castel și ca prin farmec, Ileana Cosînzeana se ivi în chipul ei feciorelnic, în mijlocul ghirlandelor de flori în fel și chipuri de culori, răspîndid în jurul ei parfumul îmbătător al frumoasei primăveri și cor de păsărele îi însoțea apariția.

Din această întîlnire a ieșit căsătoria lui Irinel, fiul Zefirului de primăvară, cu frumoasa Ileana Cosînzeana, fiica bătrînului Prier.

Dar Dumnezeu, în tainica lui înțelepciune, a voit ca această căsătorie să nu dăinuiască decît cîțiva ani, după care frumoasa Cosînzeană fu chemată de Cel-Atotputernic în împărăția cerului, lăsînd în urma sa pe nemîngîiatul Irinel în durerea cea mai mare și doi copilași frumoși ca două picături de rouă în potirul unei flori.

Irinel își îneca durerea în iubirea și în îngrijirea ce punea din tot sufletul său chinuit, în creșterea și educarea iubiților săi copii.

Dar după un răstimp, văzînd că oricînd se va strădui, nu va putea să-și crească copiii așa cum voia și cum credea, mai cu seamă că el, ca vestitor al primăverii, era silit să-i lase singuri acasă mai mult timp, numai în grija slugilor, a chibzuit cu grija de părinte iubitor, că ar fi mai bine să le găsească o mamă care să-i îngrijească, și de aceea, într-una din zile plecă în lume și apucînd spre miază-noapte, într-o bună zi ajunsese la [. . .] moș Crivăț. [. . .]

Moș-Crivăț tocmai dădea porunci, ca să se înceapă viscolele în toate părțile lumii, că s-a apropiat timpul.

Cînd văzu pe Irinel tînăr, frumos și blînd sosind, își puse mîna streașină asupra ochilor și sprijinindu-și barba lungă și albă să nu fie bătută de vînt, privi cum venea Irinel cu adierile lui blînde și căldicele de primăvară, înmuind pentru un moment cerbicia bătrînului zurbagiu.

Aci, fiind poftit în izba căptușită cu blănuri de foce și de urși albi, fu primit de fiica bătrînului Crivăț, înfășurată în blănuri scumpe de vulpi albe și albastre.

Cum se văzură se și îndrăgostiră, așa că la întoarcerea spre locurile calde de unde venise, Irinel era însoțit de frumoasa fiică a lui moș Crivăț.

Pe unde treceau, în drum spre locurile calde, frunzele copacilor îngălbineau și cădeau la pămînt. Iarba se ofilea. Florile se topeau ca de para focului. Iar crăcile copacilor se încărcase de promoroacă.

Sosind acasă, copiii, cum o văzu pe noua lor mamă, se înfiorară de groază, căci parcă întrase în casă un sloi de gheață.

Fire rece, ursuză, crescută în munți de gheață și troiene mari de zăpadă, nu știa ce-i blîndețea, nici mila și nici iubirea de mamă, căci cum văzu copiii, îi și săgetă cu o privire aspră, care-i umplu de groază.

Într-o zi, început de primăvară, pe cînd Irinel era dus să dea cele dintîi vești în lume de reîntoarcerea primăverii, aspra fiică a nordului goni din casă copiii, pe

o vreme rea, vijelioasă, tocmai cînd se lupta mai amarnic frigul cu căldura.

Bieții copilași ! rebegiți și tremurînd de frig, nemaiputînd răbda frigul și foamea, îngenunchează amîndoi și se rugară lui Dumnezeu să-i scape de chinul și durerea în care căzuseră din cauza mamei lor vitrege.

Dumnezeu, în marea lui bunătate, le-a ascultat rugăciunea și binecuvîntîndu-i, îi prefăcu în două floricele albe și frumoase zicîndu-le :

— Voi veți fi cele dintîi flori de primăvară, cu numele de ghiocei.

D. NIȚESCU — *Din traista.*
Arhiva Institutului de etnografie și folclor,
ms. 116, I,
(Cochirleni—Constanța)

POVESTEA GHIOCELULUI

[...] Apoi a fost odată un împărat și o împărăteasă și aveau un băiet tare frumos ; și nu mai puteau de dragul lui, mai cu seamă că numai pe el îl avuseseră. Dar băietul ca băietul, învăluit cu ale lui, nu prea băga de seamă la așa ceva și trecu vreme ; crescu mare și părinții lui voiră să-l însoare ; însă lui nu-i plăcu mireasa ce-i colocărise, că auzise el, cine-i spusese, că este o fată la un împărat, mult mai frumoasă și bogată, cum nu-s multe fete și spuse părinților că el se duce acolo.

— Da cum se poate, ce ai înebunit ? — îi grăiră părinții spăimîntați, cînd auziră. — Cum să ne părăsești cînd nu știi ce se poate întîmpla în urma ta și tu ești singurul moștenitor ?

— Ba nicidecum — făcu dînsul de colo — dacă nu mă lăsați, eu nu mă mai însor niciodată. Ce-i asta, să nu-mi iau o femeie după gustul meu !

În sfîrșit, după multă ciorovăială, părinții îl lăsară, însă, împăratul, înainte de-a pleca, îl povățui :

— Vezi să nu uiți un lucru. La orice fîntînă din împărăția celui cu fata, de-i bea apă, să pui un semn oarecare cunoscut de tine și deosebit unul de altul, ca venind înapoi să nu mai bei, că e mare șmecher împăratul cela. Cînd se duce cineva la el în petit, îi dă fata, omul pleacă cu ea, el pe altă parte, vrăjește apele din care a băut petitorul la venire. Și dacă nu pune un semn din ce apă a băut, cînd mai bea din apa ceea, omul se și preface în o floare, în o buruiană, în un dobitoc, după neamul din care se trage omul și cum vrea împăratul cela să-l pocească.

Băietul a luat-o de-a buna ce i-a spus tată-său, și a pornit-o.

Era iarna ca amu, tocmai cînd se topesc omețile. În adevăr, cum a și intrat pe pămîntul țării împăratului celuia și bea apă din o fîntînă, el punea un semn, care să fie cunoscut numai de el. Numai la un izvor n-a avut ce pune și a zis că pe acela îl ține el minte.

A ajuns acolo, împăratul l-a primit frumos, și cum s-a cuvenit, i-a dat fata, și l-a și pornit cu dînsa încolo, la împărăția lui.

Abia a ieșit din cetate și așa l-a pălit o sete ca aceea, de i se usca gura, dar el vedea fîntîna, vedea semnul, și nu bea. A ajuns la izvorul cu pricina, pesemne vrăjitorul așa l-a uluit, că lui i se păru că e pe altă împărăție și a băut apă. Și minune, deodată se schimbă în o floare albă cu niște frunzișoare verzi ; iar fata de împărat, povățuită de tatăl ei, se înturnă acasă în așteptarea altor petitori, spre a-i păcăli și pe dînșii vrăjitorul, care-și trimise răspuns tatălui băietului, că să nu-l mai aștepte că l-a prefăcut în ghiocel și să-l caute în anul viitor, să-l afle la mijitul primăverii sub omăt.

Și de atunci, măi băiete, îmi zise mama oftînd, e ghiocelul.

ION DRAGOSLAV, *Poveștile florilor*, I.

BRÎNDUȘA ȘI GHIOCELUL

A fost odată, ca niciodată, cînd ședeau gîștele pe corlat și aveau oamenii mult vin, de turnau pe beregată.

A fost odată, un unchiaș ș-o babă. Baba era de al doilea cu unchiașul. Bietul unchiaș avea și el cu mătușa

d-întîi un băiet. Veselie mare era în casa unchiașului, totul mergea de minune... parcă Dumnezeu sta numai de ei.

Nu trece mult și baba cîștigă și ea o fată.

De aci ține-te pînză, nu te rupe... taina ăluia, baba, ca muma vitregă, nu mai vedea cu ochi buni copilul unchiașului. Cîte și mai cîte ponoase nu-i mai scotea.

...Azi așa, mîine așa, pînă ce dacă văzu ce văzu... bietul copil își luă lumea în cap, că de zburătură cine nu fuge și dus fu și pînă astăzi.

Crescu fata babei, se făcu mare...

Trăise ăi copilași cu frații, se îndrăgiseră ei de credeai că nu-s vitregi.

Fetița rămasă singură cuc ; nu mai mînca... nu mai bea... se stingea văzînd cu ochii, de dorul iubitului frățior.

În fiecare zi se ducea cu oile să le pască pe o livadă frumoasă. Într-una din zile, ducîndu-se ea cu oile la iarbă, dete peste un flăcău așa de frumos... de nu te puteai uita la el, ca la soare... ce dormea dus. Vrăjită de acest făt-frumos, se apropie de el, se uită în toate părțile să n-o vadă cineva, se aplecă și-l sărută cu foc.

Flăcăul, cînd se deșteptă din vis, ce să vadă ? O brîndușă frumoasă, frumoasă de-ți lua ochii. Plecă ca năuc încotro o vedea cu ochii, dupe Consînzeana visată și negăsind-o, piere, făcîndu-se un ghiocel.

...Cică ghiocelul a fost feciorul unchiașului. De aia, el ghiocelul, iasă întîi, să caute pe sora lui vitregă, brîndușa.

ȘT. ST. TUȚESCU, *Taina ălăuia...*
(Nedeea—Dolj)

ZĂPADA ȘI GHIOCELUL

Cînd Dumnezeu a făcut toate cîte sînt pe pămînt, iarbă, buruieni și flori, le-a împodobit cu tot felul de culori frumoase. Cînd a făcut și zăpada, i-a zis :

— Să-ți cauți tu singură culoarea care-ți place, fiindcă tu umbli peste tot.

Atunci zăpada se duse la iarbă și-i spuse :

— Dă-mi și mie din culoarea ta verde și așa de frumoasă !

Iarba nu vru însă. Rugă apoi pe trandafir să-i dea culoarea lui roșie, strălucitoare. Dar nici trandafirul nu voi. Ceru culoarea albăstruie de la viorea, culoarea galbenă de la floarea soarelui. Nici una nu ascultă rugămintea zăpezii.

Tristă și amărîtă, zăpada ajunse în dreptul ghiocelului. Către el își plînse ea durerea, grăind :

— Nimeni nu vrea să-mi dea culoarea sa. Toate mă alungă și-și bat joc de mine.

Ghiocelul, milos, se înduioșă, de soarta zăpezii și-i zise :

— Dacă-ți place culoarea mea albă, eu o împart bucuros cu tine.

Zăpada primi cu mulțumire darul ghiocelului. De atunci ea poartă veșmîntul alb ca al ghiocelului. Drept recunoștință, îi lasă să scoată căpșorul afară, de cum începe să se arate primăvara.

I. S. MIREA, *Legende.*

LĂCRĂMIOARELE

[...] A fost un băiat orfan de tată. Mama lui era așa de săracă, că n-avea nici după ce să bea apă. Și băiatul cela tot păzind oi, de mic, la unul, la altul, a ajuns cioban la împărat, cînd s-a fost făcut mare. El păștea oile împărătești prin păduri și avea de ajutor pe alt băiat. De mic copil, băiatul cela, cum a intrat la oi, a învățat să cînte din fluier, pe care îl purta ca mare lucru la brîu, ori în traista cu demîncare. Și cînta prin văi, cînta prin păduri și toată ziua numai cînta. Așa, cînd s-a făcut mare, cînta de rupea pămîntul și așa de frumos, că altfel nu mai avea chip. Oricine-l asculta, chiar și toată firea încunjurătoare, era vrăjit. Oile lui îi cunoșteau cîntecul. De aceea, cînd ele se rătăceau prin păduri și-l auzeau cîntînd din fluier, ori din ciumpei [?], cîte

o doină ca acelea, care prin viersul ei plin de jale te înduioșează, toate veneau în jurul lui.

Purtînd el oile prin singurătatea pădurilor, găsea minunate și frumoase flori, cari creșteau singure, de la sine, fără a le sămăna ori îngriji cineva. El le lua în mînă, le mirosea și le făcea frumoase buchețele, de-ți luau ochii, nu altă. Cu freamătul frunzelor copacilor pădurii, cu mireazma florilor sălbatice și cu vraja fluierului fermecat, el își torcea din caierul vieții lui și era cel mai fericit muritor din lume.

Împăratul din țara aceea avea o singură fată, cu fața roșie ca sîngele, albă ca omătul și frumoasă, frumoasă fără seamăn. Împăratului și împărătesii le era tare dragă, nu că doar era odrasla lor, ci pentru că bunul Dumnezeu o hărăzise cu așa frumos dar. Pe cînd împărăteasa era însărcinată cu dînsa, o femeie i-a adus plocon frumoase flori sălbatice, din pădure. Ea le-a primit și le-a mirosit. De aceea, fata de împărat, după naștere și dacă s-a văzut mai mare, o început să-și arate mare dragoste pentru flori și mai ales cele sălbatice.

Făcîndu-se fata mare, odată fiind singură acasă, a găsit vremea potrivită să se ducă după flori în pădure, primăvara. Și asta pentru că ei nu-i plăceau florile din grădina împărătească, atît de mîndre și de îngrijite, ci-i plăceau florile sălbatice, nesămănate și neîngrijite de mînă de om, ci de la sine.

Acestea din urmă, îi era sufletul curat și inima ei.

Ducîndu-se singură prin pădure, după flori, fără nici o teamă, că avea sufletul curat, și depărtîndu-se prea mult de părintescul cămin, a ajuns într-un luminiș mare ca acela, cît videai roată cu ochii. Acolo era ciobanul împăratului, cu oile. Chiar atunci, el cînta din fluierul fermecat cu atîta foc, cu atîta frumusețe și duioșie, că cine-l auzea, rămînea vrăjit. Plăcîndu-i cîntecul, a stat în loc, nevroind să-i turbure adînca lui liniște și plăcere. Cînd a văzut-o el, n-a mai cîntat. S-a dus la dînsa, că o cunoștea de domniță și i s-a închinat pînă la pămînt, răspectînd-o atît, cumu-i bine și frumos și cum trebuie să facă cel mai mic înaintea celui mai mare.

— Măi ciobane — i-a zis ea — tu trebuie să știi unde-s florile mai frumoase !

— Dă, știu măria-ta. Florile frumoase sînt departe, departe, și-i tare greu de dus la ele, pentru că trebuie să treci prin tufișuri, spini și mărăcini.

— Cum a fi, cum n-a fi, eu vreau să mă duc acolo după dînsele.

— Mă duc eu, măria-ta, și-ți aduc.

— Nu, asta nu se poate pentru că doresc să mi le culeg eu, cu mîna mea. Mergem amîndoi.

El s-a supus, pentru că avea de-a face cu fata împăratului. Au plecat amîndoi după flori. Ciobanul mergea înainte și domnița după dînsul și-i făcea loc prin tufișuri, spini și mărăcini mari, deși și înțepători. Au mers, cît vor fi mers, prea greu și au ajuns într-un luminiș, în inima pădurii. Pînă să ajungă acolo, hainele frumoasei domnițe s-au făcut ferfeniță, iar din mîini îi picura sînge, din pricina spinilor.

În poiana aceea erau florile de pe lume, nesămănate de mîna omului, ci de la sine și neîngrijite de nimene. Ele aveau atîta măreție și mireazmă, că-ți zdrobeau sufletul și-ți furau inima. Era un adevărat rai pămîntesc. Atunci domnița a cules cu mîna ei un braț mare de flori, cît putea duce pentru casă și a plecat înapoi spre oi, cu dorul ca după asta, să mai vie singură la flori. După oarecare drum, domnița văzu că jumătate din florile ei rămăseseră prin tufișuri, spini și mărăcini. Atunci ea le dete pe cele rămase ciobanului, care le duse în brațe pînă la oi, pe care în lipsa lui le păzea ajutorul său.

Cum au ajuns ei la oi, ciobanul dădu toate florile din brațul domniței.

— Nu mi le-ai dat toate — a zis ea.

— Ba da, măria-ta, uită-te că nu mai am nici una, de leac măcar.

— Nu-i adevărat. Mai ai una, pe care nu vrai să mi-o dai.

— Da n-am nimic, măria-ta.

— Nu, ai. Îi în traista ta. Îți poruncesc s-o cauți acolo, că o găsești, și mi-o dă, că altfel nu se poate.

Și cu greu a căutat ciobanul în traista lui, că nu vroia să-i vadă domnița taina lui și a traistei : un dărăb de mămăligă crudă, nesărată și afumată, de trei zile, acră și aceea, o ceapă, două și puțină sare, avere de om sărac.

— Da asta ce-i — zise domnița arătîndu-i fluierul fermecat. — Pe el îl caut. De acum e al meu și ți-l iau.

Ciobanul i l-a dat cu inima ruptă, neavînd încotro, că doar era fata împăratului. Dar cum i-a luat fluierul, din ochii cari nu lăcrămaseră niciodată pînă atunci ca băiat sărac, au început să picure lacrimi multe, multe. Ele îi brăzdau fața, cădeau pe iarbă jos, la pămînt și din ele se făceau, minunea minunilor, nevăzută, neauzită, de la începutul lumii și pînă atunci și nici de atunci încoace, frumoase floricele albe. Deci din multele, fierbinții și dureroasele lacrimi ale ciobanului, s-au făcut minunatele, gingașele și drăgălașele floricele, puzderie așa de mare, și arzătoare durere a avut el pentru pierderea fluierului fermecat. Pe urmă, fata de împărat a cules mai multe buchețele de floricele de acelea, le-a dus acasă și a povestit minunea ce văzuse, iar ciobanul s-a dus, s-au tot dus în toată lumea și nu s-a mai întors la oi, pentru năcazul fluierului care-i era sufletul și inima lui.

De atunci a rămas în lume floricele albe, al căror drum a fost prin tufișuri, spini și mărăcini. Florile cele mai frumoase sînt din lăcrămi. De aceea s-au numit „lăcrămioare."

N. MATEESCU-BRĂILA — *Legende.*
Arhiva Societății științifice și literare
din Iași, 1931.
(Diocheți — Vrancea)

CRĂIȚA ȘI LĂCRĂMIOARELE

Era odată,
Ca niciodată,
Dacă n-ar fi
Nu s-ar povesti.
Noi nu sîntem de cînd poveștile,
Ci sîntem mai dincoace,
Cu vreo două, trei soroace,
Da, am auzit de povești ;
De pe cînd se potcovea puricele
Cu nouăzeci și nouă oca de fier la un picior,
Se ridica-n înaltul cerului,
Și tot i părea că-i ușor.

Era odată un copac mare, mare, că-i ajungea vîrful la nouri. Și-n vîrful lui dăinuia un moșneag bătrîn, bătrîn, ca iarna și barba-i era așa de lungă, că o bătea vîntul jos, la rădăcina copacului. El a spus povestea următoare :

A fost odată, cînd va fi fost, poate cînd erau lupii albi, un împărat și o împărăteasă. Ei, de la tinerețe pînă la bătrînețe, n-au avut nici o odraslă. Și, Doamne, tare mai doreau să aibă măcar una. De aceea, au încercat tot ce s-a putut omenește să capete un os împărătesc, dar ba. Tocmai la bătrînețe, cînd nu se mai așteptau, li s-au îndeplinit dorința. Bunul Dumnezeu i-au hărăzit c-un bujorel de fată, cu ochii albaștri ca cerul senin și așa de frumoasă, că să fi umblat lumea toată-n lung și-n lat, cu opinci-n picioare de fier și toiag în mînă, de oțel, pînă ce s-ar fi tocit de tot și nu-i găseai pereche. La soare te puteai uita, la ea ba.

Împăratul o-ngrija ca pe ochii lui din cap, și-i era așa de dragă, că parcă ar fi fost un boț de aur și mai multe nu. De aceea o pierdea din ochi și nu se-ncredea cu ea.

Prințesei celea, toată lumea-i zicea Crăița și Crăița i-a rămas numele.

Crăița creștea văzînd cu ochii. Cît cresc copiii noștri-ntr-un an, ea creștea-ntr-o zi. Deci-n scurt timp, s-a fost făcut fată mare, mare.

Înainte de a o naște mama ei, împărăteasa, a primit de la o femeie din curte flori din pădure, multicolore și mîndre, noroc mare. Ea s-a mirat de frumusețea lor.

De aceea, Crăița a venit în lumea asta cu patimă pentru florile sălbatice din pădure și locurile singuratice. Pe urmă tot cerul și-l petrecea căutînd flori sălbatice, topindu-și sufletul în gîndul sfînt care se coborîse din ceri-n inima ei. Întotdeauna purta flori în mînă,-n inimă. Mereu își zicea în sinea ei : „frumoase mai sînt, Doamne, florile sălbatice. Ele răsar nesemănate, cresc neudate de nimeni, se răsădesc de la sine și trăiesc laolaltă atîtea feluri, jar cele din grădini se fac numai și numai în urma muncii grădinarului. Toate florile, mai ales cele sălbatice, mireazma lor, trilurile păsărelelor, freamătul pădurilor și clienitul pîrîiașelor din văi, care-și spun povestea din veacuri, dau pajiștei și peisajului atîta pitoresc, că-ți robesc inima și-ți-nalță sufletul".

Crăița totdeauna perinda după flori sălbatice, însoțită de oameni credincioși curții. Odată, era-n luna lui mai, cînd toată lumea-i rai. Crăița, scăpînd nu știu cum, singură din palat, alerga cu tot sufletul după dragele ei flori sălbatice, frumoase de nu mai aveau chip, care îi erau dragi din inimă, cu atîta strășnicie. Acasă, pe masa ei, dăinuiau în toată vremea mănunchiuri de floricele sălbatice.

Și alergînd singură pe cîmpii, și-n codrii pustii după flori, a mușcat-o șarpele de inimă și s-a fost adîncit prea mult în inima codrilor sălbateci. Cînd a băgat de seamă, era prea tîrziu, pentru că rătăcirea pusese stăpînire pe bietul ei suflet. De aceea a orbecăit mult și bine pe poteci, ca să se-ntoarcă la căminul părintesc, dar ba să poată. Cu cît își căuta „limanul dorit" mai mult, cu atît se-ncurca mai avan și se depărta de cunoscut. Și s-a muncit așa, pînă întunericul nopții a început să-și cearnă undele sale. Și-a dormit o noapte, două, nouă, singură-n pustiu-n care timp și-a amăgit foamea cu fructele codrului : fragi, smeură, mure, bureți, ș.a. Ș-a trăit în codru pribeagă, cît va fi fost, torcîndu-și firul vieții necăjit din caierul vremii, cum i-a fost soarta. Căci orice făptură, om, ce-ar fi, are o soartă. Aci a fost așa : din palat în pribegie sălbatică.

În urma rătăcirii Crăiței, tatăl ei, împăratul, a-mpănat codrii cu oaste și suflarea țării, care s-o poată găsi la un fel : vie ori moartă să știe. Dar ba s-o poată găsi, pentru că codrii acolo erau fără margini și nimenea nu le știa taina lor adîncă.

Rămînînd pierdută de părinți și de lume, frumoasa fată, Crăița, a dăinuit pribeagă, cît va fi fost, în necunoscutul codrilor.

Pe atunci umbla pe pămînt Dumnezeu, cu sfîntul său, Sfîntu Petru, ca să-și vadă așa zările sale, pe rînd, din sat în sat și din loc în loc. Acuma nu mai calcă picioare de sfinți pe pămînt, din cauza fărădelegilor omenești. Atunci, și numai atunci, Tatăl-Ceresc va mai călca pe pămînt cu sfetnicii săi, dar numai atunci. Deci Atotputernicul dăinuind pe pămînt, s-a fost apropiat de meleagurile unde pribegea frumoasa și nenorocita Crăiță ; căci pe cît a fost de frumoasă, pe atît a fost de nenorocită. Căci își

flutura zdrențele în bătaia vîntului, în locul hainelor scumpe, împărătești, flămîndă, însetată, ca vai de om. Atunci a zis Sfîntu Petru :

— Doamne, ți-aș grăi ceva.

— Spune, Petre.

— Aproape de aceste coclauri, Doamne, își tîrîie viața de azi pe mîine și de mîine pe poimîine, necăjită și amărîtă de toate, o mîndră prințesă, Crăița. Hărăzește, Doamne, să-nceteze cazna ei.

— Plinită să-ți fie dorința, Petre.

Atunci, apa sfîntă a bunătății omenești, ieșea la vedere-n boabe mici, se rostogolea de-a lungul feții Crăiței și picurau mîngîind-o, pînă la pămînt. Și, minunea minunelor ; lacrămile ei, cum picurau pe pămînt, se schimbau în floricele mîndre, gingașe, albe, mici, ca lacrămile din care izvorîse. De aceea s-au numit lăcrămioare și lăcrămioare le-au rămas numele pînă azi. Iar firavul ei trupșor, așa de-ndurerat, s-a afundat în pămînt, din ce-n ce mai mult, pînă nu s-a mai văzut deloc. Din el a răsărit o mîndră floare, cu florile roșietice, cu mijlocul galben, avînd în ele două fire albastre. Floarei aceștia i s-a dat numele de crăița, de la numele fetei împăratului, Crăița, nume care i-a rămas pînă azi. Crăița și lăcrămioarele dăinuiesc mai ales pe morminte, simbolizînd mare jale. Deci crăița înainte de a fi floare, cum o vedem, a fost om ca toți oamenii, după cum au fost toate florile, plantele și animalele.

Așa-i legenda crăiței și a lăcrămioarelor.

N. MATEESCU-MOV.
Bărăgan., 1936, nr. 10, 11.
(Ghigoești—Neamț)

LEGENDA LĂCRĂMIOARELOR

Trăiau odinioară, în mijlocul unui castel din basme, doi copii cuminți ; un prinț și o domniță. O zînă, care stătuse la căpătîiul lor cînd s-au născut, le dăruise tot ce avea mai de preț și mai frumos, și copiii de rege creș-

teau alături, mîngîiați de vînt, de soare și de flori. Erau în jurul lor flori de toate culorile ; maci roșii ca sîngele, alături de micșuneaua parfumată și de albastrele „nu-mă-uita" ; erau trandafirii galbeni, ce părea de ceară și gingașii crini albi. Copiii creșteau în acea grădină minunată și țineau unul la altul, cum rar s-a mai văzut ca o soră să ție la un frate.

Dar, într-o zi posomorîtă, durerea intră în palatul plin de voie bună. Intră sub forma unei boale nemiloase, care se-ncuibă în trupul fraged al domniței, aducînd după ea jalea în castelul acela ca din basme. Și domnița se făcea din ce în ce mai plăpîndă, din ce în ce mai slabă, pînă cînd, făcîndu-i-se milă lui Dumnezeu de suferințele ei, a chemat-o la el.

Ochii prințului, care pînă atunci nu știa să plîngă, s-au umplut de lacrămi. Iar văile răsunau de sunetul clopotelor, care ziceau parcă : „a murit sora unui prinț". Plîngea prințul, curgeau lacrămile din ochii copilului fericit, care-și petrecuse viața în mijlocul florilor, căci își plîngea surioara, tovarășa de jocuri și de cîntece. Dar minune ! Lacrimile prințului care nu mai plînsese niciodată, se prefăceau în flori mici, albe, ce se-nșirau ca boabele de mărgăritar pe-o codiță subțire. Iar mirosul lor era dulce, plămădit din parfumul tuturor florilor iubite. Lăcrămioare, le-au spus unii oameni, iar alții le-au numit mărgăritărele.

Ele umplu și azi pădurile și văile, spunînd povestea prințului, care se ascunde de lume, să-și plîngă surioara.

I. I. MIREA, *Legende.*

LĂCRĂMIOARA

A fost odată un voinic în lume, fără rude, fără neam, care cică se pomenise umblînd cu arcul după vînat și cu năvodul după pescuit. Așa o duce el și zi și noapte, umblînd razna prin păduri, ca un copil străin de mumă și de tată, cum era el.

Dar într-o zi, din întîmplare, bată-l norocul să-l bată, văzu pe ramura unui copac o pasăre mîndră, cum nu mai văzuse de cînd îl făcuse mumă-sa. Și pasărea șireată, doar cu coada ochiului trăgea la voinic, ca și cum n-ar fi fost pasăre și-ar fi dorit să-i spuie nu știu ce.

Voinicul nostru, nici una, nici două, o luă la ochi și-o săgetă la un picior.

Cum se văzu săgetată, pasărea grăi :

— O, iubitul meu, de ce m-ai săgetat ? Eu sînt ursita ta și de mult am căutat să te găsesc, dar n-am avut noroc în lume, căci astăzi,cînd te întîlnii, în loc să mă primești cu bucurie, mă săgeți fără milă. De vei dori însă de mine, să mă cauți pînă mă vei găsi, vie sau moartă !

Atît mai grăi pasărea, care aruncînd un inel voinicului, zbură și se făcu nevăzută.

Voinicul tremura de dulceața acelei cuvîntări și își puse în gînd să o caute, pînă o va dobîndi. Și cum se hotărî, o și porni în partea în care zburase pasărea și se călăuzea după picăturile de sînge, care picurase din rana făcută de săgeată.

Pe drum, se întîlni cu o bătrînă zbîrcită la față, ca o stafie și alt nimic.

Baba cum îl văzu, îi zise :

— Să dai babei un gologan, de vrei să-ți meargă bine !

— De ce nu — răspunse voinicul care scoase și-i dădu un gologan, știi de cei mari... de unsprezece.

Pînă să se despartă, voinicul întrebă pe babă de n-a văzut cumva vro pasăre săgetată la un picior, căci aceea e ursita lui, după care umblă de multă vreme.

— Hai voinice — răspunse baba — eu sînt Sfînta Vineri și de mi-ai dat un gologan, e ca-n schimb să te scap de multe necazuri, ce o să întîmpini în lunga cale ce vrei să faci.

Și cum zice, scoate, măre, din sîn bătrîna un frîuleț, un pai de fîn și o petricică, pe cari dîndu-le voinicului, grăi :

— Pînă să-ți găsești ursita, o să întîmpini multe neajunsuri, o să pați multe năcazuri, dar, iată-ți dau acestea, ca la nevoie să suni frîul și-ți va veni un cal iute ca vîntul și care te va sfătui ce să faci cu celelalte lucruri ce ți-am dat.

Voinicul mulțămi bătrînei pentru sfaturile date și porni în lunga cale.

Mai merge el, cît merge, dar simțindu-se obosit, sună frîulețul și iată că din pămînt, din iarbă verde, i se arată un cal înșeuat și înfrînat, știi colea... numai bun de încălicat.

— Sînt gata, stăpîne — zise calul, bătînd din picior — dar unde vom merge ?

— După ursita mea să mergem, dragă căluțule — grăi voinicul — și ca să nu greșim calea, să ținem pe acestea picături de sînge !

— Să mergem cu Dumnezeu înainte — răspunse calul.

Și mi se aruncă odată voinicește pe cal, și-o porni ca o pasăre peste văi și dealuri. Fugea calul, fugea de-i scăpăra copitele, dar deodată grăi către voinic :

— Ia întoarce capul, stăpîne, și vezi în urma noastră cine vine ?...

— Nimeni ! — răspunse voinicul — decît un iepuraș care vine în fugă, de s-a așternut cîmpului.

— Hei, stăpîne — zise calul — aruncă paiul de fîn, căci e spurcatul de zmeu, pe-ale cărui pămînturi călcăm !

Voinicul aruncă paiul de fîn și se făcu în urma lor un mărăciniș des ca peria.

Zmeul făcu ce făcu și străbătînd mărăcinișul, s-apropie de voinic.

— Acum ce vezi în urma noastră, stăpîne — întrebă calul.

— Nimic — răspunse voinicul — decît un ogar.

— Stăpîne, stăpîne ! Aruncă și piatra, căci acela e tot zmeul.

— Bine — răspunse voinicul, care aruncînd piatra se făcu un munte, numai și numai de marmoră.

Zmeul iar făcu ce făcu și trecînd peste munte, se apropie de voinic.

— Acum ce mai vezi, stăpîne ? — mai întrebă calul.

— Acum văd un voinic călare — răspunse voinicul.

— Acela e zmeul. Fii gata de luptă, dar bagă de seamă, să nu faci nimic, căci doară voi avea eu ac de cojocul lui ; iar de nu voi izbuti eu, atunci să fii gata, ca să te lupți cu el !

Calul lui Mărgărit, căci așa se numea voinicul, cînd văzu pe zmeu aproape de el, se dădu la o parte, iar spurcatul de zgriptore trecu înainte, fără să poată opri calul său din fugă, așa cică alerga de tare după bietul voinic, ca să-i pună capul și mai multe nu.

Cum trecu zmeul înainte, calul lui Mărgărit se luă după el și prinzîndu-l din fugă, îl zdrobi cu picioarele.

De aci, Mărgărit merge și iar merge înainte, pe unde nici pui de om nu umblase și picior de român nu călcase, pînă ce ajunge, către sfințitul soarelui, la un lac unde se pierdeau picăturile de sînge. „Aci trebuie să fie ursita mea", își zise el în gînd și se așează pe așteptat.

Așteaptă o zi, așteaptă două, așteaptă nouă, dar din lac nu ieșea nimeni. Atunci îi trăsni prin minte să bage năvodul și să vadă ce va scoate.

Zis și făcut, căci și isteț era voinicul nostru, de parcă nu-i era d-a bună atîta vrednicie.

Cînd scoase năvodul, ce să vezi ?

O femeie frumoasă ca o zi de vară, cu fața ca marmora, cu părul ca aurul, cu ochii ca murele, cu buzele ca fragile, de-ți era mai mare dragul de ea, încît s-o sorbi într-o picătură de apă și să n-o mai uiți.

Voinicul Mărgărit se uita la ea, o mișcă, o strigă, dar nu mai da nici un semn de viață. O mai privi încă odată și văzînd-o săgetată la un picior, o cunoscu că este ursita lui, după care umblase atîta amar de vreme.

Văzînd că nu era chip d-a o mai scula, săpă singur pe malul lacului o groapă, în care așeză pe ursita și iubita lui. Însă el, amărît pînă la suflet, se așeză la capul ei și o plînge și iar o plînge, din adîncul inimii, pînă ce se cocoșă pe pămînt, iar lacrămile se închiegară pe pieptul lui.

Dumnezeu, văzîndu-l cum se chinuiește, îl făcu o floare, chiar așa cum sta cu capul către mormîntul iubitei lui. Această floare, de la numele voinicului, se numește mărgăritărel, iar de la lacrămile închiegate pe pieptul lui, lăcrămioare.

I. MORAR

„Gazeta Transilvaniei", 1902, nr. 154.

(Din Muntenia ?)

MĂRGĂRITARELUL

— Frunză verde sălcioară,
Măriucă, Mărioară,
Ce porți tu la inimioară ?
— Mărgărit și tămăioară.
— Dă-i și neicăi mărgărit,
Ca să-i treacă de iubit.
Că dragostea de la tine,
M-a-nebunit, vai de mine !

Fost-a fost în vremea de demult, de cînd nici bunica bunicii nu-și amintea, într-o țară nu departe, un împărat, om cumsecade.

El era bătrîn, văduv și avea o fată cuminte și frumoasă, care însemna amorul bătrînelor lui zile. Căci era foarte amărît, sărmanul bătrîn. Nu-i era lui de-ajuns că trebuia să se împotrivească boierilor, cari aveau obiceiul de-a năpăstui mulțimea, dar mai avea de luptat și cu un împărat vecin, lacom și hrăpăreț, care mai în fiecare an îi călca hotarele împărăției cu foc și cu sabie.

Fata își împărțea iubirea între tatăl său și logodnicul său, fiul unui împărat vecin.

Nu mai era mult pînă în ziua nunții, cînd sosi vestea că hrăpărețul vecin iar călcase hotarele împărăției, și era mînia lui Dumnezeu pe unde ajungea cu oștile lui ; fugeau sărmanii oameni, lăsîndu-și avutul în mîna vrăjmașilor și se ascundeau și-n păduri și prin creierii munților.

Aflînd bătrînul împărat toate astea, lăsă pregătirile de nuntă baltă și plecă ca să mîntuie țara de vrăjmași.

Logodnicul fiicei sale porni și el, ca să-i fie de ajutor împăratului și cînd plecă, dete fetei un șirag de mărgăritare, ca să-l poarte zi și noapte la gît, și neîncetat să-și amintească de iubitul ei pornit la luptă.

Dar soarta voi ca împăratul să fie bătut de vrăjmașul său, oștile risipite, iar el și logodnicul fiicei sale fură uciși în luptă.

Învingătorul străbătu țara în lung și în lat, tăind și spînzurînd și fără multă greutate luă și cetatea unde erau palatele împărătești.

În timpul acesta, fata împăratului plîngea și ziua și noaptea, de cînd auzise că tatăl său și logodnicul pierise în bătaie ; sta sărmănica deoparte, într-una din cămările mai dosnice ale palatelor împărătești.

Acolo fu ea găsită de învingătorul vrăjmaș, înmărmurită de groază și de durere. Cînd o văzu atît de tînără și de frumoasă, se îndrăgi de ea, se hotărî să-i cruțe viața și s-o ducă în țara lui.

După ce lăsă un dregător peste împărăția cucerită, porni cu oștile sale înapoi, ducînd cu sine, pe lîngă prăzi nenumărate, și pe fiica împăratului ucis.

Dar pînă la curțile lui împărătești, era cale lungă și grea. Zilele urîte de toamnă începuseră.

Noaptea poposeau unde-i apuca vremea ; ba într-un sat, ba într-o pădure, ba pe marginea vreunei ape.

Fata de împărat, cît ținu drumul, nu făcu alta decît plînse și sărută din vreme în vreme șiragul de mărgăritare, ce i-l dase logodnicul ei.

Într-o noapte, se opri la marginea unei ape, și așezară corturile în cîmp. Cortul împăratului nu era departe de al fetei, care era la cîțiva pași de apă.

De-a tot lungul drumului, împăratul nu putuse scoate nici un cuvînt din gura ei și venise hotărît în astă seară, ca s-o facă cu orice preț să vorbească. Ea că nici nu se uita la el, doar plîngea și săruta cu patimă mărgăritarele.

— De la cine ai acel șirag ? — întrebă el îmblînzîndu-și glasul cît putu mai mult. — Văd că-l tot săruți și plîngi într-una...

Ea se uită lung, lung, la el și apoi zise :

— De la logodnicul meu iubit, pre care l-ai ucis tu, fiară fără inimă !

Împăratul se înfurie, se repezi la ea, i smulse șiragul de la gît, l-aruncă afară din cort și-l călcă cu picioarele, pînă nu mai rămase nici un bob nezdrobit. Apoi după ce se răsti la fată, zicîndu-i :

— Te-oi face eu să-l uiți, nu avea teamă, pui de năpîrcă — se duse spumînd de mînie în cortul lui și se dete somnului.

Fata rămase înlemnită locului de spaimă ; nici puterea de a mai plînge nu o avea, ci doar sta cu privirile înțelenite pre sfărmăturile mărgăritarelor, cari luceau la lumina lunii, printre firele de iarbă uscată.

A stat ea multă vreme așa ; apoi s-a sculat și a prins a căuta, doar de a mai găsi măcar o boabă întreagă, numai una. Însă vai, cîinosul de împărat le sfărmase pre toate, pînă la una...

Atuncia porni fata din nou a plînge, cugetînd la soarta ei nenorocită. Și a udat cu lacrămile ei fiecare sfărmătură de mărgăritar.

Începuse a miji de ziuă și paznicii care o păzeau, trudiți, adormiseră.

Ea se strecură ușor pînă aproape de malul apei și, fără să mai stea mult la gînduri, se azvîrli în valurile care curgeau la vale și pieri în adîncimi.

Și a doua zi, cînd se sculară, nu o mai aflară nici în cortul ei, nici nicăieri.

Împăratul se mînie, ucise pe paznicii cari nu-și făcuseră datoria și căută s-o mai afle prin împrejurimi. Una din roabe găsi pe mal vălul cu care fata-și acoperea fata. ceea ce le dovedi că ea s-a înecat.

Trupul ei nu fu găsit și împăratul porni amărît spre împărăția lui.

Iar în primăvară, în locul acela unde șiragul de mărgăritare fusese sfărmat, locul unde fata de împărat-și plînsese nenorocirea, răsărit-au flori mîndre și frumoase, cărora românii noștri le zic pînă în ziua de azi, mărgăritărel, iar alții lăcrămioare.

„Românul", Buc., 1896, nr. 388.

LĂCRIMIOARA

Multe lighioane sălbatice și fioroase au bîntuit țara aceasta.

Și pe cînd s-au întîmplat celea ce voi să vi le spun, erau tătarii cari năvăliseră în părțile acestea...

În sat la noi era o tînără fată din neamul meu, Mărgărita o chema. Ea era frumoasă, de nici n-o să mai pomeniți vreodată așa frumusețe ; fața ei albă ca un crinișor și rumeioară ca smeura, buzele ei erau două coacăze împreunate, și dinții ei, picături de lapte.

Ea iubea pe un flăcău de la noi ; îl chema Voinea, pentru că din toți voinicii în toată țara aceasta așa de întinsă, încît nu-i mai dai de margini, el era cel mai bărbat ; bătea șapte tătari, șaptesprezece bătea.

Și Voinea iubea pe Mărgărita ; o iubea cum iubea luminile ochilor ei mîndri și scînteioși, cum iubea zilișoarele lui senine și fericite. Ei se întîlneau în toate serile, după apusul soarelui, la o rîpă, pe care o numeau bătrînii noștri „Rîpa Florilor".

Mărgărita plăcea și căpitanului tătarilor, cum spun bătrînii că se numea, han, dar lui îi era frică de Voinea, căci rău chisăgea românașul nostru în tătari și cînd auzeau de numele lui, se băgau în gaură de viezure, în găurice de șarpe ; numai se încrunta Voinea la ei și-i apucau friguri de moarte.

Hanul jură să omoare pe Voinea și să fure fata ; păgînul nelegiuit își ținu jurămîntul. El pîndi tinerii noștri, frumoși ca doi porumbei, cînd se duceau să se întîlnească la „Rîpa Florilor" ; se ascunse după o stîncă și trase în Voinea șapte săgeți înveninate, cari îl străpunseră în șapte părți și făcură să-i țîșnească sîngele din șapte locuri.

Voinea căzu în genunchi, apăsă capul său pe sînul fetei și ea începu a-l acoperi cu sărutări și a vărsa șiroaie de lacrimi, ce scăldau floricelele pe cari se așezase.

Voinea pierdu tot sîngele său, se răci, îngheță și-și dădu cea din urmă suflare pe sînul Mărgăritei, strîngînd-o din cea din urmă îmbrățișare.

Cînd hanul tătar văzu că Voinea nu mai mișcă și nu mai dă nici un semn de viață, se apropie ca un turbat, de luă fata în brațe.

Dar Mărgărita văzîndu-l, găsi o putere și o bărbăție nespusă, simți sîngele, pînă atunci închiegat la inimă, urcîndu-i-se în față și înpăinjenindu-i ochii ; ea se descinse, în mai puțin de un minut, de betele cari strîngeau mlădiosu-i mijlocel și trăgîndu-le cu o iuțeală neauzită după gîtul hanului, îl strînse așa de tare, încît în o clipă, turbatul păgîn căzu lîngă trupul Voinei și-și dădu ochii peste cap.

Cînd îl văzu ametit astfel, bărbata fată îl prăvăli în rîpă, privind cu o plăcere sălbatică, cum se izbea capul lui, din stîncă în stîncă și cum se sfărîma trupul, bucată cu bucată, os cu os.

De inimă rea, fata a înnebunit și bătrînii spun, că mult timp după acea nenorocoasă întîmplare, o umbră despletită se preumbla rătăcită pe rîpă și vărsînd lăcrimiori, care picînd pe flori, le albea.

Și se zice că sîngele țîșnind, a roșit florile împrejurul lui Voinea și de atunci a rămas florilor roșii, roșii, numirea de „sîngele Voinei" precum a rămas floricelelor scăldate de lăcrămioarele Mărgăritei numele de mărgăritărel.

De atunci se numește și rîpa aceea „Rîpa Tatarului" și stînca pe care a căzut Voinea, „Stînca Morții".

Iată de unde vine acelor floricele alb și mici, cari au coloarea și forma unei lăcrimioare, numirea de mărgăritărel și de unde și-au luat niște flori roșioare, care cresc mai cu seamă pe marginea rîpelor, numire de „sîngele Voinei".

S. FL. MARIAN
„Gazeta Transilvaniei", 1902, nr. 159.
(De pe marginea Oltețului ?)

MACUL

Cică fosta-a-n lume o fată mai mîndră decît Ileana Cosînzeana. Numele ei nu-l știu. Fata asta a avut mulți pețitori, mai mulți ca oricare altă fată din lume, ci ea n-a voit să se mărite, numai după acel fecior care va fi așa de frumos ca ea.

Într-o zi de duminecă, s-a dus și ea la horă în sat. Acolo era și Făt-Frumos și acela era fiul Zorilor. Făt-Frumos îi zise că o iubește, fata se uită la el ademenitor în ochi și din acea clipită, nu se despărțiră deolaltă. Seara, cînd s-a sfîrșit hora, Făt-Frumos o luă de mînă și plecă cu ea la el acasă. Părinții lui ședeau într-o casă frumoasă, înconjurată cu tot felul de flori, în capătul lumii, pe țărmul unei mări. Au avut o viață dulce, căci se iubeau ca două turturele.

Într-o zi, Făt-Frumos, mînat de părinții lui, s-a dus în celălalt capăt al lumii, la mătușa lui, să o vadă de mai trăiește ori nu, că nu știau nimic despre ea. Fata

a vrut să meargă și ea cu el, dar părinții n-au lăsat-o, zicîndu-l că de un drum așa de greu, picioarele ei nu-s vrednice. El s-a dus și ea a rămas plîngînd după el.

Au trecut 7 ani de cînd s-a dus Făt-Frumos, fără ca să se mai reîntoarcă acasă. Fata plîngea ziua și noaptea după el și slăbise, încît era mai mult moartă decît vie. La șapte ani, într-un miez de noapte a plecat după el. La anul a ajuns la mijlocul lumii. Aici s-a întîlnit cu un om care sfărîma cu brîncile, stîncile cele mai groaznice.

— Ce cauți pe aici, fiica mea — o întrebă el.

— Îmi caut bărbatul — zise ea.

— Bărbatul tău e prizonier la împăratul Ursitoarelor — zise el — și de vrei să-l scapi, de mă vei asculta pe mine, îți vei ajunge ținta.

— Te-oi asculta și ți-oi fi recunoscătoare.

— Ascultă dară : piatra aceasta acopere buricul pămîntului ; Făt-Frumos pe aici s-a dus, căci împărăția Ursitoarelor e în fundul pămîntului. Eu azi voi sfărma piatra asta și cu o funie de care voi lega o vadră, te voi slobozi acolo, și aci voi sta pînă ce veți veni-napoi, cînd tu apoi vei mișca funia, ceea ce mi-a fi semn, ca să vă scot. Ca să nu pățești ceva rău pe acolo, te îmbie la împăratul de slujnică, și cît vei fi la el, nu mînca nimic, suge numai rădăcina aceasta ce ți-o dau, că după asta ți-a peri foamea și cînd el te-a întreba că de ce nu mănînci, că de supărată ce ești după Făt-Frumos, nu poți nici bea nici mînca. El, de frică ca să nu mori, ți-a da bărbatul și vă va îmbia să ședeți în curtea lui, că de oamenii cei frumoși lui foarte îi place ; voi însă, într-o noapte fugiți, că eu vă voi aștepta aci.

În revărsat de zori, soția lui Făt-Frumos era în țara Ursitoarelor. Cînd se băgă la împăratul, de frumoasă ce era, toată curtea a strălucit. Împăratul era om bătrîn, deodată cu lumea. Cum o văzu, o primi în casa lui și-i dete în grije ca în toată ziua să șteargă scumpiile ce le avea așezate într-un scrin de aur.

Soția lui Făt-Frumos era ascultătoare și de aceea împăratul o iubea foarte. Ea însă nu mînca nimic din mîncările împăratului, deși mîncări ca acelea de bune ea n-a gustat în viața ei.

Împăratul îi zise odată să probeze a mînca, că de unde nu, va muri de foame. Ea-i răspunse că de cînd și-a

pierdut soțul, pe Făt-Frumos, i-a pierit și foamea și setea și numai de supărare are parte în lume.

Împăratului i se făcu milă de ea și-i aduse pe Făt-Frumos. Cînd se văzură, de bucurie și plîngeau și rîdeau. Împăratul le dete o casă în grădina castelului său, ca acolo să trăiască ei neconturbați de nime.

Rădăcina ce ea a căpătat-o de la Sfarmă-Peatră, a pus-o într-un hîrb cu pămînt și de acolo au răsărit mai multe flori roșii, în capătul cărora, cînd picau florile, rămîneau niște bocioclini pline cu semințe mici, negre. Ea știind bine că de cîte ori sugea rădăcina acestor flori [?] și făina ce a ieșit din ele, a băgat-o în vinul care l-a băut împăratul cu curtenii lui. Noaptea, de greu ce durmeau toți, se auzea horcăitul lor pînă în uliță.

— E vremea să plecăm — zise ea soțului său — căci, pe cînd ei se vor trezi, noi vom fi afară de aici, în țara noastră.

Făt-Frumos o asculta și plecară.

Sfarmă-Piatră îi trase cu vadra și cînd văzură pe pămînt, pe Sfarmă-Piatră îl luară cu ei și-l cinstiră cît a trăit.

La anul, din sămințele pe cari soția lui Făt-Frumos le-a presărat pe pămînt în urma ei, de aducere aminte pe unde a umblat, au răsărit niște plante, cari pînă în ziua de azi înfloresc niște flori mîndre, roșii ca sîngele, din sămințele cărora se prepară leac de dormire, iar numele acestei flori e macul adormitor.

ANTONIU POPP
„Gazeta Transilvaniei", 1902, nr. 56.

LEGENDA MACILOR

Cică florile cele frumoase, roșii, pe cari le vedem noi presărate prin lanuri și pe cîmpie, de le zicem maci, n-ar fi răsărit ele de la început, ci mai tîrziu încoace, din durerea sufletului de mamă.

Odată, de mult, o mamă văduvă și sărmană avea și ea pe sufletul ei un odor de fecior, la care se uita ca la lumina ochilor. Că era bun și cuminte și asculta de vorba maică-si, ca de sfînta evanghelie.

Acu, într-o zi, neavînd biata femeie de nici unele la casa ei și neștiind ce să-i dea băiatului de mîncare, a scos un ștergar ales pe margine, de-l avusese dar de la maică-sa pe cînd se măritase și dîndu-i-l împăturit frumos băiatului, îl trimise taman în alt sat, la un neam al ei, ca să-i dea pe el un căuș de mălai și un boț de brînză. Da bordeiul văduvei era la marginea satului și ca să treci în satul celalt, trebuia să tai o pădure mare și întunecoasă, apoi o cîmpie și dup-aceea, un deal și-o vale, pustie nevoie mare.

I se strîngea inima femeii de grijă, cînd socotea că-i atîta cale lungă pentru biet fecioru-său, care de sărăcie și nemîncare, de abia se ținea pe picioarele-i șubrede, dar ce era să facă? Își făcu o cruce, îl puse și pe copil să se închine să zică un „Doamne ajută" și-l porni la drum.

Pornise băiatul cam cînd era soarele de două suliți pe cer și acu, acu sta să-nsereze și bietul copil nu mai venea.

Biata maică-sa făcea ce făcea, ieșea în prag, punea mîna strașină la ochi și cerceta zarea. De fecior nici gînd.

Dacă văzu ea că asfințește soarele și nici țipenie de vietate nu se zărește cît cuprinzi cu ochiul, își trase ștergarul bine pe cap, înțepeni ușa bordeiului și mai moartă decît vie, porni să afle de urma fecioru-său.

Merse ea mai întîi mai domol, trecu pădurea și ieși pe cîmpie. Din vreme în vreme, își striga feciorul pe nume, doar, doar i-o răspunde, dar pădurea tăcea ca mormîntul. O cuprinse atunci o frică de moarte și o luă la fugă peste cîmpul plin de mărăcini și unde punea piciorul, tot în mărăcini se înfunda și-l scotea plin de sînge. Dar ea pas să simtă ceva, că în sufletul ei alta nu simțea, decît dorul de copilu-i rătăcit ori, ferește Doamne, mîncat de fiarele sălbatice din pădure.

Și alerga sărmana într-un suflet și la tot pasul picura sîngele din tălpile-i împunse de spini și unde cădea picătura de sînge, răsărea o floare mare și roșie, pînă ce se umplu cîmpia toată de asemenea flori. Taman cînd răcnea ea mai amar : „Ionică, Ionică", numai ce auzi de dincolo de deal, un glas slab de copil, venit ca de la mare depărtare, care îngîna : „mamă, mamă".

Feméia nu mai simți nici urcușul greu al dealului, nici clina repede a văii și într-o clipită fu lîngă copil, unde căzu grămadă.

După ce-și mai veni în fire, își luă feciorul în brațe și porni cu el înapoi acasă. Dar cînd să treacă peste cîmpie, ce să vezi ? Numai flori roșii, încotro cătai cu ochii.

De atunci se zice că ar fi macii pe pămînt.

LIA HÎRSU
„Albina", Buc., 1925.

POVESTEA NALBEI

A fost odată ca niciodată. A fost odată un moșneag și o babă și nu aveau copii. E de prisos să vă spun cît erau de scîrbiți bieții oameni, decît că erau acum cu un picior în groapă și unul afară, și tot se rugau lui Dumnezeu să le dăruiască o odraslă. Mai ales baba, își julise pumnii de pietrele bisericilor, făcînd la mătănii.

Trecură ani și ani ; baba se rugase la toți sfinții și tot nu aveau prunci. Într-o primăvară sta afară și o adiere ademinătoare îi bătea fața zbîrcită de vreme și așa îi alina sufletul, că o însufleți pe mătușa și grăi :

— Doamne, dacă aș avea un băiet, l-aș însura cu Zîna-Primăverii, de-aș avea o fată, aș da-o Vîntului-Primăverii.

Și cum a zis, așa a fost și la timpul sorocit, le dete Dumnezeu o fată. Da fata asta avea o fire ciudată de tot ; cum venea primăvara, se înveselea, rîdea, se schimba la față, i se îngălbenea părul ca borangicul și alerga pe cîmp după flori și fluturi. Apoi seara ședea pe pragul casei, în bătaia vîntului de seară și cînta și vorbea singură, ca și cu un om. Însă cum trecea vremea florilor, fata se ofilea, se usca, i se înroșea părul ca frunza care cade, iar toamna plîngea, iarna gemea și tremura și cum venea primăvara, din zi în zi iar se schimba și-și venea în firea ei.

Au vrut părinții s-o mărite, dar ea fugea de toți, nu mergea nici la joc, decît numai primăvara. Se întreba lumea, mai cu seamă moșul și mătușa, ce-i de capul fetei lor, dar nimeni nu-i putea da de capăt, că fata nu spunea nimic.

Văzînd ei așa că vremea trece și ei din ce în ce i se încîrjoiază, se zbîrcesc și nu-i mai iartă puterile, se hotărîră s-o mărite cu sila, da ea nici așa nu vru.

— Nu vrei, da de ce nu vrei, ia spune de ce nu vrei ? — strigară bătrînii. — Spune, că de nu, să nu te mai vedem în ochi !

Fata stătu pe gînduri, pînă cînd într-o zi, tot chinuită, le mărturisi că e îndrăgită după Vîntul-de-Primăvară.

— Ce ești nebună — i-au strigat moșnegii — da cine a văzut pe Vîntul-Primăverii ?

— Eu — răspunse fata. — Eu îl văd în fiece primăvară ; vine la mine ca un flăcău frumos, cu părul ca și păpădia, cu mustețile ca spicul grîului, cu fața ca floarea de măr și cu ochii ca adîncul apelor ; și cînd vine el, soarele rîde pe cer, izvoarele cîntă voioase, pasările saltă apucate ca de un neastîmpăr fericit și iarna își ia cojoacele și se duce pe înălțimile munților, că nu mai poate sta în fața mîndreților lui. Pe urmă, să vedeți, cum l-am văzut, mi-a săgetat inima, iar el mi-a amețit gîndurile cu mirosul tuturor florilor ; întîi mi-a fost frică de el, da dînsul a alergat după mine, m-a prins, pe urmă am prins a alerga eu după el și mi-a spus să nu spun la nimeni taina asta, că nu-l mai văd. Și acum să știți că nu mai aștept să mă alungați, ci mă duc eu de la voi. Mă duc să-l caut în toată lumea. El șade la răsărit, acolo a zis că-i palatul lui și să mă duc la dînsul.

— Fata mea, tu chiar ești nebună. Nu zău — îi grăi maică-sa. — Ai dat în zburători săraca. Trebuie să-ți descîntăm.

Iar fata nu, că se duce după Vînt, că de nu, moare.

Și în adevăr, fata la venirea primăverii nu se mai învioră, nu se mai înveseli, nu mai alerga pe meleaguri zburdalnică, ci toată ziua ședea supărată și mîhnită și se usca.

În van părinții ei o rugau cu lacrămi să se mărite, s-o știe așezată la casa ei ; ea nu, că nu vrea să audă de așa ceva și se pregăti de drum.

Strînsu-s-a satul, sfătuitu-o-a să-și vie în fire, ea nu ; ci într-o zi, făcîndu-și o boccea, o porni în lume, în la-

crimile părinților și ale fetelor cari o petrecură pînă la hatul satului, iar maică-sa îi vorbi :

— Ne-ai uscat tu, draga mamei, de supărare și ne-ai zdrobit sufletele noastre ; da să deie Dumnezeu să nu trăiești să-ți vezi mirele cu ochii ; da cînd o fi să te cununi cu dînsul, să nu te rabde Sf. Vineri, să te prefacă în orice buruiană și dihanie o vrea. Și vîntului să-i fie milă, să te aducă acasă, să te răsădesc eu în grădină și să te vaieți în sufletul tău că nu ne-ai ascultat și să nu te poată nimenea întoarce la firea ta de odinioară.

Dar fata a rîs de blestemul maicei ei și și-a căutat de drum fericită.

Și a mers și a mers din sat în sat, din oraș în oraș, tot întrebînd de palatul Vîntului.

Pe atunci, vezi că nu era ca amu, zilele scurte, anii scurți ca azi ; o zi era socotită un an și un an un veac și oamenii care trăiau cîte 4—5 veacuri, ziceau că au trăit 4—5 ani.

Și a mers ea și a mers tot întrebînd din sat în sat, din tîrg în tîrg, unde e palatul Vîntului-de-Primăvară, însă nimeni nu-i dădu nici un răspuns ; însă iată că după un număr de vreme, ajunse la un munte. Aici era o văgăună, că încăpea încă două sate și la gaura ei ședea un urieș pe brînci, și cînd sufla, tot năsipul de pe drum îl ridică în volbură la cer și bolocănia norii, mînîndu-i cu urgie și uragan, dintr-o parte în alta a lumii ; iar cînd iar își trăgea sufletul, toată viața din flori, din copaci, o înfiora și-i făcea să se vaiete.

Fata poposi înaintea lui și întrebă :

— Bădișorule, dacă nu te superi, nu cumva știi unde e palatul Vîntului-de-Primăvară ?

— Apoi acela e frate-miu mezinul — răspunse omul — da pînă acolo mai e. Trebuie mai întîi să dai de frate-miu cel mijlociu, Crivățul, și-apoi să ajungi la mama acasă, la mama mea Vremea, unde șade și mezinul. Ia-o înainte, treci printre munții ăștia și ai să dai și de el. Da îmbracă-te bine, că eu sînt cum sînt, da cînd te-i apropia de dînsul, îți degeră și scuipatul în gură. Da nu te-am întrebat ce ai cu mezinul ?

Și fata îi spuse jetia.

— Cam face el de-astea — grăi uriețul — da de, du-te să vă înțelegeți.

Și fata, după ce se îmbrăcă cu niște straie mai groase, ce le avea cu dînsa, o porni printre munți și se sui pe o potecă printr-un munte înalt, iar cînd privi în zare, nu se vedea lumea, așa viscolea și omăt, și cu cît înainta, îi venea un duh de frig. Și a coborît și-a dat de cîmpul cela și-a mers prin viscolul cela care o ardea la inimă și a ajuns la alt munte, cu o scorbură în care încăpeau trei sate și pe brînci sta alt urieș încruntat. Gheața ședea la nasul lui ca niște stîlpi și părul și mustățile îi erau numai pari de gheață și cînd sufla, înghețа norii pe cer și îi făcea să ningă, apoi lua ninsoarea și o amesteca cu omătul de pe cîmp și ia așa o făcea val-vîrtej, de părea că vrea să facă lumea vălătuc, apoi lua norii de omăt și îi trimetea cine știe unde, de lăsau troian și ger, și viscol. Și în adevăr, cînd ajunse Nalba lîngă urieș, numai inima era caldă într-însa.

— Ce vrei, fată, hăi ? — îi grăi uriețul.

— M-a trimes fratele matale, acela care mînă norii de ploaie, să-mi spui unde e palatul Vîntului-de-Primăvară.

— A ha — grăi Crivățul — te-a trimes frate-miu Uraganul ? Bine, sui în vîrful muntelui istuia, că eu pînă atunci am să stau la masă ca un om ce sînt și am să mai dorm o țîră ; iar cînd îi ajunge în vîrf, să țipi odată, c-apoi eu mă trezesc. Apoi de-acolo se face Ardealul, țara florilor și a cîntecelor și de-acolo ai să vezi palatul mamei noastre Vremea, strălucind la soare, cînd mai frumos ca aurul, cînd mai închis ca fierul. Acolo să te duci, da să te îmbraci mai cumsecade.

Și într-adevăr, Nalba văzu într-un cotlon de cer palatul Vremii, din el răsărea și apunea soarele și luna, și merse într-acolo, dar pe unde trecea, erau oi și cîntece și iarbă verde și din colțul cela de lume din fundul Ardealului, venea o boare dulce, caldă și înviorătoare și pe unde trecea erau numai flori, cari de cari mai alese și fata trecu mai departe, ajunse la palatul Vremii ; sus era căptușit cu aramă, încăperile cu aur, iar pe scara palatului, cosea Vremea scoarțe pentru cele patru fete ale ei : Primăvara, Vara, Toamna, Iarna. Tocmai cînd cosea o scoarță pentru fata cea mai mică, Primăvara, pe care voia s-o mărite după zmeul Stîlpul-Apelor, acela care orînduiește drumul apelor și le turbură și le liniștește.

Și cosea și bătea flori după flori, care de care mai minunate și Vremea tot nu era mulțămită ; îi mai trebuia o floare, voia o floare să învîrsteze așa scoarța, încît să nu semene cu florile altor scoarțe, și nu găsea ; plesnea cu ciudă din degete, sta cu fruntea rezemată în pumni și nu găsea nimic potrivit.

Nalba bătu la poartă.

— Cine-i ? — întrebă Vremea.

— Om bun — răspunse fata.

— Intră. Da de unde răsărișsi, fetico ? — îi grăi Vremea — căci și pe aici e lume, dar așa ca tine ba. Miroși a om străin, venit din țara cealaltă, din patria-mamă.

— Bună vremea — îi grăi fata. — Nu te supăra, mămuță — îi vorbi ea — aici șade Vîntul-Primăverii ?

— Aici, da ce ai cu dînsul, că de cînd sînt eu, neam de neam de om nu a întrebat și acum tocmai tu te găsișsi să întrebi de el.

— Apoi uite ce, mamă. Eu sînt fata unor oameni nevoiași din satul Dorna, din județul Suceava ; părinții mei nu au avut copchii și s-au rugat lui Dumnezeu mulți ani să le deie unul și tot n-au căpătat. La urmă, mama s-a rugat într-o primăvară vîntului și a zis : „Vîntule, dacă-i face tu să am eu o fetică, ți-o dau ție de nevastă"...

— Știu, știu — i-a răspuns aice Vremea. — Amu știu. Tu ești fata ceea care te-a rugat părinții să rămîi acasă și nu ai vrut, amu. Da tu nu știi că lacrămile părinților, așa ajung pe copchii, mai rău ca ranele Egiptului. De aceea am să le ascult ruga, să nu ai parte de a te cununa cu drăgutul tău, că atîta e, pe cît e de zburdalnic și nebun, îi mai trebuie și nevastă ! Știi că mie îmi trebuie o floare la scoarța fetei mele și n-o găsesc. Îmi trebuie o floare rară și cu nume necunoscut. Cum te cheamă ? — întrebă Vremea.

— Nalba.

— Aaa, iată chiar și un nume neștiut pînă azi. Nalbă să fii — și Vremea zvîrlind și pînza peste fată, o prefăcu într-o floare înaltă, cu fruntea lată, crestată, cu florile galbene și roșii, și îi puse numele nalba, din care rupînd o floare, o cusu la cerga Primăverii.

Dar nu mult, iată că veni și Vîntul-Primăverii și întrebă :

— Mamă Vreme, ce miroase a om străin ?

— Cum să nu miroase — îi zise Vremea — dacă a venit Nalba ta pe-aici.

— Unde-i — întrebă el. „Las că o găsesc eu", și-a zis dînsul, și a fugit s-o caute, dar n-a găsit-o ; și-a venit iar și a întrebat pe maică-sa : — Mamă, n-a mai venit ?

— A fost și s-a dus, fugi și-o caută.

Atunci, Vîntul-Primăverii a prins a colinda lumea, cercetînd dacă nu e pe undeva ursita lui. Dar nu-i dădea nimenea nici un răspuns.

Și de-atunci, nici pînă azi nu știe că maică-sa Vremea a prefăcut-o în floare, dar nici nalba nu poate s-o spuie ; ci cum simte în vremi de seară vîntul primăverii, își pleacă capul supărată și nu poate zice un cuvînt iubitului ei.

O fi, n-o fi așa, singură nalba poate s-o spuie ; iar noi ne mulțumim cu povestea. Și dacă glasul ei tainic nu e auzit decît de năzdrăvani, apoi de bună seamă, că tot ei au spus-o și celora care mi-au povestit-o mie, de-am scris-o, și cu asta, încălecai pe-un rod de fag și v-am spus-o cu mult drag.

ION DRAGOSLAV, *Poveștile florilor*, II.

POVESTEA ROMÎNIȚEI

[...] Apoi a fost odată un împărat și o împărăteasă, cari n-au avut copchii de multă vreme. Ba împărăteasa credea că n-are să aibă niciodată. Cînd, într-o vreme, iată că trece pe la poartă Dumnezeu și cu Sfîntu Petru.

Sfîntu Petru, uitîndu-se la casele împărătești, vorbi :

— Doamne, ce o fi de oamenii iștia că nu au băieți ?

Dar Dumnezeu glăsui :

— Dacă împărăteasa ar bea rouă de pe crini, amestecată cu rouă de pe pelin, ar naște o fată cum n-a mai fost și nici n-are să fie pe lume de frumoasă ; da să-i puie numele Romînița.

Și tocmai era pe vremea cînd înfloresc crinii.

Și Preasfinții trecură în colo.

Dar oșteanul, care ședea de strajă la poartă auzise și repede, fuga la împărăteasă de-i spuse. Împărăteasa, bucuria ei și dădu ordin ca să culeagă în fiecare dimineață rouă din paharele crinilor și de pe frunzele pelinului. Și așa strînse un pahar de rouă și-l bău. Minune! La nouă luni născu o fată cu fața albă ca și crinul și perișorul ei mirosea ca pelinul și îi puse numele Romînița.

Și Romînița crescu mare. Dar fetei nu-i plăcea lumea, nici petrecerile, nici să o vadă cineva și era albă, albă, ca și crinul și părul și mirosea ca pelinul. Însă îi plăceau florile, că toată ziua nu îngrijea decît de ele și ce dar avea că pe toate le înțelegea ce vorbesc.

Și fata crescu de 18 ani, și craii începură să curgă la pețit. Fata îi primea pe toți, le vorbea, iar cînd ei aduceau vorbă de măritiș, fata le spunea să nu-și mai bată capul, că au să fie nefericiți. Vorba asta îi înspăimînta și plecau și nu mai veneau. Și vorba asta se împrăștie în toată lumea și cu vremea nu mai veni nici un pețitor.

Asta scîrbi mult pe părinții fetei și începură să o probozească.

Cu toate astea, un fecior de împărat tare de departe, nu se dădu mîhnit de cele ce auzise despre fată și se porni și el în pețit.

Iarăși, vorbă cu fata. Fata a rîs, a șuguit cu flăcăul, însă cînd auzi de măritiș, ea îi spuse:

— Prea bine, dar ai să fii nefericit.

— Dar de ce? întrebă flăcăul.

— Pentru că eu nu-s făcută din lumea asta și cine m-o lua, rămîne văduv chiar din ziua cununiei.

— Așa — zise flăcăul — nu cred.

— De, încearcă, dar să nu plîngi; eu trebuie să mă prefac în floare sălbatică.

— Da nu cred — i-a zis feciorul de împărat.

— Încearcă și vei vedea.

— Și de unde știi?

— Am visat de mult, că am auzit un glas ca venit din cer și parcă-mi grăi. Romîniță, cum te-i cununa, ai să te prefaci într-o floare de cîmp, dar și de leac.

Feciorul de împărat tot nu crezu, și îi zise că o ia orice-ar fi.

Și, hai nuntă, petrecere, zaiafet. Sîmbătă seara îi puse hobotul, dar fata plîngea de uda pămîntul. Duminică, la cununie, abia îi puse pirostriile pe cap și fata se și schimbă la față și se făcu albă, albă, ca varul. Nuntașii crezură că-i e rău și o scoaseră afară, însă fata dădu de vînt, se strînse, mîinile i se prefăcură în frunze, picioarele în tulpină, trupul se subție și se bățoșă și capul i se prefăcu în o floare la fel cu „ochiul-boului" și mică ca o părăluță, cu mirosul ca al pelinului; iar oamenii îi zisera romînița și romînița îi zice și pînă în ziua de astăzi și oamenii fac ceai din ea, de-l beau iarna cînd răcesc. Se dă mai ales la copchii mici, cînd se îmbolnăvesc.

Și așa încălecai pe un fus, o gătii și eu de spus [...]

ION DRAGOSLAV, *Poveștile florilor*, II.

SITA IELELOR

[...] Cică unui împărat îi murise soția și-i rămase de la ea un copil ce încă sugea la piept. Mare întristare în sufletul și curtea împăratului, cu pierderea împărătesei pe care a iubit-o mai mult ca sufletul său, dar și mai mare supărare începu a-i topi inima, cînd văzu că băiatul nu voia să sugă de la nici o doică din cîte i se aduceau. „Voi pierde puișorul meu din cauză de foame" — își zicea împăratul din cînd în cînd, răpit de durere.

— Să n-ai teamă! — îi șopti o bătrînă, ce intra la împărat. — O să-ți scap eu fiul din gura morții, dar să știi că asta numai așa o pot face, dacă te vei însura din nou și vei lua pe cine ți-oi spune eu.

Împăratul se uită la ea cu fruntea încruntată și-i zise scurt:

— Ți-am spus că mai mult nu mă însor; iubirea ce o avusem față de fosta mea soție, nu-mi iartă să jur credință alteia.

— Atunci singur vei purta vina morții fiului!

Împăratul se cutremura, ar mai fi voit să-și piardă împărăția, decît să-și piardă fiul.

— Fie dar, voi face-o asta, numai fiul să-mi trăiască. Dar să știi că de s-ar întîmpla să-mi pierd puișorul, capul tău și al ei n-ar mai sta unde stă.

La cîteva zile, împăratul nu mai era văduv. Cu cine și de unde își cîștigă aleasa, numai baba Fira, măiastra cea vestită ar fi știut s-o spună.

După cununie, împăratul nu dete față cu noua soție trei luni de zile, căci grijile cu treburile țării, răsvrătindu-se în contra două împărății vecine, îi dădeau multe de gîndit. După trei luni, totuși se duse împăratul la casa soției sale, căci nu mai putea răbda dorul copilului, pe care de atîta timp nu-l văzuse. Copilul era mîndru, cu obraji butrucași și grăsulii, pe cari se îngînau crini și trandafiri ; sănătos și blînd ca un mielușel, încît nimeni nu-i auzea plînsul. Împăratul nu putea să creadă ochilor, cînd îl văzu.

— Cum l-ai ținut și cum l-ai hrănit ? — întrebă împăratul încîntat de frumusețea lui.

— Cu dulceață de flori,
Cu rouă mîndră din zori,
Cu zimbiri,
Cu dulci ochiri,
Cu mai multe îngrijiri —

Așa răspunse ea, sărutînd obrăjorii băiatului.

Împăratul, drept recunoștință, o invită la dreapta sa, îmbiind loc pe scaunul împărătesc.

Au trecut doi ani și-n astă vreme multe, de toate s-au întîmplat în lume. Copilașul împăratului umbla și vorbea, iar sfetnicii țării îl alese moștenitor și așa, după moartea tatălui său, putea să urmeze el în scaunul domniei.

Dar trecu timp cît trecu și împărăteasa, fiindcă avea și ea un copil, începu pe încetul să se înstrăineze de copilul soțului ei, căci dorința se născuse ca copilul ei să moștenească împărăția.

Împăratul era dus la bătaie și era vorba, că în șapte ani nu va veni acasă.

Împărăteasa, văzîndu-se singură stăpînă peste țară și peste curtea împărătească, pe micul copil începu a-l chinui cu foamea și în fel de fel, numai să-i stingă pe-ncetul viața, așa că pe cînd va veni tatăl copilului, acasă, să nu-l afle în viață. Dar, pe lîngă toate chinurile ce

avea să sufere, copilul creștea și se întărea, căci de mînca numai o dată în zi, mîncarea se prindea de el și-i da putere.

Era o iarnă grea și un ger cumplit, încît crepau copacii și înghețau în cuiburi vrăbiile. Fiul împăratului, rămas de la buna sa mamă dintîi, era deja de șase ani. Maștera încercase cîte de toate, să-l nimicească, dar nu i-a ajutat Dumnezeu.

„Să mai încerc o dată, își zise ea, iar dacă nici asta nu mi-aduce îndeplinire voia, am să mă nimicesc eu și copilul meu".

— Mămuță, ce să fac, să fiu odată și eu bun ca fratele meu mai mic, căci atît de mult aș dori ca și cu a mea purtare să fii mulțămită — zise copilașul împăratului odată maștercei sale, după ce nici el singur nu mai știa ce să facă, să nu mai capete atîta amar de bătaie de la ea.

— Să te duci în muntele din dosul palatului nostru și de-acolo să-mi aduci un struț de viorele, unul de trandafiri și unul de gheorghine și atunci vei fi și tu bun ca fratele tău ! — zise ea.

— Ei bine — răspunse el— dar de unde să fie acolo flori, cînd aici jos e atît de frig, încît și ciinii se trag în casă ?

— Acolo e cald — zise ea. De vrei să fii bun, te du, iar fără de flori să nu vii, căci atunci te omor ca pe un pui de năpîrcă !

Copilașul își îmbrăcă o hăinuță slabă ce-o avea, își luă o bucată de pîne uscată în mînă și plecă.

Împărăteasa încă o dată strigă în urma lui, să nu vină fără flori, că-l omoară.

— Măi frați ! — grăi moș Gerariu către cei unsprăzece frați ai lui, azi ne vine un oaspe mare, un fiu de împărat, de-aceea grijiți bine, ca să ne arătăm că și noi știm ce e omenia și cinstea, să-i presurăm calea cu flori, prin tufani să cînte privighitori, pe cer să fie soare, pe pămînt nici căldură, nici răcoare !

— Bine ! — ziseră ceilalți, cari pentru lumea asta nu i-ar fi călcat cuvîntul și numaidecît să făcu o vreme bună și mîndră, mîndră, Doamne, ca cea mai mîndră primăvară.

Germănariul, Florariul, Cireșarul, Măsălarul și Răpciunile, care de care se întreceau ca să răsară cele mai frumoase flori din pămînt.

Ajungînd copilul împăratului la ei, se șterse de sudori pe frunte și apoi le dete bineț e.

— Bine-ai venit ! — ziseră întîmpinătorii celor douăsprezece luni.

Copilul împăratului, luat de glumitorul Prier în brațe, fu așezat în scaunul veselului și frumosului Florariu.

Zîmbitoriul Cireșariu îl îmbie cu cireșe ; Cuptor cu coacăze ; Răpciunile cu pere, mere și nuci, iar șăgalnicul Brumărel cu struguri și cu vin dulce.

Copilașul se afla foarte bine între ei, că de buni gospodari a dat.

Împărăteasa, văzînd că ce vreme călduroasă s-a făcut, își rupea unghiile și se bătea cu capul de pereți : ba de nu, se mîngîia cu gîndul că copilul va rătăci pe undeva și nu va mai ști veni acasă, doară o fi și înnebunit.

La două zile, copilul, cu flori la căciulă și cu struțuri de viorele, trandafiri și gheorghini în mînă, intră zîmbind la maștera sa în odaie.

Maștera, făcîndu-se a fi îndestulită și mulțămită cu el, întreabă cum a îmblat și că ce a văzut pe acolo.

Copilul îi spuse toate, cum pe acolo sînt flori de tot felul, poame, struguri și lume mai bună ca aici jos.

Încă din ziua aceea plecă și împărăteasa la munte, căci gîndea ea că dacă acolo e o lume așa de bună, își va zidi pe vîrful muntelui un palat și va petrece acolo zilele cele uricioase ale iernii.

Ea mergea cu copilul ei, pe care îl ținea de mînă, iară înaintea lor se ducea copilul împăratului, care le arăta calea.

Cînd plecară era soare și nici urmă de nor pe ceriu, dar cînd ajunseră la încingătoarea muntelui, dindărătul lor începu a ninge și a sufla un viscol, încît îți lăcrimau ochii. De la o vreme îi apucă zăpada și viscolul și pe denainte.

Împărăteasa, ca nu cumva să-i înghețe copilul, dezbrăcă rînd pe rînd hainele de pe copilul împăratului și le punea pe copilul ei. Într-acestea, de departe, de către fruntea muntelui, se văzură două chipuri de oameni, carî se apropiau către ei.

Unul era moșneag, celălalt un june.

Cel bătrîn, care venea pe partea pe care mergea împărăteasa, da tot sloiețî de gheață pe gură și pe nas ; junele, care venea pe partea pe care mergea fiul împăratului, sufla din gură un vînt cald binefăcătoriu. Împărăteasa și copilul ei erau pe jumătate înghețați, iar copilul împăratului nici habar n-avea de ger.

Peste un ceas de vreme, se întîlnesc.

Omul cel bătrîn era Gerariu, iar tînărul era Florariu.

— Aci ești tu, fata dracului ? — întrebă bătrînul pe împărăteasa, care, mă rog dumneavoastră, era cea mai mică fată a dracului.

— Aci, moșneagule, dar cum o mai puți duce în lumea asta rea ?

— Bine ! — răspunse moșneagul — numai una de nu-mi place, și anume, că în vremea cît eu stăpînesc natura, cele ce slujesc tatălui tău, fermecătoarele și vrăjitoarele, prea pe mulți „scoși din minte", pe cari îi poartă noaptea peste hotare, mă silesc să-i înghet și să-i troienesc cu neauă. Pesemne și tu, răutăcioaso, ai voit să faci mai alaltăieri cu acest copilaș așa, dar picași tu în cursă și ca tine, pînă la vreme vor pica toate măștihoaiele cele rele, fiind și acele toate, fetele dracului.

Sfîrșindu-și vorbele, scoase din gură și din nări un așa ger cumplit, încît îndată crepă inima în împărăteasă și în copilul ei.

Copilașul împăratului însă avu noroc cu tînărul Florariu, care îl apără cu căldura lui de frigul moșneagului Gerariu, cel ce în mînia lui înghețase și drumul pe unde avea să treacă soarele.

La începutul primăverii, cînd împăratul biruitor se reîntoarse din lupta pe care o începuse înainte cu șapte ani, pe locul unde a înghețat împărăteasa și copilul ei, a călcat într-un scai, care numai atunci a fost răsărit din pămînt, adică din trupul muierii sale, precum se spune și fiindcă de scaiul acela împăratul a bolit vreme multă cu piciorul lui, scaiului pînă azi îi zic „scaiul dracului de munte".

S. FL. MARIAN
„Revista pentru istorie, arheologie și filologie", 1902 (VIII).

POVESTEA TUFĂNICEI

[...] „Gura paharului", ori tufănica, ori mărgărinta, a fost o fată de împărat [...] Așa o chema pe fata de împărat, Mărgărinta și numai porecla îi era de Tufănica.

[...] A fost odată un împărat mare, și cît era lumea, el era mîhnit, că ajunsese vorba ceea, cu un picior în groapă și cu unul afară și nu avea cui lăsa împărăția.

Cînd, Doamne, mai mare rușinea de ei, veni împărăteasa într-o zi ; zise :

— Bărbate, să nu fii mîhnit, că eu am să am un băiet ; da te rog să nu spui la nimeni ; că ți-o spun, cînd mă uit la părul meu ca bruma de toamnă, mi-i mai mare rușinea de mine singură.

Și dădu Dumnezeu sfîntul și sosi și ceasul cel de cumpănă.

Într-o seară, împărătesei îi veni rău. Repede sosi moașa. Împăratul sta pe un scaun la fereastră. Cînd iată și ursitorile la geam, trei la număr ; una grăi :

— Pe fata asta are s-o cheme Mărgărinta ; iar din pricina că are să aibă păr creț și buhos, lumea are să-i zică Tufănică.

A doua vorbi :

— Și dacă are să aibă numele ista și are să aibă și părul creț și a rîde, are să se prefacă în floare.

A treia vorbi :

— Și am citit în cartea vieții că floarea are să fie cu rădăcina lemnoasă, cu frunzele ca și rupte, de parcă ar fi o mînă cu mai multe degete ciuntite. Coroana rotundă, galbenă, ca o gură de pahar, din care pricină are să i se zică și „gura paharului".

Iar cea dintîi iar grăi :

— Și din neamul ei vor răsări și alte flori : unele cu coroana ca un pămătuf, unele albe, altele albăstrui, altele roșii și unele cu floarea tot rotundă ca gura paharului, da albă, din care pricină are să i se zică și „ochiul boului".

La vorba asta, sări și a doua ursitoare :

— Și cine aude și va spune să rămîie surd și orb.

— Amin — grăiră cele două și ursitoarele pieriră.

Scîrbă mare pe împărat : „— auzi, ce porecle să aibă fata lui ! Tufănica ! Și să se schimbe și în floare și să

aibă și alte porecle și mai sucite ? Nu, nu, asta nu o putea crede. Cum atîta odor să aibă și într-o zi să se vadă și fără el ? Nu, el are să-i puie alt nume și are s-o crească așa, să nu știe ce e rîsu și are s-o tundă cît mai des, să nu-i crească părul."

Și cu gîndurile astea împăratul se mai liniști.

Da pe atuncea așa era obiceiul. Mergeau crainici în toată lumea și vesteau pe supuși ce odraslă a dat împărăteasa : băiet ori fată. Și întreba pe fiecare ce nume să-i deie și care nume avea mai multe iscăliturî, acela îl punea. Împăratul cu asta se crezu mîntuit că își zicea : „de unde au să știe oamenii ce au grăit la fereastră ursitorile ?"

Însă ca dracu ; toți crainicii se înturnară cu numele de Mărgărinta. Împăratul să înnebunească ; trimise a doua oară să întrebe și pe copchii. Dar parcă a fost un blestem ; toți băieții din împărăție n-au ales alt nume decît tot de Mărgărinta.

Împăratul să urle ca lupii ; întrebă și pe împărăteasă și pe slugi și pe rîndaș și pe porcar, ce nume să-i deie fetei ; da toți parcă ar fi fost vorbiți, aleseră tot numele ista. Ceea ce îl făcu să zică :

— Bre, da altul nu găsiți ?

— Nu — fu răspunsul tuturor, — aista ne e drag și pe aista te rugăm să-l pui.

Se înfioră împăratul. Să mai zică ceva, nu mai avea ce. Să zică că uite ce am auzit de la ursitori ; să temea să nu orbească și să nu surzească. A tăcut și a lăsat s-o boteze așa, nădăjduind că măcar o scăpa-o de porecle și de a zîmbi măcar. Pînă să-i crească părul mai era vreme, da e vorba de rîs. Pentru asta dădu strașnice porunci la doică și împărătesei, nu cumva să-i facă vreun giumbușluc fetei și să rîdă, da nici s-o sărute măcar prin somn.

— Da de ce ? — întrebă împărăteasa.

— Asta e treaba mea — răspunse împăratul — și dacă nu veți face cum vă spun eu, pe toți vă spînzur.

Și stăi, că mai orîndui ceva. Și chemă doi ostași și le porunci cu strășnicie să păzească pe femei să nu rîdă ; să nu sărute fata și nici să-i facă jucării măcar, că de nu, le toarnă aur topit pe gît.

— Măi — își dădu împărăteasa și toată casa cu gîndul — ce o fi avînd omul ista cu rîsul fetei ?

Și din ceasul cela, nimene nu a mai rîs în casă, chiar și petrecerile care le dădea împăratul din cînd în cînd la curte încetară, pînă și coțcarii sau șoitarii, de cei care fac giumbușlucuri pe la mese, să rîdă împărații, își pierdură slujba. Ba trimise crainici în lungul și în latul țării, nu cumva să treacă vreun comedier, bunăoară cum îș iștia cu moniți, ce vin cu iarmarocul pe la poartă, că a lor e dracu. Ba nici țigani cu ursul să nu-i puie păcatul să vie ; iar cei ce or avea treburi pe la împărăție, să pară tare posaci, că de a vedea împărătița cea mică zîmbind, îi vede Sfîntul Nicolae.

Și fata creștea fără zîmbet, fără bucurie, da îi crescu și părul vîlvoi. Împăratul puse să-i taie părul. Împărăteasa foc, că-i slutește fata. El o amenință cu moartea și numai așa putu s-o tundă. Aici el răsuflă ușor și mulțumi lui Dumnezeu că a scăpat și cu asta. Însă fata, de cîte ori o tundea, se îmbolnăvea, iar de la o vreme rămase o stafie de slabă.

Împăratul să înnebunească.

— Ce-i de făcut ?

La urmă se gîndi că împotriva soartei nu se poate pune nimeni, decît doar s-o oprească de a rîde. Da, pentru asta mai făcu o năstrușnicie : ridică zidurile ogrăzii pînă la nouri. [...] Să nu se bleojească vreunul prin gard și fata să rîdă ; iar cînd era să iasă fata prin tîrg, împăratul trimetea de dinainte crainici, ca nici o mîță să nu iasă afară din casă, ori să se uite unul pe fereastră măcar la dînsa, ca nu cumva să i se pară ei ceva și să rîdă și să se prefacă în floare.

Și minune, cum nu a mai tuns-o, fata începu a se mai înfiripa, a prinde viață, și încetul cu încetul se ridică la loc și se făcu frumoasă și minunată și cu părul creț și tufos, iar lumea parcă înadins se vorbise cu ursitorile, că o porecli Tufănica, iar ea să rîdă, pace !

Împăratul și împărăteasa s-o mănînce de dragă ce le era, da se țineau să nu-i arate nici un zîmbet măcar. Și fata crescu ca o călugăriță frumoasă și cuminte.

Da vezi, măi băiete, că ce e scris omului trebuie să pată.

Că în vremea asta, într-un munte erau trei ciobani, tineri, bătrîni, cum or fi fost, da ei cică în fiecare duminecă se duceau cu brînzeturi la tîrg și lăsau stîna pe unii, pe alții, de prin satele învecinate.

Într-o sărbătoare, iar voiră să se ducă ca de obicei la tîrg și cum se nimeri că toți oamenii de prin satele de prinprejur s-au dus la un iarmaroc și rămase să păzească satul un flăcăiandru, căruia nu-i dăduse mîna să se ducă și el la iarmarocul cela.

— Măi Nicule — cică i-ar fi spus ciobanii — n-ai vrea tu să ne păzești stîna, pînă ce om veni de la tîrg ?

— Da cum nu — răspunse băietanul — da ce-mi dați ?

— Ce să-ți dăm ? — îi dară ciobanii : — socotește-te și tu.

— Apoi să-mi dați o oiță — le grăi băietanul — o cîrlană.

Ciobanii, ba că îți dau atîta, nu știu ce, la urmă îi zise :

— Bine, hai și-ți alege-o.

Și alegîndu-și băietanul o mielușea, ciobanii i-au însemnat-o cu fierul și s-au dus la treaba lor, lăsînd turma pe băiet.

El, pe cîmp cu oile, dirluind dintr-o trișcă. Cînd așa pe la nămiazi, iată că sosesc doi călători, doi moșnegi, plini de colb și de năduf.

— Bună ziua, măi țică !

— Mulțămim mneavoastră.

— De ale cui îi oile astea ?

— Apoi, iacătă a cutăror ciobani. — Și el le spuse cum îi cheamă și unde-s duși.

— Măi Nicuț, nu ni-i da nouă o cîrlană s-o facem friptură ? — grăi unul din drumeți.

— Ba că mai va — răspunse băiețandru — că de voi da vouă cîrlana, atunci eu cu ce rămîn ?

— Ba să ne dai, măi băiete, că sîntem rupți de foame.

— Eu unul nu vă dau nici un picior de oaie, decît dacă vă e de asta, luați una din grămadă, că cu număr nu mi le-a dat.

— Ba noi nu punem mîna — răspunse drumeții. — Da ce, cînd ești tu aice și ne poți da singur.

— Bine, atunci poftim oița mea — și prinzînd-o o dădu bătrînilor.

— Lasă, măi băiete — îi vorbi tot bătrînul cela — am vrut să te cercăm. Și fiindcă ai o inimă așa bună, uite — și moșneagul prinse a netezi mieluța. Și pe unde da cu mîna, lîna se făcea aur, iar cînd a gătit-o de netezit, i-a

dat drumul și oița lucea ca focul. Și doar atîta i-a mai zis moșneagul băietului, că dacă l-a întreba cineva de ce e oaia lui așa frumoasă, să spuie că a fost Dumnezeu și cu Sfîntul Petre pe la dînsul, și a blagoslovit-o, și bătrînii se și făcură nevăzuți.

Seara, veniră ciobanii și cînd auziră una ca asta, se sfătuiră să nu-i mai deie mioara și îi grăiră :

— Măi băiete, tu să lași oaia asta aice de prăsilă, că uite, ca mîne are să facă și miel cu lîna de aur și avem să ți-o dăm tot ție.

Da băietul, care de abia aștepta să arate mieluța acasă, și puse mîna pe ea. Ciobanii puseră și ei mîna pe dînsa. El trage, ei trag, și o smulseră din mîna flăcăului. Da, Doamne sfinte, cînd să ieie mîna de pe oaie, pace ; degetele parcă le erau prinse în capcană.

— Măi, ia-ne mîinile — se dară ei pe milogeală.

El :

— Nu. Hai în sat, să rîdă lumea de voi.

Și ajunseră la poarta țarinei. Aici fata unei vădane se pieptăna afară. Ciobanii la ea :

— Fetică, rogu-te, desprinde-ne mînile, că uite, nu știu ce a făcut tîlharul ista de flăcău, că nu ne putem descurca mînile din lațe.

Dînsa, harști ! foarfecele și la oiță. Însă cum puse mîna, parcă i-ar fi apucat-o cineva cu cleștele. S-a rugat și ea de băietan :

— Măi, fii bun și-mi dezlipește mînile.

— Nu prea vreau — răspunse el — la ce ai vrut să-i retezi părul.

Fata strigă la maică-sa. Veni și dînsa și vru să dezlipească mîna fetei, da se prinse și ale ei.

— Măi băiete, dezlipește-ne mîinile — îi mai grăiră ciobanii.

— Numai asta nu — răspunse el.

— Măi, bătu-te-ar mama lui Dumnezeu, nu-ți face de cap, dezlipește-ne mîinile.

— Nu vreau.

Atunci ei strigară ajutor. Săriră vecini, drumeți, da și mîinile lor se prinseră.

— Măi băiete, ce ți-e de cap ? desprinde-ne.

— Da ce, altceva n-am de lucru ? — le vorbi el.

— Hai la vornicu.

— Hai.

Vornicul puse vătăjei să desprindă mîinile celor prinși de lîna oii. Da și mînile lor se prinseră. Atunci sări vornicul, da și mînile vornicului se prinse.

În urmă, vornicul porunci la oamenii din sat să-i dezlipească, dar și cei ce au sărit, au rămas cu mînile prinse unul de altul. Atunci săriră nevestele și copchiii, dar și ei rămaseră prinși de gloată.

În zadar se rugă lumea de băiet :

— Măi băiete, scapă-ne ! Măi băiete, uite, te-om îmbogăți, ți-om face, ți-om drege.

El nu.

Ei în zadar blestemau, el rîdea de se cocea și le făcea în ciudă. Atunci săriră vreo cîțiva din cei ce nu îndrăznise să se atingă de gloată, îl luară în ghionturi, la palme, îl puseră în lanțuri și hai la împăratul.

Pe atunci, dragul mamei, nu era ca amu, pentru o bătaie, pentru o datorie, să te duci cu jalba în protap la judecătorul de pace, ori la poliție ; pe atunci te judeca împăratul.

Și era o harmalaie și era un strigăt și un zbucium de a scăpa, că parcă era la iad.

Sate întregi săriră să scape pe cei prinși, da toți rămaseră lipiți unii de alții, ba și o nuntă ce venea nu știu de unde și aceea se prinse de grămadă și așa cu toți, cu mireasă, cu lăutari, plecară la împăratul. Numai se auzeau :

— Mamă, mă calcă !... — strigau unii.

— Săriți, nu ne lăsați, oameni buni !... — țipau alții.

— Hai încă o dată trageți.

Și mulțimea se opintea, icnea, se lăsa, se ridica, unii se lăsau tîrîș și degeaba ; oița mergea înainte și tîra sate întregi după ea ; și creștea mulțimea ca puhoiul și nimic nu cruța în drumu-i, țarcuri, garduri, toate le prăvălea și trecea înainte.

Ajunși la împăratul, la poarta cetății, dară de o cazarmă de soldați.

— Mă rog — strigă mulțimea — faceți-vă pomană și ne dezlipiți, că uite, noi degeaba ne opintim și tîlharul ista de băiet nici nu vrea să audă.

Sări cazarma de la ghinărar pînă la cel mai prost soldat, da toți rămaseră prinși unul de altul.

Țiu, vai, se chinuiră să scape, pace !

— Măi băiete — se rugară și soldații — desprinde-ne mîinile.

— Da ce, eu v-am pus să vă amestecați unde nu vă fierbe oala ? Amu hai, să rîdă și împăratul de voi.

Și au intrat în cetate și lumea era așa de multă, că nu mai încăpea pe uliță.

— Oameni buni, scăpați-ne — strigau toți ; da care s-a încumetat, s-a prins și el de gloată, iar cei ce au fost cuminți și nu s-au prins, rîdeau de se strîmbau. Și se luaseră după dînșii ca după urs. Tămbălău mare...

Ajunși la împărăție, bine ; împăratul ridicase zid pînă la nori, să nu se mai strîmbe nimeni. Da o judecată era oblicit s-o primească. Și apoi larma era așa de mare, că împăratul crezuse că lumea se răzvrătise și alergară și împărat și fată, să vadă și să întrebe ce este ?

Însă pînă să prindă de veste, lumea dărîmase și poarta și intrase, și ieșiră în cerdac și împăratul și împărăteasa și fata.

Împăratul, cum auzi, se zăpăci și uită că fata e lîngă el, și puse toți oamenii din ogradă să desprindă mînile celor prinși. Da, drăcia dracului, și mînile lor rămaseră în capcană. Atunci, rîs pe împărat, pe împărăteasă, iar fata care nici nu zîmbise pînă atunci, așa se puse pe un rîs, de i-a răspuns dealurile.

Însă, Doamne sfinte, deodată, începu a se topi, de parcă ar fi fost un om de omăt, cînd dau cele dintîi raze primăvăratice.

Și deodată mînile ei se prefăcură în frunze, capul ei în floare, ca o tufă și cu tulpina lemnoasă și rămuroasă ca busuiocul ; întocmai cum o menise și ursitorile.

Scîrbă pe împărat și împărătească, mai cu seamă pe împărat, așa îl prinse durerea și nemîngîierea, că își blestema și ceasul cînd s-a făcut împărat. Și acum cînd nu-și mai vedea copila, ce-i mai trebuiau ochiii și auzul ? Și în aleanul lui spuse boierilor și împărătesei taina și pe dată surzi și orbi.

Cît de cei cu oaia și acum cică aleargă pe la împărați și cer să-i judece, dar că nici un crai nu vrea, căci care au pus oaste să-i dezlipească, a rămas și oastea lor prinsă grămadă și amu cică s-a făcut o gloată, cît nu-ți poți da cu mintea.

Ai fi și a fi așa, Dumnezeu sfîntul știe, da cică biata împărătească, în dorul fetei, a trimis crainici în toată lumea să spuie povestea mărgărintei și a tufănichii sau a „gurei paharului".

Și cu asta am încălecat pe-o prăjină și ți-am spus o mare minciună. [. . .]

Poveștile florilor, II.

POVESTEA VIORELEI

A fost odată un împărat și-o împărăteasă. Dumnezeu le dăruise o fată frumoasă, frumoasă ca zîna florilor. Numele ei era „Prințesa-Viorica".

Împăratul și împărăteasa o iubea ca ochii din cap ; zi și noapte se gîndeau ce să facă, pentru ca fată ca a lor să nu mai existe în lume.

O îmbrăcau în haine de aur, o plimbau prin grădini ca-n rai, îi arătau și o învățau numai lucruri frumoase. Un gînd însă îi amăra pe bieții ei părinți. Cînd s-a născut, fata fusese ursită de a douăsprezecea ursitoare, ca la vîrsta de 12 ani, să fie răpită de Zîna-Florilor. Tînăra prințesă nu știa nimic de aceasta. Era mereu veselă și se simțea cea mai fericită lîngă bunii ei părinți.

Viorica împlinise 10 ani. Împăratul dete poruncă ca fata lor să fie păzită de străjerii cei mai buni.

Dar, în noaptea cînd prințesa a împlinit 12 ani, s-a arătat Zîna-Florilor. Îndată o prefăcu pe frumoasa domniță într-o floare și o duse la palatul ei. Aci o așeză între celelalte flori și-i dete numele de „viorea".

De atunci vioreaua a rămas cea mai drăgălașe floare de primăvară.

FLORICA O. IONESCU,
Legende și povești cu păsări, flori și animale.

[...] A fost odată un împărat mare și puternic. Și împăratul acela avea o fată frumoasă ca și o zînă [...] nu voia să se ducă după nimeni.

Și de la o vreme, prinse a sta tot gînditoare și a ofta, iar seara cum apunea soarele, deschidea fereastra ce da înspre asfințit și nu-și lua ochii de acolo, pînă nu se umplea cerul de stele și nu apunea luceafărul de seară, și din zi în zi slăbea, se trăgea la față și se prostea [...]

Părinții ei [...] au prins a intra la griji, mai mult, că într-o seară, împărăteasa o găsi cu ochii încreminiți spre asfințit, albă ca varul și rîdea. Și repede la împărat :

— Fata noastră are zburători, măi omule — glăsui femeia către împărat.

— Da ce-i ?

— Am găsit-o mai nainte, uitîndu-se înspre soare apune, rîzînd și era albă, albă ca și crida.

— Și tu ce i-ai spus ?

— Am crezut că-i nebună și am fugit încoace — îi zise împărăteasa.

— Rău ! — zise împăratul. — Să te duci să o întrebi ce are !

Dar amu se înserase de-a binelea ; stelele umpleau cerul ca niște prund de aur pe fundul unei ape secate și luceafărul de seară se lăsase după spatele unor munți, zvîrlind ca niciodată două săgeți în sus, ca două brațe, ca și cum ar fi vrut să prindă pe cineva, la care fata căzu cu capul pe mîini.

— Zorină, ce faci tu aici ? — îi vorbi maică-sa cu inima scăldată în jale [...], fiindcă o născuse într-un zori de zi și așa-i pusese numele.

— Eu — zise fata — șed. E atît de bine, atît de răcoare, încît dacă ar fi o veșnică înserare, aș sta toată viața mea numai aici.

— Zorino, spune tu mamei tale care te-a crescut, ce ai tu pe suflet ? Adineaori te-am văzut albă ca varul și te uitai spre apus și rîdeai.

— Eu rîdeam, eu ? Ți s-a părut, mamă — îi zise fata speriată. — Dar poate mă gîndeam la altceva. Aa ! știi

de ce rîdeam ? Mi-amintesc, cînd eram mică, că îmi spunea dădaca mea, că tata a fost stea înainte de a merge mneta după el, și eu proasta o credeam.

— Vai, draga mamei, de ce rîdea ea — îi vorbi împărăteasa cu duioșie, scărpinîndu-se după ceafă — soare a fost, dragă mămucăi, soare.

— Soare ? și s-a prefăcut în om ?

— Nu, dragul mamei... Of, cît de nevinovată mititica — a zis împărăteasa — n-a fost soare, dar, mi-a fost așa de drag, că de ar fi fost el și soarele, pe tat-tău l-aș fi ales întîi.

— Ce frumos vorbești tu, mamă, și adevărat — a glăsuit fata. — Însă tata dacă ar fi fost stea, cred că ai fi ales întîi steaua. Da spune-mi, mamă, tu ai iubit mult pe tata ?

— Dacă îți spun că mi se părea soare.

— Și te uitai în drumul lui să-l vezi ?

— O, fata mea — glăsui împărăteasa — acum pricep !...

Și se duse de-i spuse împăratului, că fata lor e îndrăgostită.

— S-o măritäm — răspunse el — însă eu nu vreau să știu de mendrele ei. Mie mi-a cerut-o feciori de crai vestiți și n-am vrut s-o dau, damite după cine știe ce pierde-vară... Să vie să-l văd și eu.

Dar fata, cu toate ispitirile maică-sei, nu spuse, iar a doua seară, maică-sa o găsi tot la fereastră și o întrebă :

— Da, amu unde te tot uiți încolo, Zorină ?

— Nu-i așa, mamă, că-i frumos luceafărul de seară ?

Împărăteasa se sperie și mai tare, crezînd că fata a și dat în zburători.

Iar împăratul, ca să nu mai steie la geam, îi făcu un palat de sticlă și o afundă în mare.

— Știi ce — îi grăi împărăteasa bărbatului ei — cu asta faci mai rău ; de a ține mult la dînsul, se poate întîmpla să moară, mititica mamei, dar să dai o petrecere și să dai voie să vie la ea oricine o vrea, și cu care îi vedea că vorbește și joacă mai mult, să știi că acela-i.

Și a trîntit împăratul o petrecere ca aceea ; tăiet-a boi, vaci, adus-a băutură nu știu cîte buți ; și aduse pe Zorina din palatul ei de sticlă, dar parcă nu mai era așa de slabă. Și după apusul luceafărului de seară, a venit și

împărați și boieri și cine a vrut, și printre musafiri veni și un crai tare de departe, feciorul unui împărat vestit ; frumos ce era bată-l vina. Și alb și ce ochi de cărbune avea ; sprîncenile ca două penișoare de corb, îmbinate, și ce mustăcioară !... Cine era, nimeni nu-l cunoștea și a jucat cu Zorina toată noaptea și Zorina era așa de fericită, că parcă nu mai vedea pe nimeni înainte ; ochii erau pierduți în ochii lui și ea părea un fulg în mîinile lui. Și la vremea cînd să iasă luceafărul de dimineață, el pieri și lăsă pe fată în nesimțire pe un divan. Toți au crezut că a adormit, iar a doua zi o întrebă pe fată :

— Ei Zorino, care îți place. Nu cumva cela cu care ai jucat ? Frumos băietan. Cine e și de unde e ? Ce bine v-ar ședea.

— A, tată — zise ea — el mi-e logodnicul ; dacă mă vezi întristată, vei ști că vine veșnic la mine. El e regele mărilor și stăpînul adîncurilor. În cel mai adînc loc de mare, de ar fi ochii lui adînci, scînteietori, ajung pînă la mine. Și n-are trup de om, decît numai suflet vorbitor. Trupul e un fulg ce se întramă și se destramă. Din cetatea lui de amurg, lumină calea celor rătăciți și pe mine mă iubește.

— Doar n-o fi un serafim — grăi împăratul — că numai aceia n-au trup.

— Da, tată — urmă Zorina cu o suflare de duh neavută pînă atunci — pentru el stau la fereastră. Parcă îl văd cîteodată că se desprinde de la locul lui și se prefăce într-un flăcău cu părul de aur și fața ca zorile zilei și vine la geam, îmi coprinde capul și piere iarăși lăsîndu-mă cu sufletul ars în mine ; iar în fundul mării, numai cînd somnul îmi lega ochii cu lanțurile lui grele, pierea, și iarăși cînd zorile albea cerul, el îmi era la căpătîi, alb ca argintul și spălat de roua nopții.

— Bine, fată hăi, da cine e românul ista, că pînă amu nu mi-ai spus nimic.

— Tată — vorbi fata cu gingășie — e logodnicul meu, e Luceafărul-de-Soare.

— Ce, e — strigă împăratul scuturînd-o — nu ți-ai ieșit din minți ? O. o, ai dat de povești ; cine știe ce martafoi îmbrăcat în fireturi. Dacă nu-i viță împărătească, n-are ce căuta și dacă e vorba că-mi umbli cu lucruri de astea, te trimit la mănăstire, că nu ți-ai ieșit din balamale, și să-ți citească niște popi.

— O, tată — zise fata împăratului — tatăl lui e Împăratul-Începutului-Lucrurilor, așa mi-a spus el, și el e fiul lui cel mai mijlociu și că are darul de a lumina corăbierilor calea și a-i îndrepta unde să poposească la țărm. El e Împăratul-Mărilor și ele ascultă de el și de sora lui mai mare, Luna, care face valurile de se umflă și se retrag de pe țărmuri, la nevoie.

— Fată hăi — zise împăratul — ce buiguești tu ? Tu ai halucinații, ești bolnavă, îți trebuie niște molitfe, niște citanii ; să mergem la o mănăstire, că poate acolo om dobîndi prin liniște și hodină mintea pierdută.

O, dar ce bucurie simți fata noastră cînd auzi de mănăstire ; acolo din chilia ei îl va privi în fiecare seară și nu-i va cere nimenea socoteală.

Însă, în seara zilei aceleia, Luceafărul rămase la locul lui și ochii lui de foc păreau că-s de gheață ; iar noaptea îl visă că a venit în haine de aramă și i-a vorbit :

— Fiindcă m-ai spus tatălui tău, de amu nu mai vin ; de vrei să fii a mea, vino la palatul tatălui meu.

Zorina se trezi ca ucisă și prinse a se boci. Cînd se făcu ziuă albă, Zorina era albă ca zorile și bolnavă.

Da împăratul nu ; s-o pornească la drum.

„La mănăstire ? Ce bună-i mai era singurătatea de amu, cînd nu va mai vedea chipul celuia care i-e drag... ?"

Și gătindu-i un chervan, își puse în el toate sculele și straiele ei și, urmărită pînă departe doar de lacrămile împărătesei, plecă. Iar pe drum, ce-i veni fetei, că spune oamenilor :

— Creștinii lui Dumnezeu, stați pe loc ! Uite ce e ; luați cu voi tot chervanul și mie dați-mi numai un cal și niște straie de bărbat și o suliță.

— Vai, dar cum se poate una ca asta, domniță ? — răspunseră oamenii.

— Vă dau eu răvaș la mînă că m-am dus să-mi caut logodnicul.

Ce să facă oamenii, era și ca stăpînă și apoi le rămînea atîta avere, și se întoarseră înapoi cu răvaș către împăratul, că ea s-a dus în căutarea Luceafărului. [...]

Și dusă a fost Zorina. A trecut țări și zeci de țări... [...]

În vremea de demult, deși oamenii erau înăspriți la suflet tot aveau inimă bună. Puteai să te pornești fără lețcaie în pungă, că tu tot găseai de unele ; unii oameni

anume se îngrijeau de călători, să găsească pe masa lor o bucățică de mălai, și să zică un bogdaproste.

...Și, cum spun, a mers fata, poate luni, poate săptămîni, și a dat la marginea pămîntului și acolo nu era decît un bordei și încolo gol și cer, iar pe un nour, pe povîrnișul pămîntului, era un palat de foc, cu turle ce se topeau ca focul și altele ca marmora.

Cînd ajunse Zorina la ușa bordeiului, istovită de puteri, biata fată și flămîndă și însetată, bătu în ușă.

— Cine-i ? — se auzi un glas de femeie din înăuntru.

— Eu, om bun.

Nu mult, se auzi obîrcăind [?] ca un om pe întuneric, ușa scîrții și ieși o bătrînă îmbrăcată cu manta neagră și cu fes, cum îs călugărițele și cu niște mătănii în mînă.

— Ce cauți, voinice, pe aici — îi vorbi femeia — și nici păsările nu vin, darmite om pămîntean.

— Ce să caut — îi vorbi Zorina și prinse a spune povestea de la capăt.

— Vezi tu palatul cel de pe nour — îi vorbi bătrîna —acela e al Soarelui și Soarele e tatăl Luceafărului ; ca să mergi pînă acolo cazi în văzduh ; da eu te-oi ajuta, că sînt Sfînta Vineri, și după ce Sfînta îi dădu fetei de mîncare, îi dărui o sticluță și îi spuse s-o deie Luceafărului și de cîte ori o veni Soarele acasă, să-i toarne din ea în apă, și să-i deie să bea, și rupînd o frunză de brustor, spuse Zorinei să se așeze pe dînsa, și doar a suflat Sfînta și frunza s-a tot dus prin văzduh, pînă la castel în poartă.

Aici bătu ; nu mult [?] veni cineva și întrebă cine e ; iar dînsa răspunse că e om bun.

— Om bun ? — întrebă cel dinăuntru — de unde și pînă unde, că pe aici nu vine nici pasăre măiastră, darmite om pămîntean.

Aici Zorinei i se bătea inima, de i se tăie răsuflarea, căci cunoscuse pe cel ce-i vorbea.

Cînd deschise, era flăcăul cu care jucase, frumos și tînăr, așa cum i se năzărise fetei la geam și cum îl văzuse atunci.

— Ai venit ? Vai — îi dă el — ce să-ți fac, că vine tatăl meu amuși, și te vede, și te pierde, destul ce mi-a făcut atunci cînd am fost la petrecere, numai sufletul meu

știe, că pe unde umblu. Știi, e foarte hursuz de ce vede ziua și îndată o pățești, că nu-i fi pe voie.

Și după ce fata îi spuse toate întîmplările pe unde a trecut și ce a tras, Luceafărul îi vorbi :

— Eu te voi face o floare și ziua vei sta închisă și noaptea vei învia iarăși femeie.

Și Luceafărul zvîrlind vălul lui de aur peste ea, o prefăcu în o floare cu frunza lată, și rodu ca un păhărel de porțelan alb.

Cînd iată că se înseră și Soarele intră în curte ; iar Luceafărul se apucă să facă focul în vatră, să gătească de ale mesei. De aceea cică cînd e roșu sfințitul după ce apune soarele, Luceafărul îi face de ale mesei, apoi se suie pe cer.

— Uite, tată, ce floare a crescut înaintea casei.

Soarele se uită la dînsa și îi făcu o față ca a lunei.

— Uite așa e mai frumoasă — glăsui el — și las-o acolo, să nu mai pui mîna pe ea și tu vezi-ți de treabă.

Însă abia Soarele se culcă și noaptea prinse să-și țese bătătura în urzeala zilei ; Luceafărul în loc să iasă cu lumînarea să arate corăbierilor drumul, el se duse la floare și schimbînd-o cum a fost, se puse la sfat. Toată lumea prinse a se întreba de ce nu mai răsare Luceafărul ; corăbiile rătăceau pe mare și se loveau de stînci, mii de vaiete de durere și murmur ajunseră pînă la Soare la poartă. Și asta nu se întîmplase numai o dată, ci de zece ori.

Cercetat-a Soarele :

— Măi băiete, tu poate nu-ți faci datoria, îi fi dormind ca mine, că de o bucată de vreme, holera știe ce am, că dorm dus [...]

[...] dar zice că Soarele, într-o zi a venit așa de supărat, că oamenii de pe pămînt vedeau apusul ca o vatră de sînge [...]

Și cum o spun, atunci era necăjit, că pe unde fusese, a găsit apele pline de sfărîmături de corăbii și oameni înecați. De data asta nici nu mîncă, nici nu bău, de amărît ce era și se culcă așa. L-o înghiet Luceafărul cu mîncare, cu băutură ; Soarele îi spuse să-l lase în pace, că nu mai poate de trudit ce-i.

Se face noapte, noapte bine ; el nu putea să doarmă ; se uită pe fereastră, Luceafărul nu-i pe cer. „Stăi" își dădu el cu mintea, „de amu aflu".

Se sculă tiptil, tiptil, iese afară, cînd colo, Luceafărul de mînă cu o fată frumoasă, cum nu mai văzuse decît pe fata unui împărat, pe care nu știa de ce o izgonise tat-său într-un palat de sticlă, în mare, după care fata plecase în lume, nu știu de ce.

Atîta erau de prăpădiți băieții noștri cu vorba, că nici nu știură că Soarele e la spatele lor.

Cînd dădură cu ochii de el, fata atîta se turburase, că a prins a face fețe nefăcute de om pînă atunci ; de la alb, a dat-o în verde, în roș, în albastru, în pestriț și căzînd în genunchi, prinse a spune Soarelui toată jetia.

— Va să zică — vorbi Tatăl-Luminei — tu ești floarea cea nouă crescută înaintea casei ? Bine — îi zise — ca să nu-mi mai faci supărare, vei fi, iată — și făcîndu-i un semn cu mîna, o schimbă într-o sămînță de floare și o azvîrli în vînt.

Dar vîntului îi fu milă de ea și luînd-o pe aripile lui, o duse din loc în loc, din munte în munte, pînă sub ceardacul casei părinților ei și o lăsă acolo, și încolți și crescu și parcă o vrajă o trăgea pe împărăteasă, să îngrijească de floarea ceea, care se deschidea în tot felul de fețe : roșii, albastre, albe și cum dădea cu ochii de soare se închidea toată ziua și se tot înălța sus, sus de tot, mai sus ; se acăța pe stîlpii parmaclîcului, parcă voia să ajungă la cer ; iar luceafărul s-a schimbat în călător și pe unde putea, strecura povestea zorelei și a ajuns la mama Zorinei și i-a spus, iar împărăteasa n-a mai putut de bucurie, că măcar atîta i-a rămas din fata ei, și a prins și ea a spune povestea la slugile palatului, la toți sfetnicii, la toți călătorii de pe drum, iar toamna umplea cîte un sac de semințe și îl trimetea în țară, să-l deie la oameni, să aibă fiecare supus floarea asta, înaintea casei lui, și de aceea lumea obicinuește s-o samene pe lîngă case și parmaclîcuri, unde-i obiceiul de atunci.

Iar împărăteasa, în dorul fetei i-a pus numele zorina [...] Și de atunci cică, numai cei ce au darul de a vorbi cu florile, știu că-i zice zorina ; dar oamenii văzînd că se tot deschide în zori de zi, neștiind ce floare e, i-a pus numele zorea și zorea e și pînă în ziua de azi [...]

ION DRAGOSLAV, *Poveștile florilor*, I.

B. LEGENDELE PĂSĂRILOR

LEGENDA LEBEDEI

Odată, demult, demult, trăia într-un sat dintr-o țară îndepărtată, o femeie săracă și văduvă, care avea doar o fetiță mică, dar cuminte și foarte frumoasă.

Lebăda, căci așa se numea fetița, în timp ce creștea, se făcea tot mai cuminte și foarte frumoasă, încît întreg satul o lăuda și o da pildă celorlalți copii, iar cînd împlini vîrsta de șapte ani, mamă-sa o trimise la școală, unde ea învăța de minune. În sfîrșit era o comoară de fată.

Tocmai în anul cînd Lebăda isprăvi școala, se întîmplă ca mamă-sa să se îmbolnăvească greu și să moară.

Sărmana fată, rămasă singură, fără nici un sprijin și fără nici o mîngîiere, fu luată de un om mai cu stare, ca s-o crească, dar degeaba ; nu mai avea mîngîierea de mamă și apoi copiii acestuia o sîcîiau.

Într-una din zile, ea se hotărî să plece în lume, că poate va găsi un loc mai bun. Zis și făcut. Pîndi pînă ce toți ai casei erau duși după treburi, se furișă prin fundul grădinii și cînd ajunse la drumul mare, o luă la fugă, pînă ce ieși afară din sat. Era o zi caldă de vară. Lebăda mergea pe drumul prăfuit, gîndindu-se cum alți copii stau fără grije la casele părinților lor, pe cînd ea trebuie să rătăcească cine știe cît, pînă cînd va găsi un adăpost. La joc nici nu se mai gîndea.

Nu după mult timp, zări o pădure prin care trebuia să treacă. Ajunsă acolo, ea se așeză pe iarbă, să se răcorească, iar mai tîrziu se afundă printre copaci, să caute flori și fructe de pădure.

Dar, deodată bägă de seamă că se înseră. Un fior îi străbătu tot corpul. Ce să facă ? Nu mai găsea drumul și apoi unde să se ducă noaptea ? Întunericul se cobora din ce în ce și odată cu dînsul, nori groși și negri prevesteau sosirea unei furtuni.

Lebăda, speriată, începu să alerge încoace și încolo, spre a găsi drumul, dar vai ! rătăcise de-a binelea.

Deodată un fulger roșu brăzdă cerul. Urmă un bubuit puternic, iar un vînt vijelios începu să bată cu furie. Furtuna sosise. Sărmana fată, plîngînd și tremurînd de spaimă, se adăposti lîngă un buștean gros, ascunzîndu-și fața în mîini, spre a nu mai vedea nimic în jurul ei.

În curînd îi veni în minte cum mamă-sa o învățase, ca în timp de furtună să zică : „Tatăl nostru". Repede se ridică în genunchi și cu mîinile împreunate, șopti printre lacrămi rugăciunea.

Dumnezeu, care întotdeauna asculta ruga copiilor cuminți îi veni în ajutor.

Ca prin minune furtuna încetă, iar fata văzu aproape de ea o femeie nespus de frumoasă, îmbrăcată cu o haină luminoasă, iar în picioare purta pantofi țesuți din fir de aur; cu cîte o stea pe vîrful fiecăruia. Părul său auriu, asemănător cu razele de soare, se revărsa în valuri bogate pe spate și peste umeri, iar copacii își plecau crengile pînă la pămînt, ca și cum i s-ar fi închinat.

— Fetița mea — îi spuse minunata făptură — eu sînt Zîna-Zorilor și auzindu-ți rugăciunea, am venit să te iau cu mine, știu că ești orfană și nu ai pe nimeni ; de aceea vei merge la palatul meu, unde vei trăi în cea mai mare fericire.

Fata uimită și de vederea zînei, și de norocul ce-o aștepta, nu putu mai mult decît să-i mulțumească. Ca de o putere nevăzută se pomeni ridicată în sus și se văzu plutind pe deasupra munților, cîmpiilor, satelor și orașelor pînă ce se lăsară departe, departe, la porțile unui minunat palat de cristal, care avea douăsprezece turnuri de aur și în vîrful fiecărui turn strălucea cîte un luceafăr.

Era palatul zînei. Îndată aci, Lebăda fu îmbrăcată cu veșminte scumpe și i se dădu serviciul de supraveghetoare a personalului palatului, care era compus din felurite păsări și animale.

Trecînd un timp oarecare de viață îmbelșugată, Lebăda se schimbă cu totul de cum fusese și-n loc de fată smerită, cuminte și miloasă, deveni mîndră și începu să persecute bietele păsări și animale, ba pe care i se părea că nu-i intră în voie, le biciuia și nu le da de mîncare.

Răbdară bietele ființe o bucată de vreme, dar cînd văzură că nu mai e chip de scăpare, se adunară în ascuns, ca să se sfătuiască cum să scape de pacoste.

În sfîrșit, după multă trudă, se găsi tocmai o cioară zburlită, care să vină într-ajutor. Păși în fața tuturor și zise :

— Eu am găsit ideea cea mai bună de scăpare și tot eu o voi duce la îndeplinire.

Și, după ce le spuse planul său, toate lighioanele începură să sară de bucurie, încît ridicară un nor de praf și fulgi de se speriară și ele.

Într-o seară pe cînd Lebăda se plimba pe aleile grădinii, cioara cu pricina îi ieși în cale și după ce se tăvăli de mai multe ori pe jos, ca semn de plecăciune, zise :

— Dragă fată, fie-mi iertat că îndrăznesc, dar mai toate lighioanele ne-am hotărît să te alegem ca stăpîna noastră.

Lebăda, mirată de cele auzite, răspunse :

— Dar cum se poate una ca asta ? Nu aveți de stăpînă pe zînă ? Și apoi, cum pot eu să-i iau locul ?

— Îți voi spune eu cum — zise cioara. — Numai dacă vrei.

Lebăda căreia îi convenea de minune aceasta, răspunse :

— Bine, vreau, numai spune-mi cum să fac.

Atunci cioara urmă :

— Fură cheia de argint de la palatul zînei, du-te în turnul cel mai înalt, deschide ușa de acolo și intră. Vei vedea o baie de aur plină cu lapte și, dacă tu te vei scălda în ea, vei deveni ca zîna, iar dînsa nu va mai avea nici o putere.

Lebăda, ispitită și mîndră că va deveni zînă, se duse repede, fură cheia și intră în camera de baie a zînei. Dar n-apucă să se înmoaie bine în baie, că se întîmplă ceva ciudat.

Văzu cu groază cum tot trupul i se acoperi cu pene albe, cum mîinile i se prefăcură în aripi, picioarele în

labe ca de gîscă, iar capul i se prefăcu în cioc. Vru să țipe, dar glasul îi era pițigăiat.

Înțelegînd că a fost pedepsită de Dumnezeu pentru mîndria și nesocotința ei, ieși cum putu și își luă zborul pînă se lăsă pe un lac...

Și de atunci, plutește mereu pe ape, căindu-se de greșeala pe care a făcut-o.

FLORICA D. IONESCU,
Legende și povești cu păsări, flori și animale.

POVESTEA COCOSTÎRCULUI

Toate pe lumea asta fuseseră făcute, numai vietățile din apă încă nu le făcuse Dumnezeu. Deci le-a alcătuit el și pe dînsele și, punîndu-le pe toate într-un sac cusut bine la gură, le purta pe umeri. Și așa le mai ducea și Sfîntul Petre, le mai ducea și Dumnezeu, dar oamenii cum îi vedeau, îi și întrebau :

— Ce aveți în sac ?

— Ce să avem ? — răspunse Dumnezeu, — ia niște bețivi care cît trăiește lumea, beau cu nechimiluita și nu se îmbată.

Se uitau și oamenii cu mirare și dădeau din umeri, dar fiindcă erau oamenii cum se cuvine, își căutau de drum, iar Dumnezeu le zicea unora ca acestora :

— Lasă, oameni buni, că trăind și nemurind, aveți să vedeți și astă minune pe fața pămîntului !

Și toți aveau răbdare, numai bețivul nu. El, arțăgos cum e, se întîlnește cu Dumnezeu și cu Sfîntul Petre și nu și nu, că el n-are răbdare. Ci acum, degrabă, să-i spuie ce înseamnă bețivii cei care cît trăiește lumea beau și totuși nu se îmbată ! Dumnezeu i-a zis să-și caute de drum, el, nu ! Dumnezeu îl mai roagă ca pe un om, el nu, că n-are răbdare, că ar vrea și el să bea pînă o sta vîntul și să nu se îmbete !

— Măi omule ! — li zice în sfîrșit Dumnezeu — iaca na-ți-l ție sacul acesta, ia-l în spate și du-l pînă la pîrîul din apropiere și dezlegîndu-l, să dai drumul bețivilor în

apă. Atunci ai să-i vezi. Dar pînă pe malul pîrîului, să nu cauți în sac. Măcar atîta răbdare să ai și tu !

Și a pornit bețivul spre pîrău. Și pîrăul crezi că era cine știe ce departe ? Ia, la vreo două-trei prăjini. Dar mai văzut-ai suflet bun și răbdător la zăludul și cametele de bețiv ? Ci nu pășește ca la o prăjină de loc și mormăind în legea lui și tot aliguind de genunchi, s-apucă bietul om și dezleagă sacul... Atunci țuști ! Au sărit toate gujuliile între ochii bețivului ! Și din ochii lui s-au răpezit care încotro, în toate părțile. Blagoslovind Dumnezeu asupra lui, îndată i-a poruncit așa :

— Tu bețivule, rachiu în veci n-ai să mai bei ! Ci pornește-te degrabă și strînge-mi gujuliile, și pe toate, pe toate, să mi le dai la locul lor, în pîrău !

Ce avea să facă bețivul ? S-a luat după gujulii și atîta s-a muncit cu dînsele și atît s-a chinuit, că din om s-a făcut cocostîrc. Pînă și azi, pe margenea părîului, ciupește pe cîte una din gujuliile care anume-l necăjesc și dau să iasă pe uscat.

Deci bețivul de pe vremea aceea s-a făcut cocostîrc ; bețivul din zilele noastre ajunge sărmanul și mai rău ; uitați-vă numai la dînsul !

DUMITRU FURTUNĂ, *Firicele de iarbă*, 6,
(Vlăsinești—Botoșani).

DE CE N-ARE BARZA LIMBĂ !...

[...] Se zice că a fost cîndva o femeie măritată, care avea și un drăguț ; bag seama că pe vremea ceea, o femeie cu bărbat, era lucru rar cînd mai avea și un îndrăgostit, de aceea rămînea prin povești.

[...] Și femeia asta, de cîte ori îi venea îndrăgostitul, împlea un blid cu lapte, scotea copilul în ogradă, dacă era vara, ori de era iarna, îl vîra după cotlon, îi punea blidul dinainte și ea... își căuta de focșor.

Azi așa, mîine așa, la laptele copilului se nărăvise și un viclean de șarpe, de prin ale budulăi dimprejurul ca-

sei, împărțind în doi blidul și de multe ori ospăta numai șarpele, iar bietul copil rămînea cu ochii căscați, minunîndu-se ca de-o jucărie rară. Așa că șarpele trăia împărătește de pe urma slăbiciunii femeii.

O barză, care vedea toate de pe vîrful casei, ce-a socotit într-o bună zi : „eu sînt la casa asta de opt ani și nu m-am amestecat pînă acuma în gospodăria ăstor oameni. Veneticul ăsta de șarpe din toată lumea, e ca la el acasă".

Așa gîndind barza s-a coborît de pe acoperiș jos în ogradă și s-a apropiat cu arțag de locul unde șarpele mînca cu nădejde, în vreme ce copilul îl dojenea, pesemne că ar fi vrut să mănînce și el sărmănelul !

— Ascultă, străine — zise atunci barza către șarpe, eu sînt de opt-zece ani la casa asta ; vor fi fost timpuri în care n-am găsit așa ușor de-ale mîncării ; ograda acestor oameni totdeuna a fost plină cu grăunți. Ei bine, nu m-am putut hotărî niciodată să mănînc și eu așa, de-a gata, din ceea ce se zvîrle la păsările curții, cum s-ar zice fără muncă, cum de pildă faci tu cam de multișor cu hrana copilului ăstuia neștiutor. Cată a ști, dacă te mai întîlnesc încă o dată aci, nu voi sta la gînduri, dacă trebui sau nu să spui gospodarului ce se petrece la casa lui ; nici nevesti-si n-o să-i fie bine, dar nici ție.

— Te ascult și-mi vine să rîd — îi răspunse șarpele. Tu stai de zece ani pe acoperișul casei ăștia ; eu de cincisprezece ani o țiu pe spinare. Peste culcușul meu s-a ridicat acum cincisprezece ani, casa pe care tu te-ai așezat într-o bună zi, ca și cum n-ar fi fost de-ajuns povara ei peste mine ; îmi mai trebuiai și tu, colac peste pupăză. Am rămas de atunci al casei. Așa că te poftesc să-ți bagi mințile-n cap ; altfel, dușmani de moarte vom fi...

— Atunci... dușmani să fim... — și barza s-a ridicat iarăși pe acoperiș.

A doua zi, ca totdeauna : femeia cu drăguțul ei în casă, șarpele cu copilul în fața blidului cu lapte, la umbra agudului din ogradă.

Barza a dat cîteva tîrcoale în zbor pe deasupra casei, a văzut cum stau lucrurile și a pornit spre ogoară, să vestească pe gospodar.

Ce-i va fi făcut nevesti-si omul nostru, povestea nu spune ; vorba e că din ziua aceea, nici tu drăguț, nici tu șarpe.

Amărît peste măsură de întîmplarea aceasta, șarpele a ținut să se răzbune.

Într-o bună zi, iese în calea berzei și unu, una, celalalt alta, dușmănia lor ajunge pe moarte.

Atunci se zice că barza s-a înfuriat, a prins pe șarpe-n plisc și a voit să-l înghită.

Vicleanul a apucat limba pasării, drept de lîngă rădăcină și i-a retezat-o ca cu briciu...

Așa a rămas barza fără limbă ; dar șarpele, dacă ar fi priceput el că abia de-aici înainte devenise pentru el o primejdie pliscul fără limbă... nu mai rupea el limba berzei.

De aceea se zice : „cine ce seamănă, culege."

C. IONESCU OLT.
„Căminul nostru", 1924
nr. 14—15.

LEGENDA CIOCĂNITOAREI

Zice că de mult, în vremea veche, cînd pe pămîntul țării noastre erau mult mai mulți codri ca acum și cînd veneau peste românii de atunci hoardele sălbatece [...] de-i omorau și li se luau averile, trăia o domniță frumoasă și cu multă credință la Dumnezeu. Palatul ei era la poalele codrului de la Mestecăniș, în munți, spre a fi apărat de unguri.

Se zice că domnița aceea era a lui Dragoș, craiul codrilor Moldovei.

Într-o zi, pe cînd Dragoș era la vînătoare, au venit ungurii și-au călcat palatul domniței. Cînd au voit s-o prindă și pe dînsa, ea s-a rugat lui Dumnezeu :

— Doamne, apără-mă, Doamne ! — iar Dumnezeu, ca s-o apere de unguri, a schimbat-o într-o păsărică, ce s-a pierdut în fundul codrului.

Dacă s-a văzut ea liberă, a început să-l caute pe Dragoș, spre a-i vesti sosirea ungurilor. Însă Dumnezeu s-a arătat lui Dragoș chiar în noaptea aceea și i-a spus marea lui nenorocire. Atunci el s-a rugat :

— Doamne, fă-mă, Doamne, un ștejar înalt, ca pe crengile mele să se odihnească adesea domnița mea!

Dumnezeu, ascultîndu-i ruga, l-a schimbat într-un stejar bătrîn și trufaș.

Domnița, care era păsărică, a aflat că soțul ei este un copac și a început să-l caute prin toate pădurile. Se apropia de toți copacii, bătea cu ciocul în scoarța lor, îl striga pe Dragoș și pe urmă asculta să audă glasul lui chemînd-o. Dar el nu-i răspundea și ea mergea mai departe și la fiecare copac făcea la fel.

De atunci și pînă în zilele noastre, domnița schimbată în păsărică, umblă pe la toți copacii și-l caută pe Dragoș. Și zice că atunci cînd îl va găsi, ea se va face iar domniță, iar el iar se va face domn și se vor apuca să curețe țara de străini. Păsărica aceea, care zice că ar fi domnița, este pasărea numită ciocănitoare.

MIHAIL GR. CONSTANTINESCU,
„Neamul românesc pentru popor", 1929.

CUM A FĂCUT DUMNEZEU CIOCĂNITOAREA

A fost o dată ca nici o dată, căci dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti. Și ce voi să vă povestesc, este de mult, de pe cînd oamenii nu erau înrăutățiți cum sînt astăzi și nu știau ce va să zică a face rău, nici dușmani nu erau unul asupra altuia, de pe cînd umblau șoareci călare pe pisici și lupii se îmbrățișau cu mielușeii, sărutîndu-se frățește.

Pe vremea aceea, Dumnezeu nu se ascundea de oameni, ci umbla pe pămînt, totdeauna întovărășit de Sfîntu Petre, împărțind oamenilor mila și darurile sale. Nici Sfîntu Petru nu se lăsa mai jos decît Dumnezeu și-l ajuta în operile sale. Un lucru însă nu plăcea lui Sfîntu Petru: insectele cele mici, ce se tîrau pe pămînt, i se suiau sus pe picioare și-l înțepau, îl gîdilau, necăjindu-l rău.

— Doamne — zise într-o zi Sfîntu Petru — toate le-ai făcut bune și cu multă iscusință pe acest pămînt, numai un lucru nu.

— Și ce lucru Petre? — întrebă Dumnezeu cu un glas blînd, căci mult iubea el pe Sfîntu Petru, care-i dăduse multe sfaturi înțelepte.

— Insectele ce le-ai lăsat să se tîrască pe pămînt și sub pămînt, nu le-ai făcut bine, căci necăjesc mult pe cea mai iubită făptură a ta, pe om.

— Bine, dacă zici tu Petre să nu mai fie, îți voi face pe voie.

Și așa zicînd poruncește tuturor insectelor să se adune lîngă el, iar după ce se adunară, Dumnezeu le strînge binișor, le pune într-un sac și leagă sacul la gură.

Tocmai cînd mîntuise Dumnezeu treaba, iaca trece pe acolo o femeie. Dumnezeu o întreabă:

— Încotro te duci, copilă?

— În cutare loc.

— Dacă e așa, mă rog ia și sacul ăsta, că eu sînt bătrîn și-l du pînă la cutare groapă, unde să-l arunci cum se află el, băgînd bine de seamă, ca nu care cumva să dezlegi sacul.

Femeia luă sacul, după ce făgădui că nu-l va dezlega și plecă, dar cînd fu aproape de groapă își zise în gîndul ei: „eu duc sacul ăsta în spinare, fără să știu ce are în el, dar dacă m-oi uita și eu în el, ce are să fie?" Așa zicîndu-și, puse sacul jos și-l dezlegă, iar insectele începu a fugi care încotro.

Se puse ea degrabă să le adune, dar pace. Dumnezeu și Sfîntu Petre, care știau de fapta femeii îi zise:

— Dar bine, femeie, ce făcuși? Cine te-a îndemnat să dezlegi sacul?

— Curiozitatea, Doamne!

— Ah! femeie, femeie — zise Dumnezeu — numai curiozitatea vă pierde pe voi. Curiozitatea te-a pierdut și pe tine, căci insectele se vor împrăștia peste tot pămîntul, iar tu ciocănitoare să te faci și blestemată să fii a le căuta și a le omorî în vecii vecilor.

— Amin — zise Sfîntu Petru.

Așa răsplăti Dumnezeu curiozitatea femeii și d-atunci și pînă-n ziua de azi, ciocănitoarea veșnic umblă să omoare insecte.

„Românul", 1891, (II),
(Huși—Vaslui)

[CIOCÎRLIA A FOST FATĂ DE ÎMPĂRAT]

Au fost odată în părțile resăritului un împărat și-o împărăteasă. Împăratul acela se chema Titus, iară împărăteasa Ghiorghina.

Acești doi domnitori trăiau în pace, liniște, unire, dragoste și aveau de toate bunătățile ; numai un singur lucru li lipsea,... n-aveau nici un prunc.

Ce n-au făcut ?... întrebat-au pre toți oamenii cei mai învățați ai împărăției, de sfat... Nu era un doftor pre care să-l fi trecut cu vederea și să nu-l fi întrebat cum ar putea căpăta și ei un fiu... Ba ! în urma urmelor, cînd văzură că nime nu li poate ajuta, alergară și pe la vrăjitoare după sfat.

Dar degeaba !

Într-o zi, după ce pierdură acuma toată nădejdea că vor avea și ei cîndva un prunc ca toată lumea, a făcut împăratul acesta o petrecere mare, la care s-au adunat toți sfetnicii, bătrînii și mai marii împărăției sale, dimpreună cu soțiile lor.

Toate mamele, cîte se adunară la petrecerea aceasta, se bucurau și-și legănau pruncii în brațele sale, numai împărăteasa Ghiorghina era foarte tristă, pentru că ea nu avea nici un prunc pre care să-l strîngă și ea în brațe și să-l dezmierde.

Iată însă că-ntr-o noapte, după petrecerea avută, i s-a arătat împăratului Titus o babă bătrînă, în vis, care i-a spus următoarele cuvinte :

— Înălțate împărate ! nu te supăra, ci te bucură, căci împărăteasa Ghiorghina va naște de bună samă un prunc, numai dacă va merge la părîul care curge prin pădurea cea verde, de la capătul împărăției tale și va bea apă dintr-însul.

Împăratul, trezindu-se din somn și-a însemnat foarte bine cuvintele babei și cum s-a zărit de ziuă, s-a sculat și s-a dus de i l-a spus din fir în păr împărătesei.

Ghiorghina, să-l fi prins pre D-zeu de-un picior, nu s-ar fi bucurat așa de tare ca acuma cînd a auzit ceea ce i-a spus împăratul și fără a pierde mult timp în zadar, s-a pornit și s-a dus la părîul din pădurea cea verde și-a băut apă dintr-însul.

Nu mult timp după aceasta, iată că împărăteasa Ghiorghina și-a văzut visul cu ochii,... a născut adică o copilă foarte frumoasă.

Copila aceasta creștea într-o zi ca alta într-un an, iară într-un an, ca alta în zece ani... Cine o vedea azi, mîni n-o mai cunoștea, căci cu cît creștea mai mare, cu atîta se făcea mai voinică și mai frumoasă.

După ce a crescut acuma copila aceasta mare și a devenit fată-n floare, a început a ieși în toată dimineața și seara la preîmblare, ca să privească răsăritul și apusul Soarelui.

Ieșind ea așa în mai multe dăți și privind cu oarele întregi cum răsare și apune Soarele, așa de tare i-a plăcut acesta, că în urma urmelor s-a îndrăgit într-însul.

După ce s-a îndrăgit, nu mai era nici o plăcere pentru dînsa pe acest pămînt, și prin urmare, într-o bună dimineață, își propuse să călătorească spre Soare, să afle palatul lui și-apoi, cît va fi și-a trăi, să nu se mai despărțească de dînsul.

Ca o copilă bună, a spus aceasta dorință a sa și maicii sale. Dar maica sa n-a voit s-o lese nicăire. Ea a spus apoi împăratului dorința sa, dar nici el n-a voit s-o lese nicăire să se ducă, pentru că amîndoi o iubeau foarte tare și nu știu ce-ar fi făcut de scîrbă, dacă unica lor fiică i-ar fi părăsit și s-ar fi dus cine știe unde.

Copila, de supărare că părinții săi nu vor s-o lese, a început a se usca și-n vro cîteva zile așa de tare a slăbit, că de-abia se putea urni din loc.

Văzînd aceasta împăratul și-a călcat pe inimă, i-a dat binecuvîntarea părintească și toate cele trebuincioase de drum și-apoi a lăsat-o să se ducă în treabă-și.

Copila, luîndu-și acuma rămas bun de la părinții săi, s-a pornit spre răsărit și s-a dus, s-a dus un timp foarte îndelungat, pînă ce a ajuns la o apă foarte mare, ce curgea foarte repede.

Ce să facă ea acuma ?... cum să treacă ea apa aceasta, căci pod peste dînsa nu era și a înota nu știa și macar de-ar fi și știut, era peste putință s-o treacă de-a-notul, căci era foarte mare.

Iată însă că pe cînd sta ea așa, bătîndu-și capul ce e de-nceput... vede că iesă din apa aceea o fată foarte frumoasă, îmbrăcată toată în alb, care-i zise :

— Tu-ți vei ajunge scopul tău, dară lung timp acolo nu-ți este îngăduit să stai... Multă plăcere nu vei gusta !...

Și cum rosti fata cea frumoasă cuvintele acestea, îndată s-a făcut un pod peste apa cea mare, pe care a trecut fata de-mpărat, de ceealaltă parte.

După ce a trecut acuma fata de împărat apa aceea, a călătorit iarăși mai departe și s-a dus, s-a tot dus, pînă ce-a ajuns la o babă bătrînă, care păștea un cîrd de gîște.

Baba, curioasă ca toate babele, cum a văzut-o, îndată a întrebat-o de unde vine și-ncotro se duce ?

Fata împăratului, răspunzîndu-i, i-a istorisit toate din fir în păr, cum și ce... de unde vine și-ncotro se duce !...

— Eu, draga mătușii, — zise mai departe baba — pot să-ți scurtez foarte mult calea.

— Dacă mi-ai scurta-o, mătușică, mare bine mi-ai mai face și Doamne !... cum ți-aș mai mulțămi pentru fapta d-tali !

Baba, măgulită prin cuvintele fetei, îi dă în mîna dreaptă un pomișor, iară în mîna stîngă un inel foarte mic și-i zice să facă cruce cu pomișorul, că apoi îndată va vedea ce se va întîmpla cu dînsa.

Fata o ascultă, face cruce cu pomișorul și... ce să vadă ?... vede că deodată se rădică în aer și cineva o duce pe sus, dar cine-o duce nu știe.

Așa se duse ea prin aer, pare că ar fi fost de cineva vrăjită a călări pe-o prăjină de alun, și cît ai clipi din ochi, ajunse de-naintea palatului Soarelui.

Pe de-naintea palatului acestuia curgea un riu limpede ca lacrima.

Spre a trece preste rîul acesta, orișicine ar fi fost acela care ar fi voit să treacă, trebuia să plătească un argint, ori de nu, să îmble un an rătăcind prin lume.

Lîngă rîu sta un om foarte bătrîn, care trecea de ceea parte, pre toți cei ce plăteau argintul, ori de nu, rătăceau un an întreg prin lume.

Călătoarea noastră, ca să nu mai îmble rătăcind prin lume, luă inelul ce l-a fost căpătat de la baba cea bătrînă și i-l dete moșneagului ca s-o treacă de ceea parte.

Bătrînul, luînd inelul, a trecut-o de ceea parte de rîu fără să mai întindă multă vorbă cu dînsa.

Acuma a sosit ea la poarta palatului sau a curții, prin care a intrat încetul în ogradă și de-aice s-a dus apoi pînă la ușa curții.

Lîngă ușa curții se afla un cîne foarte mare, cu două capuri. Cînele acesta, cum a zărit-o, deauna a început foarte tare a lătra și a da la dînsa, numai, numai s-o apuce în dinți.

Mama Soarelui, căci Soarele avea o mamă foarte bătrînă și palatul acesta era palatul Soarelui, deci mama Soarelui, cum auzi cînele cel cu două capuri bătînd, a ieșit afară și cum a văzut pre călătoarea noastră, a întrebat-o mînioasă :

— Pre cine cauți tu aice și ce vrei ?

Călătoarea noastră, neștiind cine-i bătrîna care a întrebat-o așa de răstit și ce are să se-ntîmple dacă i-a spune ceea ce i-a spus, poate că i-ar fi răspuns cum ar fi trebuit să-i răspundă. Așa însă, în nevinovăția sa, neștiind ce-i prefăcătoria și minciuna și cît de bine pot să-ți prindă și acestea cîteodată, zise bătrînei :

— Eu caut pre mult iubitul și doritul meu Soare după care mult timp am alergat și numai abia acuma am putut ajunge la palatul lui !...

Auzind mama Soarelui aceste cuvinte, s-a făcut foc de mînie și-a început a o blăstăma zicînd :

— Blăstămată să fii tu, că ai îndrăznit a veni pînă aice, să amăgești cu frumusețea ta pre fiul meu !... În pasere să te prefaci, și-n toată ziua să zbori spre ceri !...

Și-ntr-adevăr, că-ndată ce-a rostit baba cuvintele acestea, tînăra copilă mai nainte de-a da cu ochii de iubitul său, mai nainte de-a apuca macar a-i spune cît de tare îl iubește, s-a prefăcut într-o pasere mică, pre care oamenii o numesc ciocîrlie și care de-atunci și pînă în ziua de astăzi, totdeauna cînd e frumos și sănin afară, se-nalță cîntînd spre ceri, spre iubitul său.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, I
(Siret—Suceava).

[LUMINIOARA, FATĂ DE ÎMPĂRAT]

Au fost odată un împărat și-o împărătească foarte avuți, omenoși și cinstiți de către toți supușii lor și împărații de prinprejur. Aceștia, de cum se treziră, și văzură lumina soarelui, petrecură totdeauna în frica lui Dumnezeu și de-aceea aveau toate celea ce le trebuia, numai un singur lucru li lipsea... n-aveau nici un prunc. Și... Doamne! ce n-ar fi dat ca să aibă și ei un prunc!... Nu era o zi ca să nu împărțească milostenii și daruri pe la sărmani, nu era o zi să nu se roage lui Dumnezeu, doară, doară, li dăruiește și lor un prunc.

Dar trecură mulți ani la mijloc și dorința lor încă tot nu li s-a împlinit.

În urma urmelor, tocmai cînd pierduse toată nădejdea că se vor putea și ei numi cîndva părinți, li-a ascultat Dumnezeu rugămintea și li-a dăruit o fiică, pre care o numiră Luminioară. Și ei de-aceea o numiră astfeli: una, pentru că era foarte frumoasă și al doilea, fiindcă era pentru dînșii ca o lumină, ca lumina ochilor și unde se ducea ea, acolo se duceau și ei.

Luminioară trăia ca și părinții săi, în frica lui Dumnezeu și cu cît creștea mai mare, cu atîta se făcea mai frumoasă, și mai fărmăcătoare. Și tocmai din pricina aceasta, nu ieșea ca niciodată la preîmblare, temîndu-se ca să n-o dioache cineva, sau să i se-ntîmple altă nenorocire.

Însă într-o zi, n-are maica sa ce face și-o întreabă: „de ce nu se duce și ea ca alte fete de împărat la preîmblare, de ce șede numai acasă?“...

Luminioara răspunse maicii sale și-i zise, că ea, numai dacă voiesc părinții ei, îndată se va duce la preîmblare. Și-ntr-adevăr că colea de către seară, cam pe timpul acela cînd se scoboară soarele spre apus și e mai frumos și mai plăcut de preîmblat, a ieșit și ea întîiași dată în grădina împărătească. În grădina aceasta a îmblat ea încolo și-ncoace, pînă ce-a dat de-o ușiță mică, care ducea spre un șes întins și frumos și cum a dat ea de ușița aceasta, a deschis-o și-a ieșit printr-însa afară în șes. Pe șesul acela apoi, preîmblîndu-se cît s-a fi preîmblat, a început ea a privi mai de aproape întreaga fire, care i s-a înfățișat de-naintea ochilor și nu se putea destul mira de frumusețea ce-o vedea în toate părțile. Însă ce i-a plăcut ei mai mult dintre toate cîte le-a văzut, a fost soarele, carele se scoborea încet spre apus.

Mult timp a stat ea și s-a uitat la soare cum apune și mult timp după apusul lui, la razele sale cele luminoase, care ca niște fire nemărginite de aur, se-ntindeau pe cîmpia ceriului.

Așa de tare îi plăcea ei cum apune soarele, încît, în toată seara ieșea ca să privească apusul lui. Și atîta ce a ieșit și atîta ce a privit la dînsul, pînă ce în urma urmelor s-a îndrăgostit în el.

Iară după ce s-a îndrăgostit acuma în soare, a început din ce în ce a se supăra și-a se usca, pînă ce s-a bolnăvit cum se cade.

Părinții săi, văzînd-o astfeli, se-ntristară și-o întrebară: „ce-i lipsește de se usucă așa de tare?... ce durere are?“...

Ea, dintru început nu voi să li spună nemică, iară mai pe urmă, văzînd că părinții tot una o întreabă, li răspunse că trebuie să se despărțească de dînșii și să meargă în lume ca să-și caute norocul.

Părinții săi, auzind ce și-a pus în gînd fiica lor și avînd-o numai pre dînsa, începură a plînge și-a se tînguí ca niște prunci și-o îndemnară prin cele mai duioase cuvinte ca să nu-i părăsească, căci cine știe ce poate să i se-ntîmple în calea pe care voiește ca să se pornească, însă văzînd de la un timp că numai degeaba li-i toată vorba și sfatul, că Luminioara numaidecît voiește să plece în lumea largă ca să-și caute, dupre cum spunea ea, norocul, nu se mai încercară a o opri, ci o binecuvîntară și-i deteră toate cele trebuincioase de drum.

Luminioara, luîndu-și rămas bun de la părinții săi, s-a pornit cu Doamne-ajută în lume ca să caute palatul cel strălucitoriu și mareți, în care auzise ea, acuma de la cine va fi auzit, că locuiește alesul inimei sale, adică Soarele. Dar în calea cea lungă și necunoscută, multe nenorociri și neajunsuri o așteptară.

Dintru început i-a mers cum i-a mers, pentru că avea de toate, cîte-i trebuia, avea ce mînca și cu ce se-mbră-

ca, dar cu sfîrșitul lucrurilor acestora, s-a sfîrșit și tot binele ei.

Și așa mergînd ea zi după zi, noapte după noapte, cît va fi mers și pe unde va fi mers, destul atîta că, după o cale de mai multe zile, a ajuns într-o pustie foarte mare, unde nu era nici un suflet de om de zărit și unde i se sfîrșise acuma și merindea ce-a fost luat-o de-acasă.

Văzînd biata fată că n-are nemică ce mînca, iară, foamea îi scurgea toate puterile, a început a culege rădăcini de ierburi și poame sălbatice de pe un pomișor mititel, care se afla singur în toată pustia aceea și cu acelea și-a stîmpărat ea foamea.

Astfeli călătorind ea prin pustia aceea, ajunse într-un tîrziu la un loc unde se aflau o mulțime de oameni morți. Cum a văzut ea morții aceștia, așa de tare s-a spăimîntat, că a început să tremure, cum tremură varga de frică, însă ducîndu-se mai încolo și uitîndu-se mai bine în toate părțile, s-a încredințat că pe locul acela a trebuit să fie vreo bătălie foarte mare și cruntă, de-aceea sînt atîția oameni morți. Și fiindcă acolo erau foarte multe veșminte de cătane, ce i-a picat ei prin minte?... să-și ieie și ea un vesmînt de-acestea, ca să se îmbrace cu dînsul,... și și-a luat un strai huzăresc, s-a îmbrăcat într-însul și-apoi s-a pornit iarăși mai departe.

Mergînd ea, acuma cît va mai fi mers, dete de un cal foarte frumos și cum dete de dînsul, nu stătu mult pe gînduri, ci îl prinse, se sui pe dînsul călare și plecă mai departe toată ziua aceea, pînă ce în urmă dete de-o mulțime de oameni vii, pre care îi cunoscu îndată pe îmbrăcămintele lor, că sînt ostași.

Ostașii aceștia cum o zăriră, deauna se repeziră asupra ei și-o prinseră, socotind că este vreun șpion. Dară după ce se adeveri că ea nu este șpion, îi deteră drumul, o luară apoi în slujba lor, și se duseră cu dînsa într-o bătălie. În bătălia aceea fură ostașii de către dușmanii lor învinși, și care voiră să scape cu viață, începură a fugi încotro îi duceau ochii și picioarele.

Luminioara noastră însă, scăpînd cu obraz curat din prinsoarea și învălmășala în care căzuse, se porni mai departe în treabă-și, în drumul său. Iară după ce se porni, se duse, se duse, călare pe calul ce l-a aflat mai

nainte, pînă ce ajunse într-un tîrziu la o fîntînă, unde dete peste o babă bătrînă-bătrînă, care torcea păingăniș.

Baba aceea se numea Întunecimea, și era foarte bucuroasă cînd cineva o numea astfeli, pentru că ea era blăstămată să poarte vesminte negre și la față încă era foarte neagră.

Luminioara noastră, cum a văzut-o, a zis:

— Vai de mine și de mine, ce babă neagră ca Întunecimea!

Babei i-a plăcut foarte tare cuvintele acestea, pentru că ea totdeauna, cînd o numea cineva Întunecimea sau vorbea tot una de negru, îi era foarte plăcut. De-aceea a primit ea pre călătoarea noastră foarte bine, iară după aceea a întrebat-o: „unde-i merge calea prin așa o pustietate?“

Luminioara i-a spus tot adevărul: „de unde vine și încotro se duce“.

Baba i-a zis:

— Dacă mă vei asculta pre mine și vei face ceea ce îți voi spune eu, apoi atunci de bună samă îți vei ajunge scopul!

— Voi asculta și voi face! — răspunse Luminioara bucuroasă.

— Dacă e așa, apoi mergi spre răsărit, — zise mai departe Întunecimea, — pînă ce vei ajunge la un deal foarte mare și înalt, de steclă și dacă te vei putea sui pe vîrful acelui deal, apoi poți să zici că ți-ai ajuns scopul.

Luminioara mulțămi foarte frumos Întunecimei pentru sfatul ei cel bun ce i l-a dat și-a luat rămas bun de la dînsa și, încălecînd pe calul său, a plecat mai departe spre răsărit.

Douăsprezec zile nentrerupt a călătorit ea, pînă ce a ajuns la dealul cel de steclă.

Calu-i slăbise foarte tare de-atîta drum cît a trebuit să meargă, iară dealul la care ajunse era foarte înalt, deci cum să se suie ea acuma pe vîrful dealului?

Iată însă că tocmai cînd era ea în cea mai mare nedumerire, cînd nu știa singură ce să facă și să se-nceapă, vede nu departe de la dînsa un om. Omul acela era un căvaliu. Deci, rugîndu-l ea, căvaliul i-a potcovit calul cu niște cuie foarte mari și tari. Astfeli apoi, fiindu-i acuma

calul potcovit, s-a repezit spre deal și cît ai scăpăra dintr-un amnari, s-a urcat deasupra lui.

Ajungînd Luminioara pe vîrful dealului, a mulțămit lui Dumnezeu că i-a ajutat a se sui, apoi s-a dus să vadă ce este pe dealul acela ?

Deasupra dealului era un șes foarte mare și întins.

Văzînd aceasta, Luminioara s-a suit iarăși pe calul său și s-a pornit mai departe și-a mers și-a mers, pînă ce-a dat de-un palat foarte mare și frumos.

În palatul acela locuiau trei fete.

Văzînd fetele acestea, că cineva vine la dînsele, i-au ieșit întru întîmpinare.

Luminioara, cum le-a zărit, așa de tare s-a bucurat, ca și cînd ar fi fost surorile ei.

Fetele însă i-au zis :

— Suflet de om ce ești, cine te-aduce pre tine în locurile acestea, căci de cînd sîntem noi aice, încă nime pînă acuma n-a putut să vie pînă la noi... și tu ai venit !...

După ce rostiră ele cuvintele acestea, îi luară calul, îl duseră într-un staul și-i deteră de mîncare, iară pre Luminioara o luară și se duseră cu dînsa în încăperile cele frumoase ale palatului.

Fetele, socoteau în mintea lor, că străinul ce-a venit la dînsele nu este fată, ci fecior, pentru că Luminioara, după cum știm, și-a schimbat îmbrăcămintea.

După ce a petrecut Luminioara mai multe zile în palatul acela, iată că într-o zi vin cele trei fete la dînsa și-i zice cea mai mare :

— Noi am voi ca să te luăm pre tine de bărbat, căci tare ni-ai plăcut, dar nici una nu te putem lua, căci dacă aș voi eu bunăoară ca să te ieu, apoi s-ar mînia surorile mele pe mine, iară dacă ar voi una din ele să te ieie, nu mi-ar veni mie la socoteală, deci fii-ne mai bine fratele nostru !

— Nu frate, ci ziceți mai bine soră ! — răspunse Luminioara — căci și eu sînt fată ca și voi !... Hainele bărbătești cu care mă vedeți îmbrăcată, le-am luat pe mine numai de-aceea, ca să fiu scutită de multe neajunsuri, și neplăceri, ce mi s-ar fi putut întîmpla în calea mea cea lungă și primejdioasă !...

Cum auziră cele trei fete răspunsul acesta, săltară de bucurie și ziseră :

— Dacă ești fată, cu atîta mai bine, căci de-acuma înainte vom fi patru, cu păreche.

Din ziua aceasta, apoi trăiră fetele dimpreună cu Luminioara foarte bine și erau totdeauna foarte vesele și bine dispuse, căci nu li lipsea nemică, ce-ar fi putut să li-aducă vreo supărare sau altă neplăcere.

Nu așa însă își petrecea Luminioara. Aceasta din zi în zi ce mergea, tot mai tristă și mai dusă pe gînduri era.

Luînd sama fetele de la un timp, că Luminioara nu e așa cum ar trebui să fie, voioasă și bucuroasă, o întrebară de ce este ea așa de tristă și tot dusă pe gînduri ?... Ce-i lipsește ?...

Luminioara li răspunse suspinînd :

— Eu de-aceea sînt așa de tristă, pentru că mi-a sosit timpul ca să mă despărțesc de voi... să vă las cu Dumnezeu și să mă duc în drumul meu !...

— Fiindcă nu voiești să rămîi mai mult cu noi, — ziseră fetele — îți vom da un semn de aducere aminte că ai fost cîndva la noi, o sabie care are o deosebită putere și anume, dacă se trage jumătate din teacă, apoi atunci moare jumătate din oastea dușmanului cu care te bați, iară dacă se scoate toată din teacă, apoi atunci pică toți dușmanii, numai căpitanul lor rămîne în viață. Și cum rostiră cuvintele acestea, îi deteră sabia despre care au vorbit.

Luminioara, bucuroasă că a căpătat un dar așa de mare și de prețios, li mulțămi din toată inima, și-apoi se despărți de dînsele, își luă calul, se sui călare pe dînsul și scoborîndu-se de pe dealul cel de steclă, se porni iarăși spre răsărit și se duse, duse, pînă ce ajunse la o fîntînă. Acolo lîngă fîntîna aceea a aflat ea pe un om voinic și foarte frumos. Întrebîndu-l ca cine-i, și ce face acolo lîngă fîntînă ?... omul îi răspunse că e un căpitan de oaste, pre care-l urmăresc dușmanii și nu știe încotro să apuce de răul lor. Totodată îi mai spuse căpitanul acesta că bunul său împărat este foarte încunjurat de dușmani și el nu poate nemică să-i ajute.

— Eu voi să vă ajut la toți ! — zise Luminioara. Și după aceasta dete căpitanului ceva de mîncare, căci sărmanul era foarte flămînd. Iară după ce a mîncat și s-a săturat căpitanul, după ce a mai prins puțin la putere, îi zise Luminioara ca s-o ducă la Împăratul lui.

— Te voi duce, de ce nu ! — gîngăni căpitanul — dar e foarte greu și primejdios de ajuns pînă la împăratul meu !... Numai singur Dumnezeu ni poate ajuta ca să străbatem pînă la dînsul !...

Luminioara îl încurajă, spuindu-i să n-aibă nici o frică ; și așa se porniră ei spre împăratul și cu mare greu trecură prin mijlocul dușmanilor, pînă ce ajunseră la împăratul, pre care îl aflară foarte supărat și dus pe gînduri.

Întrebîndu-l Luminioara de ce este așa de supărat, îi răspunse Împăratul zicînd :

— D-apoi cum păcatele mele nu voi fi eu supărat, dacă megiașul meu îmi cuprinde mai toată țara și-mi omoară o mulțime de oaste !

— Eu voi să-ți ajut a învinge pre ne-mpăcatul măriei-tale dușman, numai dacă mă vei asculta ! — zise mai departe Luminioara.

Împăratul, bucuros de această făgăduință neașteptată, i-a spus că va asculta-o cu mare plăcere, numai de l-ar putea scoate din nenorocirea în care se află și țara sa.

Luminioara i-a zis atunci să-i deie un cal și haine ostășești.

Împăratul a făcut ce-a făcut și-ndată i-a adus un cal și hainele cerute.

Luminioara luînd hainele s-a îmbrăcat degrabă într-însele, apoi s-a aruncat iute pe calul adus și fără a mai vorbi ceva, se porni împotriva dușmanilor împărătești, se duse, duse, pînă ce ajunse la un tîrg mare, unde se aflau dușmanii.

Dușmanii, văzînd că vine un ostaș așa de dîrz, în fuga calului, asupra tîrgului, socotiră că e vrun șpion și ieșindu-i înainte, voiră s-o prindă pre Luminioara.

Luminioara însă, văzînd și ea la rîndul său ce li-e voia dușmanilor să facă cu dînsa, scoasă sabia ce-a fost căpătat-o de la cele trei fete, pe jumătate din teacă și cum o scoase, toți dușmanii cîți se porniră asupra ei, căzură morți la pămînt.

Văzînd această întîmplare ceilalți dușmani, care se aflau în tîrg, ieșiră cu toții în frunte cu împăratul lor, ca cu atîta mai lesne s-o poată prinde pe Luminioara și-apoi s-o facă mii și fărîmi, nu ceva !

Însă Luminioara, cum a văzut că vin cu toții asupra-i, bucuria ei nu era proastă !... scoasă degrabă toată sabia din teacă și cum o scoase... minunea minunilor !... toți dușmanii căzură morți, numai singur împăratul lor rămase viu.

Împăratul văzînd și cunoscînd că nici pre dînsul nu poate să-l aștepte o soarte mai bună, pică în genunchi la picioarele Luminioarei și-o rugă ca să-i dăruiască viața.

Luminioarei i se făcu milă de dînsul, îi dărui viața, zicîndu-i :

— Iacă-ți dăruiesc viața, dar de astăzi înainte să nu te mai încumeți a întra în țara împăratului meu, căci apoi... e vai și amar de tine !... Acuma du-te de unde-ai venit !...

Împăratul dușman îi mulțămi din toată inima pentru că i-a dăruit viața și plecă îndărăpt de unde a venit, iară Luminioara, veselă că a învins așa de lesne pre dușman, s-a întors la împăratul ei.

Împăratul, carele cu ajutorul acestei fete a scăpat de dușmani, i-a ieșit cu cea mai mare bucurie înainte, mulțămîndu-i pentru binele cel mare ce i l-a făcut și spuindu-i totodată că ea poate să șadă la curțile lui pînă la moarte și nemică nu-i va lipsi.

Împăratul scăpat de dușmani, nu știa că voinicul ce l-a mîntuit este fată ; el cugetă că e fecior. Însă mai pe urmă, acuma din cine și prin cine nu se știe, destul atîta că a auzit că mîntuitorul lui e fată, și cum a auzit, a chemat-o la sine, i-a dat haine muierești și apoi a luat-o de soție.

Împăratul acesta însă, mai nainte de-a se căsători cu Luminioara, era logodit cu altă fată de împărat. Și fata aceea căuta acuma toate chipurile ca să strice Luminioarei, s-o nenorocească, dar nemică nu i-a putut face. Și nici n-ar fi trebuit să caute a-i face rău, căci Luminioara nu s-a căsătorit din bună voie cu împăratul, ci numai din silă și de-aceea căută ea toate mijloacele, cum ar putea scăpa de el, cum ar putea mai degrabă și mai lesne fugi, doară-și poate ajunge odată scopul ce și l-a propus încă cînd s-a pornit de-acasă.

Și cum și-a pus în gînd, așa a și făcut.

Într-o zi, pe cînd împăratul, adică bărbatul ei, era dus nu știu unde de-acasă, a ieșit pe furiș la primblare

și cum a ieșit, nu s-a întors mai mult înapoi, ci scăpînd odată din prinsoarea în carea fără de voia ei a fost căzut, a apucat iarăși drumul spre răsărit și s-a dus, s-a tot dus, pînă ce a ajuns la un loc unde zăcea un om foarte bătrîn și neputincios, neputînd vorbi bine, ci numai gîngănea ca pruncii cei ce abia se-nvață a vorbi, iară părul de pe capul lui era alb ca laptele și lung pînă la glezne.

Luminioara, cum a văzut pre acest bătrîn, i s-a făcut milă de dînsul, l-a spălat frumos, i-a tuns părul cel lung de pe cap și apoi i-a dat să mănînce.

Bătrînul, după ce a mîncat bine și s-a săturat, și după ce și-a mai venit în ori a început a vorbi ca oamenii și-a întrebat pe Luminioara de unde vine și-ncotro se duce?

Luminioara i-a spus toată istoria ei, din fir în păr, cum și ce, că adică scopul ei este să meargă pînă la Soare, în care s-a îndrăgit și de a cărui dor nu mai poate răbda pînă ce nu l-a vedea.

Bătrînul, după această mărturisire sinceră, a început a-i descrie de-amăruntul, toată calea pe unde are să meargă, zicîndu-i :

— De-aice merge drumul drept la Soare, el este foarte lung, dară nu-i nicidecum primejdios. Una însă totuși trebuie să-ți spun. În calea ta vei întîlni un cîne, acelui cîne să-i dai bucățica asta de pîne, ce ți-o dau eu, și el nu-ți va face nemică, dară caută bine ca să nu fie altă pîne, ci numai aceasta, căci alta nu are puterea care o are aceasta. Iară după ce-i trece de cînele de care îți spun, vei ajunge la un palat foarte frumos și strălucitori, înaintea căruia se află o fîntînă. În palatul acela locuiește Soarele. Înainte însă de-a întra într-însul, să bei apă din fîntînă și apoi să intri înuntru.

După aceasta îi dete bătrînul o fălioară de pîne și-i dori cale bună.

Luminioara a mulțămit din toată inima bătrînului pentru pîne și pentru sfatul lui cel bun și părintesc și-a luat rămas bun de la dînsul și apoi s-a pornit iarăși la drum și s-a dus, s-a dus, pînă ce-a dat de-un cîne cu trei capuri, carele cum a văzut-o, deauna a sărit la dînsa și-a voit numaidecît s-o mînînce. Însă ea, cum a văzut că se repede la dînsa, i-a aruncat pînea ce-a căpătat-o de la bătrîn. Cînele, fiind pesemne foarte flămînd, s-a repezit

la pîne, a mîncat-o c-o lăcomie nespusă și apoi s-a făcut nevăzut, ca și cînd nici n-ar mai fi fost.

De-aicea s-a luat Luminioara și-a mai mers o bucată bună de loc, pînă ce a ajuns la un palat foarte mare și frumos, care strălucea așa de tare, încît nu te puteai uita mult la el, căci îndată îți lua vederile.

De-naintea palatului aceluia era o fîntînă foarte frumoasă. Luminioara, urmînd sfatul bătrînului, a băut apă din această fîntînă, și cum a băut, îndată a putut să se uite la palat, pe cînd mai nainte nu-i era nici de feli cu putință, căci i se-ntunecau vederile.

După aceasta a mers ea spre palat, s-a băgat încet înuntru și cum a intrat ce să vadă ?... vede pre mult doritul și căutatul său iubit, pre Soare, stînd la masă și strălucind așa de tare, cum adică numai singur Soarele și nime altul poate să strălucească așa de frumos. Și cum l-a văzut că e așa de tînăr, de gingaș și frumos, așa de tare s-a îndrăgit într-însul, că singură nu știa ce-a face mai întîi ?... să-l strîngă în brațe și să-l sărute cu înfocare ?... să-i descopere tot alcanul și focul inimei sale ?... sau ce să facă, ce să dreagă ?...

Dar las' că nici Soarele nu era de gheață. Și el cum a văzut pre Luminioara, îndată s-a îndrăgit într-însa, căci și ea nu era o fată, iac-așa... de rînd ca toate fetele, ci era o fată așa de frumoasă și fărmăcătoare, că să fi căutat în lumea întreagă, alta ca dînsul n-ai fi aflat...

Mama Soarelui însă, o bătrînă, bătrînă de cînd lumea și foarte răutăcioasă, aflîndu-se asemenea în casă și văzînd pre Luminioara că se apropie de feciorul său, care nu știa ce-i păcatul și cunoscînd-o după vorba ei că trebuie să fie fată, și nu fecior, după cum era îmbrăcată și temîndu-se ca să nu-l ducă în rătăcire, să nu i-l răpească prin frumusețea ei, a început a o blăstăma și-a zice :

— Tu fiica păcatului, care ai cutezat să străbați pînă în acest palat și ai voit să ademenești prin frumusețea și vorba ta cea dulce, pre fiul meu cel nevinovat, blăstămul meu pice asupra capului tău !... De azi înainte, să te prefaci în pasere și să zbori în toată ziua în sus, plîngînd pre fiul meu, pre frumosul și nepătatul Soare, pentru îndrăzneala ta cea mare, că ai venit pînă aice și ai vorbit cu dînsul !..

Și-ntr-adevăr că-ndată, după ce a rostit baba cuvintele acestea, Luminioara s-a prefăcut într-o păsăruică mică, pre care oamenii de-atunci și pînă în ziua de astăzi o numesc ciocîrlie și care mai în toată ziua zboară foarte sus în aer, cîntînd și plîngînd după alesul inimei sale, după scumpul său soare, pre care tocmai atunci cînd l-a aflat, după o cale așa de lungă și primejdioasă, a trebuit să-l piardă pentru totdeauna.

Iară sabia ce-a căpătat-o de la cele trei fete și celelalte lucruri ce le-a mai avut Luminioara, au rămas în palatul Soarelui.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, I,
(Siret—Suceava)

[LIA ȘI FECIORUL VÎNTULUI]

[...] Înșir o veste poveste, și-anume de pe cînd erau poveștile pe lume, dică nu de ieri, de-alaltăieri,

Ci de demult tare,
De cînd era bunica fată mare,

că de azi, cine s-apucă să spui, lesne-i prins cu minciuna pe limbă, și mai mare rușinea ! Ascultați-mă, dragii mei, și luați-mi vorbele mele drepte și adevărate. Cine n-a crede, întrebe pe alții și aducă-mi dovadă, să mă închin și eu. Cum am cumpărat-o, așa v-o vînd, dacă nu cumva mai ieftin de cum am plătit-o eu, că pentru povestea asta, șapte bătăi am mîncat de la bunică-mea într-o sară, să-i dau pace și să-mi pun capul pe pernă !

Ce era pe lumea asta înainte vreme ? Noroade și împărați ca și astăzi. Dar de bietele noroade cine ținea socoteală ? Nimeni. Nici pe atunci, cum nu ține samă nici astăzi. Numai zilele împăraților se scriau și rămîneau urmașilor ca să le știe ; cine cunoștea slova, le cetea ; cine nu, apoi le asculta și din om în om, umplea lumea. Așa au ajuns și în zilele noastre ; ca să nu se prăpădească, datorie aveți să le ascultați și dumneavoastră și să le spuneți și altora. Știți povața ceea :

Cine știe povestea asta și n-a spune-o,
L-a lua Maica Domnului de mîna stîngă,
Și l-a duce pe puntea strîmbă,
La mese strînse,
La făclii stînse.
Da cine va ști-o și-a spune-o,
La anul,
La luna,
La săptămîna,
L-a lua Maica Domnului de mîna dreaptă,
Și l-a duce pe puntea lată,
Unde judecă dreptii,
Și înțelepții,
La mese-ntinse,
La făclii aprinse,
Cu pahare pline
Și bucate bune !

A fost un împărat pe lume, Ciocîrlan-Craiul. Împărăția lui era mare și bogată, iar el vestit în toate vînturile. De ce anume era vestit, nu v-aș putea arăta, dar știu că despre fata lui, numai morții nu aflaseră. O chema Lia, dar cîte Lii nu sînt și azi ! Fata asta aud că n-avea pereche sub soare de frumoasă ; o mîndrețe de copilă, s-o pui într-o lingură de apă, să-ți faci cruce și s-o sorbi dintr-o dată. Asta ! Și de ani era cam așa, știți, cum e bobocelul de floare, gata-gata să se deschidă, cum e grîul cînd dă în pîrg. Tu stai cu secerea lîngă el și nu știi : să începi, ți-i teamă să nu fie prea crud ; să nu începi, ți-i teamă să nu se treacă.

Așa sta Ciocîrlan-Craiul pe lîngă Lia lui. Că veneau, vedeți dumneavoastră, peținori cîtă frunză și iarbă pe lumea asta, s-o ceară de nevastă. Cine n-a luat drumul spre castelul lui Ciocîrlan-Craiul ? Feciori de crai și de împărați, sute și sute ; feciori de boieri mari și mărunței, mii și mii, și de-al de noi, ce să mai zic ! Pe bunicul, numai bunica, cu vrăjitoare mare l-a mutat de la un gînd ca aista !

Și bietul crai își pierduse cumpătul, ca găina umbletul. Mă rog, ușor lucru îți pare să închizi și să deschizi ușa cui pleacă și vine ? Da să-i cinstești pe toți, cîtă cheltuială ! Și mă-ți întreba poate : da de ce nu alegea pe

unul și să puie cruce chinului ? Să vă spun ! Lesne-i s-alegi din doi, din trei, pe unul, dar dintre atîția, cînd toți sînt de viță și sămînță, cum focul negru să te legi de unul ! Nu-i așa ? Unul are ochi frumoși, altul are mustăți frumoase, unu-i așa, altu-i pe dincolo ; ce-i de făcut ? S-aleagă pe unul, războirea cu ceilalți îi stătea în minte ; s-aleagă doi-trei deodată, se mînie fata și-l rîde lumea. Hai să amîne și el de azi pe mîni.

— Că vezi, dragul meu, chiar acuma nu putem intra în vorbă. Una, că-i fata prea crudă și aș vrea s-o mai cresc și pe urmă, la o nuntă, cîte nu trebuiesc ! Zestrea în casă nu-i gata și împărăteasa zice că tocmai la iarnă pune războaie pentru covoare și lăvicere ; al doilea, nici de cheltuială nu prea am, că uite an, ne-a cam dat înapoi seceta și puținele parale am strîns. Dumneata, mai așteaptă să mai vedem ; fata asta mi-i de măritat și tot am s-o mărit și tot a unuia dintre voi are să fie, că nici eu n-oi ținea-o să îmbătrînească și nici vlădica s-o ibovnicească !

Și eu, să fi auzit vorbele aistea din gura împăratului, ce puteam face altceva, decît să-mi iau căciula din cap, să mă închin și să-mi iau ziua bună și, să ne vedem sănătoși !

Dar iaca alt rău mai mare, că feciorii toți, purtînd nădejdea Liei, nu se mai gîndea nici unul la însurătoare cu altcineva decît cu dînsa ; de asta mocneau în ele fetele de pe la sate și tîrguri și să nu spun minciuni, zău, s-o fi prins nebunele de fete pe Lia, așa mai la o strîmtoare, nu știu dacă nu se întîmpla moarte de om ! La urma urmei, văd ele că alt chip nu-i, decît să facă jalbă la împărat ; să-și mărite în grabă odrasla, că ele îmbătrînesc cu zile. Fac jalbă, o duc sus și împăratul, cu adevărat pus pe gînduri, se hotărî să taie pînza. Ochește azi, ochește mîni, ochește pe feciorul Vîntului și-i spune :

— Să vii peste o lună să facem foile de zestre, și pe urmă, într-un noroc !

Hm ! Doamne, Maica-Domnului ! Vorba ceea, gata, gata, numai să vrea fata, dar vorba-i, vrea Lia ori ba ? Nu vrea, nu vrea și pace să se mărite cu un om pămîntean. Păi atunci, cum făcea tată-său negustoria, așa, fără să o-ntrebe ? Cum fac și azi unii ; dacă-s de la munte, umblă după gineri de la cîmp ; dacă-s plugari, cearcă să-și mărite fetele pe la tîrguri, apoi cei de la tîrguri se înalță mai sus, vor gineri de cei cu slujbe și cu straie nemțești.

Îi spune și Liei, împăratul și fata rămîne galbenă ca ceara cea curată.

— Că-i frumos feciorul Vîntului, draga tatii, și-i mintos și are averi și ce n-are ?

Și fata tăcea și se întuneca tot mai mult.

Și aicea nu pricep eu un lucru ! Cum se făcuse că Lia se îndrăgise de chipul fără seamăn al Soarelui ? Să fi fost pe atunci Soarele om ca toți oamenii, nu știu, dar de bună samă că așa era. Și-i era drag Liei Soarele, cum mi-i mie dragă viața și încă mai mult. Ieșea dimineața în cerdacul curților și îl privea cum suie încet-încet crestele munților frumoși, cum se înalță pe pînza cerului către prînzul cel mare și către crucea zilei, unde stă acolo sus, să-și vadă împărăția lui, toate împărățiile lumii, cum pleacă apoi și scoboară la vale tot frumos și se ascunde după zările sfințitului.

Cine poate să fie mai mare pe lumea asta ca Soarele ? Nimeni ca el ; el dă viață și veselie tuturor. Și mai frumos ca el ? Nimeni, că el e podoaba lumii. Și după ce nu se mai vedea, sta Lia, fata de împărat, pînă noaptea tîrziu și se gîndea la ibovnicul ei.

Împăratul o vede pălind de-o jale, dar de priceput, nu se putea pricepe ; și nu s-a priceput pînă într-o seară, cînd a auzit-o cîntînd cîntecul cela care de-abia, de-abia, mi-l aduc aminte :

Frunză verde iarbă neagră,
Cîntă-n frunză de dumbravă,
Cînt-o păsărică-n iarbă.
Trece dorul și mi-o-ntreabă :
De ce-i tînără și slabă ?
— Taci, dorule, că ți-oi spune.
Cîte-am pătimit pe lume !

și mai încolo, nu-l mai știu.

Împăratul și-a închipuit că boala fetei îi pribeagă și nu i-a cercat rădăcinile. Feciorul Vîntului a venit din nou, și împăratul i-a adăogat :

— Cam bîrnîie fata, ginere, dar am s-o înduplec eu, că nu părintele face după voia feciorilor, ci feciorii se dau după voia părinților ; și apoi, știi că ursul nu joacă

de voie. Dumneata du-te acasă, strînge-ți nuntașii și vino, că oi pune și eu cele de nevoie la cale.

Cu-adevărat, la curte au început de toate. Bucătărițele s-au pus la cuptoare, s-au trimis vornici după lăutari, mă rog, cum îi datina și obiceiul. Și toți păreau bucuroși, numai Lia domnița, stătea amărîtă și nu scotea un cuvînt cu nimeni. O cuprinse deznădejdea cea omorîtoare, care apucă pe omul fără nici un sprijin pe lume. Și ce-i mai rămîne celui singur, decît să-și închidă inima, să se roage și să se plîngă cu lacrimi icoanelor ? Căzut-a fecioara în genunchi înaintea Maicii-Domnului, fără putință de a-i grăi cuvînt ; și a stat îndelungată vreme, cît inima Prea-Curatei-Fecioare s-a îndurat și a mîntuit-o, dragii mei !

Povestea mea se-ncheie. Cine n-a auzit și nu cunoaște ciocîrlia, pasarea cea cu limbă meșteșugită, care se ridică primăvara cîntînd în văzduh, rugîndu-se parcă laolaltă cu noi lui Dumnezeu, care ne poartă tuturor de grijă ? Zice lumea, zic și eu și cred că Lia, fecioara lui Ciocîrlan-Craiul, se întrupează în pasarea asta cu altă făptură, dar tot cu inima veche, inimă ruptă de durere.

Poate că chipul soarelui nu mai este cel de demult, dar dragostea fecioarei nu s-a schimbat. Asta să ne fie pildă de fire statornică în cuvinte și fapte.

Vrea ciocîrlia să se înalțe către ibovnicul ei, dar nu poate, că-i lungă calea pînă la dînsul ; cîntă și se ridică, pînă ce dă de plaiurile vîntului turbat. Vîntul o ametește și ciocîrlia se lasă în jos, fără suflare. Așa se întîmplă de sute de ani, și s-a întîmpla încă multe sute de-acum înainte, pînă cînd Ziditorul-Lumii se va îndura și va schimba unele din rosturile pămîntului nostru.

TUDOR PAMFILE, *Cerul*,
(Dobrogea ?).

POVESTEA CIOCÎRLIEI

Cică era odată un împărat și o împărătească.

Ei se bucurau de toate bunătățile de pe lume și pe deasupra aveau și doi copii, frumoși fără samăn. Pe fată o chema Lia, iar pe băiat Soare. La Lia te puteai uita,

dar la Soare ba, căci fața lui lucea ca aurul și părul tot așa, de-ți lua ochii. Multă vreme nu s-au bucurat părinții de așa mîndrețe de copii, căci s-au călătorit spre lumea cealaltă, lăsîndu-și odraslele în grija Domnului. Și au rămas orfanii singuri, singurei, în tot palatul acela.

Pe vremea aceea umbla Sfîntul Petre pe pămînt, să facă bine oamenilor și să tămăduiască necazurile celor ce sufăr.

S-a oprit el și la palatul împărătesc și a văzut că și în palat e multă suferință, ca la casele săracilor.

— Sfinte-Părinte, ai milă de noi ! — ziseră copiii într-un glas. Avem toate bunătățile pămîntului, dar nu ne mai trebuie. De cînd ne-au murit părinții, dorul și jalea ne omoară în această casă pustie. Nu mai putem sta aici ; ne ducem în toată lumea. Ia-ne și pe noi, Sfinte Petre !

Inima Sfîntului Petre s-a înduioșat de mila orfanilor împărătești ; și a grăit atunci bătrînul binefăcător :

— Feții mei, Dumnezeu a orînduit ca fratele și sora să nu stea împreună toată viața. Pe tine Soare te-oi lua la cer, dar tu Lie ce te-i face ?

După ce copila se gîndi o clipă, sări de colo :

— Să mă faci taică părinte, o păsărică. Să plutesc în apele albastre ale văzduhului, să uit jalea și dorul părinților, cînd și cînd să mă pot înălța la cer, ca să-mi văd fratele... și așa viața mea o fi mai frumoasă ca aci...

N-a apucat să mîntuie bine vorba, că Lia s-a și prefăcut într-o păsărică mică, cu penele cenușii și cu ciocul ca un ghimpe de salcîm.

— Ciocîrlie să-ți fie numele de acum — zise de colo Sfîntul Petre.

Și numai ce a prins păsărica a ciripi în jurul palatului și a-și lua zborul în aerul limpede al zilei ; ca o sfîrlează să urcă bătînd din aripi, tot mai sus... tot mai sus...

Chirr ! chirr ! chir ! chir !
Turit, turit, turit, turit !
Chirrrr ! chirrrrrr !
Turit, turit, turit, turit !
Chior ! chior ! chiorrrrr !

Sfîntul Petru luă pe Soare de mînă și se urcă cu el la cer și acolo îl închise în palatul de sticlă albastră al cerului.

Frumos o fi în cer, dar dorul de părinții morți, de sora lăsată pe pămînt, îi rupea inima. Și atunci, seara se uita cu tristeță prin sticla albăstrie a cerului, în jos, doar o vedea pe sora Lia, Lia ciocîrlia. Și iată așa fața lui de aur se arată și luminează pămîntul și lumea se bucură de lumina lui. Și atunci ciocîrlia, cum îi zărește fața, se ridică în zbor spre el, în ciripiri și rugăciuni către Dumnezeu, să-i deschidă porțile cerului și s-o lase să-și vadă frățiorul.

Bătrîna de la care am auzit povestea asta, spunea că ciocîrlia în cîntecul ei zice cuvintele acestea :

Turit, turit, turit,
La cer eu m-am suit,
Fratele soare m-a zărit,
Fața lui a îngălbenit ;
Turit, turit, turit, turit,
Chir, chir, chirrrrr !
Și la el că m-a chemat ;
Sfîntul Petre cum a aflat,
Că spre cer eu m-am urcat,
Turit, turit, turit,
Chior, chior, chiorrrrr,
Vînt turbat, că mi-a trimis,
Și pe loc m-a amețit,
La pămînt că m-a trîntit,
Turit, turit, turit...

Și cînd zise „m-a trîntit", atunci sfîrșind cîntecul, se lasă în jos ca o săgeată și se ascunde în ierburile de pe pămînt.

După ce și-a venit în fire și se odihni puțin, iar se urcă și iar căzu, dar la soare tot n-ajunge. Și în fiecare zi făcu așa, de cînd e povestea asta ; și cît îi lumea și pămîntul Lia-ciocîrlia se va urca mereu, dar tot nu va ajunge la cer.

Așa a mers vestea
Așa-i și povestea.

APOSTOL D. CULEA, *Povești cu animale...*, 46.

CÎRTIȚA ȘI CIOCÎRLIA

Era o zi frumoasă de primăvară. Alături de Sterea Mitoi, popa, ce cînta de zor și cu foc un cîntec de-al lor, în poștalionul cu păcănitori, tras de doi cai pietroși ce jucau, eram pe drum, drum de Bărăgan, întins ca pe o tipsie, spre niște locuri dinspre Făureanca.

Cîmpul, cît vedeai cu ochii, parcă era măturat. Colțul ierbii nu spărsese încă coaja pămîntului. Vîntișorul vioi ce venea să împrospăteze firea și să umple plămînii de viață, mîngîia coamele cailor, ori cîte o buruiană uscată ce mai rămăsese în picioare ici, colo, care a sfidat o iarnă întreagă sălbătecia crivățului și a troienilor lui.

În liniștea profundă ce vorbea, o ciocîrlie se-nalță, beată, tot mai sus către văzduhuri.

— Știți de ce cîntă ciocîrlia, domnule Lache ?

— ?

— Își caută boii.

— ?

— Păi, cică, e mult de atunci, se-mprietenise cîrtița cu ciocîrlia.

Iernatul le era greu de dus și de trecut. Cînd se topeau zepezile primăvara și soarele începea să încălzească, începeau și ei să se mai vadă. Pe mușuroiul negru de pămînt ce scotea cîrtița, se așeza ciocîrlia și guralivă cum a fost și este, începea să-i spună verzi și uscate, de ce vedea ea prin înaltul cerului, unde se înălța beată de fericire.

Cîrtița, tăcută cum era din fire, asculta și mai făcea cu botișoru-i semne de aprobare, ca o-nțeleaptă, ce vorbește puține, dar știe multe. Lungi sînt taifasurile lor pe mușuroi. Ea crezîndu-se ceva mai sus, cuprinzînd cu ochii, hăt departe, din înălțimea la care se afla, iară cîrtița cu un bot de-al ei deasupra pămîntului, ieșită la una din găurile palatului măriei sale de sub pămînt, ce nu se sfîrșesc. Mai erau ele deranjate de un iepure curagios, care speriat de cine știe ce bîrzăune ce i-a bîzîit pe la ureche, luîndu-l cine știe drept ce haită de ogari lătrînd pe urmele lui, fugea orbit, dînd năvală peste prietenii noștri, întîlniți la sfat.

Începuse primăvara, și de, trebuia să se gîndească și ei la gospodăria lor și la rînduielile ei. Trebuia să iasă la arat.

Și au scos în zori de zi plugul lor cu șase boi. La roată era Simbotin și cu Vinerean, mijlocaș Miercan și cu Joian și înaintași, Lunel și cu Mărțian. Trăgeau ei din puteri brazdă adîncă și fără șioi, căci cîrtița voinică, se făcea turtă, apăsînd pe coarne și fierul plugului se înfigea în pămînt la grindei. Boii, parcă nici nu trăgeau, căci lia-ciocîrlia, sărea cînd pe un resteu, cînd pe un cap de tînjeală, cîntîndu-le plavanilor la ureche, fiecăruia, cînd pe ciripituri înalte și cristaline, cînd pe triluri lungi, de parcă nu se mai sfîrșeau.

Și ar fi dus bieții boi brazda dreaptă pînă la capătul pămîntului, de dorul cîntecului, dacă la capul locului nu le aducea aminte cîrtița :

— Cea Simbotin, la brazdă.

Și drepte ieșeau brazde[le] lor, ca linia de tras la țintă.

Mergea plugul nostru cu ai lui plugari, fără să mai știe ce este acea popas de prînz, ori de namiezi. Doar soarele pe cer le suna ceasul de oprire, cu foamea și oboseala ce-i cuprindea.

De prînz nici n-ar vrea să se oprească, dar de nămiezi odată, cînd cădea arșița ca de plumb topit, i-au prins o oboseală și o foame, din cele ce te fac să te împleticești.

— Hei, mă frate lie ciocîrlie — zise cîrtița — tu, tot cîntînd și zburdînd din jug în jug, uiți de mine că trebuie să apăs din rinichi, ca să țin brazda dreaptă și adîncă și de bieții boi, ce au scos limbile gîfîind din greu. Ia să oprim să mai punem ceva, cu în bot, tu în cioc și boii noștri în gură, că doară ne-o fi destul din zori de cînd răsturnăm pămîntul într-una.

Și au mîncat ei bine și vitele așișderea. Și după masă, fiecare închiseră cîte un ochi, pentru a se mai odihni.

Ce somn or fi dormit ? Somn de gîngănii, mai mult treji decît dormiți. Și cît or fi dormit ?

Dar cînd s-au trezit, ia plugul și ia boii de unde nu-s. Nici tu Simbotin, nici tu Vinerean, nici tu Mercan, nici tu Joian, nici tu Lunel cel bălan ca laptele și blînd ca mielul, și nici tu Mărțian. Plînsetul și strigătele cîrtiței, dar mai cu osebire ale ciocîrliei, cine nu le-a auzit căutîndu-și boii ?

Și au hotărît să plece întru căutarea lor. Cîrtița să-i caute prin pămînt, pe sub pămînt, iar ciocîrlia prin văzduhul cerului.

Și a pornit cîrtița pe sub pămînt și ori de cîte ori crede că a dat de plugul cu boii ei, vrea să iasă, făcînd cîte un mușuroi. Ciocîrlia cîntă cîntecele ce le cînta boilor ei, pentru că doar o auzi-o și or recunoaște-o și înălțîndu-se, privește mereu în jos, pe pămînt, și ori de cîte ori vede cîte un mușuroi ieșind, se lasă ca o săgeată, crezînd că-s boii pierduți, pentru a și-i lua, dar înșelată, se ridică și mai sus și mereu îi cîntă.

Vara, cînd grînele sînt mari, se înalță ciocîrlia pînă nu se mai vede, căutîndu-și mereu boii, iar cîrtița caută de zor pe sub pămînt, făcînd cîte un mușuroi la fiece dată, cînd crede că aude mugetul boilor pierduți.

Asta caută acum ciocîrlia acolo sus.

Eu de mult cu gîndul eram în povestea lui și-mi spuneam : „Ce calendar mai fantastic ca acela după care trăiește omul nostru de la țară pe care-și razimă toată viața lui atît de sănătoasă sufletește".

Prof. M. VULPESCU.
Bărăgan, 1937, nr. 2

LEGENDA CUCULUI

Dumneavoastră greșiți ; credeți că pe cuc, cuc îl cheamă. Pe cuc îl cheamă Ștefan. Așa o spune povestea.

Cică au fost odată doi frați ; pe cel mare l-au chemat Ștefan, iar pe cel mai mic Cucu. Deoarece Cucu era un băiat de totul mititel, mamă-sa l-a încredințat fratelui său mai mare, să aibe grije de el. Ștefan, cel mai mare, l-a îngrijit cît l-a îngrijit, în urmă i s-a urît de această slujbă. El ar fi dorit să fie slobod, nelegat de frate-său, ca să poată merge a se juca cu ceilalți copii.

Ce să facă ? Cum să scape de el ?

Într-o zi l-a dus pe Cucu în pădure și l-a lăsat acolo. Bietul Cucu a rătăcit, nu știu ce i s-o fi întîmplat, destul e că de urmă nu i-au mai dat. Fiind tras la răspundere, Ștefan mărturisi în sfîrșit ceea ce făcuse cu frate său.

Iar mamă-sa, năcăjită, l-a blestemat așa :

— Să te bată Dumnezeu ! Tu ești de vină pentru peirea fratelui tău ! Pasăre să te faci, și să n-ai răgaz, nici liniște ! Să umbli din creangă-n creangă, din pădure în pădure, din codru în codru, tot strigînd pe fratele tău ! Iar de nu-l vei găsi, neam de neamul tău la fel să facă !

Abia rosti mama acest blestem, cînd deodată ce se întîmplă ? Ștefan se prefăcu deodată-n pasăre și zbură spre codru.

De atunci, el zboară din creangă în creangă, din pădure în pădure, din codru în codru, tot chemînd pe frate-său pierdut.

Nu l-a găsit ! Neam de neamul lui a rămas sub același blestem. Cu toții caută pe Cucu, pe fratele pierdut, în zadar !

Nici un blestem nu se prinde, ca blestemul de mamă.

„Astra Maramureșului", 1927, nr. 24.
(Săpînța—Maramureș)

CUCUL

Au fost odată doi oameni, un bărbat și o muiere și au trăit în desfătări lumești foarte bine.

Copii nu aveau și trăiau de almintrelea bine, numai că se tot gîndeau că dacă vor slăbi, cine o să-i ție, că ei n-au pe nime.

Cerut-au ei într-una de la Dumnezeu ca să le deie un copil, ori și doi. Bunul Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea lor și i-au dăruit cu doi copii, amîndoi feciori și erau Doamne așa de frumoși și de faini, de nici n-au mai fost așa de frumoși, nici n-or mai fi și nici să nu mai fie.

Așadar, cei doi copii trăiau foarte bine laolaltă, de nici nu-i putea despărți nimenea de lîngăolaltă.

Jupîn Satana însă a țîpat între ei mînie, pizmă și ură și au început la sfadă și la ceartă și s-au certat, pînă ce li s-a urît părinților de ei și le-au dat următorul blăstăm :

— Despartă-vă Domnul-Dumnezeu deolaltă și atunci să vă mai întîlniți, cînd va întîlni cerul cu pămîntul și luna cu soarele.

Așadar, bunul Dumnezeu s-a mîniat pe cei doi copii și primind blăstămul părinților, i-a făcut două păsări și i-a despărțit, zicîndu-le :

— Voi să nu vă mai întîlniți pînă atunci, pînă se va întîlni cerul cu pămîntul și luna cu soarele și în ziua de Bunăvestire, i-a trimis în două părți ale lumii.

Pe acei doi copii i-a chemat pe unul Cucu, iar pe unul Vartolomeu și dacă i-a despărțit Dumnezeu delaolaltă, pe Cucu l-a trimis încolo iar pe Vartolomeu l-a trimis încoace și le-a zis lor :

— Voa doi copii, în trei luni de zile în tot anul, să tot strigați unul pe altul și să nu vă mai puteți întîlni.

De-atunci zic oamenii că vine cucu de la Blagovești-tenii.

Așa zic oamenii, că cucul numai un ou ouă și îl clocește pițimpărătușu, iar după ce scoate puiul, îl hrănește cu apă și mîncare, pînă ce crește mare și îl învață să cînte : „cucu". Pițimpărătușu este o pasăre mică, de coloare roșu-gălbior.

DUMITRU RAIU,
„Foaia poporului", 1895—1896.
(Lupșa—Alba)

[FRAȚII CU PĂRUL DE AUR]

A fost odată un împărat și-a avut doi feciori : pe Cucu și pe Ștefan, amîndoi cu părul de aur, pe umere aveau cîte un luceafăr, pe pepturi semnul lunei și a soarelui, iar fața lor strălucea ca și peatra cea scumpă.

Împăratul a pornit la un război mare, din care nici nu s-a mai re-ntors, căci dușmanii l-au omorît.

Înainte de-a pleca împăratul la acel război, a zis fiilor săi :

— Ascultați, fiilor, ce vă spun ! Eu mă duc la război, iară voi rămîneți în pace cu mama voastră și de cumva

s-ar întîmpla, ca eu să mor în acest război mare, atunci în locul meu vei urma tu, fiule Cucu.

După sfîrșitul bătăliei, auzind împărăteasa despre moartea soțului ei, îndată strînse sfat mare și întări în scaunul împărătesc pre fiul ei Cucu, precum lăsase tatăl său.

Lui Ștefan însă nu-i păru bine de aceasta și începu a pizmui pre frate-său. Văzînd aceasta mama lor, se încercă destul a-i împăca; însă toate fură în deșert, căci nici unul nu voia decît împărăție ori moarte.

Lucrul deveni la luptă între cei doi frați și Ștefan învinge pre frate-său Cucu și-l alungă de pe scaunul împărătesc.

Atunci auzind despre aceasta tatăl lor, care se afla în cealaltă lume, scrise numaidecît o carte și dînd-o unui corb, îl slobozi pe buricul pămîntului să iasă afară în lumea cea nouă cu cartea și să o dea feciorului său acuma împărat.

Dar Ștefan nu băgă în samă nici înfruntările tătîne-său, că nu face bine și așa lucrul rămase ca mai nainte.

Mama lor supărată foarte, s-a bolnăvit greu și înainte de-a muri chemă pre amîndoi fiii la sine și se încercă încă odată și mai pe urmă a-i împăca.

Văzînd și de astă dată, că sfatul ei părintesc nu-l primesc, li zise:

— Dacă nu mă ascultați voi pe mine, eu vă blastăm cu lacrimile în ochi și cu limbă de moarte, ca Dumnezeu să vă desparte deolaltă, pe unul la răsărit și pe celălalt la scăpătat, și oricît vă veți încerca a vă întîlni laolaltă, să nu vi se împlinească această cerere a voastră!

Zisînd acestea, dînsa muri, iară pisma între cei doi frați urmă și mai departe.

Nu mult după aceste, pre cei doi frați începu a-i dojeni conștiința din lăuntru, aveau visuri grele în care tatăl și mama lor vorbeau cu dînșii, că nu e bine să mai aibă pismă între sine.

Atunci cei doi frați își aduseră aminte de blăstemul mamei lor, și așa Ștefan chemă pe frate-său la sine, pentru a se împăca laolalt.

Văzînd mama lor, că deși tîrziu, totuși se iartă unul pre altul se îndură a le ușura încîtva blăstămul, și așa ceru de la smei din ceea lume, ca pre ambii frați să-i

prefacă în două paseri; apoi Ștefan să rămînă în lumea cea nouă, iară Cucu să fie adus în lumea cealaltă, la tatăl său și mama sa.

Aceasta se-ntîmplă numaidecît. Acel Ștefan e paserea de la noi, care cîntă „cucu“ și atunci strigă pe frate-său din ceea lume; iară acela de acolo răspunde Ștefan! Adică se strigă frații unul pe altul.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română I.

APA SOMNULUI

Se povestește din bătrîni, că într-o vreme trăiau doi frați: Mitru și Gogu. Amîndoi erau păstori și aveau oi cu sutele și cu miile. O jumătate din aceste oi erau albe, iar cealaltă jumătate negre. Și s-au înțeles între dînșii, ca Mitru să aibă în îngrijire oile cele albe, iar Gogu pe cele negre. Înțelegerea n-a fost grea, că de cînd sîntem oameni pe pămînt, o dragoste mai mare și mai curată ca între Mitru și Gogu, nu se mai pomenise. Mai toată vremea erau nedespărțiți, ajutîndu-se și îmbărbătîndu-se unul pe altul.

Într-una din zile, Mitru, atras de niște poieni cu iarbă verde și fragedă, ce le vedea în vîrful unui munte înalt și neumblat pînă atunci de picior omenesc, o porni într-acolo, cu turma sa de oi albe.

Și într-adevăr că erau nespus de frumoase poienele acelea, iar iarba cum nu se văzuse mai grasă și mai fragedă. Mitru se așează la umbra unor brazi înalți, cînd auzi susurul plăcut al unei ape dintr-un izvor ce curgea în apropiere.

Cuprins de sete, se duse și bău după pofta inimei.

[?] Bietul Mitru se freca mereu la ochi, crezînd că nu vede bine și nu mai știe ce să gîndească: „Doamne, dar ce-i asta? Doar n-oi fi dormit un an de zile“. Așa își vorbea Mitru sie însuși. Se coborî din muntele cel înalt, pe de o parte, ca să-și caute turma de oi, iar pe de altă parte, ca să-l întîlnească pe iubitul său frate Gogu. Dar în vale și peste tot, întîlni tot oameni necu-

noscuți, îmbrăcați în altfel de straie și care vorbeau chiar o limbă cam deosebită. Îi întrebă de Gogu și de turmele de oi albe, și de oi negre, dar oamenii îl credeau sau vreun străin venit de undeva de departe sau că nu e în toate mințile. Nimeni n-auzise măcar de vreun Gogu și nu văzuse două turme de oi cum spune el: una albă și cealaltă neagră.

După ce străbătu și răscoli toți munții, toate pădurile și toate văile pe unde umbla el, și Gogu cu oile, Mitru se duse în sat, acasă, în nădejdea că acolo o afla ceva vești despre frate-său.

Cînd ajunse însă la marginea satului, se opri năuc și înmărmurit. Satul nu semăna de loc cu cel pe care îl știa el așa de bine. Și străzile nu mai erau orînduite așa cum le lăsase și casele erau cu totul altfel. Cît despre locuitori, aceștia erau și mai schimbați. Schimbați și la port și grai. „Dar ce-i asta Doamne Dumnezeule" își zise bietul Mitru. „Nu cumva mi s-a strîmbat văzul? Sau nu cumva nu m-am trezit încă din somn?"

Se îndreptă spre casa părintească, dar în locul acela era acum altă casă, în care trăiau alți oameni, care îl luară drept nebun, cînd îi întrebă de frate-său Gogu.

— Nici nu s-a pomenit aicea vreun păstor cu numele de Gogu — îi ziceau ei, uitîndu-se la el ca la o dihanie picată cine știe de unde.

Nenorocitul de Mitru nu mai știa pe ce lume se găsește. Simți numai că foamea îl strînge rău de tot și se duse la un brutar, ca să-și cumpere un codru de pîine. Luă pîinea și scoase un ban de argint, ca să o plătească.

— Băiete — îi zise brutarul — banul ăsta e vechi și nu mai merge. Dă-mi altul.

— De ce să nu meargă? — întrebă Mitru, care cădea din mirare în mirare. — Nu vezi că pe ei stă chipul împăratului nostru Furtună?

— Da, dar sînt mai bine de trei sute de ani de cînd a murit Furtună și acum domnește Crivăț-Împărat. Pe semne oi fi rămas și tu din vremea aceea.

La vorbele acestea, mintea păstorului Mitru fu luminată ca de un fulger. „Care vasăzică, eu am dormit trei sute de ani" — își zise el — „și de aceea mă simt așa de străin și nimeni nu știe să-mi dea vreo veste despre bietul meu frate Gogu!"

Lăsă pîinea și ieși în sat, fugind mereu, pînă ce ajunse în vîrful aceluiași munte unde dormise trei sute de ani. Acolo se porni pe un plîns amar. Din multele lacrimi ce vărsă, se făcu un izvor, care din munte, își luă drumul la vale. Astă[zi] nu mai este izvorul acela. Din apa ce-a rămas din vremea aceea, s-a format însă o floare. Crește primăvara prin munți și prin văi și ei îi zice „pîinea cucului".

Mitru plîngea și printre lacrimi îl chema mereu pe fratele său:

— Gogu! Gogu — striga el necontenit și ziua și noaptea.

Cutreiera munții, străbătea păduri și văi întunecoase și striga mereu:

— Gogu! Gogu!

La urma urmelor, Dumnezeu cel bun avu milă de sărmanul păstor și-l prefăcu într-o pasăre, care este cucul. De aceea, oamenii din partea locului, cred că atunci cînd cucu cîntă: „cucu! cucu!, această pasăre nu e altceva decît păstorul Mitru care își cheamă pe frate-său: „Gogu! Gogu!"

„Adevărul la sate", 1925, nr. 1.

LEGENDA CUCULUI

Cică într-un sat trăiau doi frați: pe unul îl chema Ion si pe celălalt Cucu.

Cucu era mai mic, un băiețandru cam de optsprezece primăveri, dar Ion, era om în toată firea și însurat și fiindcă erau frați buni, ședeau cu toții la un loc.

Cucu ținea tare mult la Ion și-l ajuta la toate, însă acesta era cam sanchiu și-și cam temea nevasta. Ea era un pui de femeie și jumătate, frumoasă și vrednică și-apoi Ion era și cam boieros; toate treburile casei le lăsa pe spinarea lui Cucu; iar el nu umbla decît după cîștig, ceea ce făcu pe nevasta lui să ție mult la Cucu, ba încă să-l îngrijească să nu sufere de nimica; bună oară, la joc cine ieșea cu cămașa cea mai frumoasă și brîul bătut

cu mărgele și cu fluturi, decît Cucu ; lucru ce cam dădu de bănuit în lume și să vorbească gurile rele, vorbe cu înțelesuri ciudate.

Oricît de bine era corcolit băiatul, el nu băga în seamă la nimic, că el știa că muncește și face să fie răsplătit măcar cu atîta și apoi gîndurile lui erau la brîndușile de fete din sat, cu care duminicile se ținea de mînă la horă și cu care petrecea în tîlcuri și cimilituri, la șezători.

Dar vorbește azi, vorbește mîine, omul oricît de surd ar fi, i se pare că aude, și cel prost că înțelege. Și Ion băgă cu vremea așa în cap, gînduri că lumea parcă are dreptate, că prea îl dichisește pe Cucu, Catrina lui, cum s-o cheme și prea îl laudă la lume. Și oare în lipsa lui nu-i vreo drăcie pe-acasă ? Și prinse a-și spiona nevasta. Nu cumva chiteşte ceva ?

Și lucru dracului, destul să-ți intre astfel de gărgăuni în cap, c-apoi nu scapi așa cu ușorul. Și zi cu zi, prinse să-l roadă bănuiala și să-și zică : „cum se poate femeia lui să-l înșele, femeia lui cu care s-a luat din dragoste. Și încă cu cine ? Cu fratele lui !“

Și se uită și asculta ; cînd vorbea nevasta cu Cucu, i se părea că privirile n-au decît lumina dragostei și tot cuvîntul auzit, îl tîlcuia în mintea lui că ar fi însemnînd cutare și cutare lucru, iar cînd ea îi zicea : „Cucușor, ia repede tu cofele și umple-le cu apă“, i se părea că dezmierdarea asta vine din prea multă fericire de dragoste, ce-i picură pe sufletul ei. Și-i seca inima omului și-l ardea pe suflet, ca și cum i-ar fi turnat cineva o oală cu apă fiartă pe inimă. Dar nu putu să ție mult ; chinul ajunsese a-l roade ca și cariul pe lemn și nu mai putu răbda.

Se făcu într-o zi că se duce la un tîrg departe, cu chirie, pentru cîteva zile și-l lăsă pe Cucu și pe nevasta acasă.

Dar merse numai pînă la un loc și după ce bău bine la un rateș, noaptea, pe cînd dormeau și apele, veni acasă. Lăsă carul într-un dos ; cîinii îl cunoșteau, dar cum să-i prindă ? Acoperișul casei, ca la țară, la cele mai multe case, de paie ; se sui pe șură, pe urmă pe casă ; făcu o gaură cu mîinile în paie și intră în pod încet însă cu

barda la el ; din pod, încet, încet, se coborî pe scară jos și era lună, lună ca ziua.

Ascultă ; dar urechile îi huiau, capul lui era un clocot și inima îi bătea să-i spargă coșul pieptului și i părea în tăhuiala lui de băutură, că aude ceva, un rîset, parcă veneau glasuri incete de dezmierdare, ceea ce îi făcu să răcnească și să deschidă cu putere ușa. Perdele de lumină, lăsate de lună pe ferestre, zugrăveau cercevelele drept pe lutul din mijlocul casei și lumina tot cuprinsul și arăta pe Ion în toată înfiorătoarea lui înfățișare, cu părul vîlvoi, ochii holbați și vinele feței ieșite și cu barda, gata să lovească. La răcnetul lui, Cucu care dormea pe laiță la fereastră și nevasta care era pe cuptor, săriră ca arși și răcniră : „ce este ?“, iar cînd dădu cu ochii de frate-său crezu că a înnebunit și strigă :

— Bădică, ce vrei să faci — și dînd năvala la una din ferestre, ieși afară și a prins a fugi.

Ion, văzîndu-se înșelat în așteptarea lui, îi căzu barda din mîini și-și lăsă capul în jos, ca un osîndit.

Și s-a dus Cucu, s-a tot dus, înspăimîntat și prins de jale și s-a dus peste cîmpi, prin grădini, prin rîpi tot uitîndu-se înapoi cu grijă și înfricoșat de i se părea și în umbra lui chipul lui frate-său amenințător.

Și a ajuns într-o vale, la poalele înverzite ale unui munte stîncos. Trăznetul, se vede, a desprins cîndva o bucată din trufia lui și a trimis-o prin un loc deschis, tocmai acolo. El, trudit de atîta fugă, n-a mai putut merge și s-a așezat pe dînsa și a prins a plînge cu amărăciune, prins de mii de bănuieli și gînduri. Și a plîns și a plîns, de nici mîncare nu i-a trebuit. Și a plîns pînă s-a uscat și inima în el și, de multă jale s-a topit, de n-a rămas din el decît un izvoraș de lacrimi, ce curgea din stîncă.

Și a văzut Ion nebunia, însă în locul orbitoarei temeri de înșelăciune, veni alta mai omorîtoare, mustrarea de cuget, care nu-i dădu răgaz mult și se luă cu femeia în urmă lui frate-său, strigîndu-l prin păduri și prăpăstii.

— Măi Cucule ! Măi Cucule ! Vino acasă măi, că am greșit.

Se uitară în toate fîntînile și în toate iazurile zile și nopți, nedormiți, l-au căutat mereu, pînă au dat de stînca

cu izvorul de lacrimi. Aici topiți de oboseală, își puseră gurile arse de sete la crăpătura stîncii, însă cum sorbiră se și prefăcură în două păsări sure.

Și atîta în sufletul lor erau de deznădăjduiți, încît nu băgară de seamă schimbarea lor și prinseră a colinda meleagurile și pădurile și deci atîta îl chemară și-l îmbiară, că de la o vreme li se luară glasul și nu mai puteau striga decît „Cucu ! Cucu !“ și așa erau de zoriți în căutarea lor, încît lăsau ouăle în cuibul altor păsări, să le clocească.

Oamenii, dintr-un început, s-au minunat de această pasăre și neștiind cum îi zice, i-au pus porecla după strigătul ei : „cucul !“ și cucu a rămas pînă în ziua de azi.

ION DRAGOSLAV
„Albina“, 1907—1908, nr 24.

CUCUL

Pe vremea lui Alexandru-Împărat, trăia un boier putred de bogat ; pe lîngă alte bucurii, avea una mai mare și anume, avea doi feciori de gemene și nu era floare pe pămînt, nici luceafăr pe cer, mai frumos decît cei doi feciori ai boierului. Minune de frumoși s-au născut și minune de frumoși au crescut.

Cînd erau de doisprezece ani, le-a mers vestea și povestea pînă la curtea lui Alexandru-Împărat, cum că așa luceferi de feciori, nu-s în nouă țări și nouă mări. Alexandru-Împărat a venit de i-a văzut, și cum a pus ochii pe ei, i-a și rînduit căpitani în oaste, căci Alexandru-Împărat era viteaz și viteji căuta și la oaste să aibă. Dar să nu uit să spun că cei doi feciori de boieri, pe unul îl chema Cucu și pe unul Mugur.

Pe vremea ceeia trăiau căpcînii, de la brîu în jos om și de la brîu în sus cîne. Ei aveau țara lor și Împăratu lor, înspre miazănoapte de împărăția lui Alexandru-Împărat. Împăratul căpcînilor năvălea în fiecare an în țările noastre, de prăda averile, prindea feciori și fete, îi ducea

în țara lor, îi punea la îngrășat și-i mînca, așa cum îngrășăm noi vitele și după ce le îngrășăm, le tăiem. Fetele care erau frumoase, nu le mîncau, ci le da împăratului, de neveste.

Văzînd Alexandru-Împărat că căpcînii îi pradă țara, s-a pornit cu oaste împotriva lor, ca să-i taie pînă la unul, să nu mai rămîie urmă de căpcîni. A strîns oaste multă și căpitani viteji, aleși tot din sută zece, că a se bate cu căpcînii nu era lucru de șagă. Cei mai viteji căpitani erau Cucu și Mugur. Pe unde mergeau acești doi viteji, săreau capurile căpcînilor ca iarba înaintea coasei. Bătaia a ținut trei zile și trei nopți și Alexandru-Împărat nu putea răpune pe căpcîni. În ziua a patra, Cucu și Mugur au prins pe împăratul căpcînilor, l-au dus în fața lui Alexandru-Împărat și i-au tăiat capul ; și țării căpcînilor i-au dat foc din patru părți și-a ars o lună întreagă, că țara lor era așa de mare, de nu-i știa nimeni margenile. De cum a ars țara căpcînilor, s-a curățit pămîntul și oamenii de ei, așa că numai numele le-a rămas.

Văzînd Alexandru-Împărat vitejia celor doi frați feți frumoși, nu i-a mai lăsat de lîngă el, i-a făcut generali, că pe unde treceau ei cu paloșul în mînă, sîngele de păgîn curgea pîrîu.

Alexandru a bătut mulți împărați și crai, că de împotrivit nimeni nu cuteza să i se împotrivească ; pe unde trecea, biruia, pentru că Dumnezeu i-a dat putere să biruiască lumea ș-apoi să moară. A tot mers înspre amiezi cu oștile, prin locuri pustii, pline de fiare sălbatice și de balauri ; pe unde trecea da foc ca să curățască pămîntul de toate grozăviile. Luni întregi a mers Alexandru-Împărat cu cei doi generali ai săi, Cucu și Mugur și n-au mai dat peste locuri locuite de oameni. Gîndul lor era să meargă pînă la margenile lumii.

Cum mergeau ei așa, într-o zi, numai ce-au zărit niște femei călări pe niște cai albi ca omătu și sprinteni ca vîntu. Între celelalte femei, una era așa de frumos îmbrăcată, de strălucea tocmai ca soarele. Mergînd Alexandru-Împărat înspre ele, le-a întrebat cum și ce-i, și de ce umblă ele călări, fără bărbați. Ele i-au răspuns că acela e împărăția lor, și în țara lor femeile țin locul bărbaților și bărbații locul femeilor. Acolo a poposit

Alexandru cu oastea și generalii săi. Femeile ostășițe erau atît de frumoase și atrăgătoare, încît pe-a noastre locuri, așa femei nu s-au văzut.

Cucu, văzînd dintre toate una mai frumoasă, după cum îi cîntecu : „cum îi luna între stele", s-a îndrăgostit de ea și fără dînsa se simțea că n-ar mai putea trăi ; pe cînd Mugur, fiind de o fire mai blîndă, a rămas neispitit.

În împărăția femeilor, a poposit Alexandru-Împărat două săptămîni. Pornindu-și oștile înspre răsărit, a tot mers pînă ce-a ajuns la rai. Raiu era păzit de un înger cu paloș de foc, și nu lăsa pe nimeni să intre pe poarta raiului, fără numai oameni curați și fără păcate.

Mulți au rămas uimiți de frumusețea raiului și mulți mergeau la înger, să-i lese pe poartă, dar puțini intrau. Printre cei mulți a mers și Cucu și Mugur. Mugur mergea înainte și Cucu cu mîndra lui, venea înapoi. Mugur, cum a ajuns la poartă, îngerul l-a lăsat de-a trecut, fiind curat și blînd din fire. Cucu, văzînd pe frate-său în rai, hai și el cu mîndra lui de mînă, doar ar putea trece, dar Dumnezeu l-a pedepsit, prefăcîndu-l într-o pasere, dimpreună cu mîndra lui cu tot. Cu mîndra-n rai, nimeni nu poate trece.

De-atunci și pînă în ziua de astăzi, Cucu își cîntă numele cu jele, în frumoasele zile de primăvară.

TEOFIL BIZON
I. Creangă, 1911
(Vatra Dornei—Suceava).

HOȚUL CAILOR SFÎNTULUI PETRE

[...] Povestea bătrînească spune, măre-leț, că în vremea veche, lumea era mai bună și pămîntul mai curat ca acum. D-aia și Dumnezeu și sfinții umblau pe pămînt. Și sfinții își aveau și ei cuprinsul lor, cum bunăoară avem și noi azi : casă, masă, vitișoare, copilași și de toate cîte trebuie la casa omului.

Între sfinți însă, ăl mai însemnat era Sfeti-Petrea. El umbla mai mult cu bunul Dumnezeu p-un drum. Dar își avea și el, ca tot românul, rostu lui, casa și toate

treburile în bună rînduială, ca un sfînt al lui Dumnezeu ce era. Povestea bătrînească spune că, între alte avuturi ale sale, avea și o herghelie însemnată de cai frumoși, tot unu și unu, negri în păr ca pana corbului și iuți ca focul, de mîncau nori, nu alta. Mă rog d-voastre, cai de sfînt și dă-le pace !

Și în vremurile alea, cum din păcate și acum, pe lîngă sfinți, oamenii lui Dumnezeu, erau și destui hoți de codru, căci și dracu și-a avut și-și va avea totdeauna partea sa în lume.

Dar mai înainte vreme, hoții erau tot mai puțini și mai cu frică și rușine și ședeau prin codri neumblați decît de duhuri rele ; pe cînd în ziua de azi, din păcate, hoții s-au înmulțit atît de tare, încît mai nu e colț unde să nu dai de ei : în sate, în orașe și pe tot locul, te fură ziua nămiază mare, ba te fac de le dai cu mîna ta și tu rămîi cu o mînă la inimă și cu alta scărpinîndu-te în cap !

Un hoțoman de frunte, pe vremurile alea, era și Cucu.

De unde și pînă unde, că acesta află de caii lui Sfeti-Petre și își puse în gînd să-i șterpelească.

Vreme multă nu mai trecu la mijloc, de vreme ce Sfeti-Petre era mai mult călător pîn lume cu Dumnezeu, și așa într-o noapte, făcu cum făcu și-i fură caii, și cu ei la pădure, băiete !

A doua zi pică și Sfeti-Petre din călătoriile sale. Și cum veni, întreabă de cai. Caii nicăiri ! Că o fi, că o drege, că sucita, că învîrtita, nu sînt caii și pace ! Ei ! de luat i-a luat, dar cine i-a luat și unde i-a dus ?

Sfeti-Petre, ca un sfînt al lui Dumnezeu ce era, numaidecît ghici hoțul : „Cucu i-a luat" ! și după el copii !

Sfeti-Petre ceru de la Dumnezeu să-i dea cîțiva cîini voinici, cu care să pleacă pîn păduri după cai.

Dumnezeu îi dete lupii, și de atunci lupii au rămas să fie cînii lui Sfeti-Petre.

Și plecă Sfeti-Petre cu cînii după el, și răscoli toate pădurile și toate hududoaiele, de dimineață pînă seara și de urma cailor nu mai dete și nici de a hoțului. Îl apucă noaptea în pădure și era o noapte d-ale de să-ți dai cu degetele în ochi de întuneric, beznă nu altceva, mai întunerec ca în iad. Nu mai vedea Sfeti-Petre încotro să

mai apuce. Atunci se rugă el la Dumnezeu să facă vreo minune, ca să-i lumineze calea.

Dumnezeu sfîntu, ascultă rugăciunea lui Sfeti-Petre și cît te-ai șterge la ochi, se umplu toată pădurea de licurici.

Sfeti-Petre se înveseli și pe lumina licuricilor mai caută caii toată noaptea prin păduri, iar la ziuă se întoarse acasă, tot fără cai.

Atunci Sfeti-Petre blestemă pe Cuc ca să se prefacă în pasăre neagră, să fie cobe rea și singur să-și spuie numele unde s-o afla.

De atunci hoțul Cucu a rămas pasăre neagră și blestemată, și cînd ți-a cînta în spate, pe casă sau în curte, moarte înasemnează, și el altceva nu mai zice, decît își strigă toată ziua numele prin păduri : „Cucu ! cucu !“

Și cucu are mare frică de licurici. De aceea cum se ivesc licuricii prin păduri, el încetează de a mai cînta, crezînd că Sfeti-Petre îl caută iar să-l prinză, pentru că i-a furat caii.

Licuricii sînt blagosloviți de Sfeti-Petre, ca să lumineze calea rătăciților prin păduri ; ei sînt făcliile pădurilor. Ei se ivesc tot aproape de Sfeti-Petre, adecă de ziua lui Sfeti-Petre, cam prin postul lui Sîn-Petru. Atunci și cucu tace, cum vine și vorba cîntecului :

Veni postu lui Sîn-Petru,
Părăsi cucu bungetu,
Și turtureaua văiceaua,
Și mîndruța poticeaua.

S. FL. MARIAN, *Insectele în limba, credințele și obiceiurile românilor*, (Țara Românească ?).

[ZAICA ȘI TURTURICA]

Au fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti.

A fost odată două fete vecine, care se numeau una pre alta surată, adică surioară, prietină, pentru că ele, de cum s-au cunoscut, trăiau foarte bine întreolaltă.

De cînd s-au trezit și s-au cunoscut, nu era nici o zi lăsată de Dumnezeu, în care să nu se întîlnească... Nu odată le aflai la un loc, povestind oare întregi întreolaltă, despre un feli sau altul de lucruri și întîmplări de ale lor.

Odată, între multe alte vorbe de ale lor, una dintre aceste două fete, care se chema Zaică, zise către sura-ia sa :

— Știi ce, surată dragă ! eu am visat că voi fi pasere... Ba ! tocmai în vis eram o pasere, oarecum nu așa frumoasă, însă știam a cînta în mai multe forme, pare că știam a cînta ca multe alte paseri, apoi știam a lătra ca cîinele, a zbiera ca caprele, a rîncheza ca caii... și multe am mai visat că știam eu face, despre care acuma nu-mi mai pot aduce aminte...

— Vezi, surată dragă ! — răspunsă cealaltă fată, care se numea Turturică — eu încă tocmai acesta vis l-am avut, ca și tine... Acuma, nu știu zău, că cu care dintre noi se va împlini ceea ce am visat amîndouă !...

Atunci cele două fete se rămășiră, ca aceea care se va scula mai demineață, să fie paserea cea cîntăreață în mai multe chipuri.

După aceasta se jurară amîndouă suratele pe acel rămas, că-l vor ținea cu cea mai mare acurățeță.

Iată că vine seara !... Amîndouă suratele se culcară deodată, fiecare fiind foarte îngrijită de ceea ce avea să se întîmple în scurt timp.

Zaica, îndată ce s-a culcat, a adormit numaidecît, ca și cînd ar fi fărmecat-o cineva, sau i-ar fi dat ceva de băut, iară Turturica, cugetă în sine, că ar fi bine să nu doarmă deloc pînă în zori de zi, cînd apoi ea va fi aceea ce va cîștiga rămășagul.

Zaica dormi dusă pînă către demineață, iară colea cînd a început, a se revărsa de ziuă, auzind din toate părțile cocoșii cîntînd, se trezi numaidecît... Ea era acuma sătulă de somn, deci putea să nu adoarmă mai mult, pînă ce se va face ziuă.

Biata Turturică însă, s-a luptat cu somnul pînă către miezul nopții... Ba ! era acuma mai aproape de ziuă, cînd somnul o fură fără de veste și adormi dusă, ca și cînd n-ar fi dormit mai multe nopți după olaltă.

Iacă numai, cînd se arătară zorile de după culmile dealurilor, dîndu-ne de știre că și soarele nu e departe, Zaica era acuma sus și încă prefăcută într-o pasere frumoasă, tocmai după cum s-a fost visat, și știa acuma cînta ca multe paseri, a-și schimba glasul în mai multe chipuri, după cum adică auzise ea mai nainte.

Soarele se-nalțase demult pe ceri... Oamenii demult se sculară și se împrăștiară în toate părțile la lucru, cînd iacă !... deodată și biata Turturică sare ca friptă drept în sus din așternutul său... Dar ce folos !... ea nu mai avea acuma nemică frumos să audă... păstorii își scosese demult vitele la păscătoare... Totuși, din întîmplare, auzi și ea o babă mînîndu-și repede vaca, ca să ajungă pre văcari, care acuma era departe, și care mînînd-o zicea : „pturrr ! pturrr !"

Atunci Turturica se prefăcu și ea în pasere, dar nu știa să cînte ceva mai frumos, ci numai versul babei, ce mînase vaca. De-aceea s-a supărat ea foarte tare, și de-aceea turturica, căci ea într-o turturică s-a fost prefăcut, pînă și în ziua de astăzi e mai mult supărată, decît cu voie bună.

Nu așa însă este Zaica... Aceasta totdeauna e veselă și bine dispusă... Cîntă mai în tot minutul cum îi vine la gură... Sare încolo și-ncoace și aleargă din pădure în pădure... Strigă și face o mulțime de figuri prin aer... Se acațără în tot feliul de arbori... Mai pe scurt totdeauna e bine dispusă și voioasă, căci a cîștigat rămășagul !

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, II
(Șomcuța-Mare — Maramureș)

POVESTEA MIERLEI

A fost odată într-un sat un popă, căruia murindu-i soția, rămăsese numai cu o copilă.

Și copila lui era așa de frumoasă și de cuminte, cum nu se mai pomenise să mai fi fost vreodată în satul acela.

Într-o zi, tatăl său a trimis-o la rîu cu un coș de lînă neagră, să o spele, ca să-și facă din ea haine popești.

Copilița harnică, spălă numaidecît lîna, o stoarse de apă și resfirînd-o, o întinse pe iarbă la soare, să se usuce.

Și pentru că era o căldură de vară, mare și înăbușitoare, pînă să i se usuce lîna, intră și ea în rîu, să se scalde.

Dar, pe cînd copila se scălda și se răcorea în apa cea limpede a rîului, o zînă, ieșind din stufișul pădurii și văzînd-o cît era de mîndră și de frumoasă, prinse ciudă pe biata fată și, de necaz că era mai frumoasă decît ea, îi luă hainele de pe mal și plecă cu ele în pădure, fără ca fata să prinză de veste.

După ce a isprăvit de scăldat, ieșind să se îmbrace, nu și-a mai găsit hainele unde le dezbrăcase.

Le caută ea în toate părțile, se uită prin toate stufișurile și prin toate pietrele și negăsindu-le pe nicăieri, a început să plîngă și să se vaiete, neștiind ce să facă și unde să apuce.

Tată-său, văzînd că se înnoptează și că copila lui nu să mai înapoiază de la rîu, pleacă în calea ei s-o caute.

Ea, zărindu-l pe o muche de deal venind, s-a roșit toată de rușine și de teamă și, nemaiavînd încotro, s-a înfășurat iute în lînă, rugîndu-se la Dumnezeu s-o prefacă într-o pasăre, să nu mai dea ochii cu tată-său...

Dumnezeu îi ascultă rugăciunea și copilița se prefăcu numaidecît într-o păsărică neagră și frumoasă, în mierlă.

Și de aceea mierla are fulgii negri, iară piciorușele și ciocul i-au rămas roșii.

„Calendarul Primăvara", 1928.

[VĂDUVA NECONSOLATĂ]

Zice că dintru început, mierla nu era pasere ca acuma, ci ea a fost fata unui împărat ; avea păru de aur și întrecea în frumusețe și isteține pe toate fetele de împărat de pe timpul ei.

Mulți feciori de împărat și mulți feți frumoși au petit-o și ea dintre toți aceștia și-a ales numai pre unul, care era mai frumos și pre care îl iubea ea mai tare.

Dar ea n-a avut noroc și parte să trăiască mult timp cu bărbatul său, căci acesta nu mult după ce s-a căsă-

torit, s-a bolnăvit și a murit, lăsînd pre tînăra nevastă în cea mai mare jele.

Nevasta, văzînd că și-a pierdut mult iubitul său bărbat, cînd îi era mai dragă și mai scumpă lumea și cînd i-ar fi plăcut să tot trăiască, s-a mîhnit de moarte și-a început a se văicăra și-a plînge după dînsul, că nime nu era în stare s-o mîngăie și să-i aline durerea.

În urmă, văzînd și ea că nu-și mai poate stăpîni plînsul și că pe zi ce merge se usucă văzînd cu ochii a rugat pre Dumnezeu ca s-o prefacă într-o pasere și într-acest mod să-i schimbe viața cea plină de amaruri și suspine.

Dumnezeu i-a ascultat rugămintea și-a prefăcut-o într-o mierlă cu pene negre, care însemnează jelea și întristarea ei cea mare, și cu rostul galbăn ca ceara. Și cum s-a prefăcut ea în mierlă, deauna a părăsit curțile împărătești, a zburat în pădure și-n tot locul, doară va putea da preste bărbatul său. Ea încă ca fată știa foarte frumos cînta, și acuma ca mierlă încă nu încetează de-a cînta cele mai frumoase versuri, doară prin cîntecul ei va putea deștepta pre soțul său. Tot din aceasta pricină se lasă ea ori și de cine să fie învățată a cînta, cugetînd că cu cît va ști mai bine, mai multe și mai frumoase cîntece, prin ele îl va putea deștepta pre soțul său și a-l aduce din cealaltă lume, într-aceasta.

Mai departe se zice, că tot din această pricină, își face ea cuibul său mai ales prin tufișe și prin țînterime, că fiind mai aproape de pămînt, soțul său mai degrabă și mai lesne să-i audă strigătul său cel jalnic și să se deștepte.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, I,
(Siret—Suceava).

IANUARIE ȘI MIERLELE

Povestea ce urmează este povestea celor trei din urmă zile ale lunii ianuarie.

Cică a fost o vreme, cînd toate mierlele erau albe, iar nu negre, așa cum sînt astăzi. Era vremea cînd leii pășteau împreună cu viteii, oile cu lupii, iar șoarecii beau lapte din farfurie cu pisicile. În vremea aceea, mierlele

erau albe și locuiau în grădini în vîrfurile plopilor sau în arborii din pădurile parfumate.

Însă într-o dimineață de ianuarie, o mierlă își părăsi cuibul, ca să se mai plimbe prin împrejurimi.

— Mămico — îi ziseră puișorii — nu vezi că e frig și nu ți-e teamă că răcești ?

— Frig ? — făcu mierla cu un aer de dispreț. Dar ce prostii mai spuneți ? Nu vedeți că ianuarie trage să moară și odată cu el se va duce și frigul ?

Întinse așadar aripile-i albe și zbură, îndreptîndu-se spre rîul de la moară.

Dar a auzit-o moș Ianuarie care tocmai atunci ședea la poarta casei sale, înfășurat într-un șal de lînă și cu o scufie în cap. Moș Ianuarie tușea, însă nu murise încă. Dar cînd auzi ce spune mierla despre dînsul, se făcu foc de mînie și începu să se gîndească la o răzbunare groaznică.

Intră în casă, stinse focul care ardea și, cu cîtă putere îi mai rămăsese, se porni să sufle ca să înghețe cîmpiile și să înceapă să ningă din nou.

Sărmana mierlă, zbură să se adăpostească pe coșul de la casa primarului. Însă servitoarea pusese la frigare niște carne de porc și tot fumul mergea la mierlă. Mierla se afumă așa de tare, că se făcu neagră ca un corb.

După trei zile Ianuarie își dete sufletul, iar mierla se întoarse la puișorii din cuib.

Sfinte Dumnezeule ! ce urîtă li se păru puișorilor ! Ba nici n-au vrut s-o recunoască de mamă și au alungat-o de la cuib.

Dar lui Dumnezeu i se făcu milă de nenorocita de mierlă și făcu așa ca toate mierlele să fie negre pentru totdeauna.

FLORICA D. IONESCU,
Legende și povești cu păsări, flori și animale, 6

[NUNA MARE]

A fost odată un împărat. Și împăratul acela avea o fiică așa de frumoasă, că i s-a dus vestea peste nouă Țări și nouă mări. Și după ce a crescut fiica aceasta și i-a

sosit timpul să se despărțească de părinți, împăratul a măritat-o, și la nuntă a poftit o mulțime de oaspeți din toate părțile.

Și acuma, după ce s-au adunat toți oaspeții la un loc, alese socrul cel mare, adică tatăl miresei, dintre oaspeți, de nun mare, pre un împărat a unei împărății, iară de nună mare, pre o împărăteasă a altei împărății și se porniră apoi cu toții la cununie. Iară după ce cei tineri s-au cununat și după ce s-au întors de la biserică, toți oaspeții se așezară la masă și începură a se veseli și a șugui, spunînd unul una, altul alta, după cum e datina la nunți.

Iată însă că tocmai cînd toți mesenii erau în culmea veseliei, cînd fiecare oaspe era mai bine dispus, nunul cel mare, fie din ură, fie din pizmă că n-a fost împărăteasa sa aleasă ca nună, sau din ce pricină va fi fost, nu știu, destul că a început a lua preste picior pre nuna cea mare, înfruntînd-o înaintea oaspeților cu niște cuvinte foarte proaste.

Nuna cea mare, care era o împărăteasă foarte frumoasă și înțeleaptă și care se numea Privighitoare, nu zise nemică la aceasta, măcar că avea toată dreptatea să nu tacă.

Nunul cel mare însă, nu se mulțămi numai cu atîta, ci el mai după vro cîteva minute, începu iarăși mai din gros a o înfrunta și a o batjocuri înaintea oaspeților.

Privighitoarea și de astă dată nu-i răspunse nemică ci, plecînd capul în jos, tăcu cu piticul. [?]

Nunul cel mare, văzînd că nuna cea mare nu-i răspunde nemică la înfruntările sale de mai nainte și voind ca s-o batjocurească și mai tare, zise în urmă că ea ar fi furat o pîne de pe masă și ar fi ascuns-o.

Privighitoarea, auzind cuvintele acestea, se supără așa de tare, încît a început a se ruga în gîndul său lui Dumnezeu și a zice, că dacă el va afla-o că e cu ceva vinovată, s-o lese așa cum este, iară de nu va afla-o cu nemică vinovată, s-o prefacă într-o pasere, ca să poată zbura încotro vor duce-o ochii, ca să nu mai fie de batjocura și de rîsul lumii.

Dumnezeu, care știa prea bine că e nevinovată, îi ascultă rugămintea și o prefăcu într-o păsăruică mică.

Privighitoarea, cum a fost prefăcută în pasere, îndată s-a sculat de lîngă mireasă, unde șezuse pînă atuncea, și

a început a zbura pintre oaspeți. Și așa zburînd ea încolo și încoace, vro cîteva minute, voind să iasă afară, dă de pînea cea furată că e ascunsă după spatele nunului celui mare. Și cum dete ea de pîne, se sui pe umărul cel drept al nunului și începu a vorbi în limba păserească și a zice :

— Acesta, acesta a furat, a furat pînea, pînea, căutați, căutați iute, iute, prindeți, prindeți, tălhariul, tălhariul, iute, iute !...

Oaspeții, cari rămaseră înlemniți, cînd văzură că nuna cea mare s-a prefăcut deodată în pasere și a zburat de după masă, auzind-o acuma vorbind și spunînd care e tîlhariul, ce-a furat pînea, se sculară degrabă de la masă și începură a cerceta pre nunul cel mare, și cercetîndu-l aflară că pînea e ascunsă la spatele lui.

Socrul cel mare, adică tatăl miresei, cum văzu aceasta, se făcu foc și pară de mînie pre nun, una pentru că a înfruntat pre nuna cea mare, fără ca aceasta să fi fost cît e negru sub unghie vinovată, iară al doilea, pentru că prin aceasta i-a necinstit masa și casa, și a poruncit să-l rădice degrabă din capul cinstei și să-l pue în furci.

Și cum a poruncit, așa s-a și întîmplat.

Nunul cel mare, măcar că era împărat, fu luat pe sus de după masă, scos afară și spînzurat în fața tuturor oaspeților, precum și a altor oameni, care se adunase să vadă cum se fac nunțile împărătești.

Nuna cea mare însă, nu se prefăcu iarăși cum a fost mai nainte, ci ea a rămas și-n ziua de astăzi tot pasere ; purtînd numai numele de privighitoare, care l-a avut de la început.

Și tot de atunci încoace, privighitoarea, măcar că e acuma pasere, iubește a trăi mai mult retrasă de lumea cea zgomotoasă și de gurele cele rele și nespălate. Însă cu toate acestea, ea nici pînă în ziua de astăzi nu poate uita pre nunul cel răutăcios și pizmătareț, care a batjocurit-o și de aceea pînă și-n ziua de astăzi strigă, cînd cîntă, să-l prindă și să-l pedepsească pre tîlhariul care a furat pînea și din pricina căruia a trebuit să se prefacă în pasere.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, I,
(Siret—Suceava).

PRIVIGHETOAREA

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti. A fost într-o țară de miazăzi, un împărat și o împărăteasă, ce aveau o fată frumoasă nevoie mare. Despre frumusețea ei se dusese vestea peste mări și țări.

Tocmai în timpul acela, un împărat avea nuntă mare cu feciorul său. Chemase la nuntă prinți și prințese, împărați și împărătese, din apus, din răsărit, miazăzi și miazănoapte. Venise la nuntă și împăratul cu fata cea frumoasă. Și s-au apucat ei să petreacă, să cînte și să joace, de nu se mai pomenise așa ceva. Era acolo și Statu-Palmă-Barbă-Cot, care juca într-un picior pe masă.

Toată lumea era veselă, numai mireasa nu era veselă, ba chiar tare tristă era. Și era ea tristă, fiindcă băgase de seamă cît îi de mîndră și de frumoasă fata împăratului de miazăzi, iar ea nici pe colea nu se puta asemăna cu aceasta. De necaz, a început să facă glume pe seama feței cea frumoasă și să rîdă de ea. Fata a plecat capul în jos și nu i-a răspuns nimic la toate acestea. Văzînd mireasa cea rea, că n-o poate supăra cu nimic, a strigat în gura mare, că fata pe care o laudă lumea pentru frumusețea ei, e o hoață ; chiar ea a văzut cum a ascuns cuțitul și furculița de argint de la masă.

Toți cei de față, la auzul acestor vorbe, s-au oprit din petrecere și au început să rîdă de fată. Ea sărmana, într-atît s-a rușinat de acest vorbe rele, că ar fi vrut mai bine să moară, decît să mai sufere atîta batjocură. În gîndul ei, s-a rugat lui Dumnezeu s-o scape de răutatea oamenilor și Dumnezeu i-a ascultat rugăciunea, că deodată a prefăcut-o într-o pasăre. Pasărea a început să zboare prin casă și tot zburînd ea așa, a văzut cuțitul și furculița ascunse la spatele miresei. Atunci s-a așezat pe umărul ginerului și a început să strige către mireasă :

— Aceasta, aceasta a furat lucrurile, căutați, căutați iute, iute, prindeți, prindeți tîlharul, tîlharul, iute, iute ! — și s-a făcut nevăzută pe fereastră.

Nunta s-a stricat. Mireasa cea rea a rămas nemăritată.

Fata de împărat, prefăcîndu-se în pasăre, a început să zboare în noapte, prin crîng și tufiș, departe de lume

și să-și cînte durerea ei și a părinților, care au rămas singuri. Lumea i-a pus numele privighetoare, fiindcă privegheaza noaptea, adică nu încetează să cînte nici în nopțile senine și liniștite ale verii.

G. ZÁBAVÁ și M. SANDU,
Poveștile păsărilor.

CUM S-A FĂCUT PUPĂZA

Cică a fost odată o fată frumoasă, cum pereche nu-i puteai găsi. Cum o chema, nimenea nu știe, căci e mult de atunci. Atîta se știe numai, că era frumoasă ca lumina soarelui și că era unică la părinți. Aceștia o iubeau așa de mult, că niciodată nu-i ieșeau din voie. Noaptea, după ce adormea, tatăl și mama, ceasuri întregi vegheau la capătîiul ei și vărsau o lacrimă de bucurie, că le-a hărăzit Dumnezeu așa mîndrețe de fată. Dimineața, cum se scula, bătrîna mamă îi punea în gură trei grăunțe de sare și apoi o spala cu apă, în care stinsese trei cărbuni aprinși, ca să nu se deoache odorul ei.

Iar fata creștea mereu. Și era voinică, rumenă la obraji, zveltă, cu ochii negri și adînci ca adîncul mării, cu părul lung, moale, galben și mai strălucitor decît aurul cel curat. Cînd ieșea din casă, soarele de rușine și de mînie se roșea la față, iar luna se ascundea după nouri.

Toate celelalte fete din sat nu mai puteau de necaz, pentru că toți flăcăii numai la ea se uitau, numai calea ei îi ațineau, numai pentru dînsa se prăpădeau. Și se sileau și ele ca să se facă frumoase și se spălau și se găteau toată ziua, dar nici pe departe nu o puteau ajunge pe dînsa.

Și se dusese în toate părțile vestea despre frumusețea ei și din toate colțurile pămîntului veneau Feți-Frumoși, mîndri și bogați, ca să-i ceară mîna.

Decît, părinții nu se îndurau să o căsătorească și să se despartă de dînsa.

— Atîta avem și noi pe lume — ziceau dînșii — ea e lumina ochilor, ea este sprijinul bătrînețelor, ea e bucuria și fericirea noastră. Fără de dînsa va fi vai și amar

de noi, totul ni se va părea pustiu. Așa, ca să mai treacă puțină vreme, că tot ea este prea tînără și fragedă.

Dar vorba ceea : cînd îți vine norocul, să nu-l alungi, căci pe urmă nu știi ce ți se întîmplă. Așa și cu părinții fetei celei frumoase. Într-o bună dimineață, mama ei căzu bolnavă greu. Luni întregi ea zăcu culcată. Și aduseră doftori vestiți și chemară babe care știu de toate, decît nimeni nu putea să-i găsească leacul. Pe zi ce mergea, bolnavei îi era mai rău și slăbea de se prăpădea în toată ființa. Plîngea bărbatul la căpătîiul ei și fata se ruga cît e ziulica de mare, la icoana Maicei-Domnului, ca să se facă mama sănătoasă ; decît Dumnezeu hotărîse într-altfel și hotărîrile lui, bietul om nu le poate schimba nici cu lacrimi, nici cu rugăciuni.

Într-o noapte, după miezul ei, cînd cocoșii cîntă și duhurile rele pier de pe pămînt, bolnava chemă la sine pe fata ei iubită și pe bărbatul cu care trăise viața așa de fericită, îi îmbrățișă și-i sărută pentru cea din urmă oară și apoi își dete sufletul liniștită și cu surîsul pe buze.

Trecu de atunci vreme multă, în care tatăl fetei se plîngea și se văita mereu, că e grea viața singură, fără femeie, că el nu vrea să prăpădească așa frumusețe de fată, îngrijind de toate ale casei și că mai la urmă tot o să se mărite ea într-o zi și apoi cum o să trăiască el singur.

Și așa, ba că-i una, ba că-i alta, moșneagul într-o zi se căsătorește de a doua oară și ia de soție o femeie tînără și frumoasă, dar cu suflet de cîne și cu inimă de piatră. Această femeie era mai rea decît o babă vrăjitoare, iar cînd se înfuria, se făcea vînătă la față și ochii i se învîrteau în cap, de gîndeai că-i ieșită din iad, nu altceva.

Apoi încă o pacoste. Adusese cu dînsa o fată, pe care o avusese de la bărbatul dîntîi și pe cît de frumoasă era fata cealaltă, pe atîta fata ei era pocită și schiloadă. „Mama-Pădurilor", îi ziceau toate fetele din sat și zău, nu era mai puțin pocită decît „Mama-Pădurilor".

Ce zile amare și ce viață ticăloasă de acu înainte, pentru biata fată frumoasă ! În loc de mîngîierile dulci ale mamei, acu primea ocări ; în loc de cuvinte bune, palme și bătăi ; în loc de privirea părintească a mamei, ea întîlnea ochii de șerpoaică a niarcă-săi.

Tatăl o iubea tot ca în trecut și vărsa șiroaie de lacrimi, cînd își vedea odorul plîngînd și oftînd. Decît dînsul

avea mare slăbiciune pentru nevastă-sa cea nouă. Apoi îi era frică de dînsa, așa că niciodată nu-i ieșea din voie și cînd ea se răstea, el, cu capul plecat, sta într-un colț și nici un cuvînt nu auzeai din gura lui.

Iar femeia cea rea hotărîse pieirea fetei. Nu mai putea de necaz văzînd-o că e așa frumoasă, că e așa harnică, așa de lăudată și cerută de toți, pe cînd la fata ei nu se uita nimeni.

— Stai, că-i viu eu de hac — zise dînsa.

Și nu o lăsa să se spele, nici să se pieptene și să se curețe. I-a scos hainele ei cele frumoase, care o prindeau așa de bine și a îmbrăcat-o numai în zdrențe. Apoi nici de mîncare nu-i dădea destulă și nici nu o lăsa să doarmă ca lumea, ci cu noaptea în cap, încă necîntați cocoșii, o scula și o trimetea după munca cea mai grea și obositoare. Ba să care poveri de lemne din pădure, ba să spele rufele la gîrlă, ba să facă asta, ba să facă alta, tot îi găsea dînsa fel de fel de muncă, care de care mai grele și fel de fel de pricini, ca să o ocărască și să o bată.

Asculta în toate sărmana de fată și totuși, cînd se întorcea seara acasă, obosită și prăpădită de atîta muncă și alergătură, mama cea vitregă tot nemulțumită era și din lenească și dobitoacă nu o mai scotea.

Și într-o zi, ce să-i abată femeii cele rele :

— Uite — zise — sacul ăsta de lînă. Vezi că lîna dinlăntru e neagră, decît tu să te duci la gîrlă și pînă diseară să mi-o faci albă ca zăpada. De unde nu, să știi că e vai de pielea ta.

Sacul era greu de tot. Decît fata își făcu curaj, se opinti cît putut și încovoiată pînă la pămînt, plină de nădușeli, se duse cu el la gîrlă. Cum ajunse, se porni pe muncă și începu să spele mereu lîna care era neagră ca cărbunele, că doar s-o face albă. Își sumese ea mînicile pînă la coate, își prinse și poala în brîu și ceasuri întregi tot freca și tot spala și tot curăța ; decît lîna cea neagră nici gînd n-avea să se facă albă. Și din nou pune-te la muncă și din nou freacă și învîrtește și sucește, dar lîna neagră tot neagră rămînea.

Soarele, care o privise toată ziua, se pregătea să apună după vîrful munților și să se ducă să lumineze alte lumi, cînd fata văzu că nu făcuse nici o ispravă ; nici un fir de lînă nu se făcuse alb. Atunci, deznădăjduită, cu

ochii roșii și plini de lacrimi, înalță spre cer brațele sale cele albe și rotunde și începu să roage așa :

— Pu, pu, pu ! Prea bunule Dumnezeu ! Ai milă și de mine nenorocita și scapă-mă de atîtea suferințe. Prefă-mă într-o pasăre, ca să fug departe de casa asta, ca să scap de femeia aceasta, ca să nu-i aud glasul și să nu-i văd ochii.

Iar dreptul Dumnezeu s-a îndurat și i-a îndeplinit rugămintea. Și lui i se înduioșase inima de atîtea necazuri ce avea biata fată. De aceea a prefăcut-o într-o pasere, care din luna lui aprilie și pînă la Sîn-Petru, își plînge mereu dorul inimii cîntînd : „pu, pu, pu, pu, pu, pu". Și din această pricină, oamenii mai tîrziu o numiră pupăză.

N. BATZARIA
„Șezătoarea", 1904
(Bitolia).

(PUPĂZA ÎȘI FACE CUIBUL ÎN NECURĂȚENII)

După ce-a făcut Dumnezeu la început toate paserile, cîte se află în lume și le-a împodobit cu pene spre acoperirea și înfrumusețarea trupului și cu aripi ca să poată zbura în aer, a mai dat în urmă fiecăreia dintre dînsele și cîte o hrană anumită, din care să se sature și să viețuiască.

Viind rîndul la pupăză, aceasta a căpătat pîne de păpușoi. Însă pupăza nu s-a îndestulat cu aceasta, ci a cerut altă hrană. Dumnezeu i-a dat apoi pîne de secară. Dar nefiindu-i de-ajuns nici această hrană, Dumnezeu ca unul ce este foarte îndurat și bun, i-a ascultat cererea și i-a dat a treia oară să se hrănească cu pîne de grîu.

Pupăza, după ce-a mîncat bine și s-a săturat cum se cade, nu s-a mulțămit nici cu această hrană, ci a cerut de la Dumnezeu să-i deie alta și mai bună.

Dumnezeu se supără amar și o blăstămă zicînd :

— Dacă tu nu te-ai mulțămit cu hrana cea mai bună de pe lume, care ți-am dat-o eu, să te hrănești de azi înainte atît tu, cît și urmașii tăi, cu necurățenii !

Blăstămul s-a împlinit.

Mai departe spune legenda, că dintru început pupăza își făcea cuibul său, din cele mai frumoase și mirositoare flori. Însă fiind nemulțămită cu acestea și cerînd de la Dumnezeu altele mai frumoase și mai mirositoare, Dumnezeu a pedepsit-o în același mod, ca și pentru mîncare.

S. FL. MARIAN.
Ornitologia poporană română, I
(Cîndreni—Suceava)

[PUPĂZA ESTE NUMITĂ DE ARMENI CUC]

Fugind odată străbunul armenilor, de răul și frica unor dușmani ce-l urmăreau, printr-o pădure, călare pe-un cal foarte slab, iată că pe cînd înainta el pe-un plai foarte glodos și anevoios de călătorit și pe cînd asculta mai cu drag cucul, carele cînta într-un desiș frunzos, de se răsuna pădurea, numai ce se pomenește, că harmasariul lui cel voinic, se trîntește deodată cu dînsul în mijlocul drumului, unde era cea mai mare și mai hleioasă tină.

Ce era să facă acuma bietul arman ?... cum să fugă el mai departe, ca să nu-l ajungă dușmanii ?... Pe jos nu putea, căci calea era foarte rea, și-apoi, mai avea și cîte una alta cu dînsul, ca omul drumeț... Deci nu-i rămase alta decît ca să se facă luntre și punte, doară-și poate rădica harmasariul în picioare. Dar în ciuda și spre năcazul lui cel mai mare, toată silința și ostineala lui îi rămase în zădar !... Cercă el, nu-i vorbă, toate mijloacele cîte i-au fost cu putință, doară, doară i se rădică harmasariul din glod, dar, pare că era lucru pocit, cu cît se opintea mai tare ca să-l rădice, calul cu atîta se cunfunda mai adînc... Văzînd că cu cît rădicătura n-o scoate la capăt, o luă la amăgeli ; scoasă adică dintr-o desagă niște păstramă, iară dintr-alta vro cîteva boțuri de hoștine, și dîndu-se mai de-o parte spre uscat, le arătă calului și-l strigă pe nume, ca să vie la dînsele. Dar de unde !... Calul, căruia-i curgea grăsimea pe nas, de-ncălat și zdravăn ce era, cînd văzu păstrama și hoștinele, în loc să sară în sus și să alerge tot într-o fugă la dîn-

sele, dăbălăză urechile, plecă capul la pămînt și rămase neclintit locului.

Bietul arman nu știa acuma singur ce să mai facă ?... ce să-nceapă ?...

Suflet de om nu se află prin apropiere, care să-i sară întru ajutori la dricul nevoii. Numai singur cucul cînta de se sfărma, fără însă să-i poată ceva ajuta. Ba din protivă, cu cît cînta cucul mai tare și mai frumos, cu atîta pare că calul său se cufunda mai tare în glod...

Și pe cînd acuma credea armanul nostru, ca să-și lese bijogul la Mama-Huciului și, cum va putea, cum nu va putea, să se pornească mai departe, căci n-avea cînd pierde mult timp, iată că vine o pasere, pestriță, cu creastă în vîrful capului, care, spre marea lui bucurie, îi scăpă odorul de perire ; vine adică așa din întîmplare o pupăză și punîndu-se pe-o rămurea de copaci, nu departe de unde era calul cufundat în glod, începe cu glasul ei cel răstit și rătezat, a cînta în feliul ei ; „hup ! hup ! hup ! !... upupup !... hup ! hup ! hup !“...

Calul, cît de slab, de amărît și de ostenit era, cum auzi pupăza pupăind, așa de tare se spăria de dînsa, că deodată sări ca fript, drept în picioare și ieși din glod.

Armanul, cînd văzu aceasta, bucuria lui nu era proastă... strînse iară păstrama și hoștinele la un loc, le puse în desagi, desagii îi puse pe cal și suindu-se apoi și el călare, se porni mai departe. Iară drept recunoștință și mulțămită că paserea aceasta l-a scos din cea mai mare nevoie și pre calul său de la perire, se apucă și boteză pre pupăză mai cilibiu, numind-o cucul său cel adevărat.

De-aceea și de-atunci apoi, se numește pupăza de către armeni cuc, pentru că prin dînsa a scăpat răstrămoșul lor de la nevoie. Căci pe cînd cucul cel adevărat a zis calului său să se culce, cîntînd „cucu ! cucu !“, calul său s-a culcat și nici c-a voit să se scoale, pe-atunci pupăza a strigat „hop ! hop ! hop !“ și calul îndată a făcut hop ! și s-a sculat.

S. FL. MARIAN.
Ornitologia poporană română, II.
(Pătrăuți—Suceava).

LEGENDA RÎNDUNICII

Într-o țară depărată, demult, demult, trăia o zînă tînără și frumoasă. Ea avea o singură fetiță, pe care o chema Rîndunica. Și fetița era bună, frumoasă și cuminte.

Nu departe de castelul zînei, trăia Mama-Pădurii, o babă colțoasă și urîtă foc. Odată, baba zări pe fetiță cum alerga după fluturi, printre niște flori albe ca zăpada. Și îndată, cum avea inima veninoasă, puse gînd rău asupra ei. A doua zi, pe cînd Rîndunica se juca voioasă cu fluturașii, Baba-Cloanța se repezi asupra ei, o luă și o duse departe, departe. Acolo, o prefăcu într-o fetiță mică cît un degetar și-i dete drumul în grădină. Biata Rîndunică plîngea zi și noapte după mămica ei, dar nimeni n-o auzea.

Un vîntuleț ușor, zefirul, trecu pe acolo și i se făcu milă de plînsul fetiței. O luă pe aripile lui, ca s-o ducă acasă la mămica ei. Merse zefirul, merse mult, zbură zile și nopți, dar acasă la Rîndunica nu putu s-ajungă. De oboseală, fu nevoit să lase fetița într-o grădină. Dar minune ! Fetița se schimbă acum într-o floricică albă și rotunjoară. Era însă tot mîhnită și plîngea mereu.

Dumnezeu din cer, care vede și aude toate, auzi și plînsul fetiței și trimise un înger s-o întrebe ce vrea.

— De ce plîngi, Rîndunico ?

— Cum să nu plîng ? ! Eram o fetiță ca toate celelalte și răutatea unei babe urîte m-a făcut așa de mică, încît mă pot ascunde subt un mănunchi de frunze, și m-a dus departe de mămica mea.

— Și acum ce dorință ai, fetițo ?

— Aș vrea să fiu o păsărică ; numai așa Mama-Pădurii nu m-ar mai ajunge și aș zbura la mama.

— Facă-se pe voia ta ! — zise îngerul.

Atunci, din floricică albă și rotundă, ieși o păsărică și zbură repede ca o săgeată.

Chiar și pînă azi, rîndunica este cea mai ageră păsărică. Ea zboară fără odihnă. De cum se apropie iarna, această păsărică pleacă spre țări depărtate, peste munți și peste mări, iar pe cîmpuri se mai găsesc niște floricele albe și fragede, numite „rochița-rîndunicii“.

I. I. MIREA,
Legende.

RÎNDUNICA

A fost odată o fată frumoasă și tare vrednică, cum nu se găsea alta pe lume. Venindu-i vremea să se mărite, a luat de bărbat pe un fecior din alt sat, care mai avea doi frați însurați și ședeau cu toții într-o casă, fiecare în odăița lui. Tot în căminul acela își aveau și părinții lor locuința.

Nurorile lor cele două, care țineau pe frații cei mari, erau lenețe, se sculau tîrziu de tot și nu lucrau nimica toată, peste zi ; cea mică însă, se deștepta cu noaptea-n cap, aprindea lampa și, luînd cusătura în mînă, ori intrînd în război, începea să cînte. Cînd se crăpa de ziuă, se apuca de direticat, aducea apă, făcea focul și punea de mîncare. Casa ei era casă curată, bărbatul întotdeauna primenit și masa masă, cu rost și mai de vreme pusă decît la cumnatele ei.

În toate le-ntrecea, de nu puteau să stea în rînd cu ea, din care pricină îi ziceau în rîs Rîndunica, adică singură, unică-n rînd cu ea.

Nu mai puteau de necaz cînd le certau bărbații ori soacra, dîndu-le de exemplu pe nevasta fratelui cel mic.

Dacă au văzut ele una ca asta, au început să i-o coacă. Au mers într-o zi cîteși trele la gîrlă, să se scalde și cînd au fost în marginea apei, cele două i-au zis :

— Ia stai cumnățică să-ți tăiem nițel din păr și să ne afumăm cu el, ca să-ți călcăm și noi pe urme cu vrednicia.

Și-au prins-o și una o ținea de picioare, iar alta a început s-o înțepe la gît cu foarfecile din cusătură, vrînd s-o omoare și să zică apoi că s-a înecat.

Maica-Domnului, văzînd toate acestea și nevrînd s-o lase de batjocura lor, a prefăcut-o într-o pasăre, care a zburat pe luciul apei și s-a ridicat apoi în înaltul cerului. Cum una din cumnate o ținea de picioare, cînd și-a luat vînt să zboare, a apucat-o de coadă și a rămas cu mijlocul ei în mînă. Întorcîndu-se acasă, au spus, prefăcîndu-se că plîng, că cumnata lor s-a înecat.

Iar pasărea, zburînd, s-a dus multă vreme unde au dus-o ochii, trecînd mereu munți și ape, nemaicătînd îndărăt. Era albă la fulgi, așa cum îi era cămașa de pe ea cînd sta pe marginea gîrlei ; a rămas însă cu o pată roșie la gît, din pricina picăturilor de sînge ce începuseră să țîșnească, cînd au înțepat-o cumnatele ei și cu coada ca o furcă scobită la mijloc, din pricina penelor smulse.

Și astfel s-a deprins să zboare lin pe luciul apei, să se ridice deodată în văzduh și să se ducă în largul lui ca o săgeată.

Ajungînd și iernînd ea într-o țară depărtată, pe la mijlocul primăverii, cînd încolțește iarba, a prins-o dorul de meleagurile unde a trăit și, luînd-o îndărăt, a venit la locul ei de odinioară, făcîndu-și cuib sub streașina înaltă, să vadă ce și cum mai e pe-acolo. Se scula ca de obicei cu noaptea-n cap și ciripea ca și mai nainte, deșteptînd pe toți ai casei.

Cumnatele, cum au văzut-o, au sfeclit-o și și-au zis : „să știi că asta e Rîndunica, cumnata noastră". Turbau de necaz și i-au pus gînd rău, blestemînd-o într-una.

Bărbatul ei a bănuit că acesta o fi sufletul nevestei lui dragi și-i cocolea cuibul, dînd poruncă să nu care cumva să-l strice cineva. Una din cumnate însă, într-o zi, cînd era singură acasă, a luat o prăjină și l-a stricat, spărgîndu-i ouășoarele. I s-a uscat însă pe loc mîna dreaptă din cot și, șoptind ici-colo întîmplarea, au aflat-o toți.

Rîndunica și-a făcut atunci alt cuib în podul casei și, cirip-cirip, toată vericica da tîrcoale-n jurul ei. Într-o zi, cumnata cealaltă, suindu-se-n pod, a prins rîndunica, cu pui, și a aruncat-o pe coșul vetrei, tocmai cînd ieșea fumul mai gros pe el. Credea c-are să ardă și o să scape astfel de ea.

A scuturat însă din coadă rîndunica și a început, din atîta apă strînsă-n zborul săltăreț pe luciul rîurilor, să curgă picuri mulți ce-au stins pe loc focul. Și n-a fost cu nimic vătămată ; s-a înnegrit doar și ea și puișorii de funingine și așa a rămas la culoare.

Și-a adunat apoi din nou puișorii și-a făcut cuib într-un colț al odăii bărbatului ei, să fie tot mai aproape de ce-i era drag. Din clipa aceea, cumnata cea dușmănoasă a rămas însă gîngavă. De-atunci s-a înrădăcinat credința în oameni, că i se sucește mîna din cot și se usucă, cui

strică un cuib de rîndunică, iar cine încearcă s-o omoare, ori să-i omoare puii, își pierde graiul.

FLORICA D. IONESCU,
Legende și povești cu păsări, flori și animale.

POVESTEA RÎNDUNICEI

Odată, e mult de atunci, pe cînd erau multe povești, în lume trăia un împărat care avea o fată numită Rîndunica. Rîndunica rămase fără mamă încă de mititică, iar tatăl ei era un om supărăcios și tăcut. Biata fată creștea singurică, fără dragoste și fără mîngîieri. Avea ochii mari, albaștri ca cicoarea, părul mai auriu ca spicul grîului copt și fața mai albă ca laptele ; iar trupul ei se subțiase într-atîta, că-l puteai cuprinde cu mîna.

Cînd fata se făcu mare, tatăl ei a vrut s-o mărite cu un fecior împărătesc.

Rîndunica însă nu voia cu nici un chip. Ca să scape de cicălelile tatălui, ea se rugă lui Dumnezeu s-o schimbe într-o pasăre, ca să zboare de la curtea părintească. Cînd tocmai se împodobea cu pene de pasăre, iată că intră pe ușă și părintele ei ; ea, țîșt ! pe fereastră afară. Atunci împăratul, repede o apucă de coadă, ca s-o ție în loc ; dar rîndunica se aruncă așa de tare, că împăratul rămase cu penele de la mijlocul cozii, în mînă. De aceea cică rîndunica are coada în două părți, ca o foarfecă deschisă. În odaia ei nu i-a rămas decît rochia, care, îndată se prefăcu într-o floare albă de cîmp, în forma unei rochiți de păpuși și lumea zice la floarea ceea „rochița-rîndunelei".

Ce a făcut rîndunica dacă a zburat de acasă ?

Cîntecul bătrînesc spune așa :

Rîndunica apoi zbura,
Către mare se lăsa ;
Ea cu ciocul s-apuca,
Apă în gură o căra,
Apoi iute că zbura,
La cimitir se oprea,
Și pe morți îi adăpa...

De aceea, cînd se vede rîndunica zburînd ca o săgeată pe deasupra apelor și atingînd cu ciocul luciul apei, lumea zice că ia apă ca s-o ducă la morți în cimitire. Din vremea aceea, rîndunica poartă veșminte negre ca o călugăriță.

Așa a fost,
Și nu mai este ;
Și dacă nu mai este
Înseamnă că-i poveste...

APOSTOL D. CULEA,
Povești cu animale.

RÎNDUNICA

Era o femeie care după ce s-a măritat, n-a vorbit trei ani, și asta o făcea ca să se chinuiască singură, pentru că înainte de căsătorie și-a vorbit de rău bărbatul.

După ce au trecut trei ani de zile împliniți, bărbatul s-a însurat a doua oară, crezînd că prima lui soție mutise.

Imediat ce noua soție intră în casă, a început să facă intrigă și s-o chinuiască pe prima soție și uneori o chinuia împreună cu bărbatu-său. Și ce nu-i făcea ? Îi înfigea așchie de lemn în unghie și-i dădea foc. Îi înțepa trupul cu acul și-i sîngera pînă și limba. Prima soție a răbdat cu putere toate răutățile celei de-a doua soții, dar în cele din urmă nu mai putu să rabde și zise cu durere :

— Ah ! Ah ! Rîndunică neagră să te faci !
Prin crăpătura ușii să fugi !
Eu trei ani n-am vorbit, pentru un cuvînt...
Și tu cu voalul pe față,
Ai început să vorbești și aspru să te porți ?

Cînd prima soție spunea așa și blestema, deodată cealaltă soție s-a transformat în rîndunică neagră și zburînd prin crăpătura ușii, începu să suspine și să țipe ca o pasăre, pentru păcatul care îl făcuse ca soție.

PAPAHAGI, P.,
Basme aromâne,
(De la românii din Turcia europeană ?).

POVESTEA RÎNDUNICII

A fost odată ca niciodată, de mult, pe vremea poveștilor, pe cînd se băteau urșii-n coade ca-n săbii, pe cînd mieii erau prieteni ca frații, cu lupii, pe cînd purecele se potcovea cu nouăzeci și nouă oca de fier la un picior și tot sărea pîn' la cer, atît îi era de ușor.

Pe atunci și poate și mai nainte, a fost un moș văduv, care avea o fată deșteaptă și harnică. Și a stat ce a stat văduv moșul, dar la o vreme i s-a urît singur și neîngrijit, că fata ar fi vrut să-l îngrijească, dar ce putea face și ea? Pînă cînd într-o zi moșul și-a găsit o muiere și a adus-o acasă.

Pînă atunci fusese pace și liniște în casa moșului, dar de-atunci, liniștea și pacea și-au luat drumul și s-au aciolat la altă casă, n-au vrut să mai stea la casa moșului. Muierea îi tot zicea moșului să dea fata cuiva, or s-o ducă din casă, că de nu, trai cu binele n-o să aibă. Și așa moșul a luat fata și-a dus-o în pădure, s-a înfurișat de ea și a lăsat-o acolo, el ducîndu-se acasă pe altă parte.

Fata luase de acasă doi-trei pumni de cenușe în sîn și pe unde mergea, slobozea cîte o țîră cenușe, așa cît apuca-ntre degete. A așteptat cît a așteptat pe tat-său și, dac-a văzut că nu mai vine, i s-a făcut frică și a plecat pe urmele cenușei, pînă a ajuns acasă.

Muierea tot supăra mereu pe moș, ca s-o ducă, s-o ducă de la casa ei, că altfel nu mai mănîncă pîine și sare dup-um taler cu moșul.

Iar ausi-său (bărbatul său), într-altă zi a luat fata și s-a dus cu ea într-altă parte în pădure. Cînd se gîndea cum să se-nfurișeze de fată, a venit un nor deasupră-i și i-a spus să ducă fata acasă, că vine s-o ia duminecă pe la prînz. Așa a și făcut moșul.

Duminică a și venit norul și a luat fata și pe cînd norul o ridica în sus, mă-sa i-a spus că a luat-o Sf. Gheorghe de nevastă și ca nevestele tinere, dintîi să nu vorbească cu Sfîntul, adică cu bărbatu-său, nouă zile. Vorba zile n-a auzit-o bine și ea a înțeles nouă ani. Norul a dus-o la casele Sfîntului Gheorghe și a lăsat-o în curte. Sfîntul s-a bucurat cînd a văzut-o și a dat-o pe sama

mamei sale, ca să se apuce amîndouă să facă gătirile de nuntă și și-a văzut de treburile lui sfinte.

Muma Sfîntului a-nceput să se îngrijească de ce trebuie întîi la nuntă : de pîine. Făină avea, dar trebuia cernută. Ce să se facă cu sita veche și spartă? Trimite norul la moșul, tatăl fetei, să ceară o sită. Norul se duce și vine cu răspuns că n-are moșul sită, dar dacă i-o face mare trebuință, să trimeață fata la baba Roscorțoaia, în coada smîrcurilor, să ceară, c-o să-i dea o sită bună, numai ea să ceară sită deasă de mătase. Așa spusese muierea moșului, că ca gîndea că tocma acolo, la marginea pămîntului, baba Roscorțoaia o s-o mănînce pe fată, că baba mînca pe oamenii ce ajungeau pînă acasă la ea. Mama Sfîntului i-a zis fiu-său să-și trimeață nevasta după sită. El a trimes-o, dîndu-i trei perechi de opinci de fier și trei toiege de oțel și i-a spus să vie curînd.

A plecat fata și a mers, și a mers mereu trei ani, pînă a ajuns la Sfînta Vineri. Sfînta a găzduit-o și dimineața a chemat puii ei, șerpi, balauri, broaște, păsări, lupi, urși, vulpi, șoareci și toate sălbătăciunile ce trăiau pe-acolo, aceia erau puii Sfintei, și după ce le-a dat de mîncare, le-a întrebat dacă știe careva din ei unde șade baba. Nici un pui n-a răspuns, toți înălțau din umeri. Atunci Sfînta a dăruit fata cu o gresie și i-a arătat drumul pe unde ar putea să se ducă pînă la Sfînta Sîmbătă, sora Sfintei Vineri, ca s-o-ntrebe pe ea încotro șade baba Roscorțoaia.

A mers fata, a mers mereu, vreme de trei ani, prin păduri, prin cîmpuri fierbinți, prin nisipuri pustii, vara și iarna, iarna și vara și după trei ani a ajuns la Sfînta Sîmbătă. Și era Sfînta mai bătrînă, mai bună și mai miloasă decît soru-sa, Sfînta Vineri. Și cum a văzut-o, a și întrebat-o ce vînt a adus-o pînă acolo, unde de multă vreme nu mai călcase picior de om viu. Fata i-a spus că e trimeasă la baba Roscorțoaia, să ceară sită deasă de mătase. Fiindcă Sfînta nu mai auzise de așa nume, i-a zis să mîie la ea noaptea și dimineața să-ntrebe puii, cînd i-o chema la demîncare. Dimineața, după ce le-a dat de mîncare, Sfînta i-a întrebat. Nici unul n-a răspuns, toți înălțau din umeri și se mirau că nu mai auziseră de-așa nume. După ce-a dat drumul puilor săi, care erau tot ca ai Sfintei Vinere, Sfînta Sîmbătă a dăruit pe fată cu o perie, spuindu-i s-o ție bine, să n-o piarză, că-i va prinde

bine odată-odată și i-a arătat drumul care ducea la Sfînta Duminecă, sora ei mai mare, care poate o fi știind s-o-ndrepte la baba Roscorțoaia.

Și a mers fata pe drumul arătat, pînă s-a isprăvit drumul, ș-atunci a luat-o prin păduri și prin pustietăți și a mers vara și iarna, iarna și vara, mereu înainte trei ani, pînă a ajuns la Sfînta Duminecă. Și cînd a văzut-o Sfînta viind de departe, nu-i venea a-și crede ochilor că poate ajunge p-acolo om pămîntean. Și a primit-o bine Sfînta, și-a pus-o să șază pe scaun și a întrebat-o încotro îi e drumul. Fata i-a spus povestea călătoriei ei, cum a rupt cele trei perechi de opinci de fier și a tocit cele trei toiege de oțel, pînă să ajungă la Sfînta Duminecă. A rugat-o s-o îndrepte, dar Sfînta i-a spus că nu știe unde stă baba Roscorțoaia, dar să mîie noaptea acolo și dimineața o să întrebe puii. Și ce era să facă ? A mas acolo, mai ales că Sfînta, deși era mai bătrînă decît surorile ei, Sfînta Vineri și Sfînta Sîmbătă, dar era și mai bună și mai miloasă și a rugat-o cu glas și mai mieros decît ele. Dimineața, Sfînta a strigat puii, chemîndu-i la demîncare, le-a dat de mîncare și i-a întrebat dacă știa unde stă baba. Toți tăceau și înălțau din umeri, mirîndu-se de așa nume, de care nu mai auziseră pînă atunci. Stînd ei așa și întrebîndu-se din ochi unii pe alții, vine șontîc-șontîc, un șoarece șchiop și se roagă să-i dea și lui de mîncare, rugîndu-se și de iertare c-a întîrziat, fiindcă-l prinsese într-o cursă baba Roscorțoaia și-l apucase de piciorul rupt, ca să-l omoare și să-l mănînce, dar că el s-a smucit, a scăpat și d-abia a venit. Sfinta i-a dat și lui de mîncare, apoi i-a poruncit să ducă pe fată pînă acolo la baba. A dăruit fetei o basma și a învățat-o ce să facă cu lucrurile de dar de la sfinte. După ce i-a mulțumit Sfintei, cum mulțumise și celorlalte, fata a plecat cu șoarecile și, după multe zile de drum, a ajuns la casa babei.

Curtea casei era închisă cu pari și pîrmaci împleteriți cu nuiele de mărăcini. În fiecare par era înfiptă cîte o căpățînă [de] om, numai într-un par lîngă poartă, nu era niciuna și parul cerea mereu : „cap ! cap ! cap ! cap !“ Fetei i-a trecut ca un fier rece prin inimă și i s-a făcut părul măciucă, dar a intrat în casă, a dat bună ziua și i-a

spus babei de ce-a venit. Baba a primit-o zîmbind și arătîndu-și niște dinți cunună, lungi și ascuțiți ca de cîine, a spus că îi dă, a poftit-o să șază și i-a dat o vioară ca să cînte cu ea pînă vine din pod, unde se duce să caute o sită nouă.

Baba s-a suit în podul casei. Fata cînta cu vioara zdrăngănind-o, că de unde să știe ea să cînte cum trebue ? Cum zdrăngănea ea, iese șoarecele dintr-o gaură și-i zice fetei :

— Fată, dacă nu ți s-a urît cu zilele, dă-mi mie vioara să cînt cu ea și tu ia sita din cuiul de după ușă și pleacă, fugi, că baba n-are altă sită ; ea s-a suit în pod să-și ascută dinții ca să te mănînce.

Fata cînd a auzit, a luat sita și a plecat fuga afară și cînd a trecut pe la poartă, a zis parului :

— N-ai mai ajunge să mai mănînci cap, să nu mai ajungi mînca-te-ar focul, să te mănînce !

Și fugi îndărăt pe unde venise. Șoarecile sărea peste coardele viorii, care răsuna de parcă cînta cineva cu ea. Baba își ascuțea încet-încet și bine dinții, că auzea vioara răsunînd. Cînd a isprăvit și s-a dat jos din pod, fata nicăiri, șoarecile țîști în gaură. Caută fata pe sub pat, pe după sobă, fata nu e. Atunci baba a închis ușa cu clanța și cu drugul de lemn și s-a luat ca vîntul după fată.

Și mergea baba de zdupănea pămîntul și mai-mai s-o ajungă. Și cînd era s-o ajungă, fata s-au uitat îndărăt și a aruncat gresia departe, în urmă-i. Odată s-a făcut un munte înalt pînă la cer, cu colți ascuțiți și goi, de cremene și de gresie. Și muntele era lat și înalt, cu pereți drepți. Și fata fugea înainte, iar baba agățîndu-se de pietri cu unghiile, mai tîrîndu-se, mai rozîndu-le cu dinții ei ascuțiți, d-abia ajunsese în vîrful muntelui, cînd uitîndu-se după fată, asta ajunsese așa departe, că abia se mai zărea. Și mai necăjită, și mai întărîtată, baba s-a luat și mai repede după fată că după un ceas era gata-gata s-o ajungă.

Fata a aruncat în urmă-i peria, din care s-a făcut o pădure mare și deasă, și deasă și plină de mărăcini, de n-ar fi putut răzbi om pămîntean prin ea. Dar baba vrea să treacă și mai încurcîndu-se prin crăcile dese, ca împletite, și mai înțepîndu-se în mărăcini și mai rozînd copacii ce-i țineau calea, după un ceas și mai bine de caznă,

a trecut și pădurea și ca gîndul s-a luat după fată care ajunsese departe.

Cînd era aproape s-o sosească, fata a aruncat basmaua, care s-a făcut o baltă mare, lată și adîncă. Baba a sărit în apă și cu unghiile și cu dinții, crezînd c-o face vro ispravă, voia să rupă și să sfîșie balta, dar apa a tras-o la fund și așa baba s-a înecat. După ce s-a mai odihnit o țîrică fata, a luat-o iar la drum și-a mers, și-a mers, pînă cînd a ajuns acasă la Sfîntul Gheorghe, i-a dat sita deasă de mătase de la baba Roscorțoaia, zicîndu-i :

— A fost cam departe, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și al Sfintelor Vineri, Sîmbăta și Duminecă, ți-am împlinit porunca !

Sfîntul tocmai tăiase un miel și era plin de sînge pe mîni. Cînd nevastă-sa i-a dat sita deasă de mătase, el a luat-o de gușă și vrea să-i mulțumească, dar ea de frică, s-a prefăcut într-o pasăre neagră, cu gușa roșie și a zburat. El a apucat-o de cîteva pene din coadă și ea s-a zmucit, rupîndu-i-se penele din mijlocul cozii și a scăpat, zburînd rîndunică.

De-aia rîndunica are coada ca o furculiță, cu doi dinți și are gușa roșie, fiindcă a fost mînjită de sînge, cînd era și ea odată fată, gata să facă nuntă cu Sfîntul Gheorghe.

Iar eu încălecai pe-o șea și vă spusei dumneavoastră așa.

C. DANIELESCU
„Semănătorul", 1909
(Scundu—Vîlcea).

ALTĂ POVESTE A „ROCHIȚEI RÎNDUNICII"

[...] În vremurile de demult cînd o fi fost aceea, se zice că a fost într-un sat un om cam sărac și avea trei fete, dintre care cea mai mică nu știai ce gînd să-ți faci de dînsa, că era băiet ; la joc chiuia ca un flăcău și călărea ca un Făt-Frumos, iar de chipoasă și harnică, nu mai avea margini ; mureau flăcăii după dînsa, nu alta, dar se temeau s-o supere cu o vorbă măcar, că dînsa

îndată le-o trîntea ; iar s-o ceară de nevastă, nu îndrăznea nici unul, că nu știa cum are s-o scoată la capăt cu așa femeie. Asta o mîhnea pe fată tare mult, așa că într-o zi se hotărî să meargă în toată lumea, să-și caute norocul.

Cînd iată că nu mult se zvoni așa din senin, că Împăratul Florilor, de dincolo de apa Sîmbetei, caută pentru băietul lui un tovarăș de vînătoare, căci se duseseră mulți pînă atunci, dar nici unul nu i-a plăcut. Vestea așa era, însă nici un flăcău nu se bizui c-o face vreo ispravă, numai cele trei fete ale omului, ce se sfătuiră, că se hotărîră ca măcar una dintre ele să-și încerce norocul și spuseră tatălui lor, care le vorbi că bine s-au gîndit, că tot sînt sărace și poate vor izbîndi să-și facă cel puțin una, oleacă de zestre.

Și așa a și pornit fata cea mai mare, schimbată în un flăcău de țară. Dar tatăl lor, care pesemne că era năzdrăvan, îi și ieși la un pod înainte, schimbat și el în balaur, cu o gură cît o șură, din care ieșeau numai săgeți și pară de foc.

Fata cum dădu cu ochii de el, o și rase înspăimîntată înapoi, pe unde a venit.

— Ce ți s-a întîmplat, dragul tatii ? — îi dă el care ajunsese înaintea ei acasă.

Ea îi spuse toată întîmplarea.

— Iraaa !... dar proastă mai ești ! — sări cea mijlocie — ia să încerc eu norocul.

Și a plecat și dînsa ca și cea dintîi, dar și ea o pățit cu tatu-său și dădu cinstea de rușine.

Dar cea mai mică, vorba românului : „cel mai mare e mai tare, dar cel mai mic e mai voinic", repede aleargă la taică-su.

— Tată, nu, să mă lași și pe mine.

— Bine, fata mea — îi răspunse el — du-te, dar dacă nu-i pune-o și tu de mămăligă, să nu-mi zici mie tată.

Repede, fata aleargă nu știu pe unde, de găsi o mîrțoagă de cal, își despleti părul și-l lăsă pe spate și se îmbrăcă și ea bărbătește ; iar înainte de a-și lua rămas bun de la toți, se duse la tată-său și îi zise :

— Tătucă, mi-aduc aminte că ai în pod un buzdugan de cînd erai ostaș ; fă-mi bine cu el, să văd pe mine m-o spăria balaurul ?

— Ce vorbești tu, dragul tatii ? — îi răspunse omul — dar acela e greu pentru un copchil ca tine și apoi e ruginit ; n-ai ce face cu el.

— Așa greu și ruginit, dă-mi-l !

Ce să facă la urmă ? I l-a dat ; se putea să-și oropsească odorul ? Dar de, el voise să le ispitească numai, cît le poate firea. Și luînd fata și buzduganul, după ce și-a îmbrățișat surorile, părinții, a plecat.

Însă abia ieși din ogradă și buzduganul s-a și curățit de rugină și se ușură ca o pană.

Ajungînd la podul cel cu pricina, îi și ieși înainte tatu-său, însă ca a strunit mîrțoaga, i-a dat pinteni și a prins a învîrti buzduganul, ceea ce văzînd omul, s-a dat de-o parte și numai s-a uitat în urma ei și a zis :

— De amu du-te, de tine nu mai port grijă !

Și a mers fata și a mers, cît o fi mers și a ajuns la apa Simbetei, la marginea pămîntului. De acolo se începea altă lume. Împărăția-Florilor. Trecînd apa aceea, am [?] dat de niște palate mîndre, mîndre, numai aur și argint și marmoră și unde te uitai și unde călcai, numai flori și flori, și toate i se plecau înainte-i, strigînd-o pe nume :

— Fată, nu băiet, ia-mă pe mine !

Iar feciorului de împărat, ce i s-o fi părut lui, că doar a dat cu ochii de ea și a zis :

— Tată și mamă, mi-am găsit omul. Da-ți-i haine de boierie, cal de călărie și arme de vînătoare, că de amu nu mai stau acasă.

Și din ziua ceea, feciorul de împărat a și plecat, cutreierînd meleagurile, vînînd și cîntînd, însoțit de tînărul său tovarăș. El vîna, nu vîna, dar fata știu că alerga ; cădea un cal spintecat de o dihanie, ca sărea pe altul, suna din corn, cînta din frunză, de-l vrăjea pe flăcăul de împărat și făcea toate muncile ca un bărbat.

Așa a mers săptămîni întregi, poate luni și nici o schimbare nu se văzu în purtarea fetei. Cu toate astea, tot o bănuială se strecură pe nesimțite în inima băietului ; prea era nu știu cum tovarășul lui, prea săltat mersul și prea neted și gingaș obrazul și apoi cînd se uită la dînsul, parcă îl fura cu ochii. Astea făcură pe băiet ca într-o zi, să se ducă la maică-sa și să-i spuie :

— Mamă, știi una, oare băietul ista n-o fi fată ?

— Ei nu te mai potrivi și tu, dragul mamei — îi răspunse împărăteasa — ți se pare. Cum crezi tu că o fată are să vie de capul ei, tocmai pe aici ?...

— Eu unul n-o cred că-i băiet, ferească Sfîntul — îi dă el — ia uită-te cum merge, ia uită-te la trup, la priviri, și rîsul parcă te [?] vrăjea. Și zău, numai cînd mă gîndesc că ar fi fată, mă prinde dragostea de el și de-a fi așa, să știi că numai dragostea mea a adus-o pe aici. Cine știe, o fi vreo zînă, ceva.

— Dragul mamei — îi vorbește Stăpîna-Florilor — la grele gînduri mă bagi tu ; dar dacă crezi pînă într-atîta, ie-l mîine, că-i sărbătoare și du-l prin florile cele mai mîndre și de s-o anina de una s-o ieie, s-o puie în plete, ori după ureche, ori la brîu, ori la sîn, să știi că e fată ; dar de o pune-o la pălărie, să știi că e băiet.

A doua zi, tocmai era duminică și porni băietul împăratului prin flori, cu fata. Florile la dînsa — una îi atingea obrajii, altele mîna, altele i se băgau în sîn.

— Ia-mă pe mine ! Ia-mă pe mine fată, nu băiet ! — Iar fetei îi veni în gînd că trebuie să fie o ispită, ceva, și nu se uită la nici una.

— N-a luat nici o floare, mamă, deși florile îi spuneau „ia-mă pe mine fată, nu băiet !"

— Ei să știi atunci că nu-i fată, dacă n-a luat măcar o floare — zise împărăteasa. Și a mai trecut ce-a mai trecut și băietul iar sări la maică-sa :

— Mamă, îi fată.

— Cum ? Pe ce cunoști ?

— Pe ce merge, pe ce își dă în petec ; l-am prins cîntînd cîntece de dor de fată și glasu-i pare de femeie.

— Ei, dragul mamei, să-ți mai spun una ; diseară, cînd o fi ca să se culce, ia un smoc de busuioc și-l pune în patul tău și unul într-al lui, să nu bănuie cine știe ce și de i-o fi mîine dimineață busuiocul de sub el asudat, să știi că-i fată.

Însă fata iar a presimțit că e ceva și, mai șireată decît el, pîndi în zori de zi, cînd feciorul împăratului ieși afară și repede schimbă busuioacele. Iar spre dezamăgirea băietului împăratului, cela de sub el era asudat, ceea ce îl făcu să spuie :

— Nu-i fată, deși ar putea să fie...

Și mai trecu iarna o bucată de vreme, dar feciorul împăratului se pîrjolea și se bătea cu gîndurile și slăbea. Fata însă, văzîndu-l că se uita tot galeș la dînsa, că mereu oftează și că slăbește băietul, pricepu că e bănuită, și gîndindu-se că e vremea să plece, își ceru socoteala, zicînd că-i dor de tată-său și nu mai stă.

— Că mai stai — îi zise și flăcăul și părinții lui — că uite te-om însura cu o fată bună de aicea — că nu știu ce ; ea nu voi să rămîie cu nici un chip, așa că văzînd și văzînd, Împăratul-Florilor, îi dădu drumul și simbria, iar feciorul său o petrecu pînă la apa Sîmbetei. Dar ea, ca să-și rîdă de el, după ce trecu pe celălalt pămînt, i-a strigat arătîndu-i sînul :

— Fecior de împărat ! Fecior de împărat ! Un an am stat cu tine și totuși n-ai știut că sînul meu e alb ca pîinea pe care o mănîncă maică-ta la masă...

Băietul împăratului, doar s-o lovit cu palma peste obraz de necaz, și glonț la maică-sa.

— Uite, mamă, așa și așa ; să știi mamă că dacă nu ieu pe fata asta de nevastă, eu mă omor, mă duc în lume. Că nimene nu mi-o furat inima ca hicleana asta de fată — și îi povesti toată chestia.

— Dragul mamei, dacă vrei s-o ieî, du-te la Împăratul-Vînturilor, unde a hărgățit tatăl tău și spune-i cine ești, că el are să-ți împrumute și ție scrînciobul cel de aur și cu aripi, cu care m-a furat tată-tău pe mine. Și să te duci cu el din tîrg în tîrg, din sat în sat, și unde-i găsi-o, acolo să-l așezi și să te dai cu toate fetele din locul acela, pînă i-o veni și rîndul ei. Și atunci, să dai drumul aripilor și ai să te tot duci unde ți-o fi dorul.

Ajungînd băietul la Împăratul-Vînturilor, aicea dădu de un palat cu totul și cu totul de aur și care avea un foișor înalt, cu patru porți de aramă, care dădeau în cele patru părți ale lumii. În foișorul ista erau legate cele patru Vînturi, cărora le dădea drumul pe cele patru porți, după cum primea împăratul ștafetă de la Dumnezeu.

Împăratul, cum auzi de dorința băietului, îi spuse :

— Bucuros, dar să-mi slujești un an de zile în turnul Vînturilor ; să le dai drumul după ștafetele primite de la cer. Iar de-i greși, ori te-i îmbăta, ori te-i zăpăci, ori îi adormi și nu-i da drumul la vreme unui Vînt, ori le-i da drumul slobod alandala, nu vei pleca de aici decît cu sufletul.

Zis și făcut, băietul se prinse ; și, un an de zile el vin n-a băut, el din turn nu s-a urnit, frumuseță nu la ispitit, somn nu s-a lipit de genele lui. O putere sfîntă parcă îl ținea vecinic treaz. Un înger din cer, o mînă de necunoscut, fără să vadă al cui e, îi lăsa cîte un răvaș cărui Vînt să-i deie drumul și la ce umbră a soarelui, ori strajă de noapte.

Și Împăratul-Vînturilor, Doamne, cît nu l-a ispitit ; i-a trimis vinurile cele mai aromate și alese, femeile cele mai frumoase îi treceau prin preajma turnului, care îi cîntau adormitor și nici nu l-a clintit una. Și anul se apropie, se isprăvi, și băietul își ceru scrînciobul, căci dorul de fata omului, de fostul lui tovarăș, îi făcuse inima cărbune și îl stafidise.

Împăratul-Vînturilor, l-ar fi ținut înainte, căci pînă atunci nu avusese un cîrmuitor de Vînturi așa de vrednic ca dînsul, dar îi dădu drumul, căci își dase cuvîntul, și cu el și scrînciobul.

Luînd băietul scrînciobul și puindu-l într-o căruță, se schimbă și el într-un băietan necunoscut și a plecat din oraș în oraș și din sat în sat, pînă cînd a dat de locul de unde era fata.

Și într-o duminică, pe cînd tocmai juca hora în bătătura crîșmei, hai tocmește o pereche de lăutari buni și așează și el scrînciobul.

Și s-a suit fata cutare, cu flăcăul cutare și a cutărui cu cutare și a venit rîndul băietanului de împărat și s-a dat și el cu toate fetele pe rînd. Și a venit și rîndul fetei omului năzdrăvan ; dar ea, parcă avu o presimțire, că nu s-a dat dusă cu nici un chip. Au ghiontit-o nevestele, au ghiontit-o babele :

— De ce nu te duci, mamă, că uite ce straie are pe el și ce bani ?

Fa, pace !... Atunci el, ca s-o puie la rîvnă, a suit lîngă dînsul altă fată, iar cînd s-au despărțit, i-a aninat fetei o salbă de irmilici. Fetei năzdrăvanului însă, i se împietrea tot mai mult inima. Și iar a chemat-o feciorul împăratului și ea iar nu s-a dat și atît de îndărătnică ce era, că la urmă și mamă-sa i se făcu ciudă, de i-a zis :

— Da du-te odată, fată hăi, că doară n-are să te mănînce. Săracan de mine, că ne facem de rîs !...

— Așa ? — a zis fata. — Atuncea, mamă, să nu mai plîngi.

Atita i-a fost ; cum s-a așezat în scaun, s-a și înălțat scrînciobul în sus, iar maică-sa văzînd greșeala, i-a strigat de jos :

— Mamă, din tot anu numai luna asta să nu vorbești cu el.

Dar ea a înțeles anul întreg.

Și a ajuns la Împărăția-Florilor, însă ea, mută. Ce o întreba, nu răspundea o vorbă. Au îmbrăcat-o Florile în rochie ca zorile zilei și a pieptănat-o și a gătit-o ca pe o stăpînă, dar ea, mută. A mîngîiat-o și a îndrăgostit-o cum știa el. Pace !...

Se apropia amu anul și dînsa tot nu vorbea. Văzînd asta, băietul se duse la împărăteasă :

— Mamă, ce-i de făcut că mor și dînsa nu vorbește ? Ce să fac să-mi spuie un cuvînt ?

Și a zis Stăpîna-Florilor :

— Dragul mamii, am să-ți dau un sfat. Voi ați fost amîndoi la vînătoare și poate în multe împrejurări. Du-te și amu cu dînsa, dă-i cele ce-i trebuie, ca unui vînător și du-te de doboară un mistreț, sau o căprioară ceva, ce-i găsi și tu și fă-te că nu poți birui fiara și te afli în primejdie, strigă să-ți vină în ajutor. Și să știi că numai la asta ori are să se năpustească și ea asupra fiarei strigînd, ori are să-ți spuie o vorbă oarecare. Nu se poate atunci să nu spuie ceva.

Și a plecat băietul cu fata prin păduri și meleaguri și a dat el cu arcul într-un pore sălbatec și l-a prăvălit bine. Și porcul se ridică. Atunci feciorul împăratului prinse a striga ajutor și că iataganul nu e bun. Făcu roată cu ochii în jurul lui și o chemă. Fata la asta se spăimîntă și fără să știe ce face zise :

— Stai, dragul meu, că-l dobor eu.

Dar el cînd i-a auzit glasul, i-a sărit inima de bucurie și îmbărbătîndu-se, i-a mai dat un junghiu mistrețului, apoi cu mîinile pline de sînge, s-a înălțat în scara calului ei și așa, după spate, a prins-o de după gît și i-a zis :

— Draga mea rîndunică, acum vorbești tu, după un an ?

Și a sărutat-o.

Însă ea s-a smucit și a vrut să fugă ; el a prins-o de coada rochiei și i-a sfîșiat-o drept în două, rămînînd în mînă numai cu un petic, iar fata s-a schimbat în rîndunică și s-a dus, lăsîndu-l fluierînd a pagubă și de aceea e rîndunica roșie sub gușe, unde feciorul împăratului a prins-o de după gît, cu mîinile pline de sînge, iar coada e în furculiță, unde i-a sfîrtecat rochia. Cît despre peteculdin mînă, s-o prefăcut în o floricică mică, la fel ca zorelele și care crește prin grădini și păduri și care-i zice „rochița rîndunicei“ sau holbura.

Însă de atunci, el n-a mai fost om, parcă îi luase Dumnezeu toate bunurile de pe pămînt, veșnic umbla rătăcind meleagurile și plîngîndu-și zilele îndurerate ; slăbise în cîteva zile de ți-ar fi fost mai mare mila să-l fi văzut, pe cînd păsărica mereu se învîrtea împrejurul lui, tot chiscuind ; parcă și ea plîngea de durerea băietanului.

Și cine știe ce s-ar fi ales de capul lui, tot umblînd cu gîndurile și cu scîrbă. Cînd într-o noapte visă pe rîndunica, așa fată cum a fost, că-i spune să se ducă să beie din izvorul fermecat, care curge din o stîncă din „Muntele Negru“, care se vede la miază-noapte de la palat și că îndată are să se schimbe și el în pasăre, tot ca dînsa. Și pe dată s-a și trezit.

A doua zi și întrebă pe un moșneagă, care era cel mai vechi dintre slujitorii palatului :

— Moșule, ia hai și mi-i arăta care e „Muntele Negru“.

— Vai de mine, slăvite crai, nu cumva îi vre să te duci acolo ?

— Da ce e acolo, moșule ?

— Ce să fie ? Ce să fie dragul meu stăpîn, ia rău, ia păcate.

— Da spune odată ce-i ?

— Nu spun — făcu moșu din umere — că ți-oi spune, te-i duce și m-oi găsi blestemul.

— Da ce-i odată ? Spune !

— Of, of, că la grea încercare mă pui, iubite crăișor... Acolo e locul necurat, vrăjit. Acolo apele cîntă și însetează omul și cine o bea din izvorul care curge din stînca muntelui, acela o pate rău, se preface în paseri, în lighi-

oane, în cine știe ce răutate... Vai de mine... Nu mai spun... Nu-ți mai arăt nimic.

Moșu, se vede că văzînd pe băiet că umblă hara, de colo pînă colo și abătut, ce și-a dat cu mintea, că numai că stăpînul lui auzise ceva și amu că are de gînd să beie și el apă de acolo, să isprăvească cu viața omenească.

— Moșule — îi dă băietul împăratului — da nu te înțelegi odată, că dacă nu-mi spui e mai rău ? Nu vezi, tocmai de asta ; eu umblu tot la vînat și cine știe, nimeresc din greșeală tocmai pe acolo și beau apă de aceea ; ai face bine să-mi spui tot, să știu și eu care e muntele, unde e izvorul fermecat, ca să nu mă duc.

— Aici dragul moșului m-ai biruit. Așa e ; nu-ți spun, te duci, și dacă nu știi, Doamne ferește !... Apoi uite ce e — zise moșneagul frecîndu-se pe genunchi înfiorat — și dacă înainte de a bea apă, că n-ai să mai poți de sete cînd îi ajunge acolo, trebuie să bei și te-i ruga la Maica-Domnului, ea poruncește zînelor izvoarelor să nu schimonosească așa rău și să te lase să trăiești cum vrei tu, de nu, atunci Maica Domnului, te lasă zînelor și ele te schimbă în vreo pasere ori lighioană ceva.

— Sfîntă să-ți fie gura moșule — îi răspunse flăcăul — asta vroi să știu, tot-tot... Și amu care e muntele ?

Și cum din balconul de sus al palatului se vedeau munți în zare, ca niște ridicături pînă la cer, unii ca de piatră vînătă, alții în zare, șterși, că păreau străvezii, moșneagul îi arătă cu mîna spre miazănoapte.

— Vezi colo, dragul moșului, colo, colo departe, după muntele cela teșit, unul ca o căciulă.

— Văd.

— Apoi acela e „Muntele Negru". N-are nici mușchi pe el, e tot din cremene neagră și din o stîncă a lui pică de sus un izvoraș, care jos se preface într-un pîrîiaș, care cîntă niște cîntece de te face să uiți și ce-ai mîncat în ziua ceea necum să te rogi sau să spui ceva. Atîta, dacă iei o floare de odolean în sîn, apoi nu mai uiți.

Zis și făcut ; băietul cum auzi una ca asta, se și făcu a doua zi că se duce la vînat și, punîndu-și o floare de odolean în sîn, o pleacă într-acolo.

Și după zile de umblet, a ajuns în sfîrșit la poalele „Muntelui-Negru", care totul nu era decît o stîncă neagră, pleșuvă, colțuroasă, ruptă și desprinsă, încît credeai că acuși, acuși, un bolovan se prăvălea pe povîrniș.

Pe bolovanul ista se prelungea în jos un pîrîiaș, pînă devale, devale printre ierburi, un pîrîiaș făcut de un izvoraș repede și cristalin și care scotea în mersul lui niște cîntece adormitoare. Dar în sinea lucrurilor nu era apa care cînta, ci zînele necunoscute ale izvoarelor, care făceau sete călătorului și-l zăpăceau cu cîntecele lor, doar a uita totul și a bea, iar ele îl prefăceau în o pasăre, ori o lighioană, sau altceva, ca să-l aibă pe bietul drumeț de jucărie pentru ele.

Dar băietul deși auzea cîntecele vrăjite, care păreau venite din adîncul apei, amu cînd avea odolean, nu avea nici o putere asupra lui, parcă deosebea murmurul apei din cîntecele cele ; în schimb zînele apelor, nevăzute și răutăcioase, îl priveau zîmbind și-l așteptau să bea, ca pe urmă să-l schimonosească cum știu ele.

Însă el, spre dezamăgirea lor, se plecă în genunchi cu fața spre răsărit și se rugă fierbinte Maicii-Domnului, ca zînele, deși l-or preface în vreo pasere, dar să le poruncească, ca de îndată ce va bea, să-l schimbe în pasăre la fel cu nevasta lui. Și bău. Minune ! Minune ! El se schimbă în rîndunel.

Cînd iată că și rîndunica trecu ca săgeata pe deasupra lui și atunci au putut vorbi și o și luară amîndoi în zbor, spre supărarea zînelor, spre curțile împărătești și așa au și prins a se învîrti împrejurul palatului, a intra prin odăi și grajduri, a chiscui împrejurul părinților și a le spune cu tăinicie, că ei sînt băietul și nora lor și ce e cu dînșii. Dar cine să le înțeleagă ? Singur moșul cel bătrîn, care cunoștea din vechi și vorba păsărilor, auzi totul și ce e cu păsărelele, care începuseră să-și facă și un cuib, chiar în fosta odaie de culcare a lor.

Iar împăratul auzind de asta, numai că le lăsă și plînse cu împărăteasa, de cele ce auzi din gura moșului, dar dădu poruncă strașnică, că oriunde le-ar vedea cineva, nu numai să nu le facă nici un rău, dar să le cinstească ca pe niște vestitori buni, și — crainicii povesteau prin tîrguri și sate, toată povestea rîndunelului și a rîndunicii, și a holburei sau „rochița-rîndunicii".

Și de atunci cică, lumea lasă pe rîndunele să-și facă cuibul la streșinele șurelor și chiar prin tinzile lor, unde a rămas obiceiul de pe timpul acela. Ba, cică, așa e lăsat de la Dumnezeu, că cine o face rău unei rîndunici, ori le-o strica cuibul, ori o omorî vreuna, să-i ardă casa, să-i piară o vită, să aibă o scîrbă, ceva, iar copiii, obraznici și fără milă, dacă ar pune mîna pe o rîndunică, să capete pistrui pe obraz ca ovreii. Așa că rîndunicele știu și nu le ie frică și de atunci ele zboară mai jos, pe pămînt și intră prin tot locul.

Iar eu, ce să zic, vă mai spusei o gogonată, să o știe lumea toată.

ION DRAGOSLAV,
Poveștile Florilor, II.

[FATA ÎMBRĂCATĂ BĂRBĂTEȘTE]

A fost odată o văduvă săracă și a avut trei fete. Și una dintre aceste trei fete era cu părul de aur. Și cea cu părul de aur a zis într-o zi maicei sale :

— Mamă, eu m-aș duce la zmeoaica cutare, să mă năimesc cioban la oi !

— Bine, draga mea ! — răspunse maica sa — tu vrei să te duci, dar nu știi că feciorul acelei zmeoaice de mult vrea să te ieie de nevastă și tu nu vrei să mergi după el !

— Că nici nu m-oi duce și nici nu m-a lua — zise iară fata — căci eu m-oi îmbrăca bărbătește și mi-oi pune cușmă în cap și el nu m-a cunoaște !

— Dacă tu socoți că va fi să fie așa, apoi.. despre mine... du-te, că eu una nu te opresc !...

Nu departe de văduva cea cu trei fete, se afla o zmeoaică, asemenea văduvă, care avea numai un fecior și-o turmă de oi. Feciorul zmeoaicei acesteia auzind acuma, de la cine va fi auzit, că văduva aceasta are o fată cu

părul de aur, mai de multe ori s-a dus el la dînsa, și-a cerut-o de nevastă, dar fata n-a vrut de feli să meargă după dînsul, și el nici într-un chip n-a putut-o înduplica, nici amăgi, ca să meargă.

Acuma fata, îmbrăcată în haine bărbătești și cu cușmă în cap, se duse singură la maica feciorului și se îmbie ca s-o năimească cioban.

Zmeoaica, socotind că e fecior și neavînd cioban la oi, foarte bucuroasă, o primi.

Însă feciorul zmeoaicei, de cum a văzut-o, măcar că era îmbrăcată în haine bărbătești și niciodată nu-și lua cușma din cap, avea mare prepus pe dînsa. Deci zise el într-o zi maicei sale, că feciorul ce s-a apucat la ei cioban, nu i se pare a fi fecior, ci trebuie să fie fata cea cu părul de aur, pre care a voit el mai de multe ori s-o ieie de soție.

Zmeoaica zise atunci feciorului său :

— Dacă tu socoți că ciobanul ce l-am năimit eu la oi, e fata pre care ai voit tu s-o iei de soție, apoi... ce mai atîta vorbă !... trebuie să-ncerci și-ndată vei cunoaște fată e ori fecior ?... Du-te cu dînsul în pădure, arată-i un copaciu care va fi mai frumos și mai sănătos și-l întreabă de ce e bun ? Și de ți-a spune că e bun de furci de tors, să știi, că e fată, dar de ți-a spune că e bun de car, atunci e fecior.

Feciorul zmeoaicei făcu așa, după cum l-a învățat maica sa. Se duse cu fata în pădure, îi arătă un copaciu și-o întrebă de ce e bun. Ea îi răspunse că e bun de car.

Se-ntoarce feciorul acuma acasă și povestește maicei sale ce i-a spus fata.

Zmeoaica îl învață acuma pre feciorul său, să se ducă cu ciobanul la scăldat, și scăldîndu-se, trebuie să-l cunoască fată e ori fecior ?

Feciorul ascultă și face ceea ce-i spuse maica sa. Se duce adecă la o apă mare cu fata, ca să se scalde. Dar fata, știindu-i gîndul, colea după ce feciorul s-a dezbrăcat și s-a aruncat în apă, viindu-i și ei rîndul, face pre un cățel ce avea cu dînsa, să sparie turma cea de oi... Feciorul o îndeamnă să se scalde, cățelul sparie turma, și ea apucă atunci degrabă după oi, spuindu-i feciorului

că ea nu se poate scălda, că de i s-or pierde oile, ce va face ea atuncea !... cum și-a da seama înaintea stăpînei sale, adecă a zmeoaicei.

Feciorul, văzînd că nici așa nu poate s-o cunoască, iese degrabă din apă și ducîndu-se la maica sa, îi spune tot cum stă treaba, că el cînd a vrut să se scalde, ea, anume că se duce să întoarcă oile spăriete de cățel, n-a voit să se scalde.

Zmeoaica zice iarăși feciorului :

— Nu te teme, că mai este încă timp !... Mai du-te încă odată cu dînsa la scăldat, și mai odată, și tot așa pînă ce vei pute-o înduplica să se scalde, și atunci te vei încredința despre adevăr !

Feciorul zmeoaicei ie acuma a doua oară pre fată la apă, ca să se scalde, dar aceasta, văzînd, că alt chip nu-i de scăpare ca să nu fie cunoscută, cînd ajunge la apă, se aruncă îmbrăcată cum era, cu totul înluntru și trece de-a-notul pînă de ceealaltă parte, de apă, lăsînd pre zmeu și turma de oi de astă parte. Iar după ce ieși ea de ceealaltă parte la mal, își rădică cușma din cap și își arătă părul său cel de aur feciorului, și de acolea să cam mai duse în treabă-și.

Feciorul, scîrbit ca vai de el, se-ntoarce îndărăpt la maica sa și-i spune toate, cum a sărit fata cu haine cu tot în apă, cum a înotat și cum a fugit, fără ca s-o mai poată urmări.

Maică-sa, auzind aceasta, îi dă acuma alt sfat și-i zice :

— Du-te și fă o mulțime de furci de tors, una mai frumoasă decît alta. Apoi ie și le aurește pre toate. După aceea, încarcă-le într-o căruță și du-te cu ele în lume, pînă ce-i da de fată. Iar cînd vei da de dînsa și ea se va sui în căruță, să știi că e ta !... Mai mult n-are să-ți scape din mînă !...

Feciorul ascultă pre maica sa. Face o mulțime de furci. Le aurește pre toate frumos, le-ncarcă într-o căruță și se pornește apoi cu ele în lume, doară va da undeva de fata fugită.

Iată că, mergînd el așa, acuma cîtă vreme va fi mers, se-ntîlnește c-o soră de-a fetei celei cu părul de aur.

— Ce ai în căruță ? — îl întreabă aceasta cum îl vede.

— Furci ! — răspunse el.

— Ian să le văd ! — zice mai departe fata.

— Suie-te-n căruță, dacă-ți trebuie ! — răspunse feciorul.

— Ei ! ce mai furci îs și acestea !... Sora mea cînd le-ar vedea, nici n-ar stupi pe ele ! — zise acuma fata și se cam duse în treabă-și.

Mai încolo se-ntîlnește feciorul cu ceealaltă soră a fetei celei cu părul de aur. Și-aceasta, cum zărește pre fecior cu căruța încărcată de furci, îl întreabă :

— Ce-ai în căruță ?

— Furci !

— Ian să le văd ?

— Suie-te-n căruță, dacă-ți trebuie !

— Ei ! ce mai furci îs și acestea !... Sora mea, cînd le-ar vedea, nici n-ar stupi pe ele ! — zise și această fată și se duse în treabă-și de unde a venit.

Se-ntîlnește acuma feciorul cu fata cea cu părul de aur. Aceasta, necunoscînd pre fecior cine-i și dincotro vine, îl întreabă și ea ca și surorile sale ce are în căruță ?

Feciorul îi spune și ei cum și ce... Ea, fără a aștepta mult, se suie în căruță să vadă furcile. Atunce feciorul... bucuria [l]ui... întoarce degrabă căruța și la fugă cu dînsa îndărăpt spre casă.

Fata, văzînd și cunoscînd abia acuma în ce mînă a picat, cînd trece feciorul peste apa cea mare, ie și aruncă inelul său în apă și zice :

— Cînd mi-a venit inelul acesta iarăși pe deget, atunci voi vorbi și eu cu tine !

Dar feciorul nici nu vrea s-o asculte, ci se ducea tot într-o fugă cu dînsa acasă. Iară după ce sosi cu fata acasă, se-nsură cu dînsa și și-o luă de soție.

Fata, macar că acuma devenise nevasta zmeului, ținîndu-se de cuvînt, nu voi să vorbească nici cu dînsul, nici cu soacră-sa, cu zmeoaica.

De la o vreme însă, văzînd zmeoaica că noră-sa nu vorbește nemică nici cu dînsa, nici cu bărbatul său, zise feciorului :

— Ce ți-e bună ție aceasta, dacă nu vorbește nemică cu noi... dacă e mută !...

Apoi.. ce-i plesnește zmeoaicei prin minte ?... ie pre nora sa și-o trimite la o soră de ale sale, după o spată

și niște ițe, gîndind că soră-sa, cum a căpăta-o la mînă, deauna are s-o omoare.

Nevasta, care de-altmintrelea asculta totdeauna foarte bine pre soacra sa, numai atîta, ea nu vorbea cu dînsa, nu se puse de pricină, ci se pornește îndată ca să-i aducă spata și ițele.

Bărbatul său însă, știind prea bine cine-s și ce plătesc mătușele sale, cum vede că ea se pornește, deauna iese afară după dînsa și-i zice în taină, ca să nu-l audă maica sa :

— Ajungînd la mătușele mele, cînd ți-or da ele de mîncare, îmbucătura cea dintîi s-o pui sub limbă și-apoi să mănînci. De nu vei face așa cum te-nvăț eu, să știi că ai să pățești rău !

Nevasta l-a ascultat... și mergînd ea acuma, cît va fi mers, ajunge la cea dintîi soră a soacrei sale, o zmeoaică și aceasta, decît care să mai cauți alta, așa de urîtă și rea era... Și cum ajunge la dînsa, deauna-i dă bună ziua.

Zmeoaica, cum o aude vorbind, se uită lung la dînsa. Apoi îi mulțămește și zice :

— Apoi să mai creadă cineva soacrelor !... Sora mea zice că nora sa nu vorbește, că este mută, și ea... uită-te numai la dînsa, cît de drăgălaș și frumos vorbește !

Apoi, după ce o mai întrebă despre una alta, cum se află bărbatul său, ce mai face soacra sa ?... cum se laudă ?... taie un cocoș, îl cinătuește frumos, îl frige și i-l dă de mîncare.

Nevasta, îmbucătura cea dintîi o pune sub limbă, după cum adecă a învățat-o bărbatul său, apoi mănîncă din cocoș pînă ce se satură.

După mîncare, văzînd zmeoaica că n-a putut-o înșela, îi spune că ițele și spata după care a trimis-o soacra sa, nu se află la dînsa, ci la o soră a sa mai mică decît dînsa, care nu locuiește tare departe... să se ducă pînă la aceasta și le-a căpăta.

De-aicea, luîndu-și nevasta rămas bun, se pornește și se duce la a doua zmeoaică și cum ajunge, îi dă și acesteia bună ziua.

Auzind-o și această zmeoaică vorbind, se minunează de dînsa și-i zice și ea ca și sora sa :

— Pas acuma de mai crede soacrelor !... Sora mea zice că nora sa nu vorbește nemică, că ea este mută, și... ian uită-te la dînsa cît de frumos și bine vorbește !... — Apoi, din vorbă în vorbă, din una în alta, o întreabă la ce a venit.

Nevasta-i spune cum și la ce, că iacă soacra sa a trimis-o după spată și ițe pînă la mătușa sa, pe la care a trecut, dar fiindcă aceasta nu le are, i-a spus să vie la dînsa, că poate vor fi aice.

Zmeoaica aceasta taie acuma și ea un cîrlan și după ce-l frige, îl dă nevestei de mîncare.

Nevasta, face ca și mai nainte, adică pune cea dintîi îmbucătură sub limbă și apoi mănîncă.

Zmeoaica, după ce-i dete de mîncare, se făcu că caută spata și ițele, dar îndată s-a întors înapoi și-i zise nevestei, că ea nu le găsește nicăiri, deci trebuie să se ducă la sora sa cea mai mică, care nu locuiește departe, că poate la dînsa se vor afla.

De-aicea se ie iar nevasta și se duce la cea din urmă soră a soacrei sale.

Văzînd-o și aceasta zmeoaică că vorbește, îi repeți aceleași cuvinte ca și surorile sale. Apoi îi dă și ea o mînă de om mort de mîncare și după aceea se suie în pod, anume ca să caute spata și ițele, în faptă însă, ca să pîndească pre nevastă să vadă ce a face... mînca-o-a mîna ori ba ?

Dar ce să facă nevasta ?... ie mîna cea de om mort și-o aruncă sub vatră.

Nu știu, văzutu-o-a ori n-a văzut-o zmeoaica, destul că ea întreabă :

— Mînă de om mort unde ești ?

— Sub vatră ! — răspunse mîna.

— Mănîncă, nevastă, mîna, că de nu-i mînca-o, te mănînc eu pre tine ! — zise iarăși zmeoaica.

Ce să facă acuma biata nevastă ?... Cum să mănînce ea mîna de om, dacă aceasta e spurcată și grețoasă ?... și-apoi... macar de n-ar fi de om mort ?... ie mîna de sub vatră și-o bagă sub brîu tocmai la inimă.

Zmeoaica întrebă a doua oară :

— Mînă de om mort unde ești ?

— Sub inimă ! — răspunsă mîna.

Acuma socotind zmeoaica că nevasta a mîncat mîna, se scoboară cu ițele și cu spata din pod și i le dă nevestei.

Nevasta le ie și vrea să pornească. Dar zmeoaica o oprește și-i zice :

— Dă-mi mîna înapoi.

— Na-ți-o ! — zice nevasta, scoțînd degrabă mîna de sub brîu, fără ca s-o zărească zmeoaica, și i-o dă. Apoi se pornește și se cam mai duce, căci zmeoaica, după ce i-a întors mîna, nemică rău nu putu să-i facă.

Sosind nevasta la-ntoarcere pe la a doua zmeoaică, aceasta îi cere cîrlanul. Nevasta stupește și cîrlanul sare din gură și fuge zbierînd.

Zmeoaica, văzînd aceasta, se mînie și zice nevestei :

— Ai, mînca-mi-te-ar țapa să mi te mănînce, da cum mi-ai scăpat din mînă !

Însă nevestei nici nu-i pasă. Se duce mai departe, pînă ce ajunge la cea dintîi soră a soacrei sale. Această zmeoaică, cum o vede, de afară încă îi cere cocoșul.

Nevasta stupește și acuma și cocoșul zboară din gură tot cîntînd „cu-cu-ri-gu-u !"

— Ai, mînca-mi-te-ar țapa să mi te mănînce, da cum mi-ai scăpat din mînă ! — zice și aceasta zmeoaică, văzînd că nu poate face nemică nevestei.

Acuma, într-un tîrziu, iată că ajunge nevasta sănătoasă, fără să i se fi clintit macar un păr din cap, la soacra sa.

Cît timp va fi îmblat ea pe la cele trei zmeoaice, nu pot spune anume. Dar tot trebuie să fi trecut cam mult, căci cînd a sosit ea la soacra sa, aceasta avea acuma altă noră în casă... Făcu ce făcu zmeoaica cea bătrînă și înduplicînd pre feciorul său, îl însură cu altă fată, socotind că nora-sa cea dintîi, pre care o credea că e mută, nu s-a mai întoarce de la surorile sale, unde a fost trimis-o anume ca s-o omoare.

Cînd ajunse acuma nevasta acasă, află pre bărbatul său tăind o oaie în tindă, iară pre soacra-sa și pre nora-sa cea de-a doua, lucrînd cîte una, alta, în casă.

Soacra sa cum o vede, cum îi zice :

— Ai ! bine c-ai venit, noră dragă !... du-te și adă și tu acuma o cofă cu apă, că astălaltă noră nu poate de-atîta muncă, de cînd te-ai dus tu de-acasă !

Nevasta, ascultătoare ca totdeauna, nu spune nemică, ci luînd coafa se duce după apă tocmai acolo unde și-a zvîrlit ea inelul. Aice apoi, oprindu-se și scoțînd apă, iată că-i sare inelul în cofă. Ea, cum îl vede, deauna-l pune pe deget, și, după cum a spus cînd l-a aruncat, își propune să vorbească. Deci, întorcîndu-se cu cofa acasă și aflînd pre cecalaltă noră a zmeoaicei rădicînd o oală de la foc cu mîneca cămeșii care era a ei, îi zise :

— Ai, plăti-ți-ar Dumnezeu să-ți plătească, că bine mai știi a lua oalele de la foc cu munca altuia !

Bărbatul său, care și-acuma se afla tăind oaia în tindă, cum o aude vorbind, deauna se repede la dînsa, așa plin cum era pe mîne cu sînge și cuprinzînd-o cu mînele de după cap îi zice :

— Draga mea ! Rîndunica mea !

Dar n-a apucat bine a rosti aceste cuvinte și ea deauna s-a prefăcut în rîndunică și el în rîndunel, și-amîndoi au zburat pe o fereastră și s-au cam mai dus în lume. Iară zmeoaica și a doua noră au rămas singure și nimene nu știe ce s-a făcut cu dînsele.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, II,
(Igești—Vaslui).

RÎNDUNICA

În vremea cînd pe pămînt erau și oameni cu un singur ochi în frunte și așa de mari, că pășeau dintr-un munte în altul, pe atunci, spune povestea, trăia într-un sătuc din fundul munților, un unchiaș cu baba lui. Erau săraci lipiți pămîntului. Singura lor avere era o fată frumoasă și deșteaptă, de ți-era mai mare dragul s-o privești. Dar se vede că unde-i frumusețe și minte, nu-i totdeauna noroc, că bătrînii muriră amîndoi deodată și biata fată rămase singură pe lume.

Nu stătu mult pe gînduri, ci porni de acasă unde o va învăța Dumnezeu, ca să-și găsească un rost.

Merse ea ce merse, pînă ce ajunse într-o pădure întunecoasă. Cum era frîntă de oboseală, adormi la umbra

unui copac. Cît o fi dormit nici ea nu știe, dar cînd se deșteptă, văzu în fața ei un vînător mîndru și tînăr. Fără să fie rugată, spuse acestui om cine este și unde se duce. Acesta scoase dintr-un sac niște haine de băiat și i le dete zicînd :

— Îmbracă-te cu aceste haine și mergi tot înainte, că ai să dai de un castel înalt. Acolo stă Muma-Pădurii și ea are nevoie de un cioban la oi, dar să nu te afle că ești fată, că va fi tare rău de tine. Muma-Pădurii nu poate suferi parte femeiască și pe oricine prinde de acest fel, o arde de vie.

Fata, mulțumindu-i, se îmbrăcă băiat și porni la drum. Nu merse mult și într-adevăr se pomeni în fața castelului. Și îi ieși înainte Muma-Pădurii. Era scofîlcită, cu ochii ca cepele, părul vîlvoi, fără dinți și neagră ca noaptea. Rîndunica, căci iertați, am uitat să vă spun că așa se numea fata, spuse că vrea să se bage slugă. Muma-Pădurii se învoi degrabă s-o bage ca cioban și chiar din aceea zi, nouă slugă porni cu turma la pășune.

A trecut așa cîtva timp cu bine, dar de la o vreme, Muma-Pădurii a început să aibă bănuială despre ciobănașul ei. Așa fecior cu față frumoasă, cu trupul subțirel și cu glas dulce, nu văzuse ea niciodată. Îi trecu prin gînd ca nu cumva, cel pe care ea îl crede băiat, să fie vreo fată, care umblă s-o înșele. Din acest timp, s-a și pus la pîndă răutatea lumii, să afle adevărul.

Într-o dimineață, s-a ascuns lîngă fereastra camerei unde dormea ciobănașul, ca să vadă cum se spală acesta pe față. Dacă va lua apă în pumni, și va da pe față, e băiat, iar dacă va da drumul la apă din pumni și va da pe față numai cu palmele ude, atunci nu mai încape îndoială că e fată. Cele gîndite de zgripțuroaică s-au împlinit întocmai, că feciorașul nostru lua apa în pumni, o lăsa jos, și numai cu palmele ude atingea fața. Atît i-a trebuit arătării, că de îndată ce a ieșit sluga afară, s-a repezit la ea și-a dezbrăcat-o de hainele bărbătești, lăsînd-o numai cu rochia neagră, cum era Rîndunica îmbrăcată după moartea părinților. A înfipt ghearele în părul ei și a luat-o tîrîș, spre cuptorul unde mai arsese ea pe toate fetele ce-i veniseră în mînă. Rîndunica atunci și-a îndreptat gîndul către Dumnezeu, s-o scape, și minune... deodată din fetiță cum era, se prefăcu în pasăre.

Muma-Pădurii vru s-o apuce de coadă, ca să n-o scape, dar rămase cu cîteva pene în mînă și pasărea își văzu de drum.

Și de atunci este rîndunica cu coada tăiată în furculiță, de cînd i-a zmuls Muma-Pădurii penele de la coadă, iar fulgii îi are negri, fiindcă fata orfană era îmbrăcată cu rochie neagră.

O. ZĂBAVĂ și M. SANDU,
Poveștile florilor.

POVESTEA RÎNDUNICEI

A fost odată ca niciodată ; a fost odată o babă și un unchiaș care n-au avut copii.

Așa, ce să facă ei sărbătorile acasă, dacă nu tu copil, nu tu purcel, nu tu cățel ?... Că ei dac-au văzut că nu le dăruiește Dumnezeu copii, nici de altele, nu s-au mai îngrijit... Și ce făceau ? Mergeau în fiecare sărbătoare la biserică și se rugau de Dumnezeu sfîntul, să le vie întru ajutorul cu ce va vrea.

Într-o sîmbătă seara, după ce au vorbit de toate și au așezat de toate prin casă pînă-n mijlocul nopții, s-au culcat. Peste noapte s-a coborît Maica-Domnului în vis și le-a spus la amîndoi așa :

— Apoi dacă vreți s-aveți copii, uite ce să faceți ; mîine cînd vă veți duce la biserică, orice veți găsi în cale, să-l luați, să-l sărutați, puneți-l în sîn și duceți-l acasă și o să fie bine.

Așa.

Acuma a doua zi, duminecă, bătrînii s-au sculat, s-au spălat, s-au premenit în zoroclii albe și haine curate, n-au gustat nimic și au plecat la biserică... pîș-pîș ; pîș-pîș...

Pe drum văd o pană de pasăre...

— Uite mătușe — zise unchiașul — uite-o pană de pasăre ce n-o cunosc... S-o luăm și s-o ținem...

— Bine, unchiaș, bine, s-o luăm...

S-a aplecat moșul, s-a răzimat bine în toiag și a luat-o... A făcut o cruce și a sărutat-o el întîi ; a dat-o și babii care a făcut tot așa... Apoi a băgat-o în sîn...

Iar cînd s-a întors de la biserică, cu mare băgare de seamă, au pus-o la icoana Maicii-Domnului... și nu se mai săturau privind la ea...

A trecut săptămîna întîi, cum au trecut și zilele noastre ; iar duminecă, atunci cînd s-au întors de la biserică, moșul care intrase mai înainte în casă, îi glăsuiește babei :

— Tiii, babă, ia uit-te ce e la noi în casă...

— Ce e, moșule ?...

— Ia uit-te ce masă întinsă, ce bucate, ce mai vin... Să tot trăiești, să nu mai mori cît vacul...

— Ei, cum așa, unchiaș ?...

— Numai te uită și vezi...

Se uită baba și rămîne trăznită de ce vede... Curat, curat și peste tot deretecat...

Și nu și-au dat cu socoteala cam ce să fie cu asta...

În dumineca astălaltă tot așa !

Atunci unchiașul zise mătușii :

— Uit-te ce este mătușă...

— Ce ?...

— Duminecă ce vine, du-te numai tu la biserică ; iar eu stau acasă, să văd de-a minune...

— Ei cum ?

— O să mă bag subt cuptor...

— Bine...

A trecut săptămîna, cum trec zilele bune a venit duminecа. Baba s-a premenit și a plecat la biserică ; iar unchiașul s-a băgat după cuptor și a tăcut chitic.

N-a trecut decît cît a trecut baba pragul curții și, ce vede unchiașul ? Pana s-a dat frumușel jos din pervazul icoanei de unde era pusă, s-a prefăcut o fată frumoasă, frumoasă... s-o bei într-un pahar cu apă, și a început să deretece prin casă ; să măture, să spele vasele, să facă focul, să gătească, apoi pune masa, și cînd s-apropie să vie baba de la biserică ea și începe să pună bucatele în străchini...

Așa, tată ! Să vezi și să nu crezi !

Cînd tranc, clanța ușii curții ; venea baba de la biserică... Moșul atunci, de frică să nu-i scape fata, iese de după cuptor și hoțește, haț, pune mîna pe ea pe la spate, o prinde bine și-o... sărută.

— Stai, mînca-te-ar taica...

Fata cînd s-a văzut așa, odată a tresărit și unde s-a pus mamă, mamă, pe un plîns și plîngea... de se scutura carnea pe ea ! Că vezi dumneata, o atînsese mînă de om și nu se mai putea preface în pană.

Moșul, ca moșul, cum s-a văzut cu o așa mîndrețe de fată în casă, nu-și mai putea ține gura, și unde-o giugiulea, unde-o mîngîia pe cap și-i spunea fel de fel de vorbe dulci... ca să nu se sperie...

Cînd, intră și baba ce venea de la biserică.

Ce să mai fie acum ? I-a spus moșul tot, tot și nu mai putea de bucurie... Parcă nu mai călcau pe pămînt...

— Ia, mînca-o-ar mama de fată s-o mînînce... Cum a nemerit ea la casa noastră pustie...

Și-o pupă și pe-o parte și pe alta...

— Așa ! Acum ești fata noastră !... Nu mai pleci de-aici.

Într-o dimineață, cînd sta fata pe prispa casei și se gîndea la ce ajunsese, iacă și soarele că răsare... și-o vede... Și așa de tare și-a grămădit razele lui s-o vadă mai bine, că i-a întunecat ochii, cînd s-a uitat la el și a lăcrămat, că n-a putut vedea cîteva clipe în șir... Iar cînd el a ajuns cruce namiaz, cică trei zile încheiate a rămas pe cer de-a privit-o și de săturat nu se mai sătura... Așa că seara treia, cînd s-a întors acasă, mamă-sa era tare supărată și l-a mustrat zicînd :

— Bine, Soare mamă, de ce-ai întîrziat așa de mult... Unde-ai fost ?... Ce-ai făcut ?... Nu cumva oare ți-ai găsit vreo drăgută și ți-a luat mințile ?...De ce stai așa sucit ?... Ți-a sucit gîtul ?...

Iar el, ca să dea vreun răspuns, ba !... Sta și privea în pămînt de rușine, că biata mamă-sa îi ghicise tot.

Lui, vorba aia, pe-o ureche i-a intrat ce-i spuse mamă-sa și pe alta i-a ieșit ! Că el, dacă s-a îndrăgostit de fată, căuta acum să facă tot ce-i sta în putere s-o... fure și s-o ia de soțioară !

Ei, dar cum să facă și cum să dreagă ?

A făcut un leagăn de mătase, l-a legat cu patru băieri de bolta cerească și l-a lăsat pe pămînt.

Acuma, leagănul ăsta avea un dar ; cine se suia în el și era bătrîn, întinerea ; cine era urît, se înfrumusețа...

Așa !

Ce-i dă-n gînd babei ? Îi spuse moșului :

— Nouă unchiaș, ne-a trecut făina prin traistă ! Nu ne trebuie leagăn, nu ne trebuie nimic... Pe fată s-o facem să fie fericită...

Baba, tot babă !

— Bine, mătușă, bine — îi spune bătrînul.

Și se urcă fata în leagăn... și Soarele, hoțul, care atît aștepta, o ridică cu totul sus, sus la cer !...

Iar bătrînii au rămas o clipă cu gurile căscate, privind în sus...

Chiu, vai pe baba...

— Sărăcuț de mine Doamne... Ce făcui eu ? Cine mă puse pe mine să fac fapta asta ? Ia-mă pe mine Doamne !... — Și-și zmulgea părul din cap, neștiind ce să mai facă de necaz... — Iiii ! Mai bine mă făcea mama mută, să nu fi avut gură, că nu mai puteam spune fetii să se urce în leagăn.

Iar fata, care auzise vorbele astea, pe cînd o urca Soarele în sus, se gîndi și ea că poate-o fi bine să tacă acolo unde o ajunge și s-o creadă că este mută.

Așa.

Și a ajuns la Soare.

— Da cum te cheamă, fată dragă ?

Ea tăcu.

— Da ce fată, măi, și fără glas, se poate ? !...

Ea grai nu scotea ; ci numai cu ochii se uita...

— Ei, nu vorbești ?... Păcat de frumusețea ta atunci !...

Ea „tac mă cheamă !"

Și doar Soarele știa — bine că nu-i mută...

Dar degeaba a încercat el cu toate vicleșugurile, cu toate mișelile, că tot n-a putut-o face să vorbească !

Iar de făcut treaba prin casă, ea făcea orice ! Trebăluia și stropolea, parc-ar fi fost acolo de cînd lumea !

Dacă a văzut și a văzut așa Soarele, ce și-a zis : „stai c-o trimet eu acuma, unde nici prin gînd n-o să-i dea"... Și-i zice :

— Dacă e așa, fată dragă, pe zăpada asta, pe iarnă, să te duci să-mi aduci căpșuni... — Că-și zicea el : „tot o s-o fac eu barem acum să vorbească, las pe mine"...

Dar de surda ! Ea și-a pus frumos șorțul în brîu, a luat bățul și a plecat după... căpșuni ! În vreme de iarnă ! Bag seama, pe acolo așa era vremea. Și-a mers, a mers ea multă vreme lungă, ca-n poveste, pe sub razele

soarelui, și-acolo unde-o bătea căldura drept în creștet, a dat de căpșuni, a umplut poala și într-o fugă, să-i iasă sufletul, a fost indărăt acasă.

Și cum ea era necăjită foc de-atîta umblet și zgîrieturi de mărăcini, a uitat să se mai gîndească la faptul că e mută, i-a pus căpșunile pe masă zicînd :

— Na ! Iaca ți-am adus și căpșuni !...

Atunci Soarele, de bucurie a sărutat-o, iar ea pe loc s-a prefăcut într-o pasăre ; rîndunica. Soarele se repede și-o prinde de gît, iar ea se smucește și scapă, însă fără o bucată de piele de sub gușă, care-i rămăsese în mîna lui... Soarele atunci cînd vede așa, cu mîna ceilaltă, într-o clipă o prinde și de coadă ; ea iar se smucește și scapă, lăsîndu-i numai cîteva peniță între degete...

Și de-atunci cică rîndunica este pătată pe sub gușe și cu lipsă de pene în coadă... de cînd i le-a zmuls Soarele... Și tot de atunci a rămas că ea zboară așa de iute.

N. I. DUMITRAȘCU,
Busuioc
(Boureni—Dolj).

RINDUNICA ȘI SFÎNTU SOARE

Sfîntu Soare are mamă. Sfînta Lună e mama lui Sfîntu Soare. El, la două săptămîni merge la dînsa, atunci cînd aici luna nu se vede, cînd e întuneric noaptea, și ea îl scaldă, îl piaptănă, îl schimbă. Sfînta Lună tare a vrut ca să-l însoare pe Sfîntu Soare, să-l dea și pe lume [?], dar el n-a vrut, zicea că lui nu-i plac damele. Sfînta Lună zicea :

— Și eu sînt o damă, nici pe mine nu mă iubești ?

— Ba pe tine te iubesc, că-mi ești mama, dar pe altele nu.

Da la Sfînta Lună era o fată în slujbă și Sfînta Lună într-una o trimetea să-i spuie lui Sfîntu Soare, ca să se însoare și ce îi mai trebui pentru însurătoare, să se pregătească.

Sfîntu Soare, ca să scape de dînsa, a trimes-o la o mătușe de-a lui, la o ciumă, ca să-i aducă sita, căci îi va

trebui la nuntă de cernut pentru colaci și peria să-i aducă și un ulcior cu apă, da el a fost trimes-o cu gîndul ca ciuma s-o mănînce.

Fata s-a dus pînă acolo și-a spus la ce-a venit, da baba i-a zis ca să aștepte o leacă, că îndată va veni și-i va da; și s-a dus în altă casă, la oglindă, să-și ascută dinții că așa n-o putea mînca. Fetei i-a dat o vîrtelniță, să depene pînă ce va veni ea. Fata nu știa ce-o așteaptă și depăna; da iată un șoricuț iese și-i zice:

— Tu aici ești? Ce nu-ți iai sita și ce-ți trebuie și nu fugi, că baba de te-a găsi, îndată te mănîncă. Dă-mi mie ața, leag-o de un picior și voi depăna eu. Da mai întîi ia un păr de la mine și-l aprinde, ca pe unde-i merge, ți s-a face drum; și dacă-i vedea că te ajunge, tu să arunci în urma ta peria, apoi apă din ulcior, că-i scăpa.

Fata a fugit, da șoarecul s-a ascuns în bortă și cît mergea, babei i se părea că depăna; cînd vine s-o mănînce, n-o găsește.

Se ia după ața cea din bortă, merge, merge pe sub pămînt, n-o găsește. Ce „merg eu pe aici" — gîndește ea — „unde știe fata să meargă pe aici?"

Pornește după fată pe lumea astălaltă; ici s-o ajungă.

Fata aruncă și se face o pădure deasă. Ea-și aprinde părul de la șoarec și pe loc i s-a făcut drum prin pădure și iar cît de cît s-o ajungă. Fata varsă apa. S-a făcut o gheață în urmă, niște stînci, da înaintea ei vara, frumos, flori. Pîn' ce-a ajuns-o baba, ea acu era pe lumea Soarelui.

— De-amu nu ți-o dau eu singură — zice Soarele. Și dă ea lui sita.

— Ce să fac eu cu sita asta — zice Soarele.

— Dacă nu știi dumneata, că te însori — zice fata — eu nici atîta nu știu — îi răspunde ea mînioasă.

Soarele îi mai zice ceva să facă, ea nu vrea:

— Fă-ți și singur — îi răspunde ea.

El de ciudă, a luat-o și a rupt-o și dintr-însa a ieșit rîndunica. Mă-sa a venit, l-a probozit.

— Da la ce-ai trimes-o să mă îndemne la însurat — zice Soarele — dacă mie femeile nu mi-s dragi, de aceia am vrut și eu s-o prăpădesc; da pentru că a scăpat ea singură, am lăsat-o și-amu dacă nu m-a ascultat, am rupt-o în două, să văd ce-i într-însa. Că am rupt-o, nu-mi

pare rău. Da-mi pare rău de paserea ce-a ieșit, că are să fie de pagubă la oameni.

Căci rîndunica nu e curată; ea de aceea are pe gușă sînge. Un om de-a ieși dimineața și i-a trece peste cap o rîndunică, îl năvălește sîngele pe nas și pe gură, ori de trece pe sub o vacă pe deasupra, laptele de la vacă e cu sînge.

E. NICULIȚĂ-VORONCA — Fără titlu
„Arhiva Institutului de etnografie și folclor",
București, ms. 105, IV,
(Moldova de Nord).

[FATA CARE A VĂZUT PE SOARE]

De mult o fost soarele om. Ș-o fost Rîndunica o fată frumoasă. Și Soarele o luat de soție. Da o avut și soacră Rîndunica. Și soacră-sa o mînat la Ciumă după sită, să cearnă făină pentru pască.

O mărs mai întîi la Luni și i-o dat o cute acolo. Apoi o mărs la Marț ș-o întrebat că unde șade Ciuma. S-o dus apoi la Mierceuri și i-o dat o cloșcă cu pui acolo. S-o dus la Gioi și i-o dat o uiagă de lapte. P-aceia s-o dus la Vineri ș-o-ntrebat iar că unde șade Ciuma? Ș-acolo i-o dat un chieptene. Și după-aceea s-o dus la Simbătă. Ș-acolo Simbăta i-o spus ca să nu să bage-n casă să ceie sita la Ciumă, că o a mînca. Ș-apoi i-a spus că să meargă-n tindă și să ieie sita, că-i în cămară și sî fugă cu ea. Și o spus că cînd s-o lua după ea, s-arunce chieptinele, că s-a fa'deal în ciont din chieptine.

Și s-o dus la Ciumă ș-o luat sita ș-o fugit cu ea.

Și s-o luat Ciuma, — o fost o femeie hîdă, după ea, cu calu. Și fata o aruncat cheptinele gios și s-o făcut deal de ciont și Ciuma o ros dealu pînă ce o mai agiuns pe fată.

Ș-o țîpat și cutea și s-o făcut deal de pchiatră. Dup-aceea o ros și dealu ăl de piatră și iar o agiuns pe fată.

Dup-acea o țîpat fata uiaga cu laptele gios, șî s-o făcut apă mare de lapte. Șî Ciuma tăt o băut pînă ce-o crăpat. Ș-apoi n-o putut fugi mai mult după fată.

S-o dus fata acasă la soacră-sa șî i-o spus soacră-sa să coate subt un lepedeu : o fost Soarele. Ș-o văzut că-i Soarele așa de luminos ca o rujă de pe cîmp. Atunci s-o șî făcut rîndunică ș-o zburat. Pîn-atunci (soarele) o fost fecior asa ca ăștilalț.

I. MUȘLEA — *Cercetări*,
„Anuarul Arhivei de Folclor", 1932
(Bixad—Satu Mare).

O ALTĂ POVESTE A RÎNDUNICII

Odată, cu mult înainte de a veni pe pămînt Domnul Isus Cristos, oamenii se înmulțiseră foarte mult și nu mai ascultau de Dumnezeu.

Ani după ani, Dumnezeu i-a răbdat, dar ei se făceau din ce în ce mai răi. Atunci, el s-a arătat într-o noapte, în vis unui om care era singurul credincios, și-i spuse :

— Am să nimicesc pe toți oamenii. Fă-ți o corabie, ca să poți scăpa !

Noe, căci așa îl chema pe acel om, își făcu o corabie mare, în care-și sui toată familia, apoi băgă înăuntru și cîte o pereche din toate felurile de păsări, animale și gîngănii.

Începu apoi să plouă neîntrerupt, apa acoperi tot pămîntul, oamenii pieriră înecați, iar corabia cu cei dinăuntru plutea pe valuri.

Dar Noe era necăjit că animalele începuseră să se certe în corabie. Nu mai avea o clipă de liniște. Corabia zguduită de cearta celor dinăuntru, amenința să se înece. Fiecare animal făcea ce-i trăsnea prin cap. Astfel un șoarice, scos din minți de atîta ceartă se apucă, fără ca ceilalți să ia seama, să roadă fundul corăbiei, pînă se făcu o gaură mare, prin care apa intră și corabia începu să se scufunde. Noe era foarte deznădăjduit. Era tocmai aproape de clipa cînd corabia începu să se scufunde. Iată însă șarpele, care, foarte isteț, se tîrî pînă la picioarele lui și-i zise :

— Dacă-ți dai cuvîntul că ai să-mi dăruiești tot ce-ți voi cere, am să-ți scap corabia.

— Îți voi da tot ce ceri — răspunse Noe.

Șarpele se făcu atunci ghem și astupă cu trupul lui gaura. Apa care intrase în corabie, fu scoasă afară cu gălețile și corabia putu să plutească mai departe.

După douăsprezece luni, ploaia încetă și corabia se opri pe un munte înalt.

— Ei, zise șarpele — dă-mi acum ce mi-ai făgăduit.

— Ce vrei, zise Noe ?

— Vreau cel mai bun sînge de pe pămînt.

— Cum pot ști eu care e cel mai bun sînge — zise Noe ?

— Trimite un țînțar. Are să caute, are să sugă sîngele cel mai bun și are să vină să ne spună.

Țînțarul fu trimis. Dar Noe, temîndu-se de vicleniа șarpelui, zise rîndunicii :

— Du-te de vezi ce face țînțarul.

Rîndunica plecă, zbură din loc în loc și se întîlni în cele din urmă cu țînțarul, care se întorcea grăbit.

— Ei frate — întreabă ea — care e cel mai bun sînge de pe pămînt ?

— Al omului !

— Arată-mi-l și mie, ca să gust puțin.

Țînțarul scoase limba ca să-i dea o picătură din sîngele omului. Rîndunica închise deodată ciocul și tăie limba țînțarului. Lipsit de limbă, acesta nu mai putu vorbi. Făcu „bîz ! bîz !" și zbură pînă ce ajunse în fața lui Noe. Șarpele era și el acolo.

— Care e cel mai bun sînge din lume — întrebă el ?

— Bîz ! bîz ! — răspunse țînțarul.

Noe își trecu mîna prin barbă și surîse. Șarpele se ridică amenințător.

— Ai de gînd să vorbești odată ? — se răsti el furios.

Țînțarul deschise atunci gura și arătă lipsa limbii.

— Cine ți-a făcut asta ?

Țînțarul arătă rîndunica. Atunci șarpele se repezi s-o înghită dar nu putu să-i prindă decît coada. Rîndunica zbură, lăsînd mijlocul cozii în gura șarpelui. De-atuncea are ea coada crestată.

FLORICA D. IONESCU, F.,
Legende și povești, flori și animale.

VRABIA, STIGLEȚUL

Vrabia e făcută din o copilă de poleac. O femeie avea o copilă rea, că nu-i putea intra în voie cu mîncarea. Mă-sa a rugat pe Dumnezeu să o prefacă în ce va ști, numai să scape de dînsa.

— Voi face-o — zice Dumnezeu — să-ți cînte lîngă casă — și a prefăcut-o în doi stigleți păreche.

Dar ea și ca astfel, nu-i da mîne-sa pace ; o lovea cu aripele, bătea în ferești, o ciocănea în cap. Mama ei iar s-a rugat la Dumnezeu să o prefacă în ceva mai rău ; și a prefăcut-o în vrabie, iar puii ce-i născuse ca stigleț, au rămas stigleți pînă astăzi.

NICULIȚĂ-VORONCA,
Datine și credințe
(Stănești—Botoșani).

NEGREALA CORBULUI

[...] dînd Noe drumul corbului din corabie, ca să-i aducă știre cum se află prin lume, fiind vîrfurile munților ivite afară din apă și aflînd pe dînsele corpuri de vite pierite și mîncînd el hoiturile cele aflate, a uitat cu totul să se mai întoarcă îndărăpt și să vestească lui Noe ce se află pe-afară. Deci, după ce a ieșit acuma Noe din corabie, se zice că întîlnind el pre corb și întrebîndu-l de ce nu s-a întors să-i spuie cum se află prin lume, să-i fi răspuns corbul că el de-accea nu s-a înturnat, pentru că s-a dat de-a mîncat la hoituri.

Atunci Noe, mîniindu-se pe dînsul, l-a blăstămat zicîndu-i :

— De hoituri să nu te mai saturi și numai hoiturile să fie bucata ta cea mai bună, și din orișice depărtare să-ți miroase ție hoiturile, ca să le poți afla pentru ca să-ți aduci aminte de mine !

De-aice vine apoi, după credința poporului, că corbii vîntresc cine știe de unde hoitul și tot din cauza blăstămului lui Noe, nutrețul de căpitenie al corbilor îl formează hoiturile.

Iară ca să nu se înmulțească corbii ca alte paseri, să nu poată scoate mulți pui, tot după ce a încetat potopul și s-au așezat apele, i-a blăstămat Noe ca să se ouă în luna lui decemvrie și să cloccască pînă în luna lui Faur. Deci de-atunci și pînă-n ziua de astăzi, amăsurat credinței poporale, se ouă corbii totdeauna în luna lui decemvrie și clocesc pînă în luna lui Faur. Iară în luna lui Faur, fiindcă, după spusa poporului, nici un feli de ouă nu sînt așa de tari, ca ouăle de corb, cînd e gerul mai cumplit, cînd crapă și lemnele de frig, atunci zboară corbii de pe ouă, lăsîndu-le să crepe de ger, și cînd văd că acuma ouăle sînt bine crepate, se duc apoi la dînsele și scoțîndu-și puii din găoci, caută mai departe de dînșii.

De aicea apoi, de la această credință, vine că zic românii cînd e gerul mai mare în luna lui Faur : „acuma vor fi crepat ouăle corbului", sau „așa e de frig că crapă ouăle corbului."

Dacă Noe nu l-ar fi blăstămat pre corb să-și cloccască ouăle sale din luna lui decemvrie și pînă în luna lui Faur, și să iasă puii săi din găoci, numai atunci cînd i vor crepa ouăle de ger, ci ar fi rămas să cloccască vara ca și alte paseri, atunci ar fi așa de mulți corbi, că oamenii n-ar fi în stare să se apere de dînșii.

Asemene se crede că corbul, cînd i-a dat Noe drumul din corabie, trebuie să fi aflat numai vîrful munților, căci corbii arareori trec prin sate, doară numai atunci se opresc ei în vreun sat, cînd într-însul află vreun hoit de cal sau și de altă vită pierită. De altmintrelea pînă și în ziua de astăzi petrec corbii numai pe vîrfurile munților și a stîncelor.

S. FL. MARIAN,
Ornitologia poporană română, II
(Cîndreni—Succava)

LEGENDA VULTURULUI

A fost odată un împărat și o împărătească, care aveau un băiat.

Împăratul acela avea o sumedenie de slugi.

Printre acele slugi, s-a nimerit să aibă una rea din cale afară. Aceasta era găinăreasa palatului. Cum s-a întîmplat ca și găinăreasa să aibă un fecior.

Băiatul găinăresei se certa deseori cu băiatul împăratului. Într-una din zile, împărăteasa trimise pe fiul ei să aducă niște ouă. Dar găinăreasa, care era și vestită vrăjitoare, dădu fiului de împărat niște otrăvuri și frumosul prinț muri pe loc.

După oarecare așteptare, văzînd împăratul și împărăteasa că băiatul lor nu mai vine, plecară ei să vadă ce s-a întîmplat cu el.

Văzîndu-i găinăreasa că vin, și temîndu-se de pedeapsa împăratului, aruncă fără veste înaintea lor niște farmece, zicînd :

— Vulturi să vă faceți și împărații văzduhului să fiți, nu ai acestui palat ! Să vă hrăniți cu pradă și mortăciuni !

Și din clipa aceea, împăratul și împărăteasa s-au prefăcut în doi vulturi, care zburau rotindu-se pe deasupra castelului, ca și cînd căutau ceva. În zborul lor scoteau strigăte de jale. Apoi s-au îndreptat spre munți, pe vîrfurile cărora fac cuiburi, din care privesc ca niște împărați ai văzduhului.

De atunci sînt vulturii pe pămînt.

I. I. MIREA,
Legende
(Piscu—Galați).

[URMA RÎUȘORULUI]

În zilele de demult, trăia un împărat și-o împărătească. Ei aveau numai o fiică, pe care o iubeau foarte și-o păzeau ca ochii din cap, ca să nu i se-ntîmple vreo nenorocire.

Într-una din zile, a făcut împăratul o petrecere foarte mare și frumoasă, la care a poftit pre toți sfetnicii, pre toți oamenii cei mai de frunte, mai aleși, mai învățați și mai cinstiți ai împărăției sale.

Pe cînd împăratul, împărăteasa și cu oaspeții lor se veseleau la masă mîncînd, bînd și cîntînd, cum e datina la asemenea petreceri mari, pe-atunci fiica împăratului se duse în grădina împărătească, ca să se mai preimble și să se mai răcorească puțin, căci pregătirea pentru petrecere, îi dăduse și ei foarte mult de lucru și de alergat.

În grădină o cuprinse somnul și ea se lăsă puțin pe iarba cea verde și moale ca să doarmă.

În somn, iată că veni la dînsa o făptură foarte gingașă, îmbrăcată toată în alb, adică un înger, carele a luat-o în brațe și urcîndu-se cu dînsa în aer, a dus-o mai multe sute de poște și-apoi coborîndu-se jos, a pus-o iarăși pe iarbă verde și lăsînd-o tot dormind, se duse de unde a venit.

Nu mult după aceasta, fiica împăratului s-a trezit. Dar mare i-a fost mirarea, spaima și groaza ce-o cuprinse, cînd a văzut că nu mai e în grădina împărătească, unde s-a fost culcat cu puțin mai nainte, ci-ntr-un loc străin și cu totul necunoscut.

Departe de scumpii săi părinți, departe de tot ce-i era cunoscut, într-o cîmpie înstrăinată ca aceasta, nu știa acuma singură ce să facă ?... ce să-nceapă ?... încotro să apuce ?...

Și pe cînd sta ea dusă pe gînduri, o cuprinse o foame, încît abia se putea ține pe picioare... Dar iată, cînd foamea îi slăbise puterile și-i înțelenise gîndurile, vede în depărtare un măr, pe care se aflau vro cîteva mere coapte. Ea se duce deci cum putu, pînă la pom și luînd mere, a început a le mînca c-o lăcomie care numai la cei flămînzi se poate vedea.

Acuma o cuprinsă o sete mare, și nicăiri în tot împrejurul acela, nu se afla un strop de apă, să fi dat un galbăn pe dînsul.

Trei zile și trei nopți după olaltă, a îmblat ea încolo și-ncoace căutînd apă, dar în zadar... Abia în ajunul zilei a patra, cînd cugeta că se va aprinde de sete, ajunse la un deal, din a cărui coaste curgea un rîușor de apă limpede ca lacrima. Tînăra domniță, văzînd apa, a uitat toată grija, se duse degrabă pînă la rîușor, se plecă la pămînt și a început a bea dintr-o urmușoară ce se

afla pe malul rîușorului, căci din rîușor se temu a bea, ca să nu cadă înuntru și să se înece.

Dar iată, minunea minunilor, cum a gustat ea din apă, s-a prefăcut într-o pasere mare cu pene cafenii, pre care oamenii au numit-o vultur și vultur a rămas pînă în ziua de astăzi... se vede că așa i-a fost împărțită de la Dumnezeu,... așa i-a fost ursit... Și acuma, ca să aibă cu ce se nutri și viețui, a început mai întîi a răpi de pe la oamenii din apropiere, pui de găină și găini și cu acestea se nutria, iar mai pe urmă a început a răpi și miei și tot așa face ea și pînă în ziua de astăzi.

S. FL. MARIAN
Ornitologia poporană română, I.

[VULTUROAICA DE PE LUMEA CEALALTĂ]

A fost odată un om care avea un fecior. Și fiindcă omului aceluia i-a fost murit muierea cea dintîi, s-a însurat de a doua oară și și-a luat altă soție. Dar muierea aceasta, precum sînt mai toate vitrigele, ura pre feciorul bărbatului său și iubea numai pre pruncii săi, căci și ea fusese văduvă și avea prunci de la bărbatul său cel dintîi. De-aceea zise ea mai de multe ori bărbatului ei, să facă ce va face cu pruncul său, să-l ducă și să-l mistuiască undeva, că de nu, pîne și sare de pe un talger cu el nu va mînca.

Bărbatul, de o parte ca să curme odată cearta, care nu mai avea sfîrșit, de alta fiindu-i nevastă dragă, luă într-o zi pre pruncul său, se duse cu dînsul într-o pădure pustie și acolo, vîrîndu-l într-o silină deasă și întunecoasă, îl lăsă singur, zicîndu-i să aștepte puțintel, că el se duce numai pînă colea, să taie niște lemne și îndată se va întoarce. Dar, cum s-a dus, dus a fost... mai mult înapoi nu s-a întors, și pruncul a rămas în știrea Domnului, rătăcind prin pădurea cea pustie și strigînd în zădar pre tatăl său.

Tot cam pe timpul acela, cînd și-a lepădat bărbatul acesta pruncul, se afla în alt loc o muiere, care asemenea rămase văduvă și avea o pruncă. Muierea aceea încă s-a măritat după un bărbat care deși era foarte avut și n-avea nici un prunc al său, totuși ura foarte tare pre prunca femeii sale. A poruncit deci unui argat al său să ia prunca, s-o ducă în pădurea cea pustie și acolo s-o omoare, însă fără să știe maica ei, și-apoi să-i aducă ochii drept mărturie că a omorît-o.

Argatul spuse stăpînei sale porunca bărbatului ei despre copilă.

Aceasta, cum a fost,... cum n-a fost,... tot îi era mamă și-i păru rău după fiica sa. De-aceea zise ea argatului :

— Ascultă și împlinește porunca stăpînului tău, dar pentru mine, îndură-te de copila mea și n-o omorî. — Apoi arătîndu-i prunca și un cățel zise iarăși : — ia prunca și cînele acesta, du-te cu amîndoi în pădurea cea pustie și acolo lasă prunca în voia Domnului, să facă el ce va ști cu dînsa, iar tu, taie cînele și-i adă ochii lui, drept mărturie stăpînului tău.

După ce rosti ea cuvintele acestea, luă prunca în brațe, o sărută cu dulceață și-o dete apoi argatului.

Acesta luă copila și cînele, se duse cu dînșii în pădurea cea pustie, făcu după cum l-a învățat stăpîna sa, și apoi se întoarse acasă. Aici dete ochii cînelui drept mărturie stăpînului său, care neștiind șiretenia întîmplării, săltă de bucurie că și-a ajuns scopul.

Rătăcind acuma pruncul bărbatului, dintr-o latură de pădure și prunca muierii, dintr-altă latură, tot plîngînd și strigînd pre părinții lor, iată că, după un timp, se întîlniră la un loc și, neștiind încotro să iasă la lume, rămaseră amîndoi în același loc...

Dar ce să facă ei aici ?... Cum să trăiască ?... amîndoi erau mici și nu știau cum să se hrănească.

Însă Dumnezeu, care poartă de grijă tuturor oamenilor, văzînd că acești prunci nu vor duce-o mult, dacă nu li va întinde mîna de ajutori, li trimise un înger în chipul vulturului, care li aduse hrană în toată ziua. Și așa au trăit ei în pustia aceea, căutați de înger, pînă ce au crescut mari.

Atunci au început a se iubi și-a se desmierda, ca doi porumbei nevinovați.

Dar aceasta îngerului nu i-a plăcut, și a încetat cu totul de a li mai aduce mîncare ca mai nainte, lăsîndu-i să se hrănească cum vor ști...

Tinerii, văzînd că vulturul nu li mai aduce nemică de mîncare, s-au supărat foarte tare, și fiindcă foamea nu-i lăsa să stea în pace, au început a scoate rădăcini și alte ierburi pentru hrană.

Dar iată că pe cînd se puseră la masă și începură a mînca rădăcinile și ierburile adunate, se rătăcește din cealaltă lume, o vulturoaie și trecînd din întîmplare pe acolo, dă cu ochii de copiii cei rătăciți. Ea se duce la dînșii și începe a mînca cu ei din puțina lor hrană, pentru că nici vulturoaia sau vulturița nu știa cum să se hrănească.

Fiind însă că-n această lume, pînă atunci nu erau vulturi, tinerii noștri socotiră că vulturița ce-a venit la dînșii, e vulturul care-i părăsise mai nainte ; deci îi ziseră :

— În loc să ni aduci de mîncare ca mai nainte vreme, tu ne mănînci acuma și ceea ce am adunat noi !

Vulturița li răspunse :

— Fiți buni și nu mă alungați, că eu nu sînt acela pre care îl socotiți voi, ci eu sînt rătăcită din ceealaltă lume... Pe pămîntul acesta n-am mai fost pînă acuma, și prin urmare, nu știu cum să mă hrănesc, decît lăsați-mă să mănînc și eu cu voi, și pentru aceasta ce veți pofti vă voi face !...

— D-apoi ce feli de pasere ești tu, dacă nu ești aceea pre care o socotim noi ? — o întrebară tinerii.

— Eu — răspunse paserea — sînt o vulturiță sau vulturoaie, cum vreți să mă numiți ; bărbatul meu se cheamă vultur și petrece în ceea lume. Eu sînt adusă aici de soacra mea, care m-a pizmuit foarte tare, și fiind bărbatul meu dus la vînat, m-a amăgit soacra să mergem la alte neamuri, pînă ce m-a scos în lumea aceasta, și apoi ascunzîndu-se de mine, m-a lăsat singură.

Tinerii, auzind aceasta, ziseră :

— De ne vei scoate la lumea cu oameni, noi te vom hrăni pînă ce vei muri !

Bucurîndu-se, vulturița răspunse :

— De unde vă aflați voi acuma, nici într-un an nu puteți ieși la lumea cu oameni, dacă ați voi să mergeți

pe jos. Dar, pentru făgăduința voastră, că mă veți ține pînă la moarte, eu vă voi scoate cu mult mai degrabă... legați-vă de un picior al meu și cu acuși voi zbura cu voi !...

Tinerii, în bucuria lor, se legară degrabă de un picior al vulturiței. Cînd au fost gata de pornire, vulturița li zise iarăși :

— Închideți-vă ochii, ca să nu vi se întîmple moartea, prin vederea celor nemaivăzute de voi ! — Și cum rosti cuvintele acestea, se avîntă în sus și se porni cu dînșii la drum, ca să-i scoată la lume. Dar scoțîndu-i din pădure, ea nu i-a dus chiar între oameni, ci i-a așezat mai întîi într-o cetate pustie, care nu era tocmai departe de oameni. Aici s-au adunat apoi oamenii din toate părțile și s-a întemeiat o cetate foarte frumoasă, cum nu mai era alta ca dînsa. După ce s-au înmulțit locuitorii, rămaseră tinerii noștri mult timp, pînă în urmă se făcură chiar, el împărat și ea împărăteasă, căci, drept să vă spun, cu cît creșcură mai mari, cu atîta se făcură mai frumoși și mai înțelepți...

Vulturoaia, care asemenea rămase la curtea împărătească și trăia foarte bine, după cum i-au făgăduit tinerii că vor ține-o, a ouat două ouă și clocindu-le, a scos doi pui, unul de partea bărbătească și altul de partea femeiască. Și după ce i-a scos, a început a-i învăța să zboare și a li spune toată istoria ei, cum a ajuns pe această lume, cum a rămas tatăl lor în cealaltă lume și de-atunci nu l-a mai văzut.

Nu mult după aceasta, a murit vulturița și au rămas puii singuri.

Aceștia începură a zbura și-a se înălța mai sus decît toate celelalte paseri, ca doară vor putea da cu ochii de tatăl lor, și de-atunci încoace, îmblă mai mult prin locurile cele pustii, fiindcă mama lor, în pădurea cea pustie a fost întîiași dată. Tot din acești doi pui, s-au făcut apoi și ceialalți vulturi, care se află pe pămîntul acesta, pînă în ziua de astăzi, pe cînd mai nainte se aflau numai în cealaltă lume.

Împăratul cel tînăr, la care a fost vulturița, după moartea acesteia, a făcut din picioarele ei, spre aducere aminte, codărîște la biciul său cel de călărit.

De-aici vine apoi, că pînă-n ziua de astăzi, unii, dacă se-ntîmplă să poată prinde vrun vulture, fac din picioarele lui codărişte la bicele cu care mînă caii de călărit sau boii la plug. Alţii fac fluieraşe de cîntat, despre care se zice că au un sunet foarte frumos şi plăcut.

Aceasta-i povestea cu vulturii şi cu cei doi prunci rătăciţi, dar ce s-a întîmplat mai încolo cu părinţii pruncilor, nu se ştie.

Şi-am încălicat pe-o şea şi v-am spus-o aşa !

S. FL. MARIAN
Ornitologia poporană română, I.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I Culegeri şi antologii

Ligia Bîrgu-Georgescu : *Basme cu animale şi păsări*, Bucureşti, Editura Minerva, 1987. Seria „Meşterul Manole".

Tony Brill : *Legende populare româneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1981.

Gh. T. Ciauşianu : *Superstiţiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi şi nouă*, Bucureşti, Librăriile Socec şi comp., 1914.

* * * *Catalogul basmelor româneşti despre animale*, Arhiva de folclor Cluj-Napoca.

Ilarion Cocişiu : *Poveşti şi legende*, Blaj, Tipografia seminarială, 1922.

Apostol D. Culea : *Poveşti cu animale şi păsări alese şi potrivite pentru copii*, Craiova, Editura Ramuri, f.a.

Ovidiu Densusianu : *Graiul din Ţara Haţegului*, Bucureşti, Librăriile Socec şi comp., 1915.

Ion Dragoslav : *Poveştile florilor*, Bucureşti, Editura Casei Şcoalelor f.a.

Dumitru Furiună : *Vremuri înţelepte. Povestiri şi legende româneşti*, Bucureşti, Librăriile Socec-Sfetea, 1913.

Artur Gorovei : *Credinţe şi superstiţii ale poporului român*, Bucureşti, Librăriile Socec şi comp., 1915.

Petre Ispirescu : *Legende sau basmele românilor*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1988.

Simeon Florea Marian : *Ornitologia poporană română*, Cernăuţi, Tipografia B. Eckhardt, 1883.

Simeon Florea Marian : *Sărbătorile la români*, Bucureşti, Editura Academiei Române ; Cişnilegile — 1898 ; Păresimile — 1899 ; Cinci-Decinca — 1901.

I. I. Mirea : *Legende*, Bucureşti, 1937.
Elena Niculiţă-Voronca : *Datinele şi credinţele poporului român, adunate şi aşezate în ordine mitologică*, Cernăuţi, Tipografia Isidor Wiegler, 1903.
Tudor Pamfile : *Povestea lumii de demult*, Bucureşti, Librăriile Socec şi comp., 1913.
Tudor Pamfile : *Sărbătorile de vară la români*, Bucureşti, Librăriile Socec şi comp., 1910.
Ion Pop Reteganul : *Poveşti ardeleneşti*, Bucureşti, Editura Minerva, 1986.
C. Rădulescu-Codin : *Îngerul românului, Poveşti şi legende din popor*, Bucureşti, Librăria Socec, 1913.
Nestor Urechia : *Prietenele noastre păsările*. Bucureşti, Editura literară a Casei Şcoalelor, 1923.

II Studii

Băcescu Mihai C. : *Păsările în nomenclatura şi viaţa poporului român*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1961.
Birlea Ovidiu : *Mica enciclopedie a poveştilor româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1976.
Birlea Ovidiu : *Folclorul românesc*, Bucureşti, Editura Minerva, vol. I — 1981, vol. II — 1983.
Candrea I. A. : *Iarba fiarelor*, Bucureşti, Cultura naţională, 1928.
Comaniu Mihai : *Mitologie populară românească. Vieţuitoarele văzduhului*, Bucureşti, Editura Minerva, 1988.
Evseev Ivan : *Simboluri folclorice*, Timişoara, Editura Facla, 1987.
Papahagi Tache : *Mic dicţionar folcloric*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979.
Pop Mihai — Ruxăndoiu Pavel : *Folclor literar românesc*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1976.

M. C.

CUPRINS

Prefaţă 5

A. LEGENDELE FLORILOR

[Legenda brebenocului] 17
Povestea bărbănocului 17
Brebenelul 24
Busuioc şi brîndușa 25
Busuiocul şi bujorul 34
Legenda crinului 35
Povestea crinului 36
Crinul 47
Legenda Floarei Soarelui 52
Povestea Floarei Soarelui 54
Povestea Florii-Soarelui 62
Legenda ghioceilor 68
Povestea ghiocelului 72
Brîndușa şi ghiocelul 73
Zăpada şi ghiocelul 74
Lăcrămioarele 75
Crăiţa şi lăcrămioarele 78
Legenda lăcrămioarelor 81
Lăcrămioara 82
Mărgăritărelul 86
Lăcrimioara 88
Macul 90
Legenda macilor 92
Povestea nalbei 94

Povestea Româniței 99
Sita ielelor 101
Povestea tufănicei 109
Povestea vierelei 113
Povestea zorelei 114

B. LEGENDELE PĂSĂRILOR

Legenda lebedei 121
Povestea cocostîrcului 124
De ce n-are barza limbă ! 125
Legenda ciocănitoarei 127
Cum a făcut Dumnezeu ciocănitoarea 128
[Ciocîrlia a fost fată de împărat] 130
[Luminioara, fată de împărat] 134
[Lia și feciorul vîntului] 144
Povestea ciocîrliei 148
Cîrtița și ciocîrlia 151
Legenda cucului 153
Cucul 154
[Frații cu părul de aur] 155
Apa somnului 157
Legenda cucului 159
Cucul 162
Hoțul cailor Sfîntului Petre 164
[Zaica și turturica] 166
Povestea mierlei 168
[Văduva neconsolată] 169
Ianuarie și mierlele 170
[Nuna mare] 171
Privighetoarea 174
Cum s-a făcut pupăza 175
[Pupăza își face cuibul în necurățenii] 178
[Pupăza este numită de armeni cuc] 179
Legenda rîndunicii 181
Rîndunica 182
Povestea rîndunicei 184
Rîndunica 185
Povestea rîndunicii 186
Altă poveste a „rochiței rîndunicii" 190
[Fata îmbrăcată bărbătește] 200
Rîndunica 207

Povestea rîndunicei 209
Rîndunica și sfîntu soare 213
[Fata care a văzut pe soare] 215
O altă poveste a rîndunicii 216
Vrabia, stigletul 218
Negreala corbului 218
Legenda vulturului 219
[Urma rîușorului] 220
[Vulturoaica de pe lumea cealaltă] 222

Bibliografie selectivă 227

Lector AURORA SLOBODEANU
Tehnoredactor : GEORGETA CIRSTEA

Bun de tipar : 19.07.1990. Coli edit. 13,11 Coli tipar 14,5

Tipărit sub c-da 5395/1990, la Imprimeria „Bacovia"
Bacău, str. Mioriței nr. 27

Serie consacrată
publicării, în volume
antologice, a comorilor
literaturii populare româ-
nești.
Florilegiile, axate pe ge-
nuri și specii,
pe teme și motive popu-
lare,
oferă o imagine globală
asupra valorilor folcloru-
lui nostru,
subliniate în prefețe
succinte.
Bibliografii selective,
la obiect, însoțesc fiecare
volum.

LEI 57

ISBN 973-21-0183-0